

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Behçet Necatigil

Şiirinizin Tadına Geç Vardım

Edebiyat ve Sanat Dünyasından
Necatigil'e Mektuplar

Hazırlayan: Serenad Demirhan

BÜTÜN ESERLERİ

YKY

G.T.E.
ANKARA

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

ŞİİRİNİZİN TADINA GEÇ VARDIM

Edebiyat ve Sanat Dünyasından Necatigil'e Mektuplar

Behçet Necatigil (16 Nisan 1916 - 13 Aralık 1979, doğ. ve ölm. İstanbul) İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1940). Kars Lisesi'nde başladığı edebiyat öğretmenliğini İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde (Aralık 1960 - Ekim 1972) tamamladı. İlk şiiri "Gece ve Yas" lisede öğrenciyken *Varlık* dergisinde çıktı (1 Ekim 1935). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nde kendisi için şunları yazmıştı: "Şiirde kırk yılını, doğumundan ölümüne, orta halli bir vatandaşın; birey olarak başından geçecek durumları hatırlatmaya; ev-aile-yakın çevre üçgeninde, gerçek ve hayal yaşantılarını iletmeye, duyurmaya harcadı. Arada biçim yenileştirmelerinden ötürü yadırgandığı da oldu, ama genellikle, eleştirmenler onun için, tutarlı ve özel bir dünyası olan bir şair dediler."

Şiirleri şu kitaplarda toplandı: *Kapalı Çarşı* (1945), *Çevre* (1951; 1960), *Evler* (1953; 1968), *Eski Toprak* (1956 [1957 Yeditepe Şiir Armağanı]; 1965), *Arada* (1958), *Dar Çağ* (1960), *Yaz Dönemi* (1963 [1964 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü]; 1968), *Divançe* (1965), *İki Başına Yürümek* (1968), *En/Cam* (1970), *Zebra* (1973), *Kareler Aklar* (1975), *Sevgilerde* (1976; kendi seçtiği şiirler), *Beyler* (1978), *Söyleriz* (1980; haz. Kâmurân Şipal). Radyo oyunlarını *Yıldızlara Bakmak* (1965), *Gece Aşevi* (1967), *Üç Turunçlar* (1970), *Pencere* (1975) kitaplarında bir araya getirdi. Poetikasını içeren kimi yazılarını *Bile/Yazdı* (1979) adıyla kitaplaştırdı. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* (1960), *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* (1971) ve *100 Soruda Mitologya* (1969) gibi, kendi deyişiyle "öğretmenlik mesleğine ilişkin, ek çalışmalar" da yaptı. Ayrıca, şiir (*Fener, Gece ve Yıldızlar*, Borchert; *Şarkılar Kitabı*, Heine), öykü (*Gençlik Güzel Şey*, Hesse), roman (*Sis*, Unamuno; *Malte Laurids Brigge'nin Notları*, Rilke; *Venedik'te Ölüm*, Mann; *Açlık*, Hamsun; *Kör Baykuş*, Hidâyet), oyun (*Kapıların Dışında*, Borchert) ve inceleme-araştırma (*Türk Halk Kitapları - Mukayeseli Masal Bilgisine Bir İlave*, Spies; *Küçük Mitologya Sözlüğü*, Hitbrunner) çevirileriyle de çeviri edebiyatımızı zenginleştirdi.

Bütün Eserleri, Ali Tanyeri ve Hilmi Yavuz'un notlarıyla yayımlandı (Cem Yayınevi, 1981-85, yedi cilt; *Mektuplar*, 1000 Tane Yayınları, 1989).

1980 yılında ailesi tarafından kurulan Necatigil Şiir Ödülü 2019 yılına dek sürdü.

1994'te YKY Necatigil'in bütün yapıtlarını yeniden yayımlamaya başladı: *Şiirler 1948-1972* (1994; *Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, İki Başına Yürümek, En/Cam, Zebra*), *Şiirler 1938-1958* (1995; *Kapalı Çarşı, Çevre, Evler, Eski Toprak, Arada*), *Ertuğrul Faciası* (1995; radyo oyunu, ilk basım), *Şiirler 1972-1979* (1996; *Kareler Aklar, Beyler, Söyleriz* ve kitaplarına girmemiş şiirleri), *Bile/Yazdı* (1997), *Radyo Oyunları* (1997), *Serin Mavi* (1999; eşi Huriye Necatigil'e mektuplar, 2017; mektuplaşmalar), *Düzyazılar I* (1999), *Düzyazılar II* (1999), *Mektuplar* (2001), *Şiirler* (2002), *Solgun Bir Gül Oluyor Dokununca - Kendi Sesinden Şiirler* (2012), *Bütün Eserleri* (2013, Delta dizisi), *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* (2016), *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* (2016), *Küçük Muharrir* (2017), *Mitologya* (2017), *Küçük Mitologya Sözlüğü* (2017), *Eski Sokak - Seçme Şiirler* (Doğan Kardeş, 2008), *Dar Bir Çember İçinde* (2018; Kâmurân Şipal'le mektuplaşmalar), *Vaktin Zulmüne Karşı Yazmak - Düzyazılar III* (2019; yazılar, söyleşiler), *Konuş ki Göreyim Seni - Radyo Oyunu Uyarlamaları I* (2019), *Dost Meclislerinde Kasideler* (2019), *Tercümemi Nasıl Buldunuz?* (2022; O. Spies, A. Tietze, A. Schimmel ve H. W. Brands'la mektuplaşmalar), *Sevgilerde - Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (2022), *Şiirinizin Tadına Geç Vardım - Edebiyat ve Sanat Dünyasından Necatigil'e Mektuplar* (2023).

Serenad Demirhan 1981 Bandırma doğumlu. Marmara Üniversitesi'nde Radyo TV Sinema okudu. Çeşitli dergi ve gazetelerde muhabirlik ve editörlük yaptı. Behçet Necatigil'in Unamuno çevirisi *Yaman Adam*'ı, Huriye Necatigil'le mektuplaşmalarının (*Serin Mavi*) genişletilmiş baskısını, *Vaktin Zulmüne Karşı Yazmak - Düzyazılar III* kitabını, Kâmurân Şipal'le mektuplaşmalardan oluşan *Dar Bir Çember İçinde* ve Türkologlarla mektuplaşmalarından oluşan *Tercümemi Nasıl Buldunuz?* kitaplarını hazırladı. Necatigil arşivindeki çalışmaları sürüyor.

Behçet Necatigil'in
YKY'deki kitapları

- Şiirler 1948-1972 (1994)
Ertuğrul Faciası (radyo oyunu, 1995)
Şiirler 1938-1958 (1995)
Şiirler 1972-1979 (1996)
Bile/Yazdı (poetika, 1997)
Radyo Oyunları (1997)
Serin Mavi (eşi Huriye Necatigil'e mektuplar, 1999;
mektuplaşmalar, 2017)
Düzyazılar I (1999)
Düzyazılar II (konuşmalar, konferanslar, 1999)
Mektuplar (2001)
Şiirler (2002)
Solgun Bir Gül Oluyor Dokununca (kendi sesinden şiirler, 2012)
Bütün Eserleri (Delta dizisi, 2013)
Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (2016)
Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü (2016)
Küçük Muharrir (2017)
Mitologya (2017)
Küçük Mitologya Sözlüğü (2017)
Dar Bir Çember İçinde (Kâmuran Şipal'le mektuplaşmalar, 2018)
Vaktin Zulmüne Karşı Yazmak - Düzyazılar III (2019)
Konuş ki Göreyim Seni - Radyo Oyunu Uyarlamaları I (2019)
Dost Meclislerinde Kasideler (2019)
Tercümemi Nasıl Buldunuz? (O. Spies, A. Tietze, A. Schimmel ve
H. W. Brands'la mektuplaşmalar, 2022)
Sevgilerde (bütün şiirlerinden seçmeler, 2022)
Şiirinizin Tadına Geç Vardım
(edebiyat ve sanat dünyasından Necatigil'e mektuplar, 2023)

Doğan Kardeş:
Eski Sokak - Seçme Şiirler (2008)

BEHÇET NECATİGİL

Şiirinizin Tadına Geç Vardım

Edebiyat ve Sanat Dünyasından
Necatigil'e Mektuplar

Hazırlayan
Serenad Demirhan

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 6146
Edebiyat - 1765

Şiirinizin Tadına Geç Vardım – Edebiyat ve Sanat Dünyasından Necatigil'e Mektuplar
Behçet Necatigil
Hazırlayan: **Serenad Demirhan**

Editör: **Murat Yalçın**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: **Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.**
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 44452

1. baskı: İstanbul, Şubat 2023
ISBN 978-975-08-5628-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2021
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İçindekiler

Önsöz • 9

NECATİGİL'E MEKTUPLAR

Abdülkadir Budak • 13

Adalet Ağaoğlu • 16

Adnan Binyazar • 19

Afşar Timuçin • 20

Ahmet Tevfik Küflü • 21

Ali Püsküllüoğlu • 24

Asım Bezirci • 27

Attilâ İlhan • 30

Burhan Arpad • 36

Celal Sılay • 37

Cemal Süreya • 39

Demirtaş Ceyhun • 44

Doğan Hızlan • 45

Edip Cansever • 49

Enis Batur • 50

Eray Canberk • 52

Erdal Öz • 53

Ergin Sander • 58

Fahir İz • 63

Fazıl Hüsnü Dağlarca • 65

Fethi Naci • 66

Fikret Demirağ • 68

Fikret Ürgüp • 71

Fusun Altıok (Akatlı) • 73

Gülten Akın • 74

Gürol Sözen • 80

Hasan Âli Yücel • 83
Hidayet Karakuş • 84
Hilmi Yavuz • 85
Hüsametdin Bozok • 88
Hüseyin Cöntürk • 92
İlhan Berk • 95
Kemal Bilbaşar • 103
Leylâ Erbil • 107
Lütfi Özkök • 108
Mehmet Çınarlı • 115
Memet Fuat • 118
Mehmet Kaplan • 122
Mehmet Seyda • 126
Melahat Özgü • 128
Metin And • 132
Metin Demirtaş • 134
Metin Eloğlu • 140
Muhsin Ertuğrul • 143
Mustafa Şerif Onaran • 144
Muzaffer Tayyip Uslu • 146
Muzaffer Uyguner • 149
Mübeccel İzmirli • 151
Nahit Ulvi Akgün • 155
Naim Tiralı • 159
Necati Cumalı • 162
Necati Zekeriya • 164
Nedim Gürsel • 168
Nermi Uygur • 170
Nermin Menemencioğlu • 172
Nezihe Meriç • 175
Oktay Rifat • 176
Orhan Hançerlioğlu • 178
Orhan Şaik Gökay • 180
Özdemir İnce • 182

Özdemir Nutku •	185
Rauf Mutluay •	187
Rüştü Onur •	189
Sabahattin Batur •	190
Sabit Kemal Bayıldırın •	193
Salâh Birscl •	202
Samim Kocagöz •	228
Selim İleri •	232
Sennur Sezer •	235
Sevgi Sabuncu (Soysal) •	236
Sevinç Çokum •	237
Suut Kemal Yetkin •	240
Şakir Eczacıbaşı •	241
Şerif Hulusi •	242
Tahsin Saraç •	244
Talât Sait Halman •	247
Tarık Buğra •	250
Ümit Yaşar Oğuzcan •	251
Vedat Günyol •	252
Yaşar Nabi Nayır •	253
Yıldız Kenter •	257
Yusuf Atılgan •	258
Zeki Ömer Defne •	260
Zeyyat Selimoğlu •	262

NECATİGİL'DEN MEKTUPLAR

Ahmet Tevfik Küflü •	265
Ali Püsküllüoğlu •	268
Enis Batur •	270
Erdal Öz •	271
Fazıl Hüsnu Dağlarca •	275
Gülten Akın •	276
Hidayet Karakuş •	278
Kemal Bilbaşar •	279

Lütfi Özkök •	281
Memet Fuat •	283
Melâhat Özgü •	286
Metin Altıok •	291
Muhsin Ertuğrul •	292
Muzaffer Uyguner •	293
Nahit Ulvi Akgün •	295
Necati Cumalı •	296
Özdemir Nutku •	297
Sabit Kemal Bayıldırın •	299
Salâh Birscl •	303
Sevinç Çokum •	304
Suut Kemal Yetkin •	306
Dizin •	309

Önsöz

Necatigil'in mektuplar külliyyatına bu kitapla bir yenisi ekleniyor: *Şiirinizin Tadına Geç Vardım - Edebiyat ve Sanat Dünyasından Necatigil'e Mektuplar*.

Necatigil'in yazdığı mektuplardan derlenen ilk seçkiyi (*Mektuplar*, 1989/2001) karısıyla mektuplaşmaları izlemiş (*Serin Mavi*, 1999/2017), ardından yakın dostu Kâmuran Şipal'le (*Dar Bir Çember İçinde*, 2018) ve son olarak Alman ve Avusturyalı akademisyenlerle karşılıklı mektupları (*Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, 2022) gün yüzüne çıkmıştı.

Edebiyat ve sanat dünyasından 84 ismin yer aldığı *Şiirinizin Tadına Geç Vardım*, 1940'lı yıllardan başlayarak Necatigil'in ölümüne dek kendisine yazılan mektupları kapsıyor. İş mektubu ya da tekrar niteliği taşıyan mektupların elenmesiyle bir araya gelen bu mektuplarda, Necatigil'in dostluklarının, kendinden önceki ve sonraki kuşaklarla ilişkilerinin yanı sıra dönemin edebiyatçılarının birbirleriyle fikir alışverişlerini, çalışma düzenlerini ve alışkanlıklarını görmek de mümkün.

Necatigil'in bu isimlerden her biriyle farklı kesişme noktaları olduğu gibi yakınlıkları da farklı elbette. Kimi ilişkileri yalnızca işle sınırlı, kimileri yakın dostluk düzeyinde, kimilerinde ise –özellikle dönemin genç edebiyatçılarıyla– yol gösterici, yönlendirici. Örneğin gençlik yıllarında başlayan dostluklar arasından en çok Salâh Birsell'le mektuplaştığı göze çarpıyor. Dostluklarının yanı sıra Salâh Birsell'le ayrı kentlerde yaşıyor olmaları, *Morbacka* çevirisi gibi ortak çalışmalar, Tercüme Bürosu, Birsell'in çıkardığı dergiler, *Türk Dili* dergisi dönemi sürekli yazışmalarını gerektirmiş. Bir başka örnek yine başka kentlerde yaşayan ve görüşme imkânları kısıtlı olan İlhan Berk ile Gülten Akın. Yakın olduğu şairlerden Edip Cansever ve Oktay Rifat'la sıkça görüştükleri için mektuplaşmaları kısa haberleşmelerle sınırlı. Yayın dünyasından Ahmet Küflü, Hüsamettin Bozok, Memet Fuat, Ümit Yaşar Oğuzcan, Yaşar Nabi Nayır; dönemin genç edebiyatçılarından Abdülkadir Budak, Doğan Hızlan, Erdal Öz, Nedim Gürsel,

Selim İleri, Sevinç Çokum ya da öğrencilerinden Ergin Sander, Hilmi Yavuz, Sabit Kemal Bayıldırın yolunun kesiştiği isimlerden bazıları.

Hemen her mektubunda cevabı geciktirdiği için özürler dileyen Necatigil her ne kadar mektup yazmanın “az çok bir işkence, apayrı bir hava ve istek meselesi” olduğunu söyleyerek “mektup (ya da cevap) yazmalarda üşengecim çok” dese de, arşivde özenle sakladığı mektupların sayısına bakıldığında, mektuplaşmaya önem verdiği görülüyor. Ancak yazmak isteyip yazamadıkları da bir hayli olmalı ki, durumu şöyle izah ediyor: “Ama yazmamanın hatırlamamak anlamına gelmiyeceğini de teslim edersiniz sanırım. Bu gibi ihmaller bazan vefasızlıktan değil, iş-güç fazlalığından hiç değil, ölü çizgilerde yaşamaktan ileri gelir.”

Büyük ölçüde Necatigil arşivinden yararlanılarak yayına hazırlanan kitabın sonuna bulunabildiği kadarıyla Necatigil’in cevapları da eklendi, böylelikle bir bütünlük oluşturulmaya çalışıldı. *Mektuplar* seçkisinde yer alanlara ise referans vermekle yetinildi. Benzer şekilde daha önce başka kitaplarda yayımlanmış ya da ilerde yayımlanacak olan mektuplar bu çalışmanın dışında bırakıldı (örneğin Kâmuran Şipal, Cahit Külebi, Cevdet Kudret, Oktay Akbal, Tahir Alangu ve Yüksel Pazarkaya’yla mektuplaşmalar).

Yakın dostu Yüksel Pazarkaya’ya yazdığı bir mektupta “Kopyesiz mektupları çağrışımlarla yazmak ne güzel!” diyen Necatigil, şöyle devam ediyordu sözlerine: “Böyle el yazması mektup yazmanın bir muhassenâtı da insanın sereserpe yazabilmesidir; kendinden mısralar döktürerek yazabilmesidir. Hele kâğıt ince olur da, daha ilk okunuştta yırtılıp atılabilecek hale gelirse.” Ne var ki kimi dostları el yazısı olduğu için Necatigil arşivinde kopyası bulunmayan mektupları yıllarca saklamışlar, sorduğumuzda hemen bize ulaştırdılar, sağ olsunlar.

Kitapta yer alan isimler alfabetik olarak sıralandı, kişiye has söyleyiş biçimleri ya da dönemin imlası olduğu gibi bırakıldı.

Nermin Menemencioglu’nun bir mektubundan alıntıyla *Şiirinizin Tadına Geç Vardım* adını verdiğimiz bu seçkinin gerek Necatigil’in gerek dönemin edebiyat dünyasına ışık tutmasını diliyoruz.

Ayşe Sarısayın
Serenad Demirhan

Necatigil'e Mektuplar

Abdülkadir Budak

28 Ocak 1978

PK 237 Kayseri

Sayın Hocam,

22/23 Ocak 1978 tarihli mektubunuzu aldım.¹

Her dönemde, şiirlerime kılavuzluk eden bir ozanın beğenisini kazanmak beni mutlu etti.

Geçti İlkyaz Denemesi'ndeki çizgimi sürdürmeye çalışacağım.

Hakimiyet Sanat'ın 14. sayısını (Mart, 1977) gönderiyorum.² İkinci cildi hazırlandığında size de iletmekten gurur duyacağım.

Selâmlar, saygılar.

Abdülkadir Budak

3 Haziran 1978

PK 237 Kayseri

Sayın Hocam,

Hakimiyet Sanat'ı yeniden çıkarmak için çalışmalara başladık. Kayseri'nin bir yazın dergisine gereksinme duyduğu gün gibi ortada. Gerek yerel sanatçılar ve gerekse aydınlar bizi bir dergi çıkarmamız konusunda uyardılar, yardımcı olacakları konusunda söz verdiler. Biz de *Hakimiyet Sanat*'ı Temmuz ayında yazın piyasasına sürmek ereğiyle çalışmalarımızı yoğunlaştırdık.

1 Necatigil'in Budak'a yazdığı ve "... Şiirlerinizi seviyorum, bırakmayın, sürdürün!" dediği bu mektup 22/23 Ocak 1978 tarihli, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

2 Abdülkadir Budak, Kayseri'de Mehmet Çağlıkasap ve birkaç arkadaşıyla birlikte önce *Ozanca*, o kapanınca da *Hakimiyet Sanat* adlarında iki edebiyat dergisi çıkarmıştı.

İstedik ki, yeni dönemin ilk sayısında sizin de bir şiiriniz yahut bir yazınız olsun. Dergimize önemi büyük olan katkıda bulunmuş olursunuz. Tanınmış ozanlarımızın desteğine gereksinmemiz var. Zaman bulursanız Temmuz sayısına yetişecek şekilde bir ürününüzü göndermenizi isteriz.

Dergi için önerileriniz de olursa ayrıca seviniriz.

Sıhhatli, başarılı bir yaşam diler, saygılar sunarız.

Yazı Kurulu Adına

Abdülkadir Budak

25.10.1978, Kayseri

Sayın Hocam;

Beyler bana bir kez daha, şiirinin ardına düşüp şiiri aradığım şairi getirdi. Hem de layık olmadığım bir iltifatla geldi benim has şairim. “Benden ayrı yanın yok” diyerek. Sevincimi anlatabilir miyim? Sanmıyorum.

Uzun süre baş ucu kitaplarımdan biri olacak *Beyler*. İlginize, zahmetinize teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Abdülkadir Budak

13 Kasım 1979, Kayseri

Sayın Hocam,

Hastahanede yatacak denli rahatsız olduğunuzu, sayın Oktay Akbal'ın yazısından³ büyük bir üzüntüyle öğrenmiş bulunuyorum. Geçmiş olsun. Acil şifalar dilerim.

Basım tarihine Ocak 1980 dediğim, ama umduğumdan çok daha kısa sürede teslim aldığım ikinci kitabım *Şimdi Yaz*'ı size göndermeden edemeyeceğim. Postalama işlemine yılbaşında başlayacağım bu kitabın çıktığı aramızda kalsın. Bir şaire hasta yatağında (inşallah kalkmışsınızdır) en çok lazım olacakların başında gelir sanırım, yeni şiirler, yeni şiir kitapları. Şiir, hep acılarımızı dindirmek, kanayan bir yerlerimizi gizlemek için ısrarla sürdürdüğümüz bir teselli ve avunma kaynağı değil mi? Öyleyse, en iyisi yine hasta yatağında da şiir okumak, şiir düşünmek.

Erdal Öz'den, *Bir Gül Çocuk* adını taşıyacak yapıtımın Arkadaş Yayınları arasında çıkacağına ilişkin bir mektup aldım geçenlerde. Bu ara, onun sevincini yaşıyordum ki, sizin rahatsızlığınızı öğrenmek son derece üzdü beni. Sağlığınızın iyiye gittiğini öğrenebilmem konusunda yazacağınız iki satırlık mektup çok mutlu edecek beni.

Geçmiş olsun dileklerimi yineler, ellerinizden saygıyla öperim.

Abdülkadir Budak

3 Oktay Akbal'ın bu yazısı 12 Kasım 1979 tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanmıştı.

Adalet Ağaoğlu

8 Haziran 1976
Cevap, 30 Haziran¹

Sayın Behçet Necatigil,

Sizi, şimdiye dek açıklamayı hep ihmal ettiğim bir nokta üstünde bilgi vermek için rahatsız ediyorum. Büyük emek ve titizlikle hazırladığınız, yalnız okullara değil, edebiyat eleştirmenlerine de hazır kolaylıklar sağlayan *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nün adımla ilgili bölümünde (... olan Ağaoğlu *The Readers Encyclopedia of World Drama*, New York, 1969 isimli tiyatro ansiklopedisinde, dünya tiyatro yazarları içinden seçilmiş, tek kadın tiyatro yazarı oldu) şeklinde anılmaktayım. Bu, elbette sizden gelen bir kusur değil. Adı geçen ansiklopedide yer aldığımı ve bütün dünyadan tek kadın oyun yazarı olarak yer aldığımı, ben de o günün gazetelerinden öğrenmiş, sevinmekle birlikte çok da şaşırmıştım. Daha gazetede haberi okur okumaz bir anda kaç ad birden sıralanmıştı kafamda ve bunda bir yanlışlık olabileceğini düşünmüştüm. Aynı tarihlerde *Çatıdaki Çatlak / Sınırlarda* oyunlarımı kapsayan kitabım da Bilgi Yayınevince basılmaktaydı. O bilgiyi yayınevi olduğu gibi kapak arkasına aldı ve ben de, hemen o anda, durumu incelemek, aydınlanmak olanağım bulunmadığı için öylece kabullendim. Ama durmadan aklımı kurcaladı bu. Ansiklopediyi hazırlayan yayınevine mektup yazarak 1969 basımlı tiyatro ansiklopedisini getirttim. Yanılmamıştım. Adı geçen tiyatro ansiklopedisinde bütün dünyadan seçilen tek kadın oyun yazarı değildim. Adı aklıma gelen yazarlar da vardı. Belki salt benim resmimin fazladan yer alması, gazete haberlerindeki bu yanlışlığı doğurmanın nedeni olmuştu. Ben o ansiklopedide

1 Necatigil'in cevabı için bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001. Ayrıca mektubun üst köşesinde Necatigil'in eski yazıyla notu var: "Sözlüğün yeni baskısında o kısmın çıkarıldığı bildirildi."

bütün dünyadan değil, ülkemizden adı anılan tek kadın oyun yazarı olarak geçmekteyim.

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nün her yeni baskısında eksiklikleri tamamladığınızı, yanlışları titizlikle düzelttiğinizi bilerek, ve belki salt ihmalden bugüne dek böyle bir yanlış düzeltmekte size yardımcı olamamanın üzüntüsü içindeyim. Geçen yıl, Sait Faik'i anma töreninde karşılaştığımızda da size ilkin bunu söylemek istemiştim. Günün heyecanı ve yorgunluğu içinde yine unutup gitmişim. Hem titiz çalışmanıza gölge düşmesini önlemek, hem artık, edebiyatımızla sürekli ilgi içinde görünen Rauf Mutluay gibi bir eleştirmenin, ne zaman benden söz etse, sanki ilk duyururmuşçasına, adımları parantez içinde doğum yılımla bu ansiklopedide nasıl anıldığını belirtmesinden usandığım için olacak (yazın alanımıza adımını ilk atan kişiler için bile kullanmadığı ya da pek sık kullanmadığı bir yöntemi usanmadan benim için uygulaması gerçekten şaşırtıcı, önemli olmasa da..) size bu uzun açıklamayı yapma gereğini duydum. Keşke o ansiklopedide nasıl anıldığımı daha derinden önemseyebilseydim, o zaman belki böylesi savsaklamazdım bu bilgiyi size ulaştırmayı. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nün bundan sonraki basımında bu noktayı gerçeğe uygun biçimde düzelterek size kesin inanarak, değerli çalışmalarınızda başarılar diler, saygılarımı gönderirim.

Adalet Ağaoğlu

Ankara, 12 Aralık 1979

Sayın Behçet Necatigil,

Şiirleriniz, Türk yazınına verdiğiniz önem, ona büyük katkılarınız, çığlıksız, sessiz, onurlu yazarlık serüveniniz nedeniyle kişiliğinize her zaman hayranlık, saygı duydum. İç dünyamı biriyle paylaşmadan edemediğim her an şiirlerinizi, oyunlarınızı bu dünyanın en yakın dostu buldum. Rahatsız olduğunuzu Ankara'da, Oktay Akbal'ın bir yazısından öğrenince şiirlerinize koşar, onlara

sığır gibi İstanbul'da, hastanede yanınıza koşmadan edememiştim.

Sedat Simavi Vakfı ödülü, Edebiyat dalında bana verildiği² gece de, kafam ve gönlüm hep ve her zamandan çok sizinle birlikteydi.

Sizi aramızda göremediğimiz içinse çok mutsuzlandım. Ama, bu ödülde Seçici Kurul üyesi bulunduğunuzdan, sonuçlar bana bildirilinceye dek habersizsem de, yazarlığıma sizin verdiğiniz değer, benim için ömrümün en büyük onuru olmuştur. (Rauf Bey [Mutluay] beni gerçekten sevindirmek istemiş olmalı, yemekte, bana verdiğiniz bu büyük onuru kulağıma fısıldadı...)

Ülkemin bugün içinde bulunduğu koşullarda beni asıl sevindirenin ne olduğunu size söylemeden edemedim.

Türk yazınına yeniden, yeniden değerli katkılarınız için bir an önce iyileşmenizi, Beşiktaş parkına her sabah inebilmenizi, akşam üstleri sevdiklerinizle sevdiğiniz köşelerde bir iki kadeh içebilmenizi, yaşamın derinliklerini damıta damıta bize ulaştırmanızı yüreктen diler, size, değerli eşinize en derin saygılarımı gönderirim.

Sağlıklı yeni yıllar dilerim.

Adalet Ağaoğlu

2 Ağaoğlu bu ödülü *Bir Düğün Gecesi* romanıyla kazanmıştı. 1977 yılında oluşturulan Sedat Simavi Vakfı ödülllerinde üç yıl jüri üyeliği yapan Necatigil, 1979 yılında kanser teşhisiyle hastanede yattığı için toplantılara katılamayıp kararını yazılı olarak göndermişti.

Adnan Binyazar

1 Eylül 1966

Uzunoluk Cad. Köşetaşı 1/A
Uğrak Pastanesi Karşısı
Maraş

Sayın Necatigil,

Kurultay'da¹ resminizi çekmiştim. Çok sıcak duygularla çektiğim resminizin teknik yönden hiç de güzel çıkmadığını gördüm. Sizin bir sözünüzü hiç unutamıyorum: "Resmimi hep çekerler, fakat göndermezler." demiştiniz. Oysaki, ben öyle düşünmeden böyle bir girişimde bulunmuştum. Sözümü tutmak için resminizi sunuyorum. Makinanın ve benim kusurlarımı, "Kuş"² şairinin bağışlayacağını umuyorum. "Kuş" derken Türk şiirinin de, aynı zamanda seslendiğini duymaktayım. Çok az şiirde, "Kuş"ta yaratılan ses zenginliğini ve kelime kişiliğini gördüm. "Kuş", köklü şiirinizi bir kez daha ortaya koymuş oluyor. En büyük şiir yılların izini taşıyan şiirdir.

"Kuş"ta bunu buldum. Size dair bir eleştiri yazarsam, "Kuş" üzerinde saatlerce durmak isterim. Bu "doğuş"la bir gün karşılaşmayı ne kadar isterdim!

En derin saygılarımla. Ayrıca kurum yönetim kurulunda adınızı görmenin beni çokça sevindirdiğini belirtmek isterim.

Adnan Binyazar

1 Türk Dil Kurumu'nun 11. kurultayı Temmuz 1966'da yapılmıştı. Necatigil de Yönetim Kurulu Asil Üyeliği'ne seçilen isimlerdendi. Binyazar ise Dilbilgisi Yarkurulu üyesiydi.

2 Yeni Dergi, S. 9, 1965 (Divançe, de Yavinevi, 1965).
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Afşar Timuçin

İstanbul, 13 Mart 1974

Sayın Hocam,

Beni sevindiren mektubunuzu aldım.¹ Sizin yargılarınız çok önemliydi benim için. Siz bana yaptığımı inanmam için fırsat verdiniz. Bizler sizin şiir kaynağınızdan beslendik, ustalarımıza yaraşır olmaya çalışmamız olağandır. Herkes dudak büktü az çok, bir siz beğendiniz. Bu benim için büyük bir armağandır. İçtenliğimi hoş görün.

Saygılarımı sunarım.

Afşar Timuçin

24 Ocak 1976

PK 1381 Sirkeci

Sayın Hocam,

Kitabınızı aldım, severek, haz duyarak okudum. Sizin şiirlerinize özel bir tutkumuz vardır, sizin şiirlerinizdeki duyarlık bizim şiirlerimizin temelinde yatar. Beni bir daha hatırlamanız nasıl sevindirdi beni. Küçük şarlatanlıkların elbirliğiyle büyük ustalık diye yutturulduğu şu dönemde ustalarımızın sesleri nasıl güzel geliyor bize. *Kareler Aklar*'ı bir kere okudum, sonra bir kere daha okudum.

Bir gün rastlaşıp görüşmek, daha uzun konuşmak umuduyla, saygılarımı sunar, selamlarımı, sevgilerimi yollarım hocam.

Afşar Timuçin

1 Arşivde bu mektup bulunamadı. Necatigil, Timuçin'in 1974'te çıkan *Böyle Söylenmeli Bizim Türkümüz* isimli şiir kitabından *Milliyet Sanat* dergisinin 22 Mart 1974 tarihli 74. sayısında övgüyle bahseder. (*Düzyazılar-I*, YKY 1999).

Ahmet Tefvik Küflü

22 Temmuz 1966

Bilgi Kitap-Kırtasiye-Yayın
Kızılay Sakarya Cad. 8/A PK 179
Yenişehir-Ankara

Sayın Behçet Necatigil,

Mutlu bir tesadüf, Kurultayın yüzü suyu hürmetine mağazama teşrif etmeniz ve sizinle tanışma imkânının doğmasına vesile oldu. Sayın Tahir Alangu bana daha önce sizinle ilgili olarak yazmıştı.¹ İlk önce şurasının kesinlikle bilinmesini isterim. Siz, benim memleketimde çalışmasına itibar edeceğim pek az sanatçı, yazardan birisisiniz. Sanatçı yönünüzü, şairliğinizi, mütercimliğinizi, yazarlığınızı ve benim kuşağıma hocalığınızı daima takdirle izlemişimdir. Şimdiye kadar şifahi olan bu hayranlığım belki kulağınıza kadar gelmiştir.

Bütün işlerimde, özel hayatımda olduğu gibi, editörlüğümde de, aracılığı kabul edemiyorum. Yayınevimi kurduğum günden beri size yazmak istedim. Bir kerre adresinizi bilmiyordum, fakat bu kesin bir sebep değil. Bazı işler kolay olduğu halde denk gitmez, onun gibi kurumdaki arkadaşlardan birkaç kerre rica ettim, onların da işleri başından aşkın, unutmuş olacaklar. Fakat herhangi bir yere de yazabilirdim ve muhakkak bu yazım elinize geçerci. Kısmet değilmiş sözünün arkasına sığınayım.

Size bu mektubu bu aracı durumunu belirtmek için yazıyorum. Beni ayıplamayınız. Üstelik Tahir Bey'i kırmak da istemem ve böylece bir biçime girmeyi pek olumlu da saymam kendime. Sizinle vaktiniz müsait olur eliniz el verirse doğrudan doğruya yazışmak, görüşmek isterim. Bana bu imkânı vereceğinizi ümit etmekteyim.

1 Necatigil 1 Ağustos 1966 tarihli cevabında Alangu'dan cesaret alarak radyo oyunlarını basıp basamayacağını sorduğu için özür diler. (Bkz. s. 265)

Yayınlarımdan son çıkanları adresinize gönderdim. Eksik olan daha öncekileri de bildirirseniz sevinirim, yollarım. Kitaplarımın kütüphanenizde bulunması bana şeref verir.

Selam ve saygılarımla.

Ahmet Küflü

7.6.1967

Bilgi Kitap-Kırtasiye-Yayın
Kızılay Sakarya Cad. 8/A PK 179
Yenişehir-Ankara

Sayın Behçet Necatigil,

Mektubunuzu aldım, yayınlarımız arasından çıkarmak mutluluğuna erdiğim *Gece Aşevi*'ni beğenmiş olmanıza cidden çok sevindim. Eser sahiplerinin yayınımları beğenmeleri bir editör için mutlu bir his. Bu sebeple mektubunuzu merakla, heyecanla bekliyordum. Herhangi bir kâr düşüncesiyle basmamıştım kitabınızı, yazarının sanatçı yönüne olan beğenim itmişti beni bu işe. Bu yüzden en pahalı fakat en iyi matbaaya götürdüm kitabınızı, en iyi malzemeyi kullandım. Ozan Sağdıç (kendisi şimdi Avrupa'dadır, dönünce tebriklerinizi iletirim)² o kapak kompozisyonunu yapmak için 3-4 gün gezdi, 100 kadar resim getirdi. En yakın, sakın fakat uygun olarak onu seçti. Klişe çok çekti bize. 20 Nisan'da satışa çıkacak kitap bu yüzden Mayıs ayına kaldı. Bayramlar yüzünden klişehane sık sık kapanır, makinenin üzerindeki klişe bir türlü tatminkâr olmaz.

Ozan'la bu aradaki bir sürü bayramı matbaa makinesinin başında geçirdik. İnanmayacaksınız tam onuncu klişe bizi tatmin etti. Bozuk klişelerle basılan öncekilerden size birkaç tane gönderiyorum. Kitabınızı maliyet ve size ödeyeceğim telif ücretini ekleyerek çıkan miktarı ancak karşılayacak kadar yani üç bin adet bastım. Bunu sattığında masrafı çıkacak. Mayıs'da Ankara'ya geleceğinizi

2 Necatigil 2 Haziran 1967 tarihli mektubunda "özenle yapılmış o değerli kapak için Ozan Sağdıç'ın gösterdiği titizliğe teşekkür ederim" der. (Bkz. s. 266)

vadetmiştiniz. Şayet gelmeyecekseniz lütfen bildiriniz. Hemen telif ücretini göndereyim. Diğer konuya³ girmek benim için pek zor oluyor. Bu çekiye hiç de hakkım yokken ben reva görülmüşüm. “Cayma” kelimesini de bana yakıştırmıyormuşsunuz, ben kendimin caymadığını biliyorum ya, mektubunuzu aldığımdan beri sizin caymış olmanızdan şüpheleniyorum. Sizinle Cevdet Kudret Bey’in de tanıklığıyla *Pan* ve *Sis* kitaplarında anlaşmıştık. Yeni çalışmalarınızdan da haberdar edeceğinizi de lütfetmiştiniz. Ve cidden şu anda bana bu konuyu görüşmek çok ıstırap veriyor. Ben pek alışık değilim böyle tartışma ve yazışmalara. Sizinle *Pan* ve *Sis*⁴ konusunda anlaşmışımızı ve bize söz verdiğinizizi aynen muhafaza ediyor ve kitapları bekliyorum.⁵

Büyük ölçüde üzüleceğini bildiğimden mektubunuzun o yanlarından Cevdet Kudret Hocama⁶ bahsetmedim. Kitabınızı beğenmiş olmanıza çok sevindi. Saygılarıyla kitapları beklediğimizi yazmamı istedi. Emrettiğiniz 30 kitabı yeni çıkan yayınlarımızla birlikte gönderiyorum. Şayet Ankara’ya gelmeyecekseniz, bildiriniz, *Gece Aşevi*’nin telif ücretini göndereyim.

Saygılarımla.

Ahmet Küflü

3 Necatigil aynı mektupta *Göçebe*’yi basan Oğuz Akkan’ın *Pan*’ı da basmak istediğini ve ısrar ettiğini yazar.

4 *Sis* 1948, *Pan* 1954 yılında MEB Yayınları’ndan çıkmıştı.

5 Necatigil 12.6.1967 tarihli mektubunda şöyle der: “Neyse, unutmak en iyisi! (...) *Pan* romanını tekrar aslıyla bir karşılaştıracam, on beş yirmi güne kadar göndereceğimi umuyorum.” (Bkz. s. 267) *Pan* Bilgi Yayınevi’nden 1967’de, *Sis* ise 1970’te çıkar.

6 Cevdet Kudret, 1967-1970 yılları arasında Bilgi Yayınevi’nde danışman olarak çalışıyordu.

Ali Püsküllüoğlu

Ankara, 8 Mart 1978¹

Cevap, 16/17 Mart

Sayın Behçet Necatigil,

Nasılsınız? Şiirlerinizi özletiyorsunuz bize, seyrek yayımlayarak. *Varlık*'takileri çok sevdim, elinize sağlık. Güz aylarında bir "Şiir Yaprığı" çıkaracağım, desteğinizi esirgemeyeceğinizi umarım.

Ankara'daki yazın dünyasında iş yok. Ama gene de bu dünyanın kişilerinden biri olarak yaşayıp gidiyoruz işte ve de şiirlerle seviniyoruz.

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nün yeni baskısını aldım. Benimle ilgili maddede bulunan bir iki noktayı öteden beri size yazmak isterdim, ancak şimdi oldu bu. Bu noktalardan en önemlisi, ilk şiirimin çıkışıyla ilgili: Benim ilk şiirim Kadirli'de *Oba* gazetesinde çıkmıştır, ama onu saymıyorum. Yazın dergilerinde ilk şiirim, "Uyku" adıyla *Kaynak* (Ankara) dergisinde çıkmıştı: Haziran 1951, Sayı 42, s. 157. *Hisar*'da ve *Varlık*'ta ise daha sonra ve aynı anda çıkmıştır: Aralık 1951 (*Hisar*, Aralık 1951, Sayı 20, s. 17, "Sebe" ve *Varlık*, Aralık 1951, Sayı 377, "Hasret").

Sözlüğünüzün benimle ilgili maddesini,² bu noktaları belirterek, ilerdeki baskılar için size kolaylık olsun diye aynen tape ettim, ekte sunuyorum. Bu sözlük, hepimizin en güvendiğimiz bir kaynak, elden geldiğince yanlışsız olmasına katkıda bulunmak ödevimizdir.

Esenlik dolu günler diler, içten saygılarımı sunarım.

Ali Püsküllüoğlu

1 Arşivde yer alan Püsküllüoğlu'nun ilk mektubu 1969 yılına ait ve *Yeni Türk Tiyatrosu* kitabı için Necatigil'den oyun istemesiyle başlıyor.

2 Sözlüğün Ocak 1978 tarihinde yapılan son baskısında "... İlk şiiri *Hisar* dergisinde çıkmıştı (Ocak 1951)" şeklinde geçiyor. Necatigil'in sağlığında yeni baskı yapılmadığı için, bu düzeltme ölümünden sonraki baskılarda dikkate alınmıştır.

Ankara, 25 Ağustos 1978
1 Eylül'de geldi. Cevap, 11 Eylül

Sevgili Usta,

Oluşum bende vardı, hemen postaladım; gönderdiğiniz pul da, böylece, kullanılmadığı için bu zarfta size sunulmuştur.

Beyler'i dört gözle beklediğimi bilmelisiniz.³ Zaman zaman (son yıllarda) şiirinizi anlamaz olsam da, siz benim "Kır Şarkısı"ndan bu yana gözde ozanımsınız. ("Kır Şarkısı", yeni şiiri sevdirmişti bana, okuldayken, onu demek istiyorum. Kimse istemediği halde ezberlemiştim, hâlâ ezberimdedir; 30 yıl aklımda duran bir başka şiir de yoktur.)

Yayınevlerinin "mevsim"i bilinmiyor gerçekten de. Şiire de lütfen yaklaşıyorlar, okurlar gibi. Ama şiir "tarihten önce vardı, tarihten sonra da var"dır bilsinler. Benim *Yaz ve Yağmur* da kâğıt bekliyor, anlaşıldığına göre. Oysa, Ekim'de çıksın isterdim.

Bir ricam var sizden, bana *Yaprak* dergisi koleksiyonu gerekli, olanak içindeyse gönderebilir misiniz? Yitmeyeceğine ve size en kısa zamanda geri döneceğine güvenilebilirsiniz. Yalnız, her olasılığa karşı taahhütlü göndermenizi dilerim, ben de öyle yaparım gönderirken size. Ne sevinirim bilerseniz! Ankara'da tanıdıklarda yok, Millî Kütüphane'den alabilecek arkadaşım da şu günlerde izinde, oysa bana hemen gerek, birkaç gün içinde geri yollarım size.

Yusuŕçuk da çıkacak, Ekim'de olabilir mi bilmem? Ama yılbaşı daha iyi gibi geliyor bana.⁴ Yazın pek hazırlık yapılamıyor. Şiir sözleriniz saklı duruyor bende, isteyeceğim.⁵

Selamlar, en içten saygılar.

Ali Püsküllüoğlu

3 Necatigil, 16/17 Mart 1978 tarihli mektubunda *Beyler*'in çıkacağı haberini veriyor. (Bkz. s. 268)

4 *Yusuŕçuk*'un ilk sayısı Ocak 1979'da çıkar ve *Beyler* hakkında Osman Serhat Erkekli'nin "Necatigil'i Sevmek" başlıklı yazısı yayımlanır.

5 Püsküllüoğlu, Necatigil'in aynı mektuptaki sözlerini hatırlıyor.

Ankara, 17 Temmuz 1979

Değerli Usta,

Türk Dili'ne gönderdiğiniz 5 şiirden 4'ü, derginin Ağustos sayısında çıkıyor.⁶

5'inciye gelince: "Klinik Olaylar"da,⁷ birkaç eskice sözcük vardı; Yazı Kurulu, hoşgörünüze sığınarak, onu yayınlamaktan kaçındı, benden de durumu size yazmamı istedi.

Bunun üzerine ben de, "Klinik Olaylar"ı, yine bana olan sevginize sığınarak, aldım ve *Yusuŕçuk*'un Eylül sayısına koydum. Ağustos çoktan basılmıştı çünkü, daha önceden "Attilâ İlhan" sayısı olarak hazırlanmıştı. Eylül sayısı da basıldı ŕu anda, ancak, vakti gelince çıkacak satıŕa. Tatil dolayısıyla Ankara'dan ayrılıyorum birkaç güne değin, o yüzünden böyle iki sayıyı önceden hazırlamam, bastırmam gerekli oldu.

Yusuŕçuk'un birinci sayfasındaki çerçevesi yere hâlâ bekliyorum yazınızı: Lütfen, şiir üzerine, bir buçuk sayfalık bir yazı gönderin orası için.

Ŗimdiden teŕekkür eder, sağlıklı günler diler, saygılarımı sunarım.

Ali Püsküllüoğlu

6 "Yanılmalar", "Dünya Çocuk Yılında II", "Uzaklık", "Taŕkın Sel"; *Türk Dili*, S. 335, Ağustos 1979.

7 Bu şiir Necatigil'in ölümünden sonra Kâmuran Ŗipal'in hazırladığı *Söyleriz* (Cem Yayınevi, 1980) kitabında yer alır.

Asım Bezirci

13.8.1965¹

Sevgili Hoca,

İnsanı nasıl da umulmadık zamanlarda sevindiriyorsun: İşten yorgun döndüğümde mektubunu aldım. Pek memnun kaldım. Teşekkür ederim. Bilmem ki bu anlayışını nasıl ödesem? Çok ince ve iyisin.

Sormaya çekiniyorum, acaba Eloğlu² için yazılmış (başka kitaplarıyla ilgili) eleştirilerin de sende adları var mı? Bu yazıların bulunduğu dergiler ile *Düdüklü Tencere* için bildirdiğin yazıların bulunduğu dergileri ya da gazeteleri “bir süre için” bana verebilir misin? Verebilirsen çok sevineceğim.

Tekrar teşekkür eder, iyi günler dilerim.

Sevgilerimle.

Tel. 478600

Asım Bezirci

13.6.1967

PK 80 Fatih

Sevgili Hoca,

Mektubunu aldım. Çok sevindim, mutlandım. İlğine ve cömertliğine teşekkür ederim. Benim de sana herhangi bir konuda yardım etmekten sevinç duyacağımı bilmeni isterim.

1 Arşivde yer alan Asım Bezirci'yle Necatigil mektuplaşmaları 1963'te başlıyor.

2 Metin Eloğlu. Bezirci'nin Eloğlu hakkındaki *İnceleme/Antoloji* kitabı Güney Yayınları'ndan 1971'de çıkar.

Şu sıra hiç ummadığın bir konu üzerinde belge topluyorum: Ahmet Haşim... *Akşam* gazetesinin siparişi üzerine bir inceleme hazırlayacağım. Gerekli kitaplardan çoğunu sahaflardan arayıp buldum. Yalnız bir ikisini bulamadım: Yakup Kadri, *Ahmet Haşim*, 1934; Suut Kemal, *Ahmet Haşim ve Sembolizm*, 1938; Nazan Gündürkün, *Ahmet Haşim'in Ruh Ülkesi*, 1967. Acaba bunlardan hangisi sende var? Bir süre için bana verebilir misin?

Yeri gelmişken söyleyeyim: Senin *İsimler Sözlüğü*'ne yazarlarla ilgili kaynakları eklemen çok yararlı olacak. Gerçi, yer yer kaynak göstermişsin, ama yetmiyor.

Saygılarımla.

Asım Bezirci

24.12.1968

Sevgili Hocam,

Önce, gösterdiğin anlayış ve konukseverlik için teşekkür ederim. Ayrıca, eleştirilerin için de memnuniyetimi belirtmek isterim.

Konur Ertop'un yazısının nereden çıktığını araştırdım, buldum: "Konur Ertop - Sanatımızda Bereketli Bir Kaynak, Mitologya", *Soyut* dergisi, Mayıs 1965.

Longus'un *Daphnis ile Chloe*'sini evde bulamadım, dışarıdan bulup göndereceğim.

Antoloji'deki³ "Divan Şiiri" bölümündeki yanlışları bir yere yazarak bana bildirirsen sevinirim. Gerçi, eski yazı divanlara bakmadım ama Gölpınarlı'nın, Köprülü'nün ve V. M. Kocatürk'ün, N. H. Oran'ın, H. E. Cengiz'in metinlerini karşılaştırdım. Herhalde dizgide yanlışlar oldu. -Ne üzücü durum!

Çalışmalarında başarılar dileyerek,
Sevgi ve saygıyla.

Asım Bezirci

16.11.1974⁴

Sevgili Hocam,

Söylediğim kaynakçayı ancak çıkarabildim. İlişikte sunuyorum.⁵ Umarım ki geciktiğim için beni hoş görürsünüz. İşler üst üste geldi. Hiç böyle olmamıştı. Bu yüzden, verdiğim sözünü vaktinde yerine getiremedim. Özür dilerim.

Dergilerin bir süre daha bende kalması gerekiyor. İş bitince hemen getireceğim.

Saygı ve sevgiyle.

Asım Bezirci

4 Necatigil'in yazdığı 3.4.1974 tarihli mektuba cevap için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

5 Ek: *Sevgilerde* için bibliyografya. Bezirci'nin hazırladığı bu 56 maddelik listeden 40'ı kitaba alınan dokümanlar yer bulur.

Attilâ İlhan

Ankara, 17.7.1975¹

Bilgi Yayinevi
Tunalı Hilmi Cad. 94/2
Kavaklıdere/Ankara

aziz ağabeyim,

bayram değil seyran değil, bu mektup nereden icap etti deme, aslında hanidir yazılması gereken, fakat bir türlü bir dengine getiremeyen bir mektuptur bu: yayınevine² geldiğim günden bu yana senin yeni şiir kitabını basacağız lafı ediliyor, fakat bir türlü bu iş bir esasa bağlanamıyor. bir iki kere istanbul'da iken ahmet bey'le [Tevfik Küflü] rastlaşmış, fakat sanırım bu konuya girememişsiniz, oysa iki kere iki dört kadar kolay bir şey, onu da ben deneyeyim dedim.

behçet necatigil'in yeni şiir kitabını bilgi yayinevi yayınlamak arzusundadır. fikrimi sorarsan, olumlu cevabın yerinde olur. ne yanından bakılırsa bakılsın, şiirlerinin en iyi değerlendirileceği yayinevi bizimkisidir. tabii, son söz yine senin. cevabın olumlu olduğu takdirde, müsveddeleri eylül içinde bizim elimizde olacak şekilde gönderirsen, iyi olur sanırım.

daha daha nasılsın? yunus nadi armağanı'ndan³ sana bir kişisel teşekkür borcum olduğuna inanıyor, işte onu da burada eda ediyorum. ben bildiğin çalışmalar içindeyim, bir yandan gazetecilik, bir yandan yayıncılık, bir yandan edebiyatçılık, dur bakalım ne zaman çatlayacağım?

bu vesileyle sevgi ve saygılarımı yeniler, başarılar dilerim.

attılâ ilhan

1 Necatigil bu mektuba 25.7.1975 tarihinde cevap verir, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

2 İlhan, 1973'te Bilgi Yayinevi'nin danışmanı olur.

3 Necatigil'in de jüri üyesi olduğu 1974 Yunus Nadi Armağanı, İlhan'ın *Sırtlan Payı* romanına verilir. Necatigil'in arşivde bulunan raporunda 100 üzerinden 80 puanla ilk sırada yer verdiği roman, "Yazarın buluş, benzetme, tazelik ve yenilikleri, anlatış gücü ve temposu da romana sürükleyicilik sağlıyor." şeklinde değerlendirilir.

19.8.75⁴

aziz ağabeyim,

umarım cevabımın gecikmesinden ters bir anlam çıkarmamışsındır, sana yazdıktan sonra ben tatile çıktım, bir ay ege'de bir kumsalda yattım, cevabın bu arada gelmiş, doğal olarak da beni beklemiş, çok özür dilerim.

doğan [Hızlan] bir ara beni de öyle bir şeye razı etmeye çalışmıştı, ne yapalım, sağlık olsun, bu elbet bizim tasarımızı engellemez, senin kitabı istiyoruz. *kareler aklar*'ı tez elden ilet, sana müsvedde elimize geçtikten sonra, yaklaşık olarak yayın tarihini de (bu işin basım evleri yüzünden çetrefil bir uygulaması var) baskı sayısını da bildiririz, zaten telif hakkı bu sayı üzerinden hesaplanıyor. (yüzde 10)

bunun dışında kitabın arka kapağına konmak üzere bir fiyakalı resmin ile, ön kapak hakkındaki önerilerini de bekleriz.

öteki şiir kitaplarıyla ilgili özlemlerin⁵ de gerçekleştirilemez şeyler değildir, hele şunu bir çıkaralım.

ahmet de selam ve saygılarını iletiyor, ben de saygılar sunar, başarılar dilerim.

attilâ ilhan

8.9.1975

aziz ağabeyim,

mektubunu ve kitabın müsveddesini aldım, gösterdiğin çabukluğa ve ilgiye ne kadar teşekkür etsem azdır, biz de elden geleni yapıp onu güzel bir kitap halinde çıkarmaya çabalayacağız, umarım memnun olacaksın. dizgi özelliklerine gerekli özen gösterilecektir, kaygılanma.⁶

4 Necatigil bu mektuba 26.8.1975 tarihinde cevap verir, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

5 Aynı mektupta Necatigil, bütün şiir kitaplarının tek yayınevince aynı en ve boyda yayımlanmasını diliyor.

6 Necatigil, 26.8.1975 tarihli mektubunda şiirlerindeki kelimelerin kolon kolon yukardan aşağı aynı hizalarda olmasına dikkat edilmesini rica eder. Bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

yayın tarihi için şu anda kesin bir şey söylemem güç ama, öyle uzun boylu gecikmeyeceği kesin. kapak için de önerilerini⁷ göz önünde tutmaya çalışacağız.

başkaca aklını kurcalayan ne varsa, her zaman bana yazabilirsin, seni gereğince aydınlatmaya çalışırım. (hiçbir yanlış anlama, ya da anlam çıkarma yok, bizim burada daha rasyonel bir düzende çalışıyoruz, işi, o türlü duygusal çalkantılardan kurtarmaya aşağı yukarı muvaffak olduk.)

en içten sevgi ve saygılarımı iletirim.
nice kitaplara.

attilâ ilhan

6 Kasım 1975

Cevap, 12 Kasım 1975

aziz ağabeyim,

senin kitabın dizgisi bitti, basımına geçiliyor. kapağını yaptır-
dık, fahri karagözoğlu 'sihirli kareler' esası üzerine sade ve zarif
bir kapak yapmış, bugünlerde onu da bastıracağız, arka kapak
için senden resim istemiştin, ihmal ettin, acele göndermeni rica
ediyorum, bir; bir de resmin altına kitapla ilgili birkaç söz yazmak
istiyoruz, ne diyelim? bir fikir versen iyi olacak. yok bundan vaz-
geçelim dersen, biyografini koyacağız, hem de senin edebiyatçılar
sözlüğünden alıp, iyi mi?

basımevinden dizgide üzerinde durduğun hususlara dikkat et-
tiklerine dair söz verdiler, ayrıca basım provalarını da göreceğim.
daha daha nasılsın, neler yapıyorsun? istediklerimizi acele iletirsen,
işimizi çabuklaştırmış olacaksın.

saygılarımı iletirim, görürsen rauf hoca'ya da [Mutluay].

attilâ ilhan

7 Aynı mektupta, matematikteki büyülü karelerle bir çarışım sağlayacak veya siyah-beyaz karışımı kareler, çarışlar, teğetlerin kullanılacağını söyler.

12 Aralık 1975

aziz ağabeyim,

resmin ve arka kapak önerin geldiği zaman, kapak baskısı bitmişti. onun için dediğini yerine getiremedik. arka kapağa ben karınca kararınca bir şeyler yazdım. (sürçü lisan eyledikse affola!)⁸ zira kitabın fazla gecikmesini istemiyordum. ön kapakta bir kusurumuz var, bilgi yayınevi yazısı iri oldu, o da kapakları bitmiş olarak değil de taslak olarak görmemizden doğdu, özür dileriz. bir özür dilemek de düzelti hatalarından dolayı gerekiyor. gerçi çocuklar çok dikkat ettiler, hele kareleri kare yapabilmek için çok uğraştılar ama, bu kez mısra atlamışlar işte, yıllardır bu işin içindeyim, yanlışsız kitap çıkarmanın –hele amatör olmayan, edebiyat seçkinlerine değil de, geniş okur kalabalığına hitap eden– yayınevlerinde ne kadar güç olduğunu iyice öğrendim, düşün ki bir ayda 15 kitap basıyoruz ağabey, ister istemez atlamalar, hatalar gözden kaçıyor. ama senin gönlünün bolluğunu bilirim, bizi bağışladın bile, çünkü ahmet'i de beni de gönendiren telgrafın çıktı geldi. sağ ol. elimizden geleni yaptık, beğendinse elbet biz de seviniriz. kitabın kaderi de hızlı olur dileyelim.

bu arada, bilmem haberin oldu mu, rauf hoca'ya yazmış, ondan bizim anahtar dizisi için bir çağdaş türk edebiyatı hazırlamasını rica etmişim, ses soluk çıkmadı, *cumhuriyet*'te yazıları da iki haftadır görünmüyor, merak ettim. aynı mektupta senden de çağdaş türk şiiri diye bir anahtar dizisi kitabı ricasında bulunacağımızı yazmışım, acaba söyledi mi? söylediye ne dersin? o kitapları biliyorsun, işin acemisi olanlara, hem tanıtıcı hem eğitici bir işlevle geliyor, önce keferenin yaptıklarını yayınladık, şimdi sıra bizimkilere geldi, 200-250 sayfayı geçmeyecek boyda bir “çağdaş türk şiiri için anahtar”a var mısın? ayrıca rauf hoca da var mı, yok mu?

son mektubunda fazladan kitap istemişsin, 70 kitap adresine buradan postalanacak, hesabı yüzde 30 indirimle yapıp telif

8 Attilâ İlhan'ın hazırladığı arka kapak yazısı şöyledir: “Türk şiirinin en önemli isimlerinden birisi olan Behçet Necatigil, şiir evrenimizde, deyişinin ve estetiğinin özgünlüğü ile bambaşka bir yere sahiptir. ... Son kitabı *Kareler Aklar*'da Behçet Necatigil, bir süredir sürdürdüğü biçim deneylerini de geliştirmekte, klasik Türk şiirinin en erişilmez niteliklerinden birini oluşturmuş deyiş anlam ikilemini, çağdaş koşullar ve özellikler içerisinde yenilemektedir.”

hakkından düşülecek, oldu mu? (yahu bu kadar kitabı kime gönderiyorsun sen, yayınevi de bir hayli adama gönderiyor, bilmeden belki çifter gitmiş olacak.)

hadi başarılar dilerim, saygı ve selamlarımı iletirim. ahmet de sevgi, saygı ve selamlarını gönderiyor.

attilâ ilhan

8.4.1976

aziz ağabeyim,

imzalı kitabını aldım çok çok teşekkür ederim.

pazartesi günü istanbul'a geliyorum. bizim yayınlar, yazarlarımız ve üzerinde oradaki işten anlar arkadaşların eleştirilerini almak istiyorum, seni de hem bu iş için, hem de yılların özlemini gidermek için özellikle görmek istemekteyim. önümüzdeki hafta içinde bana bir süre ayırabilirsen çok sevinirim. ayrıca arayacağım ya, önceden haber vereyim dedim.

gerekirse diye, haber vermiş olayım, mačka oteli'nde kalacağım. saygı ve sevgiyle.

attilâ ilhan

19.4.1976

aziz ağabeyim,

istanbul'da bana gösterdiğin ilgi ve yakınlığa teşekkür amacıyla yazıyorum. yıllar sonra, tekrar birlikte olmak benim için gerçek bir sevinç oldu.

muhasebenden soruşturdum, aldığın para elbette telif hakkının tamamı değildi. gerisini de uygun bir süre içinde ödeyecekler.

öneri ve uyarılarını önemle dikkate aldım. yazılı rapor olarak yayınevine sundum. özellikle okul kitaplarındaki yazarlar üzerindeki fikrinin benimseneceğini umuyorum. ayrıca senin kitaplarını elbette basmak isteyeceğiz. yakında daha ayrıntılı yazacağımı sanıyorum, bu mektup daha çok bir teşekkür mektubu.

bu vesileyle sevgi ve saygılarımı yenilerim.

attilâ ilhan

16.3.1978

Cevap, 24 Mart

aziz ağabeyim,

bayram değil seyrân değil bu mektup nereden çıktı diyeceksin, rahmetli sait faik'in anısına olan borcumuz vesile oluyor, bildiğin gibi yayınevi bir süredir ilk derlemede unutulmuş yazılarını da toparlayıp yeni ciltler hâlinde külliyyatına eklemeye uğraşmaktadır. bu işle muzaffer uyguner meşgul oluyor, çalışmaları sonunda *balıkçının ölümü*'nü yayınladık, söylediğine göre bir kitap daha olabilecek, saptadığı çeşitli yazılar arasında bazıları var ki elde edememiş, zira bunların hepsi *inkılapçı gençlik* dergisinde çıkmış, oysa bu derginin koleksiyonlarını bulamamış, bize söyledi, biz burada ve istanbul'da arattırdık, biz de bulamadık, düşündük ki çâre-yi hâlâs necatigil ağabeyimizdedir, zira onun kitaplığında bu derginin koleksiyonu mutlaka vardır.

aranan yazıları ilişik gönderiyorum, sana zahmet vermek istemem, yayınevinin oradaki işleriyle selim ileri meşgul oluyor, ona da durum bildirilmiştir, bir uygun gününde çağırırsan o yazıları arar bulur, fotokopisini aldırır, bize iletir, ricamız bu.

daha daha nasılsın, biz bilinen dağdağa içindeyiz, bu yıl kâğıt işi belimizi büktü, doğru dürüst yayın yapamadık, yeni yeni başlıyoruz, rauf hoca neden *cumhuriyet*'teki yazılarını kesti, meraktayız, o taraflara bir düşemedim ki iki satır olsun konuşalım, baki selam eder, saygılarımı sunarım. rauf hoca'ya sevgi ve saygılarımı iletirsen sevinirim, sana zahmet vermiş olacağız, kusura bakma.

attilâ ilhan

Burhan Arpad

İstanbul, 7.1.1968

PK 353
İstanbul

Dostum Necatigil;

Geçen yıl Varlık Yayınevi 30. kutlama kokteylindeki konuşmamızı ve bazı ortak dostların; “Behçet çok meşguldür ve bilerek yapmaz.” demelerini göz önünde bulundurarak bu mektubu ve ek notları¹ sunuyorum. Okuyunca, haksız düşünmediğimi bilmem kabul eder misin? Ben şair ve sen hikâyeci olmadığına göre aramızda bir önyargı olmaması gerekir, kanısındayım. Verdiğim düzeltme notlarını bana ayıracağın yer ve görüşünce değerlendirme oranında kullanacağını umarım.² Bunu şu ya da bu nedenden yapmaz, ya da yapamazsan, A harfinden Arpad’ın adını yeni baskında çıkartmanı rica ederim. En genç yazar tanışlardan Güner Akarsu ve nesline kadar aldığın bir sözlükten beni çıkardı diye alınmam. Bu mektubumu bir belge olarak saklıyabilirsin. Fakat 30 yılı aşan edebiyat çalışmalarımı ilk bakışta küçümser, ya da istemiyerek alınmış gösterebilecek bir metni yine basarsan, duygumla da, sağduyumla da kırılırım.

1968 için sana ve sayın eşine en iyi dileklerle.

Burhan Arpad

Necatigil’in mektubun kenarına yazdığı not: 16 Ocak 1968’de Baha Dürder³ verdi.

1 Arpad, sözlükte yer alan biyografik bilgiler üzerinde düzeltmeler yapmıştır.

2 Necatigil sözlüğün yeni baskısında Arpad’ın gönderdiği notların hepsini kullanır.

3 Necatigil’in Eğitim Enstitüsü’nden öğretmen arkadaşı.

Celal Sılay

9 Nisan 1964

Kardeşim Behçet Necatigil,

Yeni İnsan, en güzel sayfalarından birini senin şiirinle¹ kazandı. Bu derginin dışında kalanlar, o sayfayı kıskandılar. Oysa onlara da böyle sayfalar verilmişti. Daha fazlasını istedikleri, hadlerini aşıkları için uzaklaştırıldılar. Bu, doğruluk ve güzellik adına göze alınmış bir rızk idi.

Gerekseydi sen de aynını yapardın.

Bu inanç yüzünden bu dergi sana güven ve sevgiyle bağlıdır.

Yazarsan adınla şeref duyacaktır.

Yazmazsan kıskanç ve çirkin insanlar sevinecektir.

Seç!

Sevgilerimle.

Celal Sılay

27 Nisan 1964

Yeni İnsan Aylık Kültür Dergisi
Hanımefendi Sokağı 158/5
Şişli/İstanbul

Sevgili ve Değerli Kardeşim Behçet Necatigil,

Seni tanıdıkça, dikkat, hassasiyet ve inceliklerini fark ediyor ve seni daha çok değerlendiriyorum.

Bu Mayıs sayısını Said'in [Sait Faik] ölümünün 10. yıldönümüne üstüne özel bir dikkatle hazırlama isteğimden, yazıların mütaddan

1 "Mekik", *Yeni İnsan*, S. 14, Şubat 1964.
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

önce elime geçmesi gerekiyor. Bu sebeple gözümü postalarda bırakmamamı rica için yazdım.

Bana yardımcı olmanı tekrar rica eder, hanımefendinin ve senin hürmetlerimi kabulünü dilerim.

Celal Sılay

Necatigil'in mektubun kenarına yazdığı not: Aichinger'in "Düğmeler"i gönderildi: 11 Mayıs 64²

8.12.64

Sevgili Behçet Necatigil,
Her tarafım bono ile protesto ile kırılırken sana 100 lira verdim.
Sen de bana biraz yüz ver!
Elinde olduğunu tahmin ettiğim skeci yolla.
Hadi benim usta şairim.

Celal Sılay

2 İlse Aichinger'in radyo oyunu Yeni İnsan, S. 17-20, Mayıs-Agustos 1964.

Cemal Süreya

11 Ağustos 1956

Maliye Müfettiş Muavini
Eminönü Vergi Dairesi

“Ebemkuşakları altında
Bilmem dikkat ettin mi
Uzakların güzelliği
.....”

“Şayet aşkın rahmeti
Gün olur kesilirse
Altın kemerler gibi
Hatıralar önümüzde”¹

Bir, üç, beş gündür hep bu mısraları söylüyorum. Adamı kırtan mısralar bunlar. Yazdığınız için sağ olun, var olun. Şimdilerde böyle şiirler yazmaz oldunuz. Nedendir? Adresinizi *Yenilik*’ten aldım. Sizinle tanışmak, görüşmek istiyorum. Bunu siz de isterseniz, çok sevineceğim. Sizin şiirlerinizde ince bir sıkıntı çizgisi var, ama ince. Sanırım bu çizgiye eski şiirlerinizin yapısı, kuruluşu daha çok uyuyordu. Bir de içinde “Ama ne”ler geçen bir şiiriniz vardı,² çok hoşuma gitmişti. Bana o şiirin tamamını yazabilir misiniz, rica edeceğim. Galiba *Vatan* gazetesinde yayınlanmıştı. Şiirin kelime sanatı olduğunu çok iyi kavramış bir şiirdi o.

Ben Ağustos ayı sonuna kadar Eminönü Vergi Dairesi’nde yim. Bana yazarsanız çok memnun olacağım.

Saygılar.

Cemal Süreya

1 “Şayet Aşk III”; *Çevre*, Varlık Yayınları, 1951.

2 “Gözleri”; *Vatan* gazetesini, 6 Eylül 1953; *Eski Toprak*, Varlık Yayınları, 1956.

Beşiktaş, 23 Eylül 1956

Behçet Bey,

Bu ay sonuna kadar Beşiktaş Veraset Vergi Dairesi'ndeyim. Sizinle görüşmeyi çok istiyorum. Daire Barbaros anıtının arkasındadır. Acaba bir gün gelebilir misiniz? Ya da bana bir kart atın, ben istediğiniz yere gelirim. Ben Unamuno'nun *Sis*'ini³ okumamıştım. Daha yeni okuyorum. Çok güzel çevirmişsiniz o kitabı, çok güzel bir Türkçeye çevirmişsiniz.

Yeni şiirleriniz var mı? Çok merak ediyorum. Benim gibi herkesin de çok merak ettiğini sanıyorum.

Bugünlerde bütünleme imtihanları dolayısıyla işiniz de çoktur ya, ben yine de, kısa da olsa bir görüşme rica edeceğim sizden. Bir gün daireye gelin. İkinci kattadır. Bekliyorum.

Saygılar.

Cemal Süreya

Söke, 8 Aralık 1958

Maliye Müfettişi

Söke

Behçet Bey,

Dün çok sıkıntılı bir gündü. Çok canım sıkılan bir gündü. Birden kitabınız çıktı, geldi.⁴ Çok sevindim. İki gündür elimde, çünkü geledi daha iki gün oldu. Kitabınızı bu sefer de çok sevdim. Bir araya gelince, daha da çok şeyler kazanmışlar. Dün akşam bir de yazı yazdım. *Vatan*'a yolladım.⁵ Naim Tiralı bu hafta basmazsa *Pazar Postası*'nda yayınlayacağım.

3 *Sis*, Miguel de Unamuno, çev. B. Necatigil, MEB, 1948.

4 *Arada*, Varlık Yayınları, Kasım 1958.

5 "Camgözde Tikler", *Vatan* gazetesi, 18 Aralık 1958. Süreya ayrıca 18 Eylül 1957'de yine *Vatan* gazetesinde Necatigil'in *Eski Toprak* kitabıyla ilgili "Üzgünüm Leyla" başlıklı bir yazı yayımlamıştı.

Ben üç ay var teftişlerdeyim. Önce Nazilli'deydim. Şimdi Söke'deyim. Yılbaşından sonra bitiyor, İstanbul'a dönüyorum. Sizi arayacağım.

Saygılar. Hanıma da.

Cemal Süreya

İstanbul, 10 Haziran 1966

Papirüs

PK 627

Karaköy/İstanbul

Behçet Bey,

Bilmem şimdi nicesiniz? *Papirüs*'ü beğendiniz mi? Beğenmediyseniz ikinci sayıyı bekleyin.

Üçüncü sayının şairi sizsiniz.⁶ Daha önce de konuşmuştuk. Tez elden bize fotoğraflarınızı iletmenizi rica edeceğiz. Çocukluk, okul, askerlik fotoğrafları; aile içinde ve dostlar arasında fotoğraflar; yalnız fotoğraflar. İlk şiiriniz. Şiiriniz üstüne yazılmış yazılardan tanıtıcı pasajlar. Gerçi bunları biz ayrıca tesbit ediyoruz, ama sizin vereceğiniz bilgiler de faydalı olacak.

Yazıhane'ye uğrasanıza: Nuriosmaniye Cad. Eser İşhanı 23/7. Selahattin Hilâvların kitap dağıtım merkezinin üst katı. Yeşilay binasının hemen yanında.

Tomris de ben de size ve hanıma saygılarımızı göndeririz.

Cemal Süreya

6 Ağustos 1966'da çıkan 3. sayıda Necatigil'e fotoğraflarla birlikte 8 sayfa ayrılır. Dergide Konur Ertop'un "Dar Çağın Ozanı Behçet Necatigil" yazısı ile Necatigil'in "Ben" başlıklı yazısının yanı sıra "Ne Demişlerdi?" bölümü ile "Solgun Bir Gül Dokununca" ve "Gece ve Yas" şiirleri yer alır.

Not: Üçüncü sayının yazılarını 1 Temmuz'da matbaaya veriyoruz. Fotoğraflar ve bilgiler de en geç 3 Temmuz'da elimize geçerse çok memnun oluruz.

Her zaman Yazıhane'deyiz.

28.6.1966

Papirüs

PK 627

Karaköy/İstanbul

Behçet Bey,

Her şey hazır. Fotoğrafları bekliyoruz. Bir de eski *Papirüs*lerde sizin "Ben"⁷ adlı bir yazınız çıkmıştı. Onu da verebilir misiniz?

Bekliyoruz.

Saygılar.

Cemal Süreya

İstanbul, 12 Şubat 1977

Türkiye Yazıları

PK 387

Kızılay/Ankara

Sevgili Behçet Necatigil,

Merhaba! Nicedir karşılaşamadık. Sanırım biliyorsunuz, beni Ankara'ya kızağa çektiler. İş vermiyorlar, yer de göstermiyorlar. Her şeyin olduğu gibi bunun da iyi bir yanı var: Arkadaşlarla Ankara'da

7 *Papirüs*, Mayıs 1961. Necatigil bu yazıyı *Bile/Yazdı* kitabına da almıştır (Ada Yayınları, 1979). Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

aylık bir dergi çıkarmağa karar verdik. İlk sayı Nisan'da çıkacak. Ben yöneteceğim.⁸ Öbür kurucu arkadaşların adlarını da vereyim: Ahmet Say, Vecihi Timuroğlu, Ragıp Gelencik. İyi bir şey olsun istiyoruz.

Türkiye Yazıları'nın her sayısında bir yazar için özel bir bölüm olacak: Otobiyografi bölümü. Her yazar kendi hayatını anlatacak. *Papirüs*'te olduğu gibi fotoğraflarla süsleyeceğiz. Dinamo'nun, Cansever'in, Külebi'nin, Aksal'ın, Akın'ın otobiyografileri için kendilerinden söz aldık. Bunların birkaçı şimdiden elimizde de. Bir sıra göz etmeden yayımlayacağız. Siz de bize otobiyografinizi yazar mısınız? *Türkiye Yazıları*'nı kırmayacağınızı umuyoruz. Bu konuda akla üç biçim gelebilir: Ya hayat öyküsü baştan bugüne özetlenir, ya sadece bir dönem (sözelimi çocukluk dönemi) ayrıntılı olarak anlatılır, ya da baştan itibaren entelektüel hayat ele alınır. Yazarları serbest bırakıyoruz. Dergi tutulursa (yani iyi satarsa demek istiyorum, yoksa dergi en az iki üç yıl çıkacak biçimde kuruldu) bu bölümü iki katına çıkarmak ve her sayı iki hayat öyküsü vermek istiyoruz. O bölüm ek olarak verilecek, dergiye zımbalanmayacak. Bu bakımdan sözcük sayısı yönünden sınır koymak zorunda kaldık: 2500 sözcük kadar. Ayrıca birkaç fotoğrafınızı da rica edeceğiz.

Elbet, yazılarınızı, şiirlerinizi her zaman basmaktan ayrıca onur duyacağımızı burada belirtmek bile fazla olacak.

Ben şu ara İstanbul'dayım. Mart başından itibaren Ankara'da olacağım.

Dostluğunuzu her an umacak, haberlerinizi bekleyeceğiz.

Cemal Süreya

8 Derginin yönetmenliğini üstlenen Cemal Süreya, üçüncü sayıdan sonra ayrılmıştır.

Demirtaş Ceyhun

16.1.1975

Cevap, 19.1.75

Sayın Hocam,

Daha önce sizinle konuştuğumuz gibi, Şubat ayı içinde sizi bekliyorum.¹ Bugün Memet Fuat'ı aradım. Tekin'le görüşebildim. Kitaplarınız gene daha önce kararlaştırdığımız gibi ciltleniyormuş. Bir hafta falan sonra hazır olacakmış.

Bu durumda ben sizin konuşma gününüzü 7 Şubat olarak şimdiden saptıyorum. İnşallah sizce de bir sakınca yoktur.

Şimdi sizden ricam, konuşmanızın konu adını bir an önce bildirmeniz.²

Nicedir uğramadığınızı da hatırlatarak...³

Saygılar.

Demirtaş Ceyhun

1 Demirtaş Ceyhun o sıralar Yapı-Endüstri Merkezi'ndeki kitabevini yönetiyordu (1972-1976). 1973'ten itibaren ise edebiyatçıların buluştuğu perşembe toplantılarını düzenlemeye başladı.

2 Mektubun kenarında *Konuşmanın konusu "Şiirle Savaş"* yazılı. Necatigil 17 Mayıs 1973 tarihinde Yapı-Endüstri Merkezi'nde "Şiirle Savaş" başlıklı bir konuşma yapmıştı. Aynı başlıkla 21 Şubat 1975'te *Milliyet Sanat* dergisinin 120. sayısına bir yazı yazmış, bu yazıyı bazı eklemelerle *Bile/Yazdı* kitabına almıştır.

3 Ceyhun ile Necatigil 70'li yıllarda sık görüşüyorlardı, yakınlıklarını Necatigil'in yazdığı kasidelerden de takip edebiliyoruz, bkz. *Dost Meclislerinde Kasideler*, YKY, 2019.

Doğan Hızlan

15.12.1968

Altın Kitaplar Yayınevi/Cağaloğlu
Celal Ferdi Gökçay Sok.
No 21-23/A

Aziz Hocam,

Yazımı izin bile yapmadan bir gençlik kitabına adadım.¹ Arkasından Nobel çıktı. Bir türlü nefes alamadım. Kitabımı size kendim getirmek istediğimden bir türlü postalamadım.

Hocam geçen görüşmemizde size bir antolojiden söz etmiştim. Cumhuriyet'ten bugüne kadarki Türk şiiri antolojisinden. Onun da garip bir serüveni var. Ziyaretimde onu da ayrıntılarıyla anlatmak isterim.

Bu antolojiyi sizin hazırlamanızı yürekten diliyorum. Yeni çıkan bir antolojinin ne kadar uydurma olduğunu bizlerden çok iyi değerlendirmişsinizdir. Böyle antolojileri görünce benim dileğimin yerindeliğine siz de katılırsınız umudundayım.

Hocam, bu yakında Goethe'nin *Werther'in İzdirapları*'nı da düşündüm bilmem bu konuda ne düşünürsünüz. Ama bizim için çeviri değil, önemli olan bu antolojidir.

Bu konuda düşündüklerinizi söylerseniz çok seviniriz.
Saygılarımı sunarım.

Doğan Hızlan

1 Ne İstiyoruz?, haz. Doğan Hızlan, Altın Kitaplar Yayınevi, 1968. Bu derleme kitap-taki "Türkiye'de Gençlik Hareketleri" bölümünü Hızlan hazırlamıştır.

12.1.1969
Cevap, 25.1.1969²

Altın Kitaplar Yayınevi/Cağaloğlu
Celal Ferdi Gökçay Sok.
No 21-23/A İstanbul

Sayın Hocam,

Gerçi mektuplarıma cevap vermiyorsunuz ama ben gene de sizin yardımlarınızı dileyeceğim.

Yayınevimiz bir edebiyat ve düşünce dergisi yayınlamak üzere hazırlıklara başlamıştır.³ Genel yönetimi benim üzerimdedir. Derginin hazırlanması işini Konur Ertop'la birlikte yapacağız.

Hocam çıkaracağımız dergide sizin şiirlerinizden örnekler bulunmasını ya da başka çalışmalarınızın burada yayınlanmasını çok istiyoruz. Bizi bu teşebbüsümüzde yalnız bırakmayacağınızı umuyorum.⁴

Saygılarımla.

Doğan Hızlan

21.11.1973
Geldi, 24 Kasım

Hürriyet Yayınları
Nuriosmaniye Cad. No: 1
Kardeşler Han Kat: 4
Cağaloğlu/İstanbul

-
- 2 Mektubun altında Necatigil'in eski yazıyla notu var: "İsterse 'Pencere' oyununu dergilerine verebileceğim yazıldı."
- 3 Hızlan, 1969-71 yılları arasında *Yeni Edebiyat* dergisinin kurucusu ve yazı işleri müdürü olur.
- 4 *Yeni Edebiyat* dergisinde Konur Ertop'un Necatigil'le yaptığı söyleşi "Şiirde Dünyanın İlişkisi ve Necatigil Şiirindeki Değişim Üzerine..." (*Düzyazılar II*, YKY, 1999) başlığıyla 6 Nisan 1970 tarihinde "Pencere" oyunuyla birlikte yayımlanır. Necatigil'in "Özeleştirisi" başlıklı yazısı ise derginin Haziran 1971 tarihli sayısında çıkar (*Bile/Yazdı: Ada Yayınları*, 1979).

Sayın Hocam,

Önce sizi gördüğüme çok sevindim. Çünkü hocamız kuyruklu yıldız gibidir, bir görüldüğünde onun ışığından nurlanmak gerekir. *Tûtînâme*, Semih Yazıcıoğlu'nu, Selahattin Hilav'ı ve beni yakından ilgilendirdi. Böylece de hocamızın bir çalışmasını Hürriyet Yayınları'nda basmak mutluluğuna erişeceğiz demek ki.⁵

Şimdi hocam, bu kitapla ilgili bazı bilgiler rica edelim sizden. Bu kitabı ne kadar sürede bize teslim edebilirsiniz, aşağı yukarı kaç sayfa olur. Bu konuda düşündüklerinizi de yazarsanız ya da gelebilirseniz memnun oluruz.

Hoca hanıma da [Huriye Necatigil] saygılarımı sunarım.

Saygılarımla.

Doğan Hızlan

18 Haziran 1975

Hürriyet Yayınları
Nuriosmaniye Cad. No: 1
Kardeşler Han Kat: 4
Cağaloğlu/İstanbul

Sayın Necatigil,

Daha önce yaptığımız sözlü görüşmelerde Hürriyet Yayınları arasında "Seçme Şiirler"inizin yayınlanması konusunda bizi sevindiren müsaadenizi vermiştiniz.

Kitabınızın mevsim başında çıkabilmesi için Ağustos başında elimizde olması gerekiyor.⁶

5 Necatigil'in çevirdiği bu kitap, sağlığında basılamamış, kayıp olarak bilinen tek nüshası yıllar sonra bulunarak 2009 yılında Can Yayınları tarafından yayımlanmıştı. Arşivde sözleşmesi yer alıyor. "Bir Kayıp Kitap Hikâyesi" yazısında Hızlan, Necatigil'in *Tûtînâme* kitabının çevirisini 25 Mart 1974 tarihinde bitirip kendisine getirdiğini ancak yayınevinin kapanmasının ardından dosyayı bulamadığını/unuttuğunu aktarır (*Hatırlamak-Günlük Yaşamdan Dipnotlar*, YKY, 2020).

6 Necatigil arşivindeki notlara göre *Sevgilerde* kitabının manüskriyi Temmuz'da verilir. Kitabın Ekim 75'te (ilk şiirin yayımlanışının 40. yıldönümünde) çıkması hedef-

Sayın Necatigil, anlaşma yapmak için de her gün 13.30-18.00 arasında yayınevimizi onurlandırabilirsiniz.

Derin saygılarımla.

Doğan Hızlan

İstanbul, 9.10.1975

Altın Kitaplar Yayınevi
Celal Ferdi Gökçay Sok.
Nebioğlu Han

Sevgili Hocam,

Yeni Edebiyat dergisi 1 Kasım'da yeniden yayına başlayacak. Bilirsiniz ki sizin şiiriniz olmadan ben dergiyi tamamlanmış sanmam. Ne zaman ocağınıza düşsem beni geri çevirmediniz. Tabii bu konuda Hoca Hanım'ın ilahi yardımlarını unutamam. 20 Ekim'e kadar göndereceğiniz bir şiir beni çok sevindirir.

Saygılarımla.

Doğan Hızlan

Necatigil'in mektubun kenarına yazdığı not: 11 Ekim Cumartesi postaya atılmış.

Edip Cansever

24 Mart 1962

Behçet Necatigil,

Kâmrân Yüce'yle konuştum: Pazartesi günü başlayacak olan “Nalınlar” oyunu için bizlere yer ayırtmış. 20-20.30 arası gişeden biletinizi –iki kişilik– alabilirsiniz.

Şimdilik sevgi, selam, şiir...

Edip Cansever

Not: Bu mektubun eline geçip geçmediğini bilmem için pazartesi günü bir telefon eder misin?

Tel: 227657

19.2.1963

Reis merhaba!

Perşembe günü, saat 18-18.30 arası bize gelir misiniz? “Alkolde Pan” için. Rauf Mutluay ve M. Seyda da eşleriyle gelecekler. Sanırım yadırgamazsın.

Bu mektubu alıp almadığını bilmem için telefon edersen, sevinirim.

Selamlar, sevgiler, şiirler.

EDPCNSVR

Adres:

Bomonti, Havuzlu Bahçe Sok.

No: 51 D. 9 Zümrüt Apt.

Tel: 474102

Enis Batur

16.2.1978

Sayın Behçet Necatigil,

Mayıs'ta ilk sayısı çıkacak olan 3 aylık *Yazı* dergisiyle ilgili hazırlıklar yapıyorum. 200-250 sayfalık bir oylumu olacak derginin, Ferit Edgü'nün mali desteğiyle yayınlanacak.

Yazı'da C. Süreya, S. Birsell, İ. Berk, T. Yücel, Y. Atılğan, F. Kayacan, B. Karasu, O. Duru, F. Edgü, N. Uygur'un yanı sıra genç yazarlar yer alıyor şimdilik. Her sayı 100-140 sayfalık bir özel bölüm içerecek, burada telif ve çeviri yazılarla bir sorunu ele alacağız. Ayrıca her sayıda yerli ve yabancı bir yazarla yapılmış iki ayrı söyleşi yayınlanacak. Gene her sayıda yabancı bir yazardan metin örnekleri sunulacak, ilk sayı Saint-John Perse'i vereceğiz.

Sayın Necatigil, *Yazı*'ya şiirlerinizle, kısa oyun ve çevirilerinizle katılırsanız çok sevineceğiz.¹ İlk sayının kapağı (Edgü İstanbul'da hazırlattığı için) 15 Mart'ta belirlenecek. O zamana dek bize kısa bir notla kararınızı bildirebilerseniz çok memnun olurum. Sizi zora koştüğüm için özür diler, saygılarımı, sevgilerimi iletirim.

Enis Batur

Adresim:

Yeşilyurt Sok. No: 23

Kavaklıdere/Ankara.

1 *Yazı* dergisinin 3. sayısında Necatigil'in "Kanser Grafisi", "Kırlarda Trapez" ve "Buz Üzerine Bir Yorum" şiirleri yayımlanır (Söyleriz, haz. Kâmuran Şipal, Cem Yayınevi, 1980), Necatigil'in 1 Haziran 1978 tarihli teşekkür mektubu için, bkz. s. 270.

Kartpostal: 21.10.1978

Sayın Necatigil,
Beyler'i bugün aldım. Ellerinize sağlık!
Yazı Kasım'ın ilk haftası çıkıyor, hemen iletacağım.
Saygılar, güzellikler.

Eray Canberk

Feneryolu, 8 Ağustos 1968

Sayın Hocam,

Kars'tan dönerken Erzurum'da Afşar'a [Timuçin] uğradım.¹ Size verilmek üzere imzalı bir kitabını² bana verdi. Eğitim Enstitüsü'nde³ sizi bulamayacağımı umarak oraya hiç gitmedim. Bugüne kadar da karşılaşabileceğimiz yerlerde karşılaşmamamız nedeniyle –yine– kitabı size ulaştıramadım. Sonunda posta kutusu adresinize göndermeyi düşündüm. Şu günlerde A. [Aydın] Hatipoğlu da sizin Afşar'a mektup yazdığınızı söyleyince bütün bütün telaşe düştüm. Geciktiğimden ötürü özür dilerim.

Bu arada sizi görmek de isterim. Eğer olanağı varsa Habora kitabevine⁴ mektupla ya da uğradığınızda bir haber bırakırsanız sevinirim.

İki Başına Yürümek'i okumaktayım. Bir de yazı hazırlıyorum kitap üstüne.

Saygılarımı sunarım.

Eray Canberk

Habora Kitabevi PK 6 Beyazıt

-
- 1 Canberk bir dönem eşinin öğretmen olarak atandığı Kars'ta yaşamıştı, Timuçin de Erzurum'da Fransızca okutmanlığı yapıyordu.
 - 2 1968'de çıkan şiir kitabı *Çöl* olmalı (Uğrak Kitabevi).
 - 3 Necatigil'in Çapa Eğitim Enstitüsü'ne başladığı yıllarda, Canberk de aynı bina-daki Yüksek Öğretmen Okulu'nda okuyordu (1960). O dönemki yakınlıkları Necatigil'in ölümüne kadar devam eder.
 - 4 Canberk o sırada Bülent Habora'nın kitabevinde çalışıyordu.

Erdal Öz

25.1.1962

Cevap, 5 Şubat 1962

Sayın Behçet Necatigil,

Hiç ummuyordum, beklemiyordum.¹ Yine de ilginize teşekkürler.

Sizi her zaman ayırmışımdır başkalarından ayrı özel bir yeriniz vardır. Şimdiye dek çoktan yazmalıydım size, olmadı. *Değişim*'de sizi de görmeyi çok istediğimi belirtmek istiyorum. (Kötü bir tümce oldu ama, isteğimi anlattım yine de.)

Varlık, artık sizin derginiz değil bence. *Değişim*'de iyi şeylerin çoğalmasını istiyorsanız, kendinizi ayrı görmeyin bizden. (Ankara'da, sanatseverler kulübündeki o çirkin tartışmayı da unutarak) *Değişim*'e bir şeyler yollarsanız o konuşmamın sizi kırmadığını daha da iyi anlayacağım.

Bu sayıda bir de soruşturmamız var.

Soru şu:

“Soyut mu?

Somut mu?

Neden?”²

Beni, bizleri kırmayacağınızı umarım.

En içten saygılarımla.

Erdal Öz

Bir antoloji düzenliyorum. 101 şiirlik bir antoloji. Çoğu ozanlara yer yok. Sizin yeriniz gerektiğinde. Ayrıca size, hangi şiirlerinizi seçtiğimi bildirip izninizi dileyeceğim. Cevabınız en geç 7 Şubat'a kadar ulaşmalı bize.

1 Erdal Öz, Necatigil'in *Değişim* dergisine abone olmasından söz ediyor. Necatigil'in mektubu için, bkz. s. 271.

2 Bu soruşturma *Değişim* dergisinin 15 Mart 1962 tarihli 5. sayısında çıkar (*Vaktin Zulmüne Karşı*, YKY, 2019).

Ankara, 25 Mart 1962

Sayın Büyüğüm,

Dergiyi görmüşsünüzdür beğendiyseniz sevinirim. Başka yazarlarınızı da bekliyorum. Sanırım, çekinmeden artık *Değişim*'e yazarsınız.

18 Nisan 1962 günü saat 18.30'da burada, Meydan sahnesinde "Değişim Günü" düzenledik. Nusret Hızır açış konuşmasını yapacak. Çağımızın düşünce akımlarından söz edecek kısaca. Suna Kan katılacak. Sonra da genç sanatçılara gelecek sıra... Sizi de aramızda görmeyi çok isterim. Hiç olmazsa bir gün kalmak üzere çıkıp gelemiz misiniz? Giriş 5 Lira. Derginin parası tükendi. 6. sayıyı çıkarmanın tek yolu bu. 7. sayıda basın ilan kurumundan ilan alıyoruz. Dergi artık kendini kurtarıyor.³ Ama ille şu 6. sayı. En kısa zamanda gelip gelemeyeceğinizi bildirirseniz seviniriz. Program bastıracağız çünkü. Gazetelerde haber olarak bastıracağız. Radyodan duyuracağız. Edip'le [Cansever] Metin Eloğlu'ya da yazdım. Bizim A'cılara da. Çok iyi bir şey olacak. Matine havası taşımayacak.

Gelmenizi çok çok isterim.

Bekliyorum.

Saygıyla.

Erdal Öz

10 Aralık 1962

Sevgili Necatigil,

15 Aralık 1962 Cumartesi gecesi saat 21.50'de Ankara Radyosunu dinlerseniz kendi sesinizi duyabilirsiniz.⁴ Bana kızmayacağınızı, gücenmeyeceğinizi umarak, biraz da size olan yakınlığıma

3 *Değişim*, 20 Kasım 1961'de yayın hayatına başlar. Dergi, 15 Ekim 1962'de yayımlanan 12. sayı ile kapanır.

4 Öz, 7 Kasım 1962 tarihinde Doğan Hızlan'ın evinde kaydedilen ve TRT Ankara radyosunda yayımlanan "Bizim Sanatçımız" isimli programdan bahsediyor. Konuşmanın tam metni için, bkz. *Vaktin Zulmüne Karşı*, YKY, 2019.

karşı göstereceğiniz hoşgörünün ardına sığınarak, haber veriyorum bunu size. Kızmadığınızı bilirsem sevineceğim.

Saygılarımla.

Erdal Öz

Ankara Radyosu Söz ve Temsil Yayınları

7 Şubat 1963⁵

Sevgili Hoca,

Mektubunuzu⁶ günlerdir yanımda taşıyorum. İşte ancak bugün bir şeyler yazıp postalayabileceğim. Radyodan geçici bir süre uzaklaştırıldım. Radyoya zararlı görülmüşüm. Sağ-sol hikâyesi. Daha çok da İstanbul'a son gelişim. Sevgili arkadaşlarımın İşçi Partisine yazılmış olmaları. Onlarla günlerce oturup konuşuşum. Sizin "Panik" adlı şiirinizi radyoda yayınlamam. Demir Özlü'nün sesini vermem. Kitap saatinde Eflatun'un *Devlet*'ini tanıtmam vb. ... Bunlar sebep değil tabii... Bahane. Asıl sebep, radyoda iyi şeyler yapmaya başlamam. Radyo içinde birtakım çekememezlikler. Yıldımdım. Yakında gene dönüyorum radyoya. Öyle dedi Umum Müdür. Belli olmaz tabii... İstifa edecektim, etmedim. Almanya sınavını kazanmıştım, o hakkı elden çıkarmak istemedim.

Mektubunuza hemen cevap veremeyişim de, radyodan uzaklaşmış olduğumdandı. Sonucu dün öğrendim. Bildiriyorum.

Radyoda şimdiye dek, doğrudan doğruya radyo için yazılmış Alman oyunları pek oynanmamış. Hatırlayabildikleri bir Peter Hirsche'in "Garip Bir Aşk Hikâyesi" var. Bir de "Tıkırtılar" oynayacak. Sanırım Heinrich Böll'ün. Başka da yok. Siz hemen elinizdeki oyunu yollayın. Benim adıma yollayın. Adresim şu: Yüksel Cad. 22/5 Yenışehir/Ankara. Benim götürmem daha iyi olur. Hiç olmazsa sıra beklemez. Turgut Özakman'a söyledim. O da çok sevindi. Yani, bir sakıncamız yok. Sakıncalı ve dokuncalı biri sayılmıyorsunuz. İster kızın ister sevinin.

5 Necatigil'in bu mektuba cevabı için, bkz. s. 273.

6 Necatigil'in mektubu 31 Ocak 1963 tarihliydi, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

Bir de şu:

Oyunlar, mümkünse bir saatlik olsun. Yani 25-30 daktilo sayfası. Bir de yarım saatlik “Mikrofon 13” adlı program var. Polisiye oyunlar oynanıyor bu saatte 13-16 sayfa arası. S..? kişi sayısı pek çoğalmasın. 5, 6, 7 kişilik oyunlar öne alınıyor. Oynayanlara az para ödemek için.

Böyle işte. Kâmuran Şipal’e de söylersiniz artık. O da hemen postalasın.

İstanbul radyosuna verdiklerinizi de yollayın. Kimin haberi olacak. Dakikası 10 TL üzerinden ücret alırsınız.

Selamlarınızı ilettim. (Turgay [Gönenç] burada değil İzmir’de) Püsküllüoğlu da, yıllıktaki yazınızdan ötürü size teşekkürlerini duyurmamı istedi.

Veysel’in bir mısraı var. Bilmem bilir miydiniz? Size selam yerine onu yazayım:

Merhabasın, dosttan gelen selamsın.

M. Menemencioğlu da selam yazmamı istedi. Şiirleri için “bir öğretmen gibi” bir şeyler yazmanızı bekliyormuş.

Erdal Öz

16.9.1963, Ankara

Yüksel Cad. 22/5

Bakanlıklar G-4 Ankara

Sevgili ozanım, değerli büyüğüm,

Aslında çoktan yazmalıydım bu mektubu size; olmadı. Sınavlara hazırlanıyorum. Yıllar sonrasında yeni baştan sınavlara girmek güç. Kopmuş bağları onarmak güç. Sınavların bitiminde bu kenti de bırakmış olacağım. En çok da yaşanmış bir kenti bırakıp gitmek. Bu güçlüklerle şunları da ekleyebilirim: Radyoya yolladığınız çeviri oyunu⁷ bulamıyorlar. Aslında bulmak istemiyorlar. Söz verip de oynatılamamış bir oyunun yazarından özür dilemek güç. *Yaz Dönemi*’ni okuduktan sonra, o şiirlerin ozanına sıradan bir mektup yazmak güç.

7 Necatigil 12 Şubat 1963 tarihli mektubunda Ilse Aichinger’in “Düğmeler” adlı oyununu çevirip yolladığını bildiriyor. (Bkz. s. 273-274)

Bütün bu güçlüklerin –aldatıcı da olsa– bir an üstüne çıkıp size yazmayı deniyorum. Önce yeni bir kitap daha verdiğiniz için teşekkürler, sonra da –unutmayıp– bana da yollamak inceliğini gösterdiğiniz için.

Az önce bir kez daha okudum *Yaz Dönemi*'ni. Hem yüksek sesle okudum bir yakınıma. İçim, kitap üzerine size uzun uzun sözler etmek isteğiyle dolu. Ama kolay değil. En iyisi, bende kalan ulu sarsıntıyı, eksik kalacak sözcüklerle öldürmemek.

Bir kişi olarak dünyaya bakan ozanın işi değil bu şiirler. Belki kocaman bir dünya olarak kendi içine bakan bir ermişin kutsal sayılsı sözleri. İçe dönüşün son duvarını da aşıp, anlatılmaz, kavranılmaz olanı, o ben yolundan gidilip erişilen evrensel özü, evrensel sesi yakalamaya çalışışın şiirleri bunlar. Bütün şiir gelişiminiz içinde kabaca mistik denilebilecek özelliğinizi bu kez gelip geçici bir duyarlığa bağlamamışsınız. O aşılmaz duvarı aşıp bilinçle o ulu sarsıntıyı yaratmışsınız. Sessiz bir çılgılık belki bu şiirler. Bu sözleri niye ediyorum, bilmem. Etmemeliyim, şiirlerinizi eksiltir bunlar. Ancak *Yaz Dönemi* ile anlatmak en iyisi onları. Üstelik de size? Bağışlayın. Ama “Çayır Çimen”deki sağlam yapıyı, “Nilüfer”deki anlatıyı, hele “Solgun Bir Gül Dokununca”daki şiiri, onların yarattığı “güzellik sarsıntısını” yıllar boyu içimde taşıyacağımı biliyorum. Biliyorum da, benim de bir ozanım var, diye seviniyorum. Size güvenim hiç sarsılmasın; beni biraz da ayakta tutan bu duygu değil mi.

Bugün çarşılarda *Eski Toprak*'ı aradım. Bendekini biri aldı vermedi. Ne iyi, bir yazarın, böyle alınıp da verilmeyen kitaplar yazması. Üstelik onlar şiir kitaplarıysa. Elinizde fazla varsa bana bir tane yollayın ne olur, çok çok çok sevindirirsiniz.

“Çok kısa bir süre-başlar güz”. Benim güzüm biraz uzun sürdü. Ama yakında “Şapkamı Alır Giderim”i ben de tamamlayıp size bir kitap olarak yollayabileceğim sanıyorum. Bu kenti biraz da bu romanı tamamlamak için bırakıyorum. Bursa’da olacağım birkaç yıl. Ekim 15’ten sonra oradayım artık. “Dördüncü Noter Şefik Öz elile, Bursa” diye yazarsanız, yazdığınız elime geçer. Ben size oradan da yazacağım.

Daha nice dönemlerde görmek güveniyle.

(“Abdal”ı elimde olmadan ezberlemişim galiba.)

Ergin Sander

2 Ocak 1961

Sevgili Hocam,

Bu perşembe günü saat 18'de Arnavutköy iskele gazinosunda sizi bazı Kabataşlı arkadaşlarla birlikte bekleyeceğiz.

Geleceğinizi umar, en derin sevgilerimi sunarım.

Ergin Sander¹

6 Kasım 1961

Cevap, 12 Kasım 1961

Sevgili Hocam,

Size bu ikinci mektubum. Birinci yankısız kaldı. İkinci de şimdiden umutsuz yazılıyor.

On gün önce, on bir günlüğüne Muş'tan İstanbul'a geldim. Her gün size uğramak istedim ama olmadı. On bir günüm öylesine yoğun, öylesine sıkışık geçti ki.

Otuz sekiz tozlu saat, külüstür taşra otobüslerinden aktarma yapıp sabahın saat 5'inde İstanbul'a vardım. İstanbul'a gelişimin nedeni önemliydi. Nişanlandım Sezgin Kurtiz ile. Hani o kötümser resimleri yapan kız ile nişanlandım. Epey gürültülü oldu. Herkes işimi soruyor. Şair diyeyim mi ne dersiniz?

Köyüm, Muş'a yürümeyle 1 buçuk saat uzaklıkta. 112 öğrencim var. Tek bildikleri şiir sizin üçüncü sınıf kitaplarındaki "Resim" şiiriniz. İki öğretmeniz okulda. Harab okul. Köyde Türkçe bilen hemen hiç yok. Ben sık sık şehre geliyorum.

1 Necatigil Kabataş Lisesi'nden öğrencisi olan Ergin Sander'le 60'lı yıllarda mektuplaşır. Sander'in *Gözlerinde Gökyüzü* (1961) adlı bir şiir kitabı vardır.

Gelecek yıla Sezgin'i de köye getireceğim. Benim her işim bir garip olmuştur. Herhalde evliliğim de bu düzeni bozmayacaktır. Arada şiir yazıyorum. Fazlaca okuyamıyorum. 14 günde Münih'ten Muş'a gelmek başımı döndürdü. Sosyal problemler, memleket gerçekleri, nasırlaştım bunlara karşı. Baylan pastahanesinde millet, eşitlik, sosyal düzen diye atıp tutmak kolay. Muş en yoksul, en bırakılmış köşesi Türkiye'nin. Köyleri de yoksul, belki de en yoksul köyler. Ama para bakımından yoksulluk yok köylerde. Mesela benim köy. Ermeni katliamından sonra dağdan gelip Muş ovasına yerleşmiş bir köy. Eskiden Ermeni köyü imiş. Adı da Sohkan, Ermenice. Devlet Yarpuzlu demiş ama kullanan kim? Benim köyde en aşağı başlık yedi bin lira. Herkes evli. Bir değil dört karısı olan var. Ama köyün çeşmesi yok. Oysa iki yüz liraya bir çeşme yapılabilir. Hadi aslan tatlısı sosyalistleri. Hani aç köylü?

Köyden yana her şeyden bıktım. Şiirlerinizi sevgi ile okuyoruz. Hele o *Türk Dili*'ndeki sonu ren geyiği imajıyla örülmüş şiirinizde çok kendimizi bulduk.² İyi şiirler ne bana ne de Ajlan'a yarıyor. Oturup içiyoruz.

Sevgili hocam, işte böyle. Çizgimizde Muş da varmış. Şubat'a gelişimde size uğrayacağım. Kendimi o kadar yalnız buluyorum ki anlatamam. Aynı yalnızlık İstanbul'a da geldi benim için. Evleniyorum. İyi ama ne ile? İşim ne? Evime ne götüreceğim her akşam? Sizin "Lamba" adlı şiirinizi açtım okudum. "Evler"i okudum, okudum. İyimserleştim, karardım. Sezgin'in mutluluktan aklı bulutlarda. "Yaşarız aldırma," diyor. Ama ben şimdiden karardım. Buralarda bir de türkü var ki sormayın.

"Alçaklara kar yağdı üşümedin mi?

Sen bu işin sonunu düşünmedin mi?"

Aşk dedik çıktık yola, sonumuz hayrola. Bilseniz şu 5 yıl sonrada olmak için neler vermem? Elveda sorumsuz günlerim size!

Ne olur hocam bir iki satır yazın da bir İstanbullanayım.

Cümleye selam ve sevgi.

Ergin Sander

2 "Hangi Kaç?"; *Türk Dili*, S. 121, Ekim 1961.

Muş, 7.12.1962

Sevgili Hocam,

İşte böyle: İlk evimiz, duvarı, tavanı ve yerleri toprak bir kulübe oldu. Dostoyevski *Ölü Evinden Anılar* adlı yapıtını burada yazsa idi, herhalde daha bir içten olurdu. Sezgin'i istasyon okuluna, beni de Çiriş köyü okuluna verdiler. Her gün 5 kilometreden fazla yol yürümeye zorunluyum.

Aynı köyde ya da okulda olmak da vardı ama Bay Mevzuat buna hiçbir durumda izin vermiyor. Böylece yaşayıp duruyoruz. Su yok elektrik yok. Ama bütün bunlardan yana ne sıkıntımız ne de üzüntümüz var. Göçmeniz burada, hem her şeye sıfırından başlamış olduk.

Kar bastırdı. Isı sıfır dereceyle kapı komşu. Odamız ya sıcak oluyor ya da soğuk. Sac sobalar bir garip, bol bol okuyoruz. Sezgin de resim çalışıyor.

Tek sıkıntımız petrol lambası, düşünüyorum da üç aydır elektrik ışığında tek satır okumadık. Gözlerimiz ağrıyor. Epey okuyoruz, ben de Almanca çalışmaya çalışıyorum. Gelecek yıl inşallah bu sıralar Düsseldorf şehrinde olacağız.

Türk Dili dergisinde şiiriniz olduğunu bir gazetenin köşesindeki ilandan öğrendim. *Türk Dili* ancak buraya ayın onunda gelir. El yazıları ile edebiyatçılar sergisi ilginç oldu mu? Ümit Yaşar kaç kitap sattı?

Benim elimde bir iki şiir birikti, onları sağa sola dağıtacağım. Hüsam'la da yazıyoruz, belki Şubat'tan sonra yine bir kitap yayınlarım. Adını "Eski Gel-Gitlerden Bir Çakıl" koyacağım. Tabii Yeditepe'yle anlaşırsam...

Siz nasılsınız? Yeni bir şeyler yok mu? Hauptmann'dan³ çevirileriniz ne oldu? Ankara'da oynanan oyunu M. Özgü çevirmiş. Sizin çevirileriniz nerede oynanıyor? *Fareler*'i yayınladıktan sonra oynayacak sahne çıkmadı mı? Nikah törenimizde bulunduğunuz için Sezgin'in ve benim eşinize ve size teşekkürlerimi şuraya yazmayı bir borç, daha doğrusu bir görev biliyorum.

Kızlarınız nasıl? Piyano nasıl gidiyor?⁴ Son aylar içinde beğendiğiniz şiir oldu mu hiç? Ben, İstanbul'dan geldiğim zamandı. Karakoç'un *Değişim*'de "Av Edebiyatı" adlı bir şiiri vardı. Çok sevdim onu. Bir de *Türk Dili*'nde T. Uyar'ın "Bir Duymak" adlı şiirini çok sevdim. O şiirde gizli bir örgü buldum. Çok yaşamalı, yoğun bir örgü.

Doğrusu bu yıl rahatım, daha çok okuyup daha çok düşünebiliyorum. Düzenimden mutluyum. Dışarıda hep kar yağıyor. Koskoca ova bembeyaz. Gözlerimi kapadığımda ıssızın soluduğunu duyuyorum. Bu, hiç acelesi olmayan geniş miskin bir soluk. İnsanın yaşamasının bilançosunu çıkarması için eksiksiz yer. O deniz kıyısındaki okuldaki günlerimi anıyorum. O zaman da haritalarda Muş vardı. Ama ben nerdeydim? Haritalarda Muş neredeydi? Ve "At Şemsi" de harita mümessiliydi.

Neyse sevgili hocam. Şubat'ta buluşuruz. Böbrekleriniz, karaciğeriniz iyiye oturur rakı içeriz olur mu?

Sezgin'in eşinize ve size selam ve sevgileri var. Bu cümleye ben de kendimi ekler, mutluluklar ve iyi şiirler dilerim.

Ergin Sander

15 Ekim 1964

Cevap, 21 Ekim 1964 (Yapraklar 64, ilk üç sayı gönderildi)

Sevgili Hocam,

Fransa'dan döneli 20 gün oldu-olmadı. Derhal kitabınızı aradım.⁵ Bu ara geçen hafta yolum Frankfurt'a düştü, orada da aradım. Yok. Bana yayınevinin adını, daha sağlam adresini yollarsanız, belki. Bu böyle. Ancak yolum daha da aşağılara uzadı ve Münih'e gittim. Orada *Keşanlı Ali Destanı*'nı oynayan toplulukla karşılaştım. Aralarında pek çok eski arkadaş olduğunu söylersem, sarhoş geçen bütün bir geceyi rahatlıkla umabilirsiniz.

4 Necatigil'in büyük kızı Selma o sıralar Konservatuvar öğrencisiydi.

5 Necatigil 20 Temmuz 1964 tarihli mektubunda, radyo oyunu antolojisi olan *Zauber auf dem Sender und andere Hörspiele*'yi istemişti, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

Ben Münih'te radyo oyunları ile ilgili ancak iki antoloji buldum. Bunları alarak Genco Erkal'a verdim. O da Haldun Taner'e verecek. Ve kitaplar size (inşallah) ulaşacak. Korkum bu antolojilerin sizde olmasıdır. Ayrıca bir de büyük antoloji var, onu da sizden gelecek mektuba göre yayınevine ısmarlayacağım.

Radyo oyunları bir edebiyat türü olarak beş sene önceye kadar çok gelişmiş. Ancak 5 yıl önce televizyonun yaygın hale gelmesi ve radyonun önemini her geçen gün daha bir yitirmesi sonucu, şimdi 20 dakikalık televizyon oyunları radyo oyunlarının yerini almış. Ama bizde televizyon olmadığından ve televizyon kurmanın yaymanın önce bir ekonomi problemi olmasından, radyo oyunlarının geleceği parlaktır. Bu böyle, daha önce size H. Böll'ün bir romanını yolladım, bilmem aldınız mı?

Yeni çevirileriniz varsa yollamanızı rica ederim. Elimde hiç kitap yok.

Sizi Almanya'da çok görmek isterim. Bir burs ya da seminer yok mu?

Yeni yayınlanan dergiler var mı? Varsa yollarsanız sevinirim.

İşte böyle. Bütün Necatigil ailesine karım ile sevgi ve selamlarımızı sunar, mutluluklar dileriz.

Ergin Sander

Fahir İz

Erzurum, 25.4.1940 (Kartpostal)

Cevap, 3.7.1940

Posta Kutusu 14

Erzurum

Behçet Bey Kardeşimiz,

İmtihanları¹ azamı muvaffakietle verdiğine şekkü şüphem olmadı için von ganzem Herzen² tebrik ederim.

Rıfat'ın mezun olduğunu *Ulus* ceridesinde okudum. Sen yine ucuz kurtuldun. Fakültenin wissenschaftliche Lage'sini anlatan bir Bericht³ yazarsan memnun olurum.

Gözlerinden öperim. Bizi tanıyan varsa selam.

Fahir İz

Londra, 29.10.1946 (Kartpostal)⁴

Kardeşim Behçet,

Yazın biraz gezip tozduktan sonra tekrar Londra'ya döndüm. Sen ne alemdesin? Yeni muvaffakiyet haberlerini bekliyorum. İn-tişarını duyduğum *Özleyiş* mecmuası nasıl şey? Kim, neyi yahut kimi özlüyor? Aydınlatırsan kıvanç duyarım.

Fahir İz

1 Üniversitedeki imtihanlardan bahseden İz ile Necatigil okul arkadaşıydı ve 1937'de Almanca kursu için Berlin'e birlikte gitmişlerdi. Necatigil arşivinde İz'in gittiği çeşitli ülkelerden gönderdiği çok sayıda kartpostal vardır.

2 Alm. Tüm kalbimle.

3 Alm. Bilimsel durumunu anlatan bir rapor.

4 Necatigil bu karta 3 Nisan 1947 tarihli mektubunda cevap verir. Bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

10 Ekim 1966 (Kartpostal)

Sevgili kardeşim Behçet,

Mektubuna çok teşekkürler. Gönderdiğin liste çok makbule geçti. Sağ ol. Bütün tavsiyelerini ilgili kişiye aktardım. Ben de Evliya Çelebi gibi yanlılıkla “Seyahat ya Resulallah!” demişim herhalde. Sana ayrıca yazacağım. Çalışmalarımı anlatacağım. İmzalı kitaplar üzerinde hakkın bakidir. Dönüşte olur. R. Mutluay’ı görürsen gözlerinden öperim. Çok sevdiğim bir arkadaş tekrar teşekkürler söylüyor.

Papirüs’te resminizi gördüm. Allah bağışlasın!

Fahir İz

Fazıl Hüsnü Dağlarca

2 Eylül 1956

Necatigil,

Geçen salı Taksim'deki o kahvede bekledik efendimizi. Belki yarım saat. Gelmediğinin cezasını hissetmiş olmalısın: Tarabya'da öyle güzel bir gece geçirdik ki.

Bu salı –4 Eylül galiba– saat 16'da Bebek'te geçenlerde oturduğumuz gazinoda seni bekleyeceğim. Oktay da olacak.

Gözlerinden öperim.

*Fazıl Hüsnü Dağlarca*¹

1 Necatigil'le Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın mektuplaşmaları arşivde bu pusulayla sınırlı. Bir de Necatigil'in 14.12.1960 tarihli mektubu bulunuyor, bkz. s. 275.

Fethi Naci

İstanbul, 26 Kasım 1968

Gerçek Yayınevi

Cağaloğlu Yokuşu Saadet İş Hanı K. 4

Sevgili Behçet Hoca,

Bugün “100 Soruda” dizisinin üçüncü kitabını postaladım: “100 Soruda Türkiye’de Gerici Akımlar”.

Dizi serpilip geliyor, ama senden bir haber yok. (“Ama senden bir haber yok” kısmı senin şiir okuyuşun gibi okunacak.) Eskiden arada sırada oturur içerdik; o çingene kızının kucığına oturduğu Samatyalı akşamdan sonra, şöyle ağız tadıyla oturup içemedik. İnsan oturup birlikte içemeyince de işler yürümüyor.

Gözünü seveyim Hoca. Ne yap yap *100 Soruda Mitoloji*’yi¹ en geç 15 Ocak’ta teslim et! 15 Ocak’ta teslim edersen ne kadar makbule geçeceğini bilemezsin.

(Kısaca tekrarlayayım: Telif ücreti, kitap fiyatı ile baskı sayısının –4000– çarpımının yüzde 7 buçuğu. 160 sayfalık bir kitap hazırlarsan 2250 lira ediyor.)

Selamlar, sevgiler ve “olumlu cevap” bekleyişler...

Fethi Naci

1 *100 Soruda Mitologya*, haz. B. Necatigil, Gerçek Yayınevi, 1969.

İstanbul, 14 Şubat 1969

Sevgili Behçet Hoca,

Rejisör Duygu Sağıroğlu'nun senden bir ricası vardı. Yayınevine uğradığın gün seninle konuşacaktım. Unutmuşum. Duygu, dün tekrar hatırlattı.

Mesele şu: "Vatan yahut Silistre"yi yeniden filme alacaklarmış. Sen, bir tarihte, bu oyunu radyoya uygulamışsın. Duygu, diyaloglardan kullanmak niyetiyle, radyo için uyguladığın oyun metnini ister. Bu metni uygun bulurlar da filmde kullanırlarsa, yahut kısmen de olsa yararlanırlarsa bunun bedelini ödeyecekler.

Sen istersen, doğrudan doğruya Duygu'ya telefon et (Telefon numarası: 496430) istersen benim aracılığım ile görüş (Ben, 20 Şubat'ta Antalya'ya, Maden-İş'in seminerine gidiyorum; bunun için –benim aracılığım ile görüşeceksen– 20 Şubat'tan önce beni araman gerekiyor).

Selamlar, saygılar.

Fethi Naci

PS: Kitap basılıyor. Kapak baskısı tamam. En geç 24 Şubat'ta satışa çıkmış olacak.²

2 Naci, baskısı tükenen *100 Soruda Mitologya* kitabının yeniden basımı için gözden geçirip kendisine iletmesini rica ediyor.

Fikret Demirağ

13.9.1971

Cevap 15.12.1971¹

Sayın Behçet Necatigil,

Çok sevdiğim bir ozansınız. *Yeni Dergi*'de sizi ilgiyle izliyorum şimdilerde.

Size birkaç şiirimi gönderiyorum. On yıllık öğretmenim ve şiire olan tutkum 1955'lere dayanır. Çıkmış bazı kitaplarım var. Fakat Türkiye'de (*Varlık*'ta 1963-64 yılları dışında) hiç şiir yayınlamadım. Uzun yıllar sadece yazdım. Şimdi artık epey yayınlanacak şiirim var. Gönderdiğim şiirlerim pek anlatmaz beni. Kısa şiirler.

Yargınıza, beğeninize olan saygımdan dolayı düşüncenizi öğrenmek benim için sevinçlerin en büyüğü olacak.

Mektubumu ve şiirleri size getiren kayınbiraderimdir. İlgilenecek zamanınız olursa herhalde genç bir sanatçıdan bunu esirgemezsiniz.

Düşüncenizi bana ya da kayınbiraderime söylerseniz size minnettar kalacağım. *İki Başına Yürümek* ozanının düşüncesi benim için en önemli...

Esenlik, saygı ve sevgilerimle...

Fikret Demirağ

Adresim:

Laleli Camii 17

Lefkoşa/Kıbrıs

1 Necatigil'in cevabı için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

26.1.1972

Sayın Behçet Necatigil,

Göndermek büyüklüğünü gösterdiğiniz mektup bugüne dek aldığım en büyük ödül oldu. Biraz geç aldığım için, size teşekkürlerimi ancak şimdi bildirebiliyorum.

Benim için söyledikleriniz (yazdıklarınız), –biraz da yüreklen-dirmek için değilse idi– benim için en büyük ödüldür.² İstanbul'da olmayışın, girgin olmayışın, zaman zaman burkulup kalmanın acısını zamanlarca çektim. Fakat şimdi bir yazı makinem var ve şiirlerimin kaybolup gitmesini daktiloda çoğaltarak önleyebiliy-orum. Bu bile benim için önemli bir durumdur.

Kuzguna yavrusunun Anka görünmesi hesabı, ben de üç dört kitap dolduracak iyi şiir yazdığımı sanıyorum, ama nedense benim şiirlerime pek ilgi göstermek istemiyorlar ya da bana öyle geli-yor. Söz gelimi, 1971'in sonlarında *Dost* bir şiirimi yayınladı. Ama öbür iki tanesini yayınlamayacağını da Özdemir İnce aracılığıyla (arkadaşımdır) bildirmekten geri kalmadılar. Oysa ben o iki şiirin yayımlananların çoğundan iyi olduğunu sanıyorum. *Yeni Dergi*, *Varlık*, *Türk Dili*'ne gönderdiğim 4'er 5'er şiirden ses çıkmadı. Ama onların postacı azizliğine kurban gitmiş olması mümkün. Ben *Yeni Dergi*'de görünen ozanlar dışında Fazıl Hüsnü, Ceyhun Atuf ve Attilâ İlhan'dan gayrisine pek ilgi duymadığım için herhangi bir ilgi de beni etkilemiyor. Büyük sevinç duyduğum iki ilgi; başta siz olmak üzere Özdemir İnce'den geldi. Bu da şimdilik bana yeter. Siz iyi bir şairsiniz dedikten sonra artık hiç kimse beni gereksiz şair olduğuma inandıramaz.

Bununla beraber örneğin bir İsmet Özel şansına sahip olamaya-cağımı da biliyorum. Yalnız ve uzaktan biri olarak bir şeyleri yarıp geçme, bazı kişilerin arasından sıyrılıp bir yere yerleşme şansımı pek kolay bulamayacağım. Dergilerden geçen yol benim için artık uzun, katlanılamayacak kadar uzun bir yol. Yayınevleri ise beni her-halde bir an düşünmeden reddeder, basmaz. Kendi açılardan haklı da olurlar. Ama benim için de tek yol kalır: Kendi kitaplarımı kendi paramla, peş peşe yayımlamak. Bu da şimdilik pek kolay değil.

2 Necatigil mektubunda "... Siz iyi bir şairsiniz. Türkiye'de, İstanbul'da olsaydınız ergeç dikkati çekerdiniz." diyor.

Gene de mektubunuzdan sonra artık eski Fikret Demirağ değilim. Bunun için size bir daha teşekkür etmeliyim.

Bugün bile bir *En/Cam*'ı, bir *İki Başına Yürümek*'i bir *Kirli Ağustos*'u edinmeden nice kitapları ve dergilerin tümünü hiç görmeden yazabiliyorsam ve yazmaya devam edeceksem bunu biraz da size ve Özdemir İnce'ye borçluyum. Sağ olun.

Sonsuz hayranlığımı yeniler, esenlik ve sağlık dilerim.

Fikret Demirağ

Fikret Ürgüp

13 Eylül 1969

Dr. Fikret Ürgüp
Sağlık Sok. 27/4 Ayazpaşa/Taksim

Kardeşim Behçet Necati,
Mektubun beni sevindirdi.¹ Teşekkür ederim.

Evet, görüşemiyoruz. Ama, görüşüp, herkesler gibi, bir sanat çadırı, ya da şemsiyesinin altında koklaşsak ne olacak? Daha doğrusu; olur mu?

Yazılar, hikâyeler, şiirler bile yazdım. Bilirsin. Kimse takmadı.² Alman'ın biri kalkmış, benden bir hikâye çeviriyor. Çok hoş.. Hangi hikâyem olduğunu öğrenirsen çok sevindirirsin beni. Bana bak, telefon et. Konuşacağımız teknik şeyler çok var.

Örneğin:

Sait üzerinde yazdıklarım, ve yazmakta olduklarım bir kitap tutar. Onu parayla bastırmak istiyorum. Kendi hesabıma değil. Bana bir yol göster lütfen.

Gözlerinden öperim.

Haberlerini beklerim.

Fikret Ürgüp

1 Necatigil Alman Türkolog H. W. Brands'a yazdığı 17.5.1969 tarihli mektubunda Ürgüp'ten bahseder ve hazırladığı Türk Hikâyeleri Antolojisi'ne onun da alınmasını salık verir (*Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022). Ardından "Aşı" adlı öyküsü için gereken muvafakatname yazısını Ürgüp'ten ister, bu mektup ona cevaben yazılmıştır.

2 Necatigil "Bir Doktor Öldü, Hikâyeciydi" başlıklı yazısında Ürgüp'ün yazdığı ancak arşivde bulunamayan başka bir mektuptan da bahseder: "... 17 Mayıs 1969 tarihli bir cevabı duruyor bende: 'Ne kadar sevindim bilmezsin mektubuna. Yazıyorum, yapıyorum, kimse takmıyor. Senin anlayacağını zaten biliyordum, onun için yazdım, çabaladım, yaşadığımı anlatmak istedim, sana ve birkaç kişiye. *Lodos Hikâyeleri*'nin önsözü bunu anlatır. Kimse bir şey yazmadı bu işler üzerinde şimdiye kadar. Ama ben yaşıyorum, seviyorum, dayanacağım.'" (*Düzyazılar I*, YKY, 1999)

PS: Güney'in Ağustos sayısında benim (Marilyn Monroe) hikâyesinin başkalaşmışı basıldı. (Yeni İnsan da basıyor.)

-KAÇIŞSIZ-³

Paris'in ayak sesleri...
Hiç bakma suratıma.
Kedi gözü..
Kuş ölüsü...
Yalanın iplikleri
Boğuyor beni.
Kan oturmuş
Paris'in camlarına.
Üst katlara çıkamıyorum.
Eyvah!.....

Fikret Ürgüp 1967

Fusun Altıok (Akatlı)

Ankara, 12 Mart 1979

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi
Beşerî Bilimler Enstitüsü Felsefe Bölümü

Sayın Behçet Necatigil,

Değerli kitabınızı adıma imzalayarak göndermek lütfunda bulunduğunuz için çok teşekkür ederim. Kitaplığımızda seçkin bir yeri olan şiir kitaplarınızın yanına *Bile/Yazdı*'yı sevinerek göneler yerleştirdik. –“Şiir uçları”ndan ötürü–

Metin'den¹ [Altıok] ve benden bu güzel vesileyle derin saygılar efendim.

Fusun Altıok

1 Necatigil'in Altıok'a yazdığı 27-28 Mart 1978 tarihli mektup için, bkz. s. 291.

Gülten Akın

13.9.1959

Efendim,

Türk Edebiyatçılar Birliği'ne¹ üye yazılmak istiyorum. Orda bana en yakın siz varsınız. Gerekeni yapacağınızı sanıyor, zahmetiniz için önceden teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

Gülten Cankoçak²

Size “Ağabey”li bir yığın mektup yazdım. Kimi aklımda kimi kâğıtlarda kaldı. Cesaretsizliğimi bir gün bırakırım belki.

14.12.1960

Cevap, 31.12. 1960³

Büyük Dost,

Yakın çevremdeki adınız bu.

–Bir türlü gönderilemeyen mektuplardan biri olmayacaksa cesaretle başladım demektir–

İstedim ki bir bahane çıksın. Size yaraşan bir bahane çıkmadı. Son yönetim kuruluna gelmeyişinize öyle üzüldüm ki bu bahane de fazla olurdu. “Niye?” gibi laflar edebilirdim, ancak.

İstedim ki önce sizi yazmaya zorlayayım. Ardarda şiirler yazdım; yayınladım. Her bitirişimde diyordum ki Necatigil bunun için bana yazacak.

1 Necatigil Türk Edebiyatçılar Derneği'nin yönetim kurulunda yer alıyor o yıllarda.

2 1956'da Yaşar Cankoçak'la evlenen Akın, o sıralar bu soyadı kullanıyordu.

3 Necatigil'in Akın'a toplam altı mektup yazdığı anlaşıyor ancak bunlardan 19 Ocak 1962 ve 10 Ocak 1977 tarihli iki mektubu bulunabildi. (Bkz. s. 276-277)

Başlasın ne olur.

Sizi kendime “Büyük Dost” seeli yıllar oldu. Sezgi bu. Aıklanması geciken bir inanış. –Siz bilmiyor musunuz sanki–

Söyleyeceğim şeyler ok, ya ilk mektuplardaki karmakarışıklığa katlanacaksınız, ya da beni sınırlandıracaksınız.

Bu demektir ki, ya her şey bir zaman sonra yoluna girecek yahut ben kırgın döneceğim.

–Bana güvenin. Benden korkmayın–

İyi ki şimdiye dek sakladım. Kendimi biraz daha olgun, daha büyümüş, daha hak kazanmış sanıyorum.

–Engeliniz olmayacağım. Aklın almayacağı kadar uzaktan ve benim iin önemli yanınızdan size varacağım–

Bir şeyler yazın bana.

Gülten Cankak

29.12.1960⁴

Sayın Necatigil,

Bir aıklama yapmayı acı ama gerekli gördüğüm iin bu mektubu yazdım.

Yoksa, yasa, yasak, tre korkunuzu sürdürmek istemem.

Benim sizden istediğim, zaten sizin bana verdiğiniz yahut öyle sandığımıdır. Öyle durumlarda iki kişiyiz ki, biz töreleri yasakları iğnediğimizi söylesek inanmazlar.

Bir dostluğ kâğıtlarda sürdürmenin, insanı böyle “ciddi endişelere” götüreceğini sanmazdım.

Dünyanın eskittiğ şeyler ortasından kurtarabildiğimiz bir bu olacaktı. (belki)

Şimdi yüz yaşında yüzüne hi bakılmaz, dostluğ endişe vermez biri olmayı ne ok istiyorum.

Şu var bir de. Ben, yasaklar bahanesiyle önemsiz biri diye itilivermiş olabilirim.

4 Mektubun altına Necatigil'in aldığı not: “Ant. [Alm. cevap] 3 Ocak 1961”.

Bunları da yazmayacaktım.

Yalnız, hiç kimseye, hiçbir şeye zararlı olamayacağımı, düz, rahat dostluklardan gayrısını incelikten uzak bulduğumu bilmenizi isteyecektim.

Çok üzgünüm.

Saygılar.

Yeni yılın size ve ailenize iyi günler getirmesini dilerim.

Gülten Cankoçak

4.1.1961

Cevap, 7.1.1961

“Ve kalb uzun süren görmeyişleri
Kuru bir yaprağı kaldırır gibi kaldırırdı.”⁵

Akşamlara kadar önümdeki kâğıtlara yazıp dinlendiğim..

Katılmaya zorlandığım bir şiir gününün kalabalığından ürküp, evin sessizliğine sarıldım. İki gün çarpıntılar içinde bu uzak kalabalığın verdiği korkuyu bastırmaya çalıştım. Yıllardır “Sanatçılar” denilen bir yakın kalabalığın içtenliksiz bencil ilgisinden kaçıp, yine eve, yalnızlığa sığınmıştım. Son günlerde çalıştığım yerdeki bazı zorunlu ilgilerden duyduğum korku, tikslenme yalnız başıma altından kalkabileceğim ağırlığı aşmıştı.

Size sığındım.

5 Necatigil’in “Ağır Yaprak” şiirinden; *Varlık*, S. 539, 1 Aralık 1960.

5.1.1961

Aziz Necatigil,

Dünyadaki her Şeyden, herkesten aziz Necatigil. Kahırlar zn-
tler iinde yine yazmak zorunda kaldım.

Şimdiye kadar kalemimden ıkımıő olan her sözcük bir Şeyler
eksiltti.

Solak olduğumu bilmiyordunuz değil mi..

Su benim. Cezamı hi esirgemedn, acımadan verdiniz.

Yalnız o ikinci mektubu bir kere daha okuyunuz. Orada, sizin
bana samimi davranmanızı yadırgadığımı değil, sizin bunu isteme-
diğinizi (ekindiğinizi) sanarak yapılmış sitemler vardı.

(yasak, yasa, tre dolayısıyla..)

Yine de yazmamalıydım onları. Yaradılıőımın yaptırdığı bu ku-
suru baėıőlamanız pek fayda vermeyecek. Bütün korkum da buydu.
Şimdiye kadar size yazmamama sebep te oydu.

“Hanımların alınganlıkları...” diye başlayan cümleler ve ona
benzeyenler.

O kadar ok benim gibi hanım tanıımıőınız. Benim gibi “ha-
nım” o kadar okmuő. Ben bir sıranın herhangi bir sayıyıımıőım.
Bunları bilmiyordum.

Bana “tek” olmak her zaman ok tabii gelmiőt. Bu yanlıőlıėa
nasıl düőmüőüm Allah bilir.

Ben “Bütün erkekler” diye başlayan cümleler yazamıyacağım.
Sizi sıraya koyamayacağım. Varsın bu yanı eksik olsun mektubu-
mun. Yeter ki sizi artık incitmeyeyim.

Kitabı yırtmayacağım.

Bu da benim size son baőkaldırıőım olsun.

“yaş farkı dolayısıyla”

Ellerinizden perim.

Gülten Akın

(Glmsediniz mi biraz?)

26.1.1961

Cevap, 31/1 Ocak/Şubat 1961

Aldığınızda cumartesi olsun istiyorum. Yine sevinir misiniz?

Edirne dönüşü size uğramadım. Giderken de uğradığıma pişman olacaktım nerdeyse. İyi ki evinize götürdünüz beni. Karınız için iyi bir şeyler yapmak istiyorum. Üstünde konuştuğumuz çocuk şiirlerini yazıyorum. Kısa zamanda da basılmaya hazır edip, ilkin Bn. Necatigil'e göndereceğim. Bunu niye yaptığımı bilmiyorum mu? Hayır? Şu var ki insanın açıklayamayacağı şeyler hep oluyor. Bunların dışında ise, kendilerine duyduğum sevgi, saygı..

Güzel kızlarınızı ise en kısa zamanda yeniden görmek istiyorum. Karınızın intibasını bana açıkça anlatır mısınız? Bu çok önemli. Kıskanlır bir tip olmadığım hakkındaki sezgimi kuvvetlendirmek istiyorum.

En önemli olan ise, Dostluğumuza bulutlar çökmemesi.

Şimdi benimkileri daha çok, içim titreyerek seviyorum. Öğrendiğim şeylerin faydası çok.. (çocuklara sarılıp öpmek bunlardan biri) Hepsinin şiirini yazıyorum. Böylelikle saflığımın, aptal inatçılığımın etkisini hafifletirim diye umuyorum.

"Korkak" değilsiniz, sadece "haklı"sınız. Düşünüp bulunca sevindim bunu..

Günleriniz güzel ve dolu olsun.

Gülten

1961 sonu, yılbaşı kartı

Var mısınız?

Nerelerdesiniz?⁶

Dost, "Nice yıllara"

Gülten Akın

13.3.1962

Cevap, 17 Mart 1962, Cumartesi

Aziz Necatigil,

Evet, El-cra.

Yazdıklarımı ona bağışlayınız ve şiirlerinizin bir sözcüğünü araya vermeyen bana.

Sizi, bu türlü yormam bir daha.

Çocuklar büyüyor, şiirler yazılıyor ve ötekiler dibe, daha dibe.

Kim için endişe duymalı kendimizden başka?

Kitap⁷ için pek çok teşekkürler.

Saygılarımla.

Gülten Cankoçak

7 Necatigil çevirisi, Wolfgang Borchert, *Kapıların Dışında*, de Yayınevi, 1962.

Gürol Sözen

4 Ekim 1962

Sayın Hocam,¹

Bir aydan beri süre gelen yolculuğumuz sona erdi. Doğu ve Güneydoğu Anadolu yollarında gezerken İstanbul'un toz-pembe düşüncesini kaldırıp attık bir yana. İstanbul, Anadolu için bir kaygılı saltanattı. Pankartlara yazılan lüks bir isimdi, kentti. Hele Urfa, Mardin için, haritalarımızda görüldüğü gibi "bize ait bir şehir" demek gülünç oluyordu.

Mardin'de konuşulan dil Arapça, dinlenilen radyo Bağdat radyosu, camilerde verilen öğüt Arapça. Geriye kalan bizler için haritalarımızda çorak bir topraktı. Ve bizler büyük kentlerde oturup çıkarlarımızın kavgasını yapıyorduk. "Sazım bozuk değil teller perişan" sözü, bence en doğru deyişti Anadolu için...

Bizlerin doğuyu bilmeyişi gibi, doğu da batıdan hiç ses etmiyor. Tek ayrım, bizler bilmediğimiz halde, doğu üstüne yorumda bulunuyorduk. Doğu ise bilmediği batı için dilini bile çıkarmıyordu.

İstanbul'a geldim, gelmemle birlik kaygılar başladı, daha gerçeği çoğaldı, irinleştirdi...

Hocam, bizim dergi için sizden şiir istemiştik ve sözünüz de vardı bana. Fakat İsmail uğradığında, *Varlık*'ta Yaşar Bey varmış. Onun için de sizi bulamamış. Bulamadığı da bir yandan iyi. Çünkü basım işi geç kaldığından mizanpajı ben yapamadım ve bu sayı da pek iyi düzenlenemedi, estetik açısından.

Şimdi ben şiirinizi Kasım sayısı için istiyorum. Her ne kadar Atatürk sayısı ise, ancak bir iki yaprak ayrabileceğiz 10 Kasım için. Bundan ötürü de harcanmış bir durum olmaz kanısındayım.

1 Necatigil'in Kabataş Lisesi'nde öğrencisi olan Sözen'in arşivinde iki kart mevcut: "Gürol Sözen, bizim kutladığımızı mutladığımızdır. Viva umutlu mutsuzluk." (27.12.1961); "Behçet Necatigil'den Gürol Sözen'e sanat aşkına nice yıllar dileği" (28.12.1967).

Şimdi ya ben sizi bir adreste yahut belirli bir yerde bulayım yahut benim üniversite adresine şiiri gönderiverin. Bu ayın onunda yazıları vereceğiz.

Mektubunuzu bekliyorum.

Mutluluklar dileğiyle.

Gürol Sözen

Adres:

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Beyazıt

14 Ekim 1962

Sevgili Hocam,

Dün akşam üstü mektubunuzu aldım. Sevindim önce. Ne var ki okuyunca üzüldüm. Daha dergiyi okuyacak doğru dürüst bir zaman bulamamıştım. “Varlıkta Darlık” başlıklı yazısını okudum Aydın’ın. Saçma sapan üstelik gereksiz bir yazıydı. Ben burada olsaydım basmazdım. Elbette yıllarca emeğini çekmiş sanatçıların yapıtlarına ilk yapraklarda yer verilecekti. Aşınan yazı kadrosu kimlerdi! Genç kız romantizmi dediği Ümit Yaşar için neden şiirini ele almadan gizli bir suçlamada bulunmuştu. Üstelik bunlar dışı bir dergi düzeninin nelere dayandığını bunca yıl iyi kötü sanatla ilgili biri bilmeliydi. Büyük bir sanat dergisinin düzenlendiğini düşünsek, yazı kadrosu kimler olurdu? Gene aynı imzalar, “aşınan yazı kurulu” açıkçası... Ben bile üzüldüm, canım sıkıldı bu yazıya. Üstelik yıllarca bir dergi içinde kalmak kutsallığını sürdüren sizi –o sayıyı da çıkarmış olmanız– daha fazlasıyla üzecektir. Necatigil değil de başka biri olsaydı aldırılmazdı buna. “Karanlıktan aldım-ben bütün verdiğimi”² diyebilen biri olmasaydınız üstelik.

“İçli, içerlek...” bir şiirinize Aralık sayısında görünmenizi isterim. Benimki de yüzüzlük ama neylersiniz. Her zaman büyük bir yayınevi kurduğumu düşünürüm. Kendimce isimler bulurum. Yayınevinin ilk kitabının yazarı Necatigil olur. Necatigil bana çeviriler yapar. İşimiz

2 “Hayır!” şiirinden, *Eski Toprak*, Varlık Yayınları, 1956.

büyümüş, yayınevi tutunmuştur. Gününü gündüzünü edebiyata veren bir usta (kızmayın bana), bunları derlemeye çalışan birilerinin birleşik yönetimi altında mutluluklarını sürdürürler... İşte bu avuntular, oyuncaklarımız olmuşlardır artık. Küçükken oynacağı olmayanların masalı olmuştur. Neylersiniz.

Düşünürüm sonra, elimizde iyi-kötü bir dergi var. Biraz da palazlanmaya çalışan bir dergi. Bu dergide hiç yoksa bir şiircik neden olmasın? derim. Dar dörtgenlerden birazcık kurtarılmış şiir. Yanı da bir desenle süslü olan. Üstelik yaşamadan uzak-yakın aynı çizgideki iki kişi arasında, algılı esintili “içli içerlek” bir şiir. Bu da benim hakkım olsun. Aramızda bunca oluşan hak hukukun dışında...

Yılın son günlerine rastlayan Aralık sayısı için “ödenmemiş haklarınız olmasa bile benim masal dışı gönenmem olan”ı ısrarla istiyorum.

Mektubunuzu beklerim.

Süregelen içtenliklerimle...

Gürol Sözen

12 Çarşamba 1975

Geldi 16.8.1975

Tunalı Hilmi 53-3

Eser Apt. Küçükesat/Ankara

Sayın Hocam,

Kentlerin aralarına zaman girince, uzaklardan izler oluyoruz.

Yüzler gazte yapraklarında ya da dergi aralarında kalıyor.

Epeydir görüşme isteğine karşın, olmuyor, olmadı...

“Yedikule”³ şiiriniz bugünlerde dilimde. El yazınızla bu şiir bende bulunsun isterim.

İletirseniz sevinirim.

Bütün zamanlarda, içtenlikle.

Gürol Sözen

Hasan Âli Yücel

6.3.1951

Bana, beni hatırlayarak göndermek yakınlığını gösterdiğiniz *Çevre*'yi şükranla aldım zevkle okudum. Şair'i, cemiyet içinde vazifeli ve sorumlu bilenlerdenim. Onun için şiir'e hem sevgi hem hürmet beslerim. Esasen Sanat'ı hiçbir zaman bir oyuncak saymadım ve sayan fikirlere uymadım. Onun başıboşluk içindeki latifeciliğini bile ciddiye almışımdır. Bence *Çevre*'nin en ciddi şiiri "Lades"tir. İnşallah çok zaman ne aldanır ne aldatırsınız.

Sevgilerimle.

Hasan Ali Yücel

Hidayet Karakuş

22 Mart 1979

Sayın Hocam,

Günaydın Gül Yaprağı'na gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederim. Sabit'e de [Kemal Bayıldiran] yazmışsınız, çok sevindim.

Beni yüreklendirdiniz.¹ Doğrusu sizin gibi yıllarını şiire vermiş değerli bir ozandan öğretmenden böylesi bir ilgi düşleliyordum. Hele Anadolu'da sanata gönül verenlerin pek ilgi görmediği ortamı düşünürsek...

Sizden başka da birkaç kişi dışında yazan olmadı zaten. Belki erkendir de. Bilmiyorum. İlk kez kitap yayınladığım için gereğinden çok ıvecen davranıyorum belki de. Ama herkesten önce sizden gelen mektup benim için en güzel ödül oldu.

Saygıyla.

Hidayet Karakuş

1 Necatigil mektubu için, bkz. s. 278. Karakuş ileride bu mektuptan şöyle söz eder: "Kitabımla ilgili en güzel mektubu Behçet Necatigil yazdı bana. Kendisine kitabı yolladıktan dokuz gün sonra geldi mektubu. Çok sevindim. Doğru bir iş yaptığımı anladım o zaman."

Hilmi Yavuz

Tarihsiz

Necatigil'in notu: 21 Haziran 1970 pazar gidildi. 9.20 vapuruyla

Sevgili Hocam,

Bu ayın 21'inde, pazar günü bize, Büyüka'da bekliyoruz sizi. Oktay ağabey [Akbal] Fazıla hanımla gelecekler. Sabahtan gelerseniz hem leb-i deryâ olan hânede istirahat idüp, hem adada teferrüce çıkar, hem de hoş sohbet ederiz.

Huriye hocanıma karşı çok mahcubum.¹ Alman Lisesi'nin folklor gösterisi haberini *Cumhuriyet* ceridesinde neşrettiremedik. İlan çokluğu dolayısıyla giremediğini bildirip itizar beyan ettiler. Ne yapalım, peki, dedik.

Adada görüşmek üzere.

Saygılar.

Hilmi Yavuz

18 Temmuz 1970

Sevgili Hocam,

Refikam cariyenizin adada çektiği fotoğrafların birer nüshasını 'leffen takdiym' ediyorum. O günden sonra bir daha görüşemedik, hani 1 Temmuz'da Kabataş'ın yemeğine gelecektiniz?

Oktay'dan geçenlerde bir kart aldım; Tokyo'dan Seoul'e geçmiş, her şey çok pahalıymış, Yaşar Nabi Bey epey zayıflamış, "İnşallah ben de zayıflarım (mı?)" diyor.

Ne zaman görüşeceğiz?

Her ikimizden size ve hanımefendiye saygılar.

Hilmi Yavuz

1 Alman Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olan Huriye Necatigil o yıl okulun Halk Oyunları grubunun sorumlusuydu.

PS. *En/Câm*'ı aldım, teşekkürler! Oktay da dün geldi, gerçekten zayıflamış biraz.

4.5.1973

*Artel Neşriyat ve Ticaret Organizasyonu
Limited Şirketi*

Sevgili Hocam,

Türk Dil Kurumu kurultayı dolayısıyla geçen hafta Ankara'ya gittiğimde, Cevdet Kudret Hoca ile görüştüm. Bir edebiyat ansiklopedisi hazırlayacağımızı söyledim, bu alanda bir katkıda bulunup bulunmayacağını sordum. Cevdet Hoca elinden geleni yapmaya hazır. Ayrıca Metin And'la da görüşeceğini, ama daha önce bizden bu konuda işin kesinleştiğine ilişkin bir mektup beklediğini söyledi.

Görüyorsunuz ki, siz çalışırken ben de boş durmadım. Sizden madde başları listesini aldıktan sonra birlikte Cevdet Hoca'ya ve Metin And'a yazdıracağımız maddeleri tesbit ederek hemen ilerletebileceğiz sanıyorum.

Bu arada Tahsin Yücel ve Cevat Çapan da madde yazımı konusunda yardım vaat ettiler. Tahsin Yücel 10 Mayıs'ta bana uğrayıp yazacağı maddeleri alacak. O güne kadar sizinle her halde ona yazdıracağımız maddeleri tesbit etmiş oluruz ümidindeyim.

Saygılarımla, selamlar.

Hilmi Yavuz

22.08.1974

Hocam,

Bir keresinde, kitaplığınızda Hilmi Ziya Ülken'in *Türk Filozofları* adlı, küçük boy, ince bir kitabını görmüştüm; acaba o kitabı, on günlüğüne (en çok) sizden isteyebilir miyim, lütfen?

Belçika'ya² hareketinizden evvel görüşebilme ümidini, el'an muhafaza etmekte olduğumu da, bilvesile, hatırlatmak isterim.

Selamlar, saygılar.

Hilmi Yavuz

2 Necatigil, Tahsin Saraç'la birlikte Belçika'daki "Şiir Bienali"ne Türkiye delegesi olarak gönderilir. Bienal, 29 Ağustos - 2 Eylül tarihleri arasındadır.

Hüsamettin Bozok

3.11.1951

Yeditepe Edebiyat ve Sanat Gazetesi
PK 77 İstanbul

Kardeşim Necatigil,

İzmir'den Samim'den [Kocagöz] bir mektup aldım. Almanya'daki okuyucularımızdan Marburg üniversitesi Şarkiyat doktorlarından Fr. Annemarie Schimmel, *Yeditepe* için bir yazı yazmış. Bunun bir kopyasını sana bir kopyasını da Samim'e göndermiş.

Bu Almanca makaleyi aldın mı? Bana en kısa zamanda tercüme edip yollamanı veya getirmeni rica ediyorum.¹

Biz Ankara Caddesinde 54 numarada ikinci katta küçük bir oda tuttuk. Gündüzleri orada A. Arad bulunuyor, akşamları 17'den sonra da ben uğrayorum. Yazıyı oraya da bırakabilirsin. (Bu oda A. Arad'ın eskiden bulunduğu odanın bitişiğindeki odadır)

Senin cilt hazırdr.

Eğer Almanca metin senin eline ulaşmadı ise hemen göndereyim.

Bu yazı 1 Aralık sayısında basılmalı, yoksa ayıp olacak. Onun için de bir haftada bana ulaşmalı.

Gözlerinden öperim kardeşim

Hüsamettin Bozok

1 Schimmel'in 15.10.51 tarihli mektubunda (*Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022) Necatigil'den tercüme etmesini rica ettiği bu yazı "Pannwitz'le Bir Konuşma" başlığıyla Aralık 1951'de yayımlanır.

24 Ocak 1955

Yeditepe Edebiyat ve Sanat Gazetesi
PK 77 İstanbul

Kardeşim Behçet,

Antoloji'ye² konacak biyografi için bir not gönderecektin. Çok geciktin, bekliyorum. Abuk sabuk bir şey konmamasını istiyorsan daha fazla gecikme!

Gözlerinden öperim.

Hüsametdin Bozok

30 Eylül 1957

Yeditepe Gazetesi ve Yayınları
Ankara Cad. No: 54

Kardeşim Behçet,

Ne uğrarsın, ne ararsın, selam, sabah da yok. Yahu seninle nasıl baş edeceğiz...

Yeditepe için –çok kimseye sorulmak üzere– kısa bir anket yapıyorum. Soru şu: Yeni mevsime ne gibi bir hazırlıkla giriyorsunuz? Yani basılacak kitaplar, üzerinde çalışılmakta olan eserler filan.

Bana birkaç satırlık cevap yolla.³ Şiir de bekliyorum.

Gözlerinden öperim.

Hüsametdin Bozok

2 Bu antoloji 1956'da çıkan *Yeni Türk Şiiri Antolojisi* olmalı.

3 "Bu mevsim için ne hazırlıyorlar?" sorusuna Necatigil: "Bir şiir kitabı, duruma bağlı, yani basan olursa." cevabını verir (*Yeditepe*, 15 Ekim 1957, S. 141). Aynı sayıda "Kış Korkusu" şiiri basılır, bir sonraki sayıda ise "Fosfor" şiiri.

2.4.1959

Yeditepe İdare Evi:
 Nuriösmariye Cad, Mengene Sok.
 Yeni Han Kat: 2 No: 21

Kardeşim Behçet Necatigil,

Fikret Adil birkaç gündür seni arıyor. Küçük Sahne Sanat Kulübü 13 Nisan'da bir şiir matinesi tertiplemiş. Kalburüstü şairlerimiz yayınlanmamış şiirlerini ya kendileri ya sahne sanatçıları okuyacakmış.

Ahmet Hamdi, Ahmet Kutsi gibi şairlerle birlikte Yeditepe armağanını kazanmış⁴ şairleri davet ediyorlar. Katılmanı ben de rica ediyorum. Ya beni, ya Fikret Adil'i hemen ara.

Evler'den elimde 20-25 tane kaldı. Artık satıştan kaldırıyorum. Yeniden basılacağını pek sanmıyorum.⁵ İstersen bir miktarını aldır. Hediye filan vermek için saklarsın.

Fikret Adil'in isteğini muhakkak yerine getir.

Gözlerinden öperim aziz kardeşim.

Hüsamettin Bozok

Not: Yeditepe'nin yeni şeklini beğendiğini sanıyorum. Bana şiir ve çeviri şiir verecektin...

4 Necatigil *Eski Toprak* adlı şiir kitabıyla 1957'de Yeditepe Şiir Armağanı'nı kazanmıştı.

5 *Evler*'in ilk baskısı Fethi Karakaş resimleriyle Yeditepe Yayınları tarafından 1953'te yapılır. İkinci baskısı ise 1968'de de Yayınevi'nden çıkar.

11.12.1963

Kardeşim Behçet Necatigil,

Rahatsızlığını⁶ duydum, fakat etraflı bilgi edinemedim. İşallah bu mektubu aldığın zaman iyileşmişindir...

Bu mektubu bir ricam için yazıyorum: Hani 16 Mayıs'ta Yeditepe Armağanı jüri toplantısından sonra Nil Lokantasına çıkmıştık. O gün lokantayı terk ederken gardroptan benim pardesüyü teslim edemedilerdi.

Adamı mahkemeye vermek lazımmiş. Avukat tuttum, mahkeme açtım, üç celse oldu.

Şimdi 30 Aralık Pazartesi sabahı 9.30'da şahitleri dinletmem gerekmiş. Ne olur, işin de olsa ayarla, okuldan izin al ve gel bana yardım et.

Bu iş benim için bir izzeti nefis meselesi oldu, bir sürü de masrafa girdim, dostların himmetiyle neticelendirelim. Çok çok rica ediyorum.

Şimdiden haber veriyorum ki o gün için başka bir yere söz verme.

Gözlerinden öperim.

Hüsamettin Bozok

Not: Mahkeme Sultanahmet'te yeni adliye binasının en üst katında
6. Asliye Hukuk Mahkemesinde.

6 Necatigil o sıralar burun ameliyatı olmuştu.

Hüseyin Cöntürk

24 Eylül 1963

Dönem

PK 108 Yenişehir/Ankara

Kardeşim:

Sizde o gece çok güzel vakit geçirdik. Hele ilk tanışma olarak bende çok iyi izler kaldı. Umarım ki görüşürüz sıkça bundan sonra.

Kitabını¹ merak ediyordum. Nihayet geldi. Dolaşıp dolaşıp. Çok teşekkür ederim. Başkalarına da böylesi nasip olsun. Sana da daha yenileri.

Adresimiz Ankara değil Yenişehir/Ankara'dır. Onun için kitap geri dönmüş.

Biz bu sıralarda dergiden başka bir işle uğraşamıyoruz, bakalım Necatigil görevimi ne zaman bütünleyebileceğim.²

Dergi normal zamanda çıkacağı benzer.

Bu sayıyı daha çok Vüsat O. Bener sürüklüyor. Gelecek sayıya senden şiir rica ediyoruz, dergiyi sürüklemek üzere. Bekliyoruz, lütfen.

Saygılar ve sevgilerimizle.

Selamlarımızla.

Hüseyin Cöntürk

1 Yaz Dönemi, Ataç Kitabevi, 1963.

2 Cöntürk o sırada bir inceleme kitabı hazırlıyordu. Kitap Haziran 1964'te Kardeş matbaasından Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne adıyla çıktı.

27 Haziran 1964

Kardeşim:

Elimden gelen bu kadar.³ Dileğimiz eleştirmenlerin çoğalması olmalı, o zaman eksik ve yanlışlarımız azalır ancak.

İmzalı kitabı geçenlerde göndermiştim. Şimdi de 5 tane bir paket halinde gönderiyorum, taşrada göndermek istediğin arkadaşlar için. Yine de iste benden, ya da adreslerini yaz bana, göndereyim: Bu da benim görevimdir.

Bu yıl bakalım İstanbul'a ne zaman geleceğim. Zevk olacak seninle yine konuşmak tartışmak.

Bana epi güç verdin bundan önce çalışmamda, teşekkür ederim. Sevgiler, selamlar.

Hüseyin Cöntürk

14 Eylül 1965

Kardeşim:

Sana bir türlü yazamadım, umarım ki iyisindir, bu yaz olmadı, gelip seni göremedim. Ne yazık ki Ekim'de İstanbul'a yapılması tasarlanmış gezim de yapılamayacağı benziyor.

Sana bir başka yönden de mahcubum, kitabını aldığımı,⁴ teşekkürümü yazmadım, daha kötüsü, kitabını henüz okuyamadım. Çok acı bir şey bu, ama ibret verici de.

Umarım ki halimden anlarsın yine de. Senin iyi bir insan olduğunun işaretleri çoktur.

Şimdi bir konuya girmeliyim, senden yardım rica ediyorum, yapabilirsen çok sevineceğim. Şimdilik senden başka güvenilir kimse tanımıyorum başvurulacak. Varsa onlara da başvururum. Dileğim şu: *Yordam* dergisinde senin gibi bir öğretmenin tecrübe-

3 Necatigil'in övgüyle bahsettiği bu kitapla ilgili 6 Temmuz 1964 tarihli mektubu için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

4 Bu kitap *Divançe* olmalı (de Yayınevi, 1965).

lerinden başkalarını faydalandırmak, edebiyatımıza yeni bir yön vermede senin zevk ve düşüncelerini, metotlarını da kullanmak. Bu çerçeve içinde konuyu seçmek sana kalıyorsa da bir fikir olarak şöyle/detaylamada bulunabilirim: Edebiyat tarihi, edebiyat öğretimi/bir eski metinlerin bugünkü gözle (senin gözünle) incelenip değerlendirilmesi, alışılmış ve yürürlükte olan ders sistemlerinin gönle göre yeni bir yöne çevrilmesi, işte konular bunlar. Ve dergi daha çok bu işlerle uğraşacak. Kısacası, edebiyat kuşaklarının eğitimi ana ereğimiz olacak. Senin gerek güvenilir bir hoca oluşun gerekse kendin iyi bir şair oluşun bu dediklerimi en iyi yapacak durumda olmanı sağlıyor. Ama bilmem bu işe vakit ayırabilecek misin, ayırmanı istiyorum.

Yordam için benim yapacağım işleri de sana yazayım: Eski ve yeni şiirlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi (Fikret'ten ve Süreya'dan şiirler alıp yazıları hazırladım. Şimdi Nefi'nin bir gazeli için yazı hazırlıyorum.) Sonra şairler sözlüğünü de sürdüreceğim. Sonra bir de "eleştirme dersleri" gibi bir sütunum olacak. Ayrıca Batı'dan şair ve hikâyeciler (bunlar yalnızca modern olacak) de alıp tanıtacağım.

Sen de bu işin bir ucundan tutarsan, daha başka bir iki kişi daha bulursak (Bezirci'nin de yazmasını bekliyorum), böyle bir dergi edebiyat dalında temelden farklı olur sanıyorum.

Umarım yengem ve çocuklar da iyidir. Görüşmek isteği içindedir, bir gün onu da gerçekleştiririz. Şimdilik bu mektupla yetinip, senden bana yazmanı, *Yordam* için neler yapabileceğini bildirmeni rica ediyorum. Dergiyi Ocak 66'da⁵ çıkarmayı düşündüğüme göre epi zaman vardır önümüzde, ilk sayı için yazı bile hazırlayabilirsin, böyle bir dergiye ısınabileceğini tahmin ediyorsan.

Esenlikle, sevgilerle.

Hüseyin Cöntürk

5 *Yordam* dergisi yayın hayatına Ocak 1966'da başlar, 1969'a kadar devam eder.

İlhan Berk

Ankara, 25 Kasım 1959

Ziya Gökalp Cad. Adakale Sok.
32/1 Yenişehir/Ankara

Kardeşim,

Bilmem *Tercüme* dergisinin son sayısını gördün mü? Üç şiir çevirim var, hem belki hoşuna gider diye haber veriyorum, hem de senin çevirilerin de vardır ve yayınlamak istersin diye.. Bedrettin Tuncel'e senden söz ettim, göndermek istersen bana gönder, ben de kendisine vereyim. Yakında bir sayı daha çıkacak, koyacak, cevabını bekliyorum.¹

Yeni bir Rondeau daha bitirdim, bununla üç oldu; daha iki tane yazarsam istediğim olacak, kitabı kim basarsa ona göndereceğim.

Bilmem bunu nasıl bulacaksın? Böyle strict biçimlere bir alışmağa bağlı diyordum, önceleri, arkası gelir. Ama olamıyor işte, çok zor yürüyor.

Buna biraz da uyaktan korkum engel oluyor belki, sonra da mısra yapmak isteği... şiiri mısra mısra kurmak istiyorum. kimi mısrağı çıkarıp attığım oluyor. bir yeri ilgilendirmiyor bende.

Daha bu iki Rondeau'yu bitirmeden hiç yayınlamak istemiyorum. Mallarmé son yıllarında şiirlerini (sonnet) bir iki kişiye okurmuş, o kadarla da kalmış, yayınlamayı düşünmemiş. Biliyorum zor bunu yapmak. Aklıma gelmişken senden şunu rica edeceğim: Bir üç ay önce Cemal Süreya bana bir dilekçe imzalattı. Edebiyatçılar Derneği için, hâlâ cevap alamadım, bilmem onu senden rica edebilir miyim: Fazıl Hüsnü rica ediyor, ille girmeni istiyor dedi, ben de kabul etmiştim.

1 Ocak-Aralık 1959 tarihli (S. 65-68) *Tercüme* dergisinde (çıkış tarihi: 30 Ağustos 1960) Necatigil'in Friedrich Schiller'den çevirdiği üç şiir basılır; "Ağıt", "Hayatın Oyunu", "Hero ile Leander".

Bir haber daha vereyim: Yine Fazıl Hüsnu geçen yıl Dil Kurumu'na üye olmamı öğütlemişti, ben de dediğini yaptım. Oktay Akbal ile Tahir Alangu da tanıklık etmişlerdi, kâğıdı, gerekli evrakı Dil Kurumu'na göndermiştim. Necati Cumalı bu gelişinde bana uğradı, benden Dil Kurumu'na üye olmamı istedi, ben de müracaat ettiğimi söyledim, bir telefon ederek öğren, dedi. Bir hafta önce de kuruma telefon ettim. Bir hanım, Dil Kurumu'na üyeliğimin kabul edilmediğini söyledi. Kabul edilmeyenleri de ancak sorarlarsa söylüyorlarmış.

Sana yazarak yalnızlığımı dağıttım galiba. Oysa müthiş seviyorum yalnızlığımı.

Selam.

İlhan Berk

Ankara, 23 Şubat 1960

Adakale Sok. 32/1
Yenişehir/Ankara

Kardeşim Behçet,

Sana bir şiirimle birlikte bir de mektup yazmıştım, cevap vermeyince bir daha yazmayayım diyordum. Bir buçuk yıllık yalnızlığımda, sana yazmış, seni gelip görmüşüm, bunu düşünerek de üzölmüşüm.

(Fazıl Hüsnu Ankara'ya geldiğinde bana uğradı, sana sorduklarımı anlattı)

Hüsamettin'e [Bozok] yazdığım mektuba gelen cevapta, benim Alman Kültür Derneği'nde vermek istediğim konferans için sana yazmasını salık vermişsin. 5-12 Nisan arası mümkün olduğunu söylemişsin. Bu tarihlerden ikisinden birini seçmeyi sana bırakabilirim.

Konferansın konusu: "İkinci Yeni'nin İlkeleri" olabilir. Böyle bir yazı hazırladım. Bu ay çıkacak olan kitabımdan sana vereceğim. Konferans olarak aynı şeyi A. K. [Alman Kültür] Derneği'nde de vermek istiyorum. Başlık hoşuna gitmiyorsa, sanatı üzerine konuşacak da olabilir, sana bırakıyorum.

Varlık'ta yazdığım (o yazımın basılmasına sevindim. Yalnız la-
lettayin birisiyle yan yana konulmasına üzöldüm doğrusu) yazıda
savunduğum düşünceleri daha genişletmek istiyorum. O yazıyı
söyleyişime sebep, konuyu sana anlatmak içindir.

İşte bu kadar. Cevabını beklerim. Gözlerinden öperim.

İlhan Berk

Necatigil'in mektubun kenarına yazdığı not: 5 Nisan Salı Saat 16.00.

Tarihsiz
Ankara, 7 1960

Kardeşim Behçet,

Mektubunu² aldım, ilgine teşekkür ederim.

5 Nisan'da "İkinci Yeni'nin İlkeleri" adlı konferansı vermek
üzere İstanbul'a geliyorum.

Sana iki müjdem var. Çivi Yazısı bu hafta Ataç Yayınevi tarafın-
dan yayınlanıyor.

Beyit-Mısra Antolojisi adlı yıllardır hazırladığım (XIII-XX. yüz-
yıllar) kitabım Varlık Yayınevi tarafından yayınlanacak. Nisan'da o
da çıkar sanırım. 500 TL gibi iyi bir telif hakkı da veriyor.

Senin yeni nelerin var? Ankara'ya gelirsen bende kalmanı iste-
rim. Her gün seni daha bir seviyorum.

Varlık'taki yazımı nasıl buldun? "Şiire Bakmak" diye yeni bir
yazı daha gönderdim.

Bilmem senden, Yaşar Nabi'yi görürsen benim antolojinin Nisan
başında çıkıp çıkmayacağını öğrenebilir misin?

Nisan'da olursa çok iyi olacak. Geldiğimde sana imzalardım.

Çivi Yazısı'nı nasıl bulacağını, bilemezsin, nasıl merak ediyorum.

İlgine tekrar teşekkür ederim kardeşim. Gözlerinden öperim.

İlhan Berk

Ankara, 17 Ocak 1962

Kardeşim Behçet,

Ben bu ayın sonuna doğru İstanbul'a gelerek, Alman Kültür Derneği'nde: "Anlamsızlığın Anlamı" adlı bir konferans vermek istiyorum. Ayın sonuna doğru olmazsa, Şubat'ın ilk günleri de olabilir. İlgini rica edeceğim, cevabını beklerim.

Aynı konuşmayı, Eğitim Enstitüsü'nde de yapmak isterim, ya da senin uygun gördüğün başka yerlerde de. Bir hafta İstanbul'da kalırım sanırım.

Gözlerinden öperim.

İlhan Berk

Necatigil'in mektubun kenarına yazdığı not: Şubat'ın 7'sinde.

(Ekte daktilo edilmiş bir Rondeau var)

Ankara, 17 Ocak 1962

Kardeşim Behçet,

Mektubunu bugün aldım, ilgine teşekkür ederim.

Konferansı 7 Şubat Çarşamba gününe koydurdum, diyorsun, kabul.

7 Şubat'ta İstanbul'dayım.

Otağ'ı aldın mı bilmem?

Gözlerinden öperim.

İlhan Berk

Ankara, 10.3.1969

Cevap, 17.3.1969

Güvenevler, Kıbrıs Sok. 18/5
Kavaklıdere/Ankara

Kardeşim Necatigil,

Sana bir şey soracağım, cevaplırsan sevineceğim: *Yeni Dergi*'nin bu sayısında çıkan "İstanbul" şiirimi nasıl buldun? Senin ne düşündüğünü gerçekten merak ediyorum. Genel olarak şairler bu şiirlerimi sevmiyorlar. Sen ne diyorsun. Birkaç cümle ile ne düşündüğünü yazarsan sevineceğim.

Gözlerinden öperim.

İlhan Berk

Bir genç şair bir mektubunda senin *İsimler Sözlüğü*'nde bana ait bölümde, her şairin sanatı hakkında açıklama yaptığı halde benim şiirlerim üzerinde bir şey söylemediğini, bunun son baskılarda böyle olduğunu soruyor bana. Bu soruya ben bir şey diyemem elbet. Baktım öyle de [buradaki kelime okunamadı] Ben de bunu sana sormak istedim. Benim belki de bir şiirim yok. Onun için böyledir diye yazdım o genç şaire. Doğrusu da bu bence galiba.

Bodrum, 28 Haziran 1976

Kumbahçe Mah. 20

Sevgili Behçet Necatigil,

Dağlarca üstüne yazına bayıldım.³ Büyük şiir taşlarıyla örülüydü, kalacak elbet. Vefanın örneği bence.

3 Necatigil'in *Milliyet Sanat* dergisinin 25 Haziran 1976 tarihli 190. sayısındaki "Fazıl Hüsnü Dağlarca" başlıklı yazısı.

Buralara çıkıp gelemeyisin? Biliyorum ne kadar kendini buralar getirsen de, buralar olacaktır yine sende.

Burada akşam hemen hemen olmaz bilmem biliyor musun? Ya gündüzdür, ya gece burası; gece de pek belli değildir öylesine mavidir çünkü.

Çık gel denmez biliyorum sana, ama benden bunu demeyi de alamazsın ama.

Gözlerinden öperim kardeşim.

Ev halkına saygı ve selam ederiz biz de.

İlhan Berk

Bodrum, 11 Ocak 1978

Sevgili Behçet,

Ey eski toprağı şiirimizin, günlerimin epeycesini boşa çıkardın, anlatımdan hep kaçırıyorsun, hâlâ kıvıramadım seni yazmayı. İki gündür tek satır yazamadan bekliyorum, ne zaman seni kısıtırmam diye. Ben de tuttum yine Beyler'i açtım, "Üzerine" şiiri korkunç güzel, yeni kavradım onun bu denli güzel olduğunu.

"Sonrası ruzigârın
Ondan neler aldığı"

Sonra "Akşam" şiiri:

"Bu akşam ne garip sözcük
Sanki ilk duydum, yadırgıyorum
Akşam"

Sonra "Uzatmak":

"Bilinmez yaşadığım
Bu kadar uzatmasam."

Hangi birini alayım!

Kardeş, *Beyler* korkunç güzel, eline sağlık!

Sonra şöyle bir yere vardım: *Beyler*, öbür kitaplarına döndürecek okuyanı. Nedeni de *Beyler*'de kendini bütün açıklığıyla koymuş olman.

Ben bir ozanın yazdıklarının üstüne başına benzemesini isterim. *Beyler*, bunu daha bir vurguluyor bence. Açık yapıtlar daha karanlıkları ortaya çıkarır sonra. Yalnızlık da bir bölgen senin bence, onu çıkaracak diyorum *Beyler*. Edgü de *Beyler*'i çok sevdiğini söyledi bana. Ama şiire eğilen yok ülkemizde!

İki aylık İstanbul iskânımda notlar aldım, şimdi onlara çalışıyorum. Bir çeşit insan, yer, nesne mitologyaları bunlar, iki yılını alabilir. Daha çok da nesre yaslanan bir şey olacak, bakışım öyle çünkü. Hepsi İstanbul üstüne.⁴

Son kitap çıkmıştır Ada'da, benimki de herhalde, ama daha yüzünü görmedim. Şubat sonunda yine geleceğim İstanbul'a, kitap piyasaya sergi ile çıkacak.

İstanbul'a o zaman da çalışacağım, yerler beni ilgilendiriyor.

Hepsi bu işte Behçet, Edibe, ben ev halkına selam ederiz kardeşim, senin de gözlerinden öperim.

İlhan Berk

7.5.1978

Cevap, 1 Haziran 1978

Paşatarlası 156

Bodrum (Hava mektubu, uçak ile)

O zamandı anladım neden bir kadın çoğalır?

Anladık mı.

4 Berk'in *İstanbul Kitabı* adlı eseri 1980 yılında Ada Yayınları'ndan çıkar, aynı yıl Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü alır.

Canane gelir meclise, gelmez değil, amma
Kendisini can gibi nihan eylemek ister.

(Necatî)

Ya işte böyle Behçet. Seni burda misafir edebilirim, çık gel derdim.

“Anlatınca bir şeyler ölüyor”

“Bir şeyleri biraz / da uzaktan görmeli”

İlhan Berk

Şu sözlüğün yeni baskısını yollar mısın?

Bodrum, 23 Mart 1979

Sevgili Behçet,

Kitabın çıkmış ama, ben hâlâ almadım. Mektup da yazar değil-sin. Neyse, ben 5 Nisan'da İstanbul'da olacağım, ay sonuna değin de kalacağım (İstanbul'un dağı taşı benim gelip tarih düşürmemi bekliyor).

Diyorum ki Akademi kitabeviyle konuş, birlikte (Nisan içindeki bir gün) kitaplarımızı imzalayalım, olur mu?⁵ Ben bu işi yalnız yapamam. Gözlerinden öperim.

Selamımız ev halkına ulaşsın.

İlhan Berk

5 Necatigil arşivindeki *Cumhuriyet* gazetesinden kesilmiş kupüre göre Berk'in *Kül*, Necatigil'in *Bile/Yazdı* kitapları için düzenlenen bu buluşma 9 Nisan 1979 tarihinde gerçekleşiyor: “Behçet Necatigil ve İlhan Berk, Ada Yayınları'nda yeni çıkan kitaplarını Akademi Kitabevinde bugün saat 15.00-19.00 arası imzalıyorlar.”

Kemal Bilbaşar

3 Mayıs 1952

336. Sok No: 2
Karataş/İzmir

Aziz kardeşim B. Necatigil,

Mektubunuz¹ pek sevindirdi beni. Allah razı olsun sizden. Kendi eseriyle ilgili bir etüdün tarafımdan tercüme edilmesi gibi bir garabete düşmemek için, bir kenara atılan alın terini değerlendirmiş olacak, beni de bir vebalden temize çıkaracaksınız. Böyle açık, samimi bir istek için İlhan İleri'nin kefaletinden yardım istemeniz gücüme gitti, doğrusu. O kadar güveni kıt bir adam mıyım?

Kardeşiğim, Disertasyonu hazırlayan Renate Bayer, Fransız işgal bölgesinde Tübingen'de talebeydi. Tahsile Berlin'de başlamış. Tezi için aldığı mevzuu harp yüzünden Tübingen'de bitirmek zorunda kalmış. Mektuplaştık. Ona istediği kitapları ve hikâyelerim hakkında yazılmış tenkit yazılarını gönderdim. Tezinin bir nüshasını bana gönderdi. Basılınca kitabı da yollayacağını yazdı. Basılıp basılmadığını bilmiyorum.² Bildiğim şey Renate'nin üniversite komutanı Mr. Banul adında bir Fransız subayıyla evlenerek Lion'a gittiğidir.

Bendeki nüshası kardeşimdedir. Bir mektupla kendisinden istedim. Gelir gelmez derhal size yollarım. Son kaymakamlık tebellüasında kardeşimin yeri de değiştirilecek galiba.. Bu nakil yüzünden birkaç zaman beklememiz icap ederse ihmalime vermemenizi reca ederim.

Tercüme dergisindeki çalışmalarınızı, şiir dünyanızın sızıntılarını zevkle ve memnunluk duyarak takip ediyorum. Uzun bir sükuttan

1 Necatigil 27 Nisan 1952 tarihli mektubunda Bilbaşar'ın *Cevizli Bahçe* kitabı üzerine bir doktora tezi yazıldığını geç duyduğunu, dilerse tercüme edebileceğini söyler. (Bkz. s. 279)

2 Necatigil'le H. W. Brands'in yazışmalarından bu tezin basılmadığını anlıyoruz (*Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022).

sonra neşriyat alanında görünmek kararını nihayet ben de verdim. *Yeditepe*'de Hüsam'la çalışmaya karar verdim.

Selam ve sevgilerimi sunar, gözlerinizi öperim kardeşim.
İlhan İleri'den de bilmukabele hürmetler.

Kemal Bilbaşar

7.10.1952

Aziz kardeşim Behçet Necatigil,

Mektubunu,³ üç gün sonra da disertasyonu aldım. Fazla işine yaramamış olmakla beraber merakını tatmin etmiş oldun.

İstanbul'dayken seni arayamadığımız için özür dilerim. Bunda Hüsam'ın büyük günahı var. Bostancı'da birkaç sanatkâr dostla toplanmayı işlerinin çokluğu yüzünden daima geriye attı. Son hafta da annesinin ölümü buluşma imkanını elimizden aldı. Kısmet değilmiş.

İlhan İleri nişanı müteakip İzmir'e döndü. Düğünü bir hafta içinde İstanbul'da yapılacak. Seni davet ettiğine göre sana gücenik olmadığını anlayabilirsin. Gitmezseniz, bundan böyle gücenir mi bilmem.

Kitaplarımdan birer nüshayı imzalamak suretiyle sana gönderebilsem iyi bir sürpriz olurdu. Elimde mevcudu yok. Gene bir gün sendekileri imzalamak icap edecek.

Pembe Kurt'un henüz resimlenme işi bitmemiş. Ekim ayı sonunda matbaaya verilebilirse Kasım'da belki piyasaya çıkarılabilir. Senin yeni kitabın çıkmayacak mı? Zamanıdır sanıyorum. Kendi paranla bastırabilmen daha iyi olur. Bu hususta bir imkânı zorlayalım istersen. İlhan sana açacak ya ben de haber vereyim. Ortaokullar için bir seri Türkçe ders kitabı hazırlayalım. Bunu başarabiliriz sanıyorum. O takdirde gelecek yıl elimize 3-5 bin lira geçer. Bu da arzularımızı gerçekleştirmeye yeter. Bu işin teferruatını İlhan'la görüşürsünüz.

Böyle bir mesai arkadaşlığından güven ve zevk duyacağımı söylemeye hacet görmüyorum.

Daima haberlerini bekler, gözlerini öperim kardeşim.

Kemal Bilbaşar

Etiler, İstanbul, 25.4.1973

Aziz kardeşim Behçet,

Son kitabın *Zebra*'yı göndermişsin, teşekkürler. İmzanın üstündeki mısraı neye yazmak zorunu duydun? Madem, "gömülse - - de uçar / kona kana bir dala arada / sonsuza göçmen kuş" ve madem "krallar da kul bu sarayda." Bir eseflenme sezinledim o mısrada. Neden ama? "İnsan önce çevresinden" ölse de, o ara buluşmalarda kendini toplayacak gücü bulur değil mi? Hele "hem kaçtığı, hem aradığı karanlıkta" kibritlerini çaka çaka bugüne ulaşan biri için hiç de zor değil bu. "Koca kutu ne uğruna" biterse bitsin, aydınlattı ya..

Sesinin soluğunun kesilmemesini, başarılı çalışmalarının sürüp gitmesini yürekten diler, gözlerini öperim.

Hanımefendiye hürmetler.

Kemal Bilbaşar

Etiler, İstanbul 22.2.1974

Kardeşim Behçet Necatigil,

Az önce avukatım telefon etti. Davamızın karşı tarafça gereksiz uzatılmasına fırsat vermemek için bir uyarıda bulundu: "Mümkün olursa bilir kişi raporu mahkemeye, duruşma gününden bir hafta önce sunulsun. Karşı tarafa tebliğ ettirelim. Duruşmada raporu incelemek için mehil istemeye mahal kalsın!"

Ben de bu dileği sana iletiyorum. Eğer, başına sardırduğımız bu işi⁴ Mart başına dek tek milleyebileceksen ben de reca edeyim: Duruşma Mart'ın on birinde, biliyorsun, o tarihten bir hafta önce raporu kaleme ver. Ama böyle bir telaş seni üzecekse, o zaman kendini sıkma! Gittiğince gitsin; aldırma!

Sağlık ve mutluluk dileklerimle, gözlerini öperim. Hanımefendiye hürmetler.

Kemal Bilbaşar

4 Bilbaşar, Selim İleri'nin *Yedinci Sanat*'ın ilk sayısında (Mart 1973) yayımlanan "Garip Bir Benzeşme" adlı yazısıyla ilgili bir manevi tazminat davası açmış, Necatigil davada bilirkişi olarak yer almıştı. Selim İleri'nin söz konusu yazısı Kemal Bilbaşar'ın *Başka Olur Ağaların Düğünü* romanıyla Atıf Yılmaz'ın *Gelinin Muradı* filmi arasındaki ilişki üstüneydi.

Leylâ Erbil

26.9.1968

Sayın Necatigil,

Nasılsınız? İki satırla sizi oyalayacağım için özür dilerim. Bildiğinizce istifa etmenizden doğan boşluğu benimle doldurdular, ben de istemedim ama “böyle de olur” diye işe başladım. İş bölümünde TEB’in [Türk Edebiyatçılar Birliği] yıllık ödentilerini toplamak görevi de bana verildi. (Bu şanssızlığımı kabul edin.) Şimdi kapı kapı değilse bile ona yakın ölçüde dolaşıyorum. Sizin adresinizi bilemedim. Haftada bir yapılmaya başlanan toplantıların ilkinde yoktunuz. 2 Ekim Çarşamba 20’de gene bir araya geleceğiz –üç beş kişi oluyor– vaktiniz olur da buyurursanız hem görüşmüş oluruz, hem de 25 liranızı almış olurum.

Saygı ve sevgilerimle.

Leyla Erbil

Lütfi Özkök

9.12.1951

Bütün çocuklara selam ve hasretler!

Yeditepe'deki Alman şairleri presentation'unu¹ alâka ve sevgiyle takip ediyorum.

İyi bir iş görüyorsun Behçet!..

Elime geçtikçe böyle dergilerden göndermeğe çalışırım.

Gözlerinizden öperim.

Daima sizin.

Lütfi

PS: Hüsamet'tin'e de selamlar.

1 Şubat 1952, Stockholm

Sevgili Behçetim,

Zamanlar boyunda az gittik uz gittik. İşte görüyorsun, şimdilik bir yere saplanıp kaldık. Dost sesleri uzakta; çok uzakta buzlandı. Böyle yıllar sonrası, bir haber almak, bir şey işitmek daha doğrusu ve kısacası geçmiş bir hikâyeyi birdenbire bütün vüs'atiyle yaşamak ne saadettir bilemezsin. Çok teşekkür ederim kitaplarına. Hele içine yazdıkların öyle bir dokundu ki!... Sıla hassasiyeti biliyor, hem de nasıl!... Her duygu Sırat köprüsü misali inceliğinde...

Karım büroya telefon etti, senin adını okuyunca sorma nasıl geçti öğle sonrası. Saat 5 paydosundan sonra pürtelaş otobüs ve eve

1 Necatigil, *Yeditepe* için hazırladığı "Modern Alman Şiirinden Örnekler" serisi içinde önce Eylül 1951'de Günter Eich'tan, Kasım 1951'de ise Borchert'ten çevirdiği şiirleri birer tanıtım yazısıyla yayımlar.

geldim. Derhal okumaya başladım. Strindberg² tercümen ne kadar nefis! Hele final; ne şiirli, ne okkalı ve rüzgârlı çevrilmiş. Burada aklıma gelmişken ilave edeyim, zira benim için bir ışık doğrucu (generatör) mahiyetinde: Gide, tercümede kendi ana dilini bulmak-taki rolden bahseder bir yazısında. Bu bakıma benim de seninle aynı endişelerim olduğunu biliyorsun. Hatırlarsan neşriyata da 1940'ta *Sokak* dergisinde sürrealist P. Reverdy'nin bir şiiriyle başlamıştım. Neyse bu mektupta kendimden bahsetmek istemiyorum. Sana karşı bugün duyduğum hisleri haram etmeye lüzum yok.

Her iki kitap için tebriklerim! Şiirlerini yavaş yavaş okumayı tercih ediyorum, zaten bu husustaki düşüncelerimi bilirsin. Onun için güzel şiirlerini bu mektupta pek o kadar pof poflamayacağım.

7tepe'deki Alman şairlerini ne kadar merak ve heyecanla takip ediyordum. Neden arasını kestir.³ Buna pek o kadar hakkın yok gibi geliyor bana. Mümbit bir işe başlamıştın. Yarıda bırakmak günah olur...

Senden başka bu sahada kimin salahiyeti var. Değerini de söylemeye ne hacet!.. Kültür seviyemiz malum! Bunu sen yapmasan kim yapacak. Görüyorsun ki nerdeyse yapmağa mecbursun diyeceğim! Aman Behçet devam!...

Ben elime düştükçe sana Alman dergilerinden yollamaya çalışacağım. Bu memlekette tercüme işi sanırım dünyanın her yerinden ileri. Fransa'da, İngiltere'de, Amerika'da olmayan bir hususiyete sahip: Yabancı şiirler hemen hemen en büyük şairler tarafından çevriliyor. Hatta biraz ileri gideceğim: Şiir tercüme etmeyen şair yok gibi. Müthiş esprit d'internasyonel'e sahip bir yer. Şiirde Fransız bilhassa İngiliz şiiri hâkim. Ama nesirde (katmerli nesirden bahsediyorum yoksa ucuz eserlerden değil) yüzde seksen Alman (Bilhassa birinci harp sonrası sembolist ve expresionistlerinin, nispi olarak da post-romantiklerin). Yirmi binden ziyade Alman da fabrikalarda çalıştığı için Alman matbuatını takip kolay! Bu yüzden enteresan dergiler veya kitap bulursam yollayacağım sana. Bilmem bizde Alman kütüphanesi açıldı mı?

Canım Behçet, bana mümkünse Unamuno'nun Sis'ini de yollayabilir misin? Minnettar olurum.

2 August Strindberg, *Açık Deniz Kenarında*, MEB, 1951.

3 Necatigil, 7.6.1952 tarihli mektubunda kendisinin değil Hüsamettin Bozok'un Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu sebebiyle böyle bir karar aldığını söylüyor, bkz. s. 281.

Oktay da *Garipler Mahallesi*'ni yollayacak. Ondan da bir mektup aldım. Naim'e [Tirali], Salâh'a [Birsell] vs... Bütün eski klik'e selamlar ve sevgiler.

Yer ve zamanım müsait olsaydı hasretlerim hacminde bir mektup yollardım. Ama belki de böylesi daha iyi. Gelecek mektuplara malzeme artmış olur. –Evlendiğini Paris'te duymuştum. Tebrikte geç kalışımı affet. Malum ya biz de biraz o dalgınlıklara müptelayız ve şu mısra bizim için de söylenmiştir: “Gezmiş eşyada belli / bir kadının elleri”–⁴

Bana gelecek mektubunda klasiklere tercüme şart ve imkanlarını bildirir misin? Aynı zamanda bu hususta bana yardım edebilir misin? Selma Lagerlöf'ten bir eser çevirmek istiyorum da...

Yokluk rengi gözlerinizden ailece öper, cevabını bekleriz canım kardeşim.

Daima sizin.

Lütfi

16.7.1952

Sevgili Behçet,

Mektubun⁵ için candan teşekkür. Bana neler getirdiğini bilemezsin. Hele Sis'teki 'Hesse' içimi burktu, yaktı. Biz böyleyiz işte, ne yapalım! Yalnızız. Her şeye rağmen, en zengin maceralara rağmen (iç ve dış) yalnızız. Bu alinyazımız bizim: Milyonların içinde Robenson Crusoe olmak. Harice akabilmek için (yani exteriorise olabilmek için demek istiyorum) tek çare kendini ifade etmek, söyleyecek bir şeyi olabilmek. Ben bunu en aşağı, en adi jurnalistik pisliklerimle tahakkuka çalışıyorum. Yazdığım nesirler (7tepe'dekiler) biliyorum, bayağının bayağısı ama ne edersin ki şimdilik elimden başka şey gelmiyor. Aylar var ki şöyle içimi dökerekten, kanım ve iliklerim akarcasına bir şiir yazamadım. Benim olan bir

4 “Perili Ev”, *Varlık*, S. 378, 1 Ocak 1952 (Evler, Yeditepe, 1953).

5 Necatigil'in 7.6.1952 tarihli mektubu için, bkz. s. 281.

şeyi veremedim, kapı kapı elalemnden, senden fazla selahiyetli olmayan kişilerden röportaj dilen! Onlar kadar biz de bu işlere kaderimizi yatırdık. Onlar kadar biz de rest çekmesini biliyoruz. Ama gelgelelim onların önündeki para yanında bizimki solda sıfır. Doğuştan namütenahi inkişaf imkanları içinde büyüyen beyin ve hassasiyetleriyle bizim yoksul geçen gençliğimizi bir mukayeseye kalsak vallahi zararlı çıkmayız. (Kendimizi feda bakımından)

Ne diyecektim? Garp'ı biz idealize ediyoruz. Dehalarla dolmuş taşmış sanıyoruz. İşte şurada, işin girdisi çıktısına karıştım. Ne olduklarını az çok öğrenmeye çalıştım, gün geçtikçe de daha fazla bilgiler ediniyorum. Seni temin ederim Behçet, bizde ne bokluk varsa Garp'ta da var (intihal, cehalet, gösteriş). Yalnız, yalnız fark gübrede. Gübrenin cinsi ve dozunda. Onlar daha müsait şartlar altında büyüyor, köklerini salıyor; biz nakıs müsait şartlar altında kök salmadan çürüyoruz.

Ama bu çürümede, yıkılmada da bir ihtişam var, hiç olmazsa bunun şuuruna ulaşabilsek.

Salâh'ı görürsen lütfen kendisine teşekkürlerimi, candan sevgilerimi (şahsına, şiirlerine ve bir hayli münakaşa götürür ilkelerine) söyleyiver. Bana bir kart yollayamaz mı? Adresini kaybettim. Kitaplarını da (*Dünya İşleri - Şiir İlkeleri*) Nobel kütüphanesine verdim. Eh artık bir bira isteriz. Kolay mı ölmeden ölümsüzler arasına karışmak?.. Yeniliklerimiz⁶ çıkarsa inşallah Salâh için bir de makale yazmak istiyorum. Ah, şu civanmert Yenilikler! Gözünüzü sevdiğim avantgarlık'larımız? Klasikler tercümesi için beni unutmadığına sonsuz teşekkür. Bu ay sonuna kadar Hançerlioğlu'na bir modern İsveç piyesi yollamayı vaat ettiğim için, müthiş sıkışığım. Nalet de bir şey. Tercümesinde çok zorluk çekiyorum. Bereket kariya. O yardım etmese nerede?...

Bu kış İsveç enstitüsünden bir burs koparabilirsem (ki Johannes Edfelt az çok vaat etti) ilk işim bizim neslin şiir antolojisini, birkaç hikâyesini yayınlamaya ve büyük bir ihtimalle de Sabahattin'in "Şakacı"sını oynatmaya çalışacağım. Bu yüzden Dr. Schimmel'in antolojisinin çok işime yarayacağını söylemek beyhude. Aynı zamanda

6 Salâh Birsal *Yenilikler* adlı bir dergi çıkarır (ilk sayı Şubat 1946), ancak dergi beş sayı çıktıktan sonra kapanır. Ayrıntılar için, bkz. *Dost Meclislerinde Kasideler*, YKY, 2019.

Oktay'a bildirsen de şu son çıkan *Tercüme* dergisinden yollasa. Bu her iki kitap işimi öyle kolaylaştıracak ki! Aman Behçetciğim yapın şu işi. Yardım edin bana! Bu aynı zamanda hepimizin vazifesi değil mi?...

Şimdiye kadar karınca kararınca yol alabildim. Vakit denen nesneye öyle ihtiyacım var ki. Sonra iç güveysi vaziyetinden ancak bir ay evvel kurtulmuş bulunuyoruz. Nihayet karı koca artı çoluk çocuk (adı Nermi ellerinizden öper) bir yere kafamızı sokabildik. Hamdolsun, artık müstakil, hür kendimize ait bir daire (iki oda, artı büyük mutfak, artı banyo odası, ki İsveç'in sosyal standardı. Bizim rüyalarımızın lüksü, burda amelelerin ihtiyaç seviyesi: tabii kaloriferi ve buzdolabı mevcut, anlayacağın) sahibi olduk. Arada sırada bir iki ahbap da gelip ziyaret ediyor allah eksik etmesin. Şundan bundan konuşuyoruz. Dedikodu yapıyoruz (seviyesi biraz yüksek cinsten yalnız) sonra tekrar kitaplarla baş başa. Nadiren sinema. Nadiren içki (burda çok pahalı) ...

Varlık'a abone olduğum için muntazaman geliyor. Bozok da eksik olmasın, her sefer 5 adet yoluyor (kütüphaneye ve mülakatı yaptığım kimselere vermem için) 5 *San'at* da geliyordu ama battı mı nedir, yollamıyorlar artık. –Şiir tercümelerinden de bıksalar gerek.

Behçetciğim, eğer Yaşar Nabi'yi görürsen, istersen kendine söyle, Varlık Yayınları'ndan Nobel kütüphanesine hediye etmek lütfunda bulunursa emrine amadeyim. Bozok bütün neşriyatı yolluyor. Y. Nabi sanki yollayamaz mı? Bu az çok da memleket prestij meselesi. Ben herhangi bir tarafı tutmuş falan değilim. Böyle işlerde şahsi menfaatim de yok. Elimde bütün ne kadar çift nüsha kitap ve dergi varsa (dergilerden yalnız İsveç'i ilgilendirenler) verdim. Şimal'de Türk edebiyatına ayrılan rafların genişlemesini, büyümesini kim istemez? Hele bu Nobel gibi dünyanın en meşhur (sadece edebiyat) kütüphanesi olursa ve oraya da yalnız Seçilmiş Eserler girerse. Bu Yaşar Bey için fedakarlıktan ziyade bir his ifade etmez mi?

Canım Behçet, iş uzadıkça uzuyor, yer kalmayacak. Birazdan da postane kapanacak. Bu yüzden kusura bakma mektup kısa oldu. Hepimiz gözlerinizden öperiz. Muhterem eşine de hürmetler.

Arkadaşlara sonsuz sevgiler (Özdemir Asaf'a, K. Harun'a, Salâh'a, Naim'e, Oktay'a vesaire).

Hoşçakalın. Daima sizin.

Lütfiniz

Yeni adres: Lütfi Özkök
Uggle Vagen 32-A Ektors-İsveç

PS: *Yenilikler* meselesi için yazdıklarım Hüsam'ın kulağına gitmese iyi olur. Aramızda kalsın. Kırılmasını istemiyorum. Vakti gelince münasip bir dille ifadei merama çalışırız.

17.12.1954

Sevgili Behçet,

Uzun zamandır mektuplaşmak nasip olmadı. İşte böyle birden-bire bir iş çıkacak da hatır sormak fırsatını bulacağız. Yoksa ezeli şark miskinliğimiz malum. Bu mektupla beraber Naim'e de [Tirali] bir mektup yolladım. Onun işi kaytaracağını düşünerek senden onu desteklemeni veya elinden geleni yapmanı rica ediyorum.

Bizim Stockholm'deki yayımladığımız Türk şiiri antolojisinin⁷ ikinci tabı yapılacak. Editör kitabın tam muntazam bir kitap olarak neşrini istiyor. Şairleri, şiirleri çoğaltın diyor. Arka sayfalara da şairlerin resimleriyle kısa biyografilerini ilave edin, diyor. Koca bir mukaddeme ile resimler ve biyografiler ihtiva eden bir antoloji fena olmayacak tabii, ama benim elimde ilave edeceğim şairlerin resimleriyle, kafi miktarda (seçilmesi için) şiirleri yok.

İlave şunlar:

Cahit Sıtkı (kitabı var resmi yok)

Behçet Necatigil (ne kitabı ne resmi: "Evler" müstesna, beğendiğin beş şiiri yaz yolla, eski kitaplardan kalmamışsa)

Sabahattin Kudret (ne kitap ne resim)

Salâh Birsell kitabı, resmi (eski *Yenilikler*'den) var.

İlhan Berk (ne kitap ne resim: beğendiklerini yazsın)

7 *Brödet Och Kärleken* isimli 1953 yılında çıkan antolojide Türkiye'den beş isim yer almıştı.

Bana acele, çok acele bu eksiklerle beraber Külebi'nin Melih Cevdet'in, Oktay Rifat'ın resimlerini tedarike bakın. Fazıl Hüsnü de bir iki kitap yahut da beğendiği 5 şiiri yollasın (elimde hiçbir kitabı yok).

Eğer kitabımın iyi bir şey olmasını istiyorsanız bana yardım edin. Aksi halde boktan bir antoloji çıkarmış olacağım.

Havadisi arkadaşlara iletmeni ve ellerinden geleni yapmalarını rica eder, boktan bir mektup yazdığım için af diler; hasretle gözlerinizden öperiz.

Karına hürmetler.

Cevabını yılbaşına kadar bekliyorum zira tercüme arkadaşım bir aya kadar İspanya'ya gidecek. Gitmeden evvel kitabı hazırlamak istiyoruz. Tekrardan gözlerinden öperim.

Daima senin.

Lütfi

Mehmet Çınarlı

25.2.1966

Cevap, 6 Mart 1966

Sayın Behçet Necatigil,

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü isimli eserinizin üçüncü baskısını birkaç gün önce ediniz inceledim. Kitabın arkasında, eserin edebiyatla uğraşan herkes için bir müracaat kitabı olmak niteliği taşıdığı belirtiliyor ve “Hazırlayıcısının bilinen titizliği eser hakkında ayrı bir güven kaynağıdır” deniliyordu.

Bir noktada bu titizliği ben de hemen müşahade ve tespit ettim: *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* hazırlanırken, *Hisar*’ın 1950 yılından bu yana yayınlanan 100’ü aşkın nüshası çok iyi taranmıştı. *Hisar*’da tesadüfen de olsa, bir yazı ve şiirini yayınladığımız her imzanın karşısında derginin adı anılıyordu. *Hisar* için, bütün gençlik yıllarıyla birlikte, maddî ve manevî birçok imkânlarını da feda etmiş bir insan olarak, derginin edebiyat dünyamızdaki yerinin tarafınızdan da takdir edilmiş olması bana sevinç ve gurur verdi.

Ancak, *Hisar*’ın, 1950-1956 yıllarında ilk imtiyaz sahipliğini üzerine alan, Munis Faik’le birlikte başyazılarını yazan bana ve benimle birlikte derginin kurucu ve yöneticilerinden olan Mustafa Necati Karaer’e, Gültekin Sâmanoğlu’na, Nevzat Yalçın’a sözlüğünüzde yer verilmemiş olmasına şaşmaktan kendimi alamadım.

Eğer ortada adından bahsedilmeye değer bir *Hisar* dergisi varsa, bu bizlerin eseridir sayın Necatigil. Onu –yalnız kuran değil– fikir ve sanat alanında belli istikametlere yönelten, kalemiyle, sanat zevk ve anlayışıyla durmadan besleyen de bizleriz. Eseri kabul edip, yaratanları reddetmek mümkün müdür?

Biz, *Hisar*’la o derece kaynaştık ki, ondan bahsetmek bir bakıma bizden de bahsetmek sayılır. Hatta, benim adımla bile derginin

adı ile karıştırıp, dergiye “Çınar Dergisi”, bana “Mehmet Hisarlı” diyenler çok olur. Ama, bu kaynaşmayı, bu bölünmezliği herkes bilebilir mi? Sizin ilân edilen titizliğinize ve tarafsızlığınıza güvenip, kitabınıza müracaat eden bir meraklı, *Hisar*’ın ne sanat anlayışı ve ne de dünya görüşü ile en küçük bir ilişkisi bulunmayan (Sol Yayınları) sahibi Muzaffer Erdost’u bile –15 yıl önce, derginin son sayfasında amatör şiirlerine ayırdığımız bir sütunda bir tek defa 2 kıt’alık bir şiiri yayımlanmış diye– *Hisar* mensubu olarak görecektir ve fakat *Hisar*’la bizim aramızda bir bağ kuramayacaktır. Tarafsızlığı, titizliği ilân edilen bir yazarın edebiyat meraklılarını bu derece yanıltmaya hakkı var mıdır?

Dün akşam, derginin Yazı Kurulu toplantısında, konuyu arkadaşlarla da görüştüm. Hareketinize bir mana vermekten âciz kaldık.

“Dalgınlık, unutkanlık” diyemedik. Zira, derginin ne derece titizlikle tarandığı yukarıda verdiğim misallerden anlaşılıyordu.

“Temas imkânsızlığı” diyemedik. Derginin bilinen adresi vardı. Ara sıra yazıştığınız İlhan Geçer dostumuz, adresini çok iyi bildiğiniz Munis Faik arkadaşımız vardı. Bu üç kanalın biri bizim hakkımızda bilgi toplamanız için size kolaylıkla yardımcı olabilirdi. Kaldı ki, biyografimiz olan kitaplar, antolojiler de mevcuttu. Onları taramamış olmanıza da ihtimal veremedik.

Geriye kala kala bir tek şey kalıyordu: Kasıt! Bizim bu kadar açık bir hakkımızı çiğnemekten kastınız ne olabilirdi? Uzun uzun düşündük. “Beğenmemiş de ondan almamış” diyemedik. Çünkü, eser bir antoloji değil, bir sözlüktü. Yalnız beğendikleriniz değil, beğenmedikleriniz hakkında da bilgi vermesi tabî idi. Nitekim, beğenmediğinize yüzde yüz emin bulunduğumuz genç veya yaşlı birçok yazar ve şaire sözlükte yer vermiştiniz.

Şahsî husumet? Hayır. Şahsen hiçbirimiz sizinle tanışmadığımız gibi, aramızda yazılı bir kavga –hatta tartışma– da geçmemişti.

Öteki ihtimalleri de birer birer gözden geçirdik. Hiçbiri tutmuyordu. Neticede, durumu size yazıp, sizden öğrenmeye karar verdik.

Evet, sayın Necatigil, bu bilmeceyi ancak siz çözebilirsiniz ve çözümünü –haysiyetli bir şair ve yazar olarak– sizden bekliyoruz.¹
Saygılarımla...

Mehmet Çınarlı
Hisar Dergisi Yazı Kurulu Üyelerinden
PK 501 Ankara

Not: Kitabın yeni çıkan 3'üncü baskısının aceleye geldiği, tamamlanamadığı açıklanıyor. Yeni ortaya çıkan yazarlara karşı bu bir mazeret olarak ileri sürülebilir. Ama dergilerini 1950 yılında kuran ve yazı hayatına çok daha önce atılan kişiler için, böyle bir mazeret ileri sürülemez.

1 Necatigil'in "Hisar kadrosunun belli başlı temsilcilerinin Sözlük'e alınmamış olmasında hiçbir kasıt yoktur." dediği 6 Mart 1966 tarihli cevap için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001. Sözlüğün sonraki baskılarına bahsi geçen isimler alınmış, Çınarlıyla bağlantısı devam etmiştir.

Memet Fuat

20 Mart 1959

Altunizade 9-11/17

Çamlıca

Sayın Behçet Necatigil,

Amerikalı bir editör Türk edebiyatına ilgi gösteriyor. Yeni sanatçıların eserlerini çıkardığı antolojilerde yayımlayacakmış. Daha önce Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın üç şiirini, ayrıca kendisini genç Türk şairi diye yutturan üç tanınmamış şairimizin şiirlerini yayımlamış.

Çıkardığı antologie'nin adı *New Directions*, kendi adı James Laughlin. Antolojisi yılda bir kere kitap halinde yayımlanıyor. Bu editör dört yıl *Perspectives* adlı dergiyi de yayımlamış. Kendisi de şair. Çok değerli bir kimse. Sizin şiirlerinizi de çevirtip gönderebilir miyiz? Bu çevirileri yapabilecek bir tanıdığınız var mı? Düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.¹ Saygılarımla.

Memet Fuat

17 Şubat 1960

Altunizade Koşuyolu 9-11/17

Çamlıca

Sayın Behçet Necatigil,

Türk-Alman Kültür Derneği'nin konuşmalarından birini bana ayırmanıza çok teşekkür ederim.² Derneğin çalışmalarını biliyorum, beğeniyorum da.

1 Necatigil 25 Mart 1959 tarihli cevabında "Böyle bir dostum olsa bile ona şiirlerimi bir başka dile çevirmesi dileğinde bulunmam, pek yakışık almaz gibime geliyor." der. (Bkz. s. 283)

2 Necatigil 14.2.1960 tarihli mektubunda Türk-Alman Kültür Derneği'nde Mart ayı içinde bir konuşma yapmasını rica ediyor. (Bkz. s. 283)

Yalnız ben bugüne kadar hiçbir yerde bu gibi konuşmalar yapmadım. Alışık değilim. Üstelik herhangi bir konuyu alıp ondan ilgi çekici bir konuşma çıkarabilecek güçte de değilim. Önceden hazırlanmam, daha iyisi de, bir çalışmaya dayanmam gerek.

Teklifinizi kabul ediyorum. Ama Mart ayı için değil, bu yıl için de değil. Önümüzdeki kış için; sizce de uygunsa. Yazın yapacağım bir çalışmanın sonucunu ilk olarak Dernek'te okurum. Bana ayıracağınız saati de boşuna harcamış olmam.

Gerek size, gerek Derneği yönetenlere tekrar tekrar teşekkürler eder, saygılarımı sunarım.

İçten selamlar.

Memet Fuat

16.2.1961

Sayın Behçet Necatigil,

Suut Kemal Yetkin'in *Sanat Meseleleri* bir de *Edebiyat Üzerine* adlı kitapları sizde varsa bana okumak için gönderebilir misiniz?

On gün içinde okuyup postayla taahhütlü olarak size geri gönderirim.³ Çok da temiz okurum.

Çok çok sevgiler, saygılar.

Memet Fuat

3 Necatigil 22 Mart 1961 tarihli mektubunda kitapları gönderdiğini ve ne kadar isterse kendisinde kalabileceğini belirtir. Ayrıca incelemesi için Borchert'in *Kapıların Dışında* oyununu gönderir. (Bkz. s. 284)

29 Mart 1961

Altunizade, Okul Sokağı 1
Çamlıca

Kardeşim Behçet Necatigil,

Mektubunuza çok teşekkür ederim. Daha önce kitaplara teşekkür etmeliydim. Ama bilmezsiniz bu dergi işi ne yorucu günler yaşıyor! Adresler üç bini aştı. Her gün 50-60 arasında yeni adres geliyor. Anadolu kitaba, dergiye aç, ama ne yazık ki yoksulluk memleketin belini büküyor. Bunu iyice anladım.

Bir haftadan fazla bir zaman her gün 17'den gece 24'e kadar dergi katladık, pulladık, adres yazdık. İş düzenine sokana kadar, "iş" haline getirene kadar epeyce yorulacağız, öyle anlaşıyor. Ama tatlı bir yorgunluk.

Kapıların Dışında'yı⁴ Ülkü Tamer çok övmüştü. Kitapların 64 sayfa-yı geçmemesi bir engel. Ama 8pt 9kâl üzerine belki sığar 64 sayfaya. Siz çeviriyi Türk-Alman Kültür Derneği'ne bırakın, Metin [Yasavul] gelip alır oradan. Ya da yolunuz düşerse İstanbul Matbaasına bırakın. Ben bu seride iyi çevirmenlerin yer almasını nasıl istiyorum, bilmezsiniz. Bize başka çeviriler yapmayı da düşünün. Gençler, gençlik tiyatroları çok iyi karşıladı bu seriyi, oyunlardan dördü 6 yerde sahneye konmakta. Oysa çevirmenler bana hiç yardım etmiyorlar. Bir Ülkü.

Adalet Cimcoz söz verdi. Gene onun zorlamasıyla Sabahattin Eyüboğlu, Teo, V. Günyol çeviriler yapacaklar gibi.

Sizi de ben zorlayayım. Şiir olarak yazılmış piyesler bulamaz mısınız? Ülkü T. S. Eliot'tan çevirdi bir tane. Yeats'ten de çevirecek. Tek perde olması şart değil. Kısa olacak. Woyzeck –Leonice ile Lena– gibi. 64 sayfaya sığması tek şart.

Prof. Yetkin'in kitaplarına ikinci baskı yapacağız, bende yoktu. Okudum. Bugünlerde geri göndereceğim. Tekrar tekrar teşekkür ederim.

Saygılar, sevgiler, selamlar.

Memet Fuat

*Dergiden kaç tane isterseniz gönderebilirim. İstedığınız kadar da abone yazabilirsiniz. Adreslerini gönderin bana, yeter.

4 Wolfgang Borchert, *Kapıların Dışında*, Türkçesi B. Necatigil, de Yayınevi, 1962.

8 Kasım 1962

Sevgili Behçet Necatigil,
Borchert'in şiirleri⁵ için izin beklemekten vazgeçelim. Savaşta adam öldürene nasıl olsa kaatil demiyorlar. Bu da bir kültür savaşı... diye avunabiliriz!

O şiirlerin Almancalarını da daktilo ile yazabilirseniz iyi olur. Çünkü dizgici kitabın sayfalarını kesiveriyor. Daha önce başımıza geldi. İçten sevgi ve saygılar.
Şiirleri Metin'e (basımevine) bırakabilirsiniz.

Memet Fuat

*Kitabın biçimi Rimbaud gibi olacak.

20 Kasım 1963

Altunizade, Okul Sokağı 1
Çamlıca, İstanbul

Sayın Behçet Necatigil,
"Nilüfer", "Solgun Bir Gül Dokununca", "Ring" adlı şiirlerinizi *Türk Edebiyatı* 1964'e almak istiyorum.⁶

İzninizi, ayrıca şiirlerde dizgi yanlışları, değiştirmek istediğiniz yerler varsa, bildirmenizi rica ederim.

Edip Cansever'le hastaneye⁷ geçmiş olsun demeye geldik, çıkmıştınız. "Kusura bakmayın" dedi hademe. Bayıldık.

Geçmiş olsun.

Viraj'ı "Dönemeç"⁸ yapsak olmaz mı? Ocak'ta yayınlara hız vereceğiz.

Sevgiler, selamlar.

Memet Fuat

5 Wolfgang Borchert, *Fener, Gece ve Yıldızlar*, Türkçesi B. Necatigil, de Yayınevi, 1963.

6 Necatigil'in 27 Kasım tarihli cevabı için, bkz. s. 284-285.

7 Necatigil, o tarihte burun ameliyatı geçirmişti.

8 Tankred Dorst'un bir perdelik *Die Kurve* oyununu Necatigil önce "Viraj" adıyla çevirir, Fuat'ın bu önerisiyle, *Dönemeç* adıyla de Yayınevi'nden çıkar. (1964)

Mehmet Kaplan

10.1.1966

Aziz Kardeşim,

UNESCO antolojisi için sizinle görüşmemiz lazım. Ben pazartesi, salı ve perşembe günleri saat 4'ten sonra serbestim. 13 perşembe günü 4'te fakülteye gelebilirsенiz memnun olurum. Bugünler meşgul iseniz, lütfen siz bana ne zaman ve nerede buluşabileceğimizi haber veriniz.

Sevgilerimle.

Mehmet Kaplan

11 Mayıs 1968

Çeşme Sok. No: 13

Rumelihisarı/Şehir

Değerli Kardeşim,

Meydan gazetesi, Larousse ansiklopedisini Türkçeye çeviriyormuş. Orada bulunan bir talebem haber gönderdiler. Türkçesini kontrol için küçük bir heyet teşkil etmişler. Ben daha önce senin adını vermiş ve beraber çalışabileceğimi söylemiştim. Bir dilci de bulunsun diye şahsen çok efendi ve makul olan Faruk Timurtaş'ı da tavsiye ettim. Sen gitmiş fakat düşünceğini söylemişsin.

Türkiye'nin ve Türkçenin bugünkü durumunda, ayrı düşünseler de, saygılı olarak münakaşa edebilecek insanların bir araya gelmesini faydalı buluyorum. Sen bugün Türkiye'de benim sanatına, kül-

türüne, şahsiyetine en büyük saygı duyduğum insanlardan birisin. Seninle beraber çalışmak benim için büyük bir zevk olacaktır. Öyle sanıyorum ki, uzakta görüldüğünden daha fazla birbirimize yakınız. Ansiklopedi üzerinde konuşurken pek çok şey bizi birleştirecek. Müspet cevap verirsen memnun olacağım.

Şimdilik cuma sabahları orada toplanacağız. Ücret olarak yarım gün 100 lira verecekler. Vakit bulabilirsek günleri artırabiliriz. Kabul edersen önümüzdeki cuma sabah saat 10'da *Yeni Sabah*'a gel. Sana karşı daima saygı ve sevgi duyan kardeşin.

Mehmet Kaplan

23.7.1970

Değerli Kardeşim,

Göndermek lütfunda bulunduğun *En/Cam*'ı da aldım. Merakla okudum. Bazı mısraları anladığımı sanıyorum. Bir gün, şiirlerini yeniden, bütün olarak okuyarak, muammayı belki çözerim ümidindeyim.

Yokken de var olacağına eminim. Bambaşka bir, derin bir şiir dünyan var. Ben şiirin bir şair tarafından bilinmeyen de bir araştırma olduğuna inanıyorum. Sende bu var. İdeolojiler bilinmezi öldürüyor ve insanı boğuyor.

Sevgilerle.

Mehmet Kaplan

Not: *İsimler Sözlüğü* çok işimize yarıyor. Kadroyu biraz daha genişlet. Tanzimat sonrası fikir adamlarını da al. Mesela Mustafa Şekip Tunç yok, [Mehmet Emin] Erişirgil yok, Mehmet İzzet yok. Edebiyatımız edebiyatımızdır, genişletelim.

10 Aralık 1975

Değerli Kardeşim Behçet Necatigil,

Göndermek lütfunda bulunduğun *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nün son baskısını aldım. Çok teşekkür ederim. Her baskısında zenginleşen bu eserin bizim ne kadar işimize yarıyor bilemezsin. Objektif ve bitaraf tutumunla Türk kültürünün bütün zenginliğini ortaya koyuyorsun.

Acaba onu daha da genişleterek Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü şekline getirmen mümkün müdür?

Sen de ben de Köprülü'den yetiştik. Türk dili, Türk tarihi, Türk edebiyatı bugün bütün dünyada onun anladığı gibi geniş olarak ele alınmıyor. Fundamentanın iki cildi ortada. Biz Türkiye Türkleri, diğer Türk ülkelerinde yetişen yazarların ne adlarını ne de eserlerini biliyoruz. Bir Kırgız romancısı Cengiz Aytmatov'u Avrupalılar kanalıyla tanıyoruz. Ayıp değil mi?

Almanca bilginle, geniş tecessüsünle böyle bir sözlüğü ancak sen yapabilirsin. Sadece fundamentalardaki şahısları kitabına alman bile okuyucuların ufkunu genişletecektir. Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Türkmen, Özbek edebiyatçılarına ait daha başka kitaplar da bulman mümkündür.

Bu kitabın artık Türk edebiyatının demirbaş kitabı haline geldi. Şahsen onu çok seviyor, masamdan ayırmıyorum.

Son yıllarda çocuk kitapları aldı yürüdü. Sen o pırıl pırıl nesrinle Türk çocuk edebiyatına da kalıcı eserler verebilirsin. Türk masalları, kurtuluş savaşı menkıbeleri senin kaleminle ebedileşirdi. Sen benim çevremde de çok büyük saygı duyulan bir yazarsın. Herkes şiirlerinin tadına varamıyor ama nesirlerine bayılıyor.

Sana daimi sıhhat diler, sevgilerimi yollarım aziz şair.

Mehmet Kaplan

10 Ocak 1979

Aziz Kardeşim,

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nün yeni baskısını aldım. Çok teşekkür ederim.

Bütün öğrencilerime onu tavsiye ediyorum. Araştırma yaparken ilk başvurdukları kitap o.

Şiir kitaplarına da çok teşekkür. Fakat itiraf edeyim ki onları artık anlayamıyorum. Yüksek kültür ve şahsiyetine inandığım için kusuru kendimde buluyorum.

Sana güzel yıllar ve sıhhatler dilerim.

Mehmet Kaplan

Mehmet Seyda

Kadıköy, 6.11.1963

Ziverbey, Hakkıbey Sokağı
No: 7 Kızıltoprak/Kadıköy

Sayın Behçet Necatigil,

Çoktandır görüşemedik. 9 Kasım Cumartesi günü saat 18'de, bizim eve bir çorba içmeğe buyurmaz mısınız?¹

Yerim uygun olmadığından hanfendileri çağıramadım, yalnız sizi, Sabahattin Selek, Tahir Alangu ile Kemal Tahir'i çağırabiliyorum.

Gelip gelemeyeceğinizi Cuma günü saat 16'ya kadar (22 43 84) numaralı telefonda bana bildirebilirseniz sevinirim.

Saygı ve selamlar.

Mehmet Seyda

Kadıköy, 13.3.1967

Altıyol,
Karadut Sokak 8/3

Değerli Kardeşim Necatigil,

Asım Bezirci'nin son çıkan kitabındaki "İkinci Eski Çıkmazda" adlı yazısını okurken şu sözlere takıldım gözlerim:

"Örneğin, Behçet Necatigil hiçbir gün çıkmaza düşmeyerek şiirini bir pınar gibi –diri ve taze– sürdürüyor."

1 Arşivde 1977 yılına kadar yazılmış, pek çok benzer davet pusulası var. Necatigil ve Seyda sık sık ortak yemeklerde buluşuyordu.

İnsan, sevdiği biri için öyle övgüler okuyunca, seviniyor. Belki de bencilliktir bu sevgi. Çünkü, “Bak, sevdiğim, tuttuğum bir şairi başkası da sevip tutuyor!” diye de düşünüyor.

Neyse, ben sana bize geldiğiniz akşam gürültüye gelmiş bir şeyi hatırlatacağım ve senden bütün aileni, çocukluğunu, gençliğini içine alan 7-8 sayfalık bir otobiyografi rica edeceğim.² Bunda, yaşamının unutulmaz tatlı-acı anıları yer alırsa, elbet daha iyi olur. Sanat anlayışın, kitapların üzerinde ayrıca özel düşüncelerini bana yazmalısın, dostum. Eğer bu mektubum 17 Mart Perşembe'den önce eline geçerse, ki geçeceğini sanmaktayım, lütfeder saat 17-17.30 arası bize uğrayabilirsen, bu sefer baş başa daha güzel konuşuruz. Geçen gün seni istediğimce rahatlandıramadığım için üzgünüm.

Otobiyografi konusunda söyleyebileceğim en önemli söz, bunların başkalarına söylenmemiş, başka bir yerde yazılmamış olmasıyla daha çok değerleneceğidir.

Cevaplarını, eve buyurmanı beklerken, sayın eşinle sana, ben ve Halime, saygılarımızı sevgilerimizi sunar, yavrularının gözlerinden öperiz kardeşim.

Mehmet Seyda

PS: Ahmet Naim'den cevap geldi mi?³

2 Necatigil, 26.3.1967 tarihli mektubunda “... o kadar ayrıntılı bir işi kaleme alamayacak kadar yorgunum şu sıra” diyor, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001. Seyda bu biyografik bilgileri, hazırlamakta olduğu *Edebiyat Dostları* kitabı için istiyor olmalı (Kıtaş Yayınları, 1970).

3 Aynı mektupta Necatigil *İsimler Sözlüğü*'nün 4. baskısına almak için Ahmet Naim'e mektup yazdığını ancak cevap alamadığını söylüyor.

Melahat Özgü

Ankara, 4.1.1952

Sayın Behçet Necatigil,

Thomas Mann'dan çevirdiğiniz *Der Tod in Venedig* adlı eserin tercümesini inceledim. Tercüme çok iyidir, yalnız Büro henüz daha tasvip etmemiştir. Tercümenizde önsözün eksik olduğunu ben bildirmiştim. Bu önsözü, şimdi benim yazmamı istiyorsunuz.¹ Dileğinizi yerine getirmek isterim; yalnız sizden (bu günlerde elimde başka yazılar olduğu için) bana biraz zaman vermenizi rica edeceğim. Önsözde ben ancak, Thomas Mann'ın estetik görüşlerini belirterek eserin, onun bu görüşleri arasında gösterdiği merhaleyi anlatabilirim. Eserin değeri de esasen bu noktadadır. Neticede bir itirafıdır. Eğer bu yolda açıklanmasına taraftarsanız, sizin için olduğu kadar benim için de çetin olan bu işin üzerinde, teşvikinizle hiç olmazsa bir daha durmuş olurum.

İtimadınıza teşekkürlerle isteğinizi bir ay içinde yerine getirmeye çalışacağım.

Melahat Özgü

Ankara, 14 Mart 1953

Behçet Necati Bey,

Evler adlı güzel şiir kitabınızı aldım ve zevkle okudum, yalnız teşekkür etmekte geciktim, bunun için de özür dilerim.

Size Necati Bey bu mektubumda, belki de çok canınızı sıkacak

1 Necatigil Andreas Tietze ile birlikte yazdığı 25.12.1951 tarihli mektubunda Özgü'nün *Venedik'te Ölüm* kitabına önsöz yazmasını rica eder. (Bkz. s. 286) Özgü, yazdığı on sayfalık önsözde Mann'ın estetik yaklaşımını diğer kitaplarıyla karşılaştırarak anlatır.

bir meseleyi açıklamak zorundayım. Bu hususta sizin ne düşüneceğinizi anlamak istiyorum.

Ben bu eseri, 1949 yılında Almanya'da okumuş, çok kuvvetli bulmuş, temsilleri hakkında müsbet akisler duymuştum. Teklif ederken de onun sadece psikolojik tarafını düşündüm ve bugünün sulhçu görüşümüz karşısında temsil edilebilir bile dedim; çünkü burada asıl mesele bir adamın cepheye gidip de oradan böyle perişan bir halde döndüğü için harp aleyhinde bulunması değil, yurduna döndüğü zaman, yurdunu, yuvasını bıraktığı gibi bulamaması, karşısında insan görememesidir. O, harbin en feci hallerini yaşamış, en büyük tehlikelerini atlatmış olduğu halde gene de içindeki insanlık duygusu sönmemiş, ailesinin kendisine kucak açacağını ummuştur. Halbuki onlar, bir zamanlar etrafını çevirmiş olan en yakın insanlar, onu aldatmışlar; harpte gösterdiği yararlıklar da değerlendirileceği yerde, kale bile alınmaz olmuştur; kendisine yaşama imkânları sağlanmamış, ondan ihtisas aranmamıştır. Harpten yaralı dönen birisi ise bütün bunları anlayamaz, anlayamadığı için de feryat eder. Ekspresyonist üslubun feryadıdır bu. İnsanlar, niçin onu anlayamaz, niçin ona yardım etmek istemez olmuşlardır. Üç yıl içinde o mu değişmiş, dünya mı değişmiştir? Hakikat nerededir? Bilemez o bunu. Harpten dönen birisinin anlayış ve sevgi bulamadığı, alay ve küçümseme ile karşılandığı için ıstırapı artar, sonunda da bunun için mahvolur. Bunun için eser harbe gidenlere değil, geride kalanlara bir ikaz mahiyettedir; harbe gitmeyin değil, harpten dönenleri böyle karşılamayın demektedir. Eserin ruhunu ben böyle anladım, böyle anladığım için de teklifte bir mahzur görmedim.

Halbuki sizin önsözünüz, eseri bu cepheden tahlil edip açıklamıyor, aksine, bir de müellifin kışladan yazdığı mektuplarında askerlik bakımından suç unsurları bulduklarını, bu yüzden de tekrar tekrar hapse girdiğini anlatıyor. Ben Borchert'in bu tarafını bilmiyordum.

Yeni edebiyat tarihleri, elime geçenler, onun hayatından pek bahsetmiyorlar, ancak şiirleri, hikâyeleri ve bilhassa bu eseri üzerinde duruyorlar. Onun eserlerini bir araya toplayan kitabı da görmemiş olduğumdan, Bernhard Meyer-Marwitz'in yazısını okumamıştım. Siz daha çok, kendiniz de söylediğiniz gibi ona dayanmışsınız; keşki eserin ve müellifinin bu tarafı da olduğunu tercümeyle başlamadan önce bana olsun bildirseydiniz. Bundan başka Büro'daki arkadaşlar,

müellifin, kitabının başına koymuş olduğu söze takıldılar. Borchert, eserini, sahne tekniğine riayet etmeden, sahne tesirlerini kale almadan yazdığını ifade için “hiçbir tiyatro oynamak istemeyecektir” demiştir. Buna rağmen eser ne derece kuvvetli ki, yalnız Almanya’da otuzdan fazla sahne repertuvarına almış, Fransa’da bile oynanmış, daha bir çok Avrupa dillerine de çevrilmiştir.

Borchert’in bu eseri, dilimizde, sizin kuvvetli kaleminizle² bir kat daha kuvvetlenmiş. Bunun için de birçok ifadeler, gerçekten harp ve askerliğin aleyhine imiş gibi cınlıyor. Bu sebepten de Büro üyeleri, belki de haklı olarak, çünkü ben daha fazla müdafaa edemedim, böyle bir eserin bugün, bilhassa resmi bir makam tarafından basılamayacağını, basılırsa eğer, yalnız bizim değil, mütercimim de müşkül duruma düşeceğini ileri sürdüler ve bu fikir üzerinde hepsi birleşti. Bu durum karşısında eseri ben teklif ettiğim için asıl kabahat benim üzerime yükleniyor. Başkan Suut Kemal Bey de müşkül vaziyete girdi. Bu hal karşısında, sizden bir ricada bulunmak istiyorum. Buna cesaret ettiğim için de beni mazur görün, belki bir yoldur diye düşündüm; eğer daha iyisi sizin hatırıma gelirse, söyleyin, onun üzerinde düşünür, hal çarelerini ararız. Şimdilik: “Tercümemde tatmin edilmiş değilim, üzerinde daha bazı düzeltmeler yapmak istiyorum” diyerek eseri geri istemeniz acaba mümkün olabilir mi? Tabii ki bunu Büro adına söylemiyorum. Büro’da ancak tercümenin basılamayacağı hakkında bir karara varıldı, ne yapılabileceği hakkında henüz değil ve en iyi şeklin, mütercimim kendisinin bu tercümeyi geri alması uygun olacağı üzerinde konuşuldu, ama sadece konuşuldu, bir karar verilmedi; böyle bir karar da esasen verilemez. Bu iş olursa bile, bunu siz ancak kendiliğinizden yapmış olacaksınız.

Bu müşkül durum karşısında, fazla canınız sıkılmadan, bizlere yardım edeceğinizi umarak cevabınızı³ bekler, selamlar yollarım.

Melihat Özgü

2 Necatigil 7 Haziran 1952 tarihli mektubunda Borchert’in *Draussen vor der Tür* adlı eserinin Tercüme Bürosu’nun listesinde gördüğünü ve daha önce şiirlerini de çevirdiği için bu piyesini de çevirmeyi çok istediğini belirtir. (Bkz. s. 286)

3 Necatigil 19.3.1953 tarihinde yazdığı cevapta bu durumu tabii karşıladığını söyler ve çözüm olarak “Başka birisi tarafından tercüme edilmesi dolayısıyla kendi tercümenden feragat ediyorum” diye yazmayı önerir. (Bkz. s. 287) Oyun 1962’de de Yayınevi’nden yayımlanır.

25.4.1964

Sayın Behçet Necatigil,

Hermann Hesse'den çevirmiş olduğunuz *Gençlik Güzel Şey* adlı kitabınız, ben Avusturya'da iken gelmiş, bekliyordu. Çok teşekkür ederim. İçindeki yeni yıl tebrikinizi de bunun için hemen cevaplandıramadım, özür dilerim. Bununla beraber mutluluk dileklerimi gene de yolluyorum. Yılın ancak üçte biri geçtiğine göre pek de gecikmiş sayılmam.

Bu sefer Avusturya'da, bilim adamlarından başka genç şair ve yazarlarla da çok temasım oldu. Onlar, çıkardıkları dergilerine benden modern Türk edebiyatından parçalar ve şiirler istiyorlar. Siz Necati Bey, kendi şiirlerinizden birkaçını, acaba Almancaya çevirebilir misiniz? Ya da çevirtebilir misiniz? Çevrilmiş olanlar varsa, bunlardan ikişer kopya, Viyana'ya ve Graz'a göndermek üzere bana yollar mısınız? Ben de size oradan bir arkadaşın şiirlerini yolluyorum. Beğendiklerinizden belki bir iki tanesini çevirir ve basılmak üzere dergilerimizden birkaçına yollarsınız. Ama bana da hangi dergide çıktığını söylerseniz, kendilerine de birer sayı ile müjdelerim. Karşılıklı bir tanışma ve çalışma olur. Jandl⁴ de sizin gibi hem şair, hem yazar, hem de öğretmendir.

Cevabınızı bekler, selamlar yollarım.

Melahat Özgü

4 Necatigil 4.5.1964 tarihli cevabında Ernst Jandl'dan şiir çevirmeye çalışacağını belirtir. (Bkz. s. 289) Nitekim ilerleyen yıllarda Jandl'ın 14 şiirini çevirir, çeşitli dergilerde yayımlar. 1974 yılında Bienal için gittiği Knokke-Heist'de tanışma fırsatı da olur.

Metin And

2.12.1968

Tahran Caddesi 2/3
Tunalı Hilmi Apartmanı
Kavaklıdere/Ankara

Pek Sayın Necatigil,

Varlık dergisinde Türker Acaroğlu'na yazdığınız cevap yazısı¹ için sizi candan kutlarım. Bu seviyeli yazınızı bir iki kez okudum. Görevi kitap tanıtmak olan bu kimsenin, hele bildiği iddiasında olduğu bibliyografya konularında yaptığı büyük yanlışlıkları ve haksızlıkları hanidir üzüntüyle izliyordum. Neyse bu yazınızla iyi bir uyarma oldu. Buna benzer bir durum benim de başıma gelmişti. *Kavuklu Hamdi'den Üç Ortaoyunu* adlı yayınladığım kitapta tamam olduğunu hiç iddia etmediğim bir Ortaoyunu bibliyografyası yayınlamıştım. Türker Acaroğlu tanıtmaya yazısında bu bibliyografyanın eksik olduğunu söyleyerek iki örnek verdi, her iki örneğin de Ortaoyunu ile ilgisi yoktu. Köy temsilleri üzerineydi. Oysa ben yazılarımda İstanbul'da gelişen Ortaoyunu'nun köy oyunları ile hiçbir ilgisi olmadığı üzerine yazılar yayınlayıp duruyordum. Nitekim *Kavuklu Hamdi'den* birkaç ay sonra köy temsilleriyle ilgili *Dionisos ve Anadolu Köylüsü* kitabım çıktığı zaman orada yığınla bibliyografya vererek Acaroğlu'nun verdiği iki örneği bilmeyecek kimse olmadığını ortaya koymuştum, ama Acaroğlu tabii bu konuda özür dilemek ihtiyacını duymadı.

Bu vesileyle yaratıcı edebiyat alanında hiçbir katkım olmadığı halde, beni de çok değerli sözlüğünüze almış olmanız için teşekkür ederim. Hanidir düzeltmek istediğim bir bilgi yanlışlığı vardı. Bu yanlışın nerden geldiğini tahmin ediyorum.

1 Necatigil'in "Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü Üstüne Birkaç Söz" başlıklı bu yazısı *Varlık* dergisinin 15 Kasım 1968 tarihli 730. sayısında çıkmıştır.

Vaktiyle *Varlık* dergisi bana bir soruşturma ile biyografimi de sormuştu. Orada Londra Üniversitesi'ne iki yıl devam ettiğimi fakat bu üniversiteyi bitirdiğimi söylememiştim. *Varlık* dergisi bu cevabımı "Londra Üniversitesi'ni bitirdi" diye göstermişti. Siz de bu bilgiyi buradan almış olacaksınız. Eğer gelecek basımında bunu, gerekli görürseniz "Londra Üniversitesi'nde iki yıl okudu." biçiminde değiştirirseniz² çok sevinirim. Ankara Üniversitesi'nde Tiyatro Kürsüsünde Öğretim Görevlisi olduğum gibi ayrıca Ankara Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulunda Öğretim Görevlisiyim.

En derin saygı ve sevgilerimle.

Metin And

14.4.1970

Pek Sayın Necatigil,

Son kısa oyunlar kitabınızı³ göndereli epey olduğu halde size teşekkür yazamadığım için pek mahcubum. İlk bu işe başladığınız zamandan beri şiirleriniz gibi bu oyunlara da büyük hayranlık besliyordum. Tiyatrocularımız sayıca hatırı sayılır, ama şiiri eksik tiyatroyu siz tamamladınız. Eskiden kısa oyunları sevmezdim, sizin ve daha bir iki yazarın bu türde verdikleri eserlerle şimdi kısa oyunların tutkunu oldum. Bizim öğrenciler bu konuda tezler yazıyorlar. Ben de sizin kısa oyunlarınız üzerine ilerde bir inceleme hazırlamayı düşünüyorum. Televizyona ne dersiniz? Sanırım bu yeni gelişen dal da sizin kaleminize uygun bir alan olacak, fakat artık sizi sahnelerimizde de görmeyi dört gözle bekliyoruz.

Tekrar teşekkür.

Sevgi ve saygılarla.

Metin And

2 Necatigil sonraki baskıda bu kısmı And'ın dediği şekilde değiştirmiştir.

3 *Üç Turunçlar*, 6 kısa oyun, Varlık Yayınları, 1970.

Metin Demirtaş

17 Nisan 1961

Sayın Necati Ağabey,

Mektubuma nasıl başlayacağımı bilmiyorum. Nasıl başlarsam başlayayım ya da ne yazarsam yazayım duygularımın içtenliğine inanmanızı dilerim.

Öğrenciniz Rüştü'yle burada bulunduğu zamanlarda çok kere sizden konuştuk. Eksik olmasın sizinle ilgili meraklarımı giderdi. Merakımı hoş görün. İnsan çok sevdiği bir şairi illa merak ediyor. Aslında bu önemli değil. Hatta tehlikeli sayarım. Olur a şiirleriyle sevdiği bir insanı yüz yüze gelip tanışınca sevmez olur insan. Bakar şiirlerindeki adam değildir. O zaman sevgi de sarsıntı geçirir. Ama Rüştü'yle olan konuşmalarımız size, şiirlerinize olan sevgimi kuvvetlendirdi.

Şöyle böyle 4-5 yıldır şiirlerinizi okurum. Severim de. Bugün bu sevgimi anlatmaya bir yanaşmak, bir yanaşmamak istiyorum. Eğer şiiriniz üzerine bir şeyler karalarsam toyluğuma bağışlayın.

Şiirleriniz için “seviyorum” deyip geçemeyeceğim. Bunu uzatmak da bir şeye yaramayacak. Bir tek kelimeyle de çok yalın oluyor. Onları, örneğin “Gizli Sevda”yı, “Sizin Hikâyeniz”i... Burada hepsinin başlıklarını yazmak lüzumsuz. Zaten sevdiklerimi kırmızı kalemle işaretlemiş, sarsıldığım mısraların altlarını çizmişimdir. Hemen şunu da söyleyeyim, kitaplarınızı size gönderirken bütün işaretleri sileyim dedim. Olur a benim işaretlemediğim, sizin daha çok sevdiğiniz şiirler olabilir içinde. Böylece “demek bu şiirim beğenilmemiş ya da anlaşılmamışız” gibi bir düşünce geçebilir içinizden. İşaretlemediklerim hoşlanmadığım anlamına gelmemelidir. Hemen hepsini sevmişimdir. Ama, altlarını çizdiklerimde ılık gözyaşlarım vardır. Aslında o işaretler bir kıtasıdır. Hiç belli olmuyor. Örneğin, zaman sonra herhangi bir kitabınızı karıştırırken herhangi bir şiiriniz ısıtıveriyor içimi. Bakıyorum o şiiri belki yüzüncü defadır okuyorum. Daha önceleri nedense durmamışım üstünde. Sonra o şiir yollarda, sinemada, yatakta hep dilimin ucun-

da oluyor. Şiirinizin en güzel yanı da burası: kendisini güç vermesi, verince de sindire sindire tam vermesi. Duyup söyleyemediğim şeyi anladığınızı zannederim. Mektubum biraz uzayacak ama gene bir örnek vermeden geçemeyeceğim. Tarancı'nın "İlk Aşk" şiiriyle, sizin "Gizli Sevda"yı hemen aynı yıllarda okumuştum. Tarancı'nın "İlk Aşk" adlı şiirine tutulmuştum (şimdi gene de severim.) fakat "Gizli Sevda"yı ne bileyim o gün hemen sevedim. Aradan yıllar geçti. Tarancı'nın şiirindeki düzen sıkı oldu beni. Sonra "Gizli Sevda"yı mırıldanır oldum. Her okuyuşta içimde ılımlı bir yel esiyordu. Doyamaz oldum. Ezbere bildiğim halde, yazılısına bakıp okumak ayrı bir tat veriyordu. Bütün şiirlerinizde bulduğum üzgün, kırık-dökük sesleniş o şiirde de en tam. Bakın "Kırlı Soru"yu da yazmadan edemeyeceğim.

Yukarıdaki içten sözlerimde kınanacak yerler de bulunabilir. Kaş yaparken göz çıkarmamaya dikkat ettim. Şiirinize olan tutkunluğuma bağışlayın. Onları sizin kadar seviyorum desem; kim bilir mübalağa olur mu?

Dar Çağ'ı yeni edindim. Sevdim onu da. Ama *Eski Toprak*, *Çevre* kadar değil. Bakın gene peşin konuştum. Bu kanım değişebilir. Fakat gene de *Eski Toprak* kadar seveceğimi sanmıyorum onu. İçindeki şiirlerin birçoğunu önceden okumuştum. "Güçsüz Dilek" adlı olanını çok sevdim. O şiir bana anlatılamaz bir mahzunluk verdi. Ben de gencim. Acı diye bildiğim ne aşk ne de ölüm. Keşke bir insanın dertleri bu olsaydı. Küçük bir öğretmenim. Anadolu'nun belki en taassup bölgesinde. Odunsu, soğuk, ne kötü günler geçirdim. Bunlar da dert olmadı. Başım darda kaldı mı, onu düşündüm. Soğuktan yorganın içinde titredim mi hemen o. Karlar içinde paltosuna bürünmüş, en dev yalnızlıklar, çaresizlikler onun başında. Bir şapka için Anadolu'yu geziyor. Devrimler... Devrimler... Sonra sıkıntıları yoksullukları defolup gidiyor. Bütün gücüm kuvvetim ondan. Ama memleket, hâlâ içimde bir yara. Hâlâ memleketimde softa saltanatı. Yılacak mıyız, asla. Hem şimdi savaşın tam zamanı. Mutluyum, mutluyuz. Ata'nın bir eri olarak görevimi karınca kaderince yapmaya çalışıyorum. Mektubumu daha fazla uzatmak istemiyorum.

En derin hürmetlerimle...

Sağlıkla kalın.

S. Metin Demirtaş

Yd. Sb. Öğretmen, Derapazar-Rize

30 Ekim 1961

Sayın Necati Ağabey,

Başlığı yadırgamayın. Kitaplarınızı imzalatmak için Rize'den İstanbul'a geldiğimde, bana karşı çok sıcak bir ilgi göstermişsiniz; onun için böyle bir hitap kullandım.

Bu mektubumda bir iki arzumu belirtiyorum n olur yadırgamayın. *Kapalı Çarşıyla Evler*'i, bulamıyorum. Yıllardır mırıldanıp durduğum iki güzel mısranız ("bir gün gelir şahit ister bu yollardan geçtiğime") zannederim onlardan birinde. Tamamını bir türlü öğrenemedim. O iki mısranızı da; Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Ziya'ya Mektupları*'ndan okumuştum. Yazıp gönderir misiniz?

En önemli isteklerim aşağıdaki sorularımın cevaplarıdır. Zaman bulursanız... Çok mutlu edersiniz beni. Umutla bekliyorum.

1- En çok güvenip, sevdiğiniz beş şiiriniz? 2- Yayınlanmış olan kitaplarınız içinde en sevdiğiniz? 3- Çevirileriniz çok mükemmel olmasına rağmen niçin düzyazı yazmıyorsunuz? Buna sebep sade şair olarak kalmak istemeniz mi? 4- "Kırlı Soru" şiirinizdeki anlatılan yer benim tahmin ettiğim yer mi? 5- Evliliğinizin şairliğinize etkisi daha çok olumlu mu, yoksa olumsuz mu olmuştur? 6- Gerçi öğütlerle olacak iş değil ama, şiir yazmağa hevesli genç bir şaire öğütleriniz neler olabilir? 7- Liselerde okunan "Türk Edebiyatı" kitabı size yazdırılsaydı, A. Hamit Tarhan'a kaç sayfa yer verirdiniz? 8- Sorularımı yadırgadınız mı?

Sevgi ve selamlarımı bildirir, iyi günler dilerim.

Metin Demirtaş
Öğretmen, Derepazar-Rize.

Cevabınızı esirgemeyeceğinizi ümit ediyorum.

15 Kasım 1961

Necati Ağabey,

Çok hasta ve yalnızım. Elimde *Eski Toprak*, Kitab-ı mukaddes gibi. "Kırık Cam", "Sevgilerde", "Donmuş Dallarda Çiçek" gibi şiirlerinizi

sıcak göz yaşlarımla ıslatıyorum. Acı, buruk bir mutluluk içindeyim. Öteki kitaplarınızı memlekette bıraktığım için çok üzgünüm. Bereket birçokları ezberimde. Yoksa üzüntüm daha çok olurdu. Bütün o güzel şiirler havasına uygun, üzgün bir fısıltı halinde dudaklarımdan döküldüğü an, içimde çok tatlı ılımlı bir fırtına başlıyor. Benim için yaşamanın bütün hazzı bu oluyor.

Size bütün bunları niçin yazıyorum bilmiyorum. O şiirleri daha önceleri de okumuş sevmiştim. Anlaşılmamanızdan yakınan bir şiiriniz bana çok dokunmuştu. Zannederim bunları yazmak isteği ondan geliyor. Yani bana verdiğiniz dev bir mutluluğa karşılık layık olduğunuz bir mutluluğun en azını size sağlığınıza duyurmak istiyorum. Bu arada çok saçmalıklar yaptıysam hoşgörün. *Varlık*'ta yeni şiirlerinizi izliyorum. Çoğunu sevedim. "Sergi" adlı olanı biraz...

Size daha önce de (on gün) bir mektup yazmıştım. Ümit ederim aldınız.

Şunu da söylemek isterim ki; birçokları gibi günün şairi olmak için reklamcılığa, sululuğa kalkışsaydınız, ki siz bunu yapamazsınız. (Şiirinizin bu kadar eğildiğini görmek..) Belki, belki değil okuyucularınız daha da kabarık olabilirdi. Çünkü, hiç şiirle ilgilenmeyen birçok insana tecrübe için şiirlerinizden okudum. Sevmeyeni, vurulmayı daha görmedim. Karanlıkta pırıldayan o incileri, zamanlarca gözü olanlar bulup çıkaracak.

Ve bahçeniz hiçbir zaman yalnız sizin olmayacak.

Anlaşılmamanızdan yakınan şiirleri yazmakla bir bakıma çok iyi ettiniz. Yoksa o güzelim şiirlerin yazılmamış olması insanı ürkütüyor.

Sağlıkla kalın!

Hürmetlerimle.

S. Metin Demirtaş
Öğretmen, Derepazar-Rize

Not: Hastalığım pek önemli değildir. Bu mektubu yazabildiğime göre, yarın kalkabilirim. Yoksa Mustafa Kemal'in, Atatürkümün sesi kaldırır.

Ben köyde bir öğretmen / Sızlanmak umutsuzlanmak ne ki, / Onun savaşı yanında / Açılmış bir yolu yürümek / Çok olsa benimki.

18 Aralık 1961

Sayın Necatigil,

21 Kasım 1961 tarihli mektubunuza ancak bugün cevap yazabiliyorum bağışlayın. Mektubunuzdan duyduğum memnunluğu uzun anlatmayacağım. Sağ olun!

Size sorduğum soruları şimdi manasız buluyorum. Onları yadırgamakta haklısınız. Ama gene de oturup bir ikisine yanıtlar vermişsiniz. Çok teşekkür ederim. Sorularımın içinde biri var ki ona siz de takılmışsınız. Şimdi onu hatırladıkça utanıyorum. “Şiire hevesli bir gence” Ne demek!

Sanatın güçlüğü anlıyorum. Bu uğraşının hevesle olmayacağını biliyorum. Ama gene de bu konunun “toy”u sayılırım. Fakat bu toyluğum o cahilliği yapacak kadar değildi. Nasıl olduysa olmuş işte. Sanat adına büyük bir günah işlemişim. O çetin yol hevesle yürünmez elbette. Yeniden özür dilerim.

Gerçek, büyük şiir için insanın içinde bulunduğu havanın önemi yoktur sanırım. Bu sözü, “Sevinçli anınızda hatırladığınız üzgün bir şiir var mıdır?” sorunuza karşılık yazdım. Üzgün anımda sevinçli, mutlu anımda hüznü şiirler hatırlamışımıdır. Hatta, mutlu anlarımda üzgün şiirleri mırıldanmayı çok isterim. Sevincime acı da karışsın. Durulan su bulansın. Ve sizin “saklı, onurlu su” gözükmesin. Bu tamamıyla şiirlerinizden öğrendiğim mutluluk anlayışı.

“Söyle sevdâ içinde türkümüzü / Aç bembeyaz bir yelken
Neden herkes güzel olmaz / Yaşamak bu kadar güzelken.”

Dağlarca’nın bu şiiri için, üzgün ya da sevinçli olmam önemli değildir. Bir de sizin şu iki mısra:

“Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi
Kalbinizi dolduran duygular
Kalbinizde kaldı.”

Bunları sizden istediğim beş şiiri yazmadığınız için söylemiyorum. O beş şiiri seçememekte haklısınız. Bana da Necatigil’in en çok sevdiğin beş şiirini söyle deseler; seçeceğim beş şiirin dışında kalacak olan “Işığı K. Duvarlar”, “Kaplara Denizin Yüzünü”, “Gülüşleri” şiirleri önünde mahcup dururdum. Kaldı ki bunlar sizden kopmuş parçalar. Elbette birini birine güç tercih edersiniz.

Salık verdiğiniz kitap için teşekkür. Bir de sizin Rilke'den çevirdiğiniz (yanılmıyorsam) aynı adda ya da ona yakın bir betik vardı. Onu çok aradım kitapçılarda; bulamadım. Önce onu okumak isterdim.

Size bir iki denememi göndermek için karar almıştım. Şimdi caydım. Bir gün gene başınızı ağrıtırım.

Şimdilik hoşçakalın.

Selam, sevgi, saygılar.

Metin Demirtaş

Yd. Sb. Öğretmen, Derapazar-Rize

Metin Eloğlu

13 Kasım 1960

Behçet, merhaba!

Bir daha rastlaşamadık. Derneğin şu aylık programı da gelmedi. Dostlara sordum, onların da haberi yok. Acaba, bugünlerin faaliyeti suya mı düştü? Ayın 23'ündeki sözleşmemizle ilgili olarak; az buçuk hazırlanmak gerekiyor elbette... Eğer bu olumlu çabanız –belki yer yurt noksanlığı yüzünden– daha sonralara kaldıysa; bana şu günlerde bilgi veriver bir zahmet; Ankara'ya gitmem gerekli, ona göre kararlaştırayım...

Cumartesi akşamları uğruyoruz Nil'e.

Hoşçakal. Gözlerinden öperim.¹

Metin Eloğlu

2.2.68

Eloğlu

Selbaşı Sok.

Hayır Apartmanı 9

Harbiye/İstanbul

Behçet, merhaba;

Seni iki kez telefonla aradım okuldan, terslik, yoktun..

Ümit Yaşar'ın bir ricasına elçilikti sorum: *Haftasonu* diye bir gazete var ya; bir güfte yarışması düzenlemişler, seçici kurulda bizlerin de bulunmasını önermiş Ümit; senin “evet”ini de bana ısmarladılar. Olur, dedim.

1 Necatigil'in mektubun kenarına aldığı not: “28 Aralık Çarşamba”

Şimdi ricam, yine bana iki satırla bu “olur”un olumlu ya da olumsuz bir yanıtını² verivermen.. Bir zahmet.

Ayrıca, şunca özlem giderilesi bir-iki kadehlik sözleşme de eklersen, çok sevinirim.

Sevgi, selam, hep...

Metin Eloğlu

İstanbul, 5 Mart 1968³

Selbaşı Sok.

Hayır Apartmanı 9

Harbiye/İstanbul

Sevgili Necatigil,

Sana bir “iş” merhabası daha; ne ki, o güzelim çağrına uymak için Edip’le bir türlü kesin sözleşemedik; ama şu önümüzdeki hafta mutlaka çatkapı’yız..

Şimdilik söz konumuz şu: Senin Memet Fuat’la anlaşman olduğunu biliyorum. Ama bu, yemin-billah’lı değil tabii: Alpay Yayınevi diye yeni bir kuruluş var; dost kişiler; “Günümüz Türk Şiiri” diye bir diziye gönüllüler, 15 şairlik... İşin “zarf” yönünü de ben düzenleyeceğim. Mayıs’a değin üç kitap çıkarmak istiyorlar; ötesi güze sürecek. İlki benim *Ayşemayşe*;⁴ Cansever de yatkın ikinciye. Sen ne dersin?

Koşulları, ilkeleri kestirmeden şu: Her kitap 3.250 tane basılacak; bunun 200’ü şairin. 50’si de çar-çur; kalan 3000’i BATEŞ dağı-

2 1968’deki bu Güfte Yarışması’nın jürisinde Necatigil’le birlikte Zeki Müren, Metin Eloğlu, Necati Cumalı ve Safiye Ayla yer alır. Yarışmayı Yaşar Güvenir “Sensiz sadet neymiş / Seni uzaktan sevmek / Gel desen gelemem ki (Üç isimli şarkı)” ile kazanır.

3 Eloğlu’nun arşivdeki pusulalarının arasında 12.3.1972 tarihli şöyle bir not da var: “Bu aşk değil, ölüm değil, yaşamak değil; Sadece sizler şimdi mutluluğumuz Necatigil. Bugün 45 yaşıma bastım. Ölesiye...”

4 Bu kitap aynı yıl Yay Yayınları’ndan çıkar.

tacak. Telif hakkı olarak 750 lira veriyorlar, üç taksitte; şiirler teslim edilince 250, kitap piyasaya sürülünce 250 ve de üç ay sonra 250.

Bana tezce bir yanıt iletebilirsen çok hoşnut kalacağım.

Sevgiler, özlemler, selamlarla...

Metin Eloğlu

Muhsin Ertuğrul

Üsküdar, 19.8.1974

Alt Sokak No.148/12
İhsaniye/Üsküdar

Aziz Üstadım,

Frank Wedekind'in "Frühlings Erwachen" [İlkbahar Uyanışı] piyesini bu mevsimde oynatmak istiyoruz. Aceba bu piyesin dilimize çevirisi için¹ değerli yardımınızı bizden esirgemez misiniz?

Sevgi ve saygılarımla.

Muhsin Ertuğrul

Harbiye, 24.9.1974

İstanbul Belediyesi
Şehir Tiyatroları
Genel Sanat Yönetmeni

Aziz Üstadımız Behçet Necatigil,

Mektubunuza teşekkürler ederim. Bildiğiniz gibi, Wedekind'in piyesi geçen yıldan beri Almanya'da, Londra'da, hatta Fransa'da oynanmakta. O kadar ki, Berliner Festwoche'de Basel ve Frankfurt'tan gelen iki ayrı topluluk iki değişik "Frühlings Erwachen" oynadılar. Biz de bu yıl oynamak istemiştik.

Bruckner'in piyesi² ileride oynanabilir. Boş bir zamanınızda Şehir Tiyatrosu'na göndermek lütfunda bulunursanız minnettar oluruz.

Muhsin Ertuğrul

1 Necatigil'in son yıllarda çeviriyi bıraktığını söylediği 14.9.1974 tarihli mektubu için, bkz. s. 292.

2 Necatigil aynı tarihli mektubunda geçmişte Ferdinand Bruckner'in "Krankheit der Jugend" [Gençliğin Hastalığı] oyununu çevirdiğini dilerlerse onu gönderebileceğini söyler.

Mustafa Şerif Onaran

20.11.1976

Cevap, 7.12.1976

Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi
Gastroenteroloji Cerrahisi Kliniği

Sayın Necatigil,

Selim İleri'den öğrendiğime göre Ahmet Mithat Efendi'nin bir romanını günümüz

Türkçesine kazandırıyormuşsunuz. Ne yaptığını iyi bilen bir sanatçı olarak tanırım sizi.

Bu çalışmaya neden gerekseme duydunuz? Ne gibi güçlüklerle karşılaştınız? Yönteminiz neydi?

Bu soruları kapsayan, başka görüşleri de içeren bir yazı *Türk Dili* dergimiz için çok yararlı olacak.

Türk Dili'ni daha canlı bir dergi haline getirmek istiyoruz. Yardımlarınızı, özellikle şiirlerinizi esirgemeyeceğinizi umuyorum.

Saygılarımla.

Mustafa Şerif Onaran

5 Ocak 1977

Hocam Necatigil,

Ahmet Mithat Efendi'yi günümüz Türkçesine uyarlamakla ilgili görüşlerinizi anlattığınız mektubunuzu¹ “Yazın-Yazıncılar” bölümünde yayınlamak istiyoruz. Bu görüşler *Türk Dili* okurlarını yakından ilgilendirecektir. Konuyu “makale” halinde yazmış olsaydınız belki bu kadar çekici olmazdı.

Sözcüklerdeki anı yükünden kimi zaman kurtulamıyorsak bunda ozan duyarlığımızın da payı olsa gerek. Görüşlerinizi herhangi bir yoruma, herhangi bir açıklamaya gerekseme duymayacak kadar olağan karşılıyorum. Aslında günümüzdeki özleşme çalışmalarında bu görüşlerin aşıldığı kanısındayım. Sözcüklerin yerleşmesi, benimsemesi güzellik anlayışımızla çatışmadığı ölçüde yaygınlaşıyor.

Ahmet Mithat Efendi'yi günümüz Türkçesine uyarlamaya neden gerekseme duydunuz, derken bir ön yargım yoktu. Ne Mithat Efendi'yi ne de sizin çalışmanızı küçümsemeyi düşündüm. Tam tersine çalışmalarınıza önem verdiğim, değer verdiğim için görüşlerinizi *Türk Dili* okurlarına da duyurmak istedim.

Dergi için bir çalışma takvimi düzenledik. İlerde kimi konularda sizden gene yazı isteyeceğiz. Şiirlerinizi her vakit bekleyeceğiz.

Yeni yılda sağlık, mutluluk dilerim.

Saygılarımla.

Mustafa Şerif Onaran

1 Necatigil'in “(...) Edebiyatı cumhuriyetle, dil devrimiyle başlatmak gibi düşüncelere bağlı olanlarımız yanında, dünü hatırlatanlar da çıkıyorsa, bu bir cinayet midir?” dediği cevabı için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

Muzaffer Tayyip Uslu

12.4.1943

Adres: M. Tayyip
Halk Evi Kütüphanesi Memuru
Bay Nuri eliyle.

Behçet Bey Ağabeyimize,

Mektubunuzu aldım; geç de olsa beni hatırlamak zahmetine katlandığınız için teşekkür ederim. Bilmem, bu arada “Daha”nın beni tarif edilmez bir şekilde sevindirdiğini söylemeye hacet var mı?

Önce kendimden bahsetmeliyim. Canım müthiş sıkılıyor. Gün geçtikçe bu pis yere gelmekle ne kötü bir şey yaptığımı daha iyi anlıyorum. Fakat ne denir? Olan oldu bir kere. Günler birer sıkıntı, ve bütün hayatım –şayet buna hayat demekle bir mazur yoksa– ev, mektep, kütüphane, ve Eyüp’ün kahvesi arasında, adeta bir kapalı münhani üzerinde dolaşıp durmakta. Dikkat ederseniz saydığım mecburi durakların içinde matbaa mevcut değil; zira o iş de suya düştü. Siz gittikten sonra, burada kayda değer bir şey vuk’u bulmadı; bakın unutuyordum, Resai Eriş cevap verdi. Tabii ben de karşılığını vermekte gecikmedim.¹ İhtimal şimdi siz bana böyle hareket ettiğim için kızacaksınız, fakat emin olun ki böyle yapmaya mecburdum.

Mektepteki durumumu belki merak edersiniz diye yazıyorum:² Karneyi aldık. Yalnızca cebir 3. Diğerleri iyi ve hepsinden 5 bekliyorum. Eğer devamsızlıktan kalmazsam bu yıl bitirmeye girmek hakkını alabileceğimi sanıyorum. Ahh, şu devamsızlık, hep sıhhi durumumun kötüleşmesi bunlara sebep oluyor. Gerçekten şu günlerde sıhhi vaziyetim çok fena. Galiba yolculuk var, Rüştü’nün yanına.³

1 Uslu’nun Eriş’e cevap olarak “Ne ben ne arkadaşım papyon kravatlı, uzun saçlı tufeylilerden değiliz (...)” dediği yazı 17 Şubat 1943 tarihinde *Ocak* gazetesinde çıkar.

2 Uslu, Necatigil’in Çelikel Lisesi’ndeki öğretmenliği sırasında öğrencisi olur.

3 Rüştü Onur 2.12.1942 tarihinde vefat etmişti.

Karaelmas meselesi sallantında. Geçenlerde Oktay [Rifat] geldi ve gitti, kendisine bir tane bile vermek mümkün olmadı. Adresi şu: Sahrayıcedit Orta Cadde 107 No: 4 İstanbul. Eğer sizde kalmışsa bir tane yollayın. Nurullah Ataç'la [Şevket] Rado'ya ben gönderdim. Siz de *Gençliğe*, *Uyanış'a*, yollarsanız fena etmezsiniz.

Kemal'in [Uluser] işi oldu. Kendisine bir mektup yazdım; hâlâ cevabını almadım. Öyle sanıyorum ki mektubum eline geçmedi. Bu mektuptaki kâğıdı kendisine mümkün olduğu kadar acele verirsiniz.

Siz ne alemdesiniz? Tabiidir ki bizi unuttunuz. Son şiirlerinizi bekliyorum. Ben size *Değirmen* için iki şiir yolluyorum.⁴ Son şiirlerimi gelecek mektuba bırakıyorum. Bunlar eski şiirlerimdir. Sanırsam size okumuştum.

Harman'dan mektup aldım. Rüştü'nün basılmamış şiirlerinden birkaç tanesini reca ediyorlar. Ayrıca Emel de şiir göndermem için ısrar ediyor. Ve ben sırf Emel'i kırmamak için iki şiirimi yollayacağım.

Başka yazacak şeyim yok. Selamlar.

Bütün arkadaşlar selam yazmam için ayrı ayrı yalvardılar. Onların namına da tekrar selam ediyorum.

Muzaffer Tayyip Uslu

19.1.1946

Sevgili Behçet, (Bu hitabımı samimiyetime ver.)

Mektubu ve peşinden kitabını aldım. Teşekkür ederim. Kitabın üzerindeki düşüncelerimi gelecek sefere bırakıyorum. Bu sefer sade tebrik etmekle iktifa ediyorum. *Yenilikler* için "Büyük Şehir" adlı bir şiirimi yolluyorum, beğenirseniz basarsınız. Şayet arzu ederseniz ilerde başka şiirler de yollarım.

Bana "yirmi adet" *Kapalı Çarşı* yolla. Kitapçıya veririm.

4 Mektupla birlikte gönderdiği el yazısı iki şiir: "Düşünce" ve "Sevinç".

Daha fazla yazamayacağım. Çünkü yazacak bir şey yok. Buradan bir havadis istersen, sıhhi durumumun bir kelimeyle berbat olduğunu söyleyebilirim. Bu defa, galiba kurtuluş yok. Sanatoryuma yatmanın çarelerini arıyorum.⁵

Yenilikler'in iyi ve güzel olmasını (Tabii uzun ömürlü olmasını da) temenni ederek mektubuma son veriyorum.

Selamlar.

Muzaffer Tayyip Uslu

Adres: malum.⁶

5 Uslu, 3 Temmuz 1946 tarihinde Rüştü Onur gibi veremden vefat eder.

6 Behçet Gönül adına gönderilen mektubun zarfındaki adres: İş Mükellefiyeti Zonguldak.

Muzaffer Uyguner

Ankara, 16.7.1977

Sayın Necatigil,

26.6.1977 tarihli mektubunuzu,¹ izin dönüşü aldım. Bütün çabalarım gibi, Sait Faik'in yazılarını toplama da amatörce bir şevkle yapılmıştır. Yüksek öğrenimim edebiyatla ilgili olmamıştır. Bu yüzden, dizgesellikten yoksunum. Birçok yöntemi, bu nedenle, el yordamı ile buluyorum. Herkesin birbirini küçümsediği bir edebiyat dünyasında ve toplum ortamında, insanlardan oldukça uzak çalışıyorum. Yalnızlık duyguları içinde değilim. Belki de fazlaca düşünmeye zamanım olmamasından böyle bir duygu ve düşünce-den uzaklardayım.

Sait Faik'in öykü ve yazılarını derleyen kitap için ilginize ve iltifatınıza teşekkürler ederim.² Önsözde de belirttiğim gibi, elimde çeviri bir roman ile dört uzun ve iki küçük öykü çevirisi bulunuyor. Ayrıca bir iki şiiri ve *Yenigün*'de çıkmış röportajları var. Röportajların sayısı oldukça fazla. Çevirileri bir cilt olacak. Röportajlarla şiirlerini ve Burgaz'daki müzede bulunan bazı yayınlanmamış olanları da bir cilt tutar. Ancak, bir roman başlangıcı olduğunu duydum; ama nerede, kimde olduğunu saptayamadım. Müzede göremedim. Leyla hanımda olabilir deniyor. Bir de mektuplar konusu var. Elimdeki mektupların sayısı çok az. Sizde var mı, bilemem. Sonra takma adla yayınlanmış yazıları var sanırım.

Bir de *İnkılapçı Gençlik*'te yayınlanan 5 yazısını bulamadım. Milli Kütüphane'de koleksiyonu yokmuş, öyle dediler. Muvaffak Sami'de buldum bir koleksiyon, bu nüshalar eksik. İzmir'de Milli Kütüphane'de de eksik. Gene de aramaktayım. 28.9.1942,

1 Necatigil'in yazdığı bu mektup için, bkz. s. 293.

2 Bahsi geçen kitap *Sait Faik - Hayatı, Sanatı, Eseri* isimli Varlık Yayınları'ndan 1964 yılında çıkan eser olmalı. Arşivde Necatigil'in ayrıca 28.5.1976 tarihli bir teşekkür mektubu daha bulunmaktadır. (Bkz. s. 293)

26.9.1942, 3.10.1942, 10.10.1942, 17.10.1942 tarihli sayılar yok.³

Burgaz'daki müzede bulunanlar için güz aylarında İstanbul'da olacağım ve başka bazı yazıları arayacağım.

Kitapta bazı sıralama ve kaynak gösterme hataları olmuş. İkinci baskıda düzelecek onlar da.

Saygı ve selamlar.

Muzaffer Uyguner

3 Necatigil'in 19.7.1977 tarihli cevabı için, bkz. s. 294.

Mübeccel İzmirli

28 Ocak 1963, Cağaloğlu

Sayın Behçet Necatigil,

Bir sanat dergisi çıkarmanın önce ve sonrasında nelerle boğuşmuş, nelerle karşılaşmış olabileceğimizi tahmin edersiniz. Sanat değeriniz bizce malum. Ayrıca ne kadar iyimser, toleranslı ve mütevazı bir kişi olduğunuzu müşterek dostlarımızdan öğrenmiş bulunuyorum. Ziyaretinize bilhassa gelmek istediğim halde cesaret edemedim. Şu satırları yazmak cesaretini de yakından tanıyacağınız değerli arkadaşımız Asım Bezirci Bey'den almış bulunuyorum. Ne olursa olsun bize imkân vereceğinizi, mutlu kılacağınızı temin etti. Bilmem boş bir hayal mi bu? Ve sizi tedirgin ediyor mu? Her halükârda özür dilerim efendim. İmkânınız yoksa, biz yoklukla da yetinmesini bileceğiz. Ama her şeye karşın, Otağ,¹ bundan böyle her türde yazılarınızı beklerken şeref duyacak.

En derin hürmetlerimin kabulü ricasıyla beyefendi.

Mübeccel İzmirli

21 Mayıs 1967

Sakızağacı, Taşhan Cad.
22/7 Bakırköy

Behçet Bey,

Öylesine heyecanlıyım ki efendim, karşınızda konuşmak mecburiyetinde olsam, mutlaka her şeyi birbirine karıştırır, gösterdi-

1 İzmirli, birkaç arkadaşıyla beraber aylık Otağ dergisini çıkarmıştı (15 sayı, Ocak 1963 - Mart 1964).

ğiniz ilgiye sizi pişman ederdim. Bu bakımdan yazının rahatlığına bir çeşit şükran duygusuyla sığınıyorum.

Benimle uzaktan yakından, belli belirsiz, açık kapalı, az veya çok, fakat ince ince ve durmadan ilgilendiniz. Alışık olduğunuz, tanıdığınız kalabalıklar arasında hiç bulunmadığım, beni hiçbir şekilde bilmediğiniz, kişilik olarak da en ufak da bir kanaate sahip olmadığınız halde, küçük ve iyi niyetli davranışlarınız hep gelip beni buldu. Ya da zaman zaman bunu bana getirenler bulundu. Örneğin müşterek dostumuz Asım Bezirci'yle ilettiğiniz ilk kitabım hakkındaki kanaat ve tavsiyelerinizde olduğu gibi.. Ben de sessiz ve ince bir sevgiyi, gözyaşı dolu bir saygıyı hep böyle içimde büyüttüm durmadan.

Son olarak Varlık Yayınları'na kattığınız çalışmada² bana da yer verdiğinizizi gördüm. Hemen arkasından öğrencinize kompozisyon ödevi olarak kitabımı ve hayat öykümü verişinizi büyük bir şaşkınlık ve sarsıntıyla yaşadım. İnanamıyorum. O kadar her bakımdan harcadım, öyle gadre uğradım, öylesine büyük hayal kırıklıklarım oldu ki bu çevrede, küçük öğrenciniz Ayşe'ye de söylediğim gibi, yalnız sanat çevreleriyle değil, adeta bütün insanlarla günün birinde bir duvar yükseldi aramda.

Bu arada nasılsa bir gerçeği de fark ettim zaten. Nerede, ne zaman ve hangi şartlar içinde olursa olsun, insanı görebilen bir göz bulunuyor işte.

Böylece, belki yalnız şahsınızda rastladığım tamamen karşılıksız ve maksatsız öylesine içten ve namuslu bir davranışın beni niçin bu kadar altüst ettiğini bilmem ki anlatabiliyor muyum?

Bu arada Rûknettin Bey'in³ bir ricasını iletiyorum. Kendisiyle de bu konuda görüşmüşsünüz zaten. Belli bir telif ücreti (50 TL) karşılığında şiir vermenizi istirham ediyor. Mümkün olabildiği takdirde dergi adresine veya benim adresime gönderebilirsiniz. Karşılığını yine ben adınıza postalarım.

Pek çok saygı ve sevgilerimle efendim.

Mübeccel İzmirli

2 İzmirli, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nden bahsediyor olmalı.

3 İzmirli, 1966-1969 yılları arasında Rûknettin Resuloğlu'nun çıkardığı *Yelken* dergisini yönetir.

20 Eylül 1967

Behçet Bey,

Otağ'ın 16. sayısını bir türlü elime geçiremedim. Bende de 15. sayıya kadar var. Olsaydı size gönderecektim. Yine de ne kadar geç olursa olsun, bulacağım bir yerden ve göndereceğim, söz veriyorum, unutmadım.

Oyununuzu⁴ Ekim sayısında vermeye başlayacağız. Bilhassa böyle olmasını kararladık. Ben Attilâ İlhan'la iş birliği yapıyorum çünkü. Ekim sayımız gürültülü, sürprizli, güzel bir hamle sayısı olacak. Adınızla iftihar ettiğimiz için, Attilâ Bey, oyunu ilk kez Ekim sayısıyla vermemizi istedi. Ben de makul karşıladım. Herhalde çok iyi olacak.

Bundan böyle her ay bir soruşturma yer alıyor dergide. Yine Attilâ Bey'in talimatı ve gönderdiği klişelere uyarak, bazı seçilmiş isimlere başvurdum. Bu arada sizden de rica ediyorum şimdi. İlişikte sunduğum soruşturma sorularını bir *Yelken* sahifesinin üçte biri dolacak şekilde bir zahmet lütfen cevaplayıp, en geç ayın 26'sına kadar bana gönderebilirseniz pek çok sevineceğim. Çok rica ediyorum.

Cevap verenler arasında, Yaşar Nabi, Memet Fuat, Recep Bilginer, İlhan Selçuk, Mustafa Baydar, İbrahim Çamlı gibi isimler de var. Herhalde bir endişeniz olmaz.

Selam ve sevgilerimle.

Mübeccel İzmirli

Not: Anketimize cevabınızı rica ediyoruz ayrıca.

4 Necatigil, Franz Heisel'den çevirdiği "Lönore" adlı radyo oyununu göndermiştir: *Yelken*, S. 128-130, Ekim-Aralık 1967.

19.10.1969

Üstadım,

Bilmem neden çok daha içten bir ifadeyle seslenmek özlemi var içimde. Buna rağmen isteklerin özgürlüğünü yaşayamamak, ne kötü değil mi efendim?

Ben daima yorgunum, daima hastayım. Günlerimin mühim bir kısmı yatağымda geçer. Yıllarımın olduğu gibi. Güzel kitabınızı da çok yenilerde ve işte böyle yatağымda aldım. Arkadaşlarım getirdiler. *Yaz Dönemi*'ni şimdi olduğu gibi gözlerimde ince yaşlarla okudum. Lütfen tebriklerimi kabul ediniz. "Gecikmiş teşekkürlerimle" asıl ben sizi kutlarım. Hayırlı ve başarılı olur inşallah.

Gök Katında Kaza'ya gösterdiğiniz ilgiden ötürü de minnettarım. Sağolunuz.

Derin sevgi ve saygılarımın kabulü ricasıyla efendim.

Mübeccel İzmirli

Nahit Ulvi Akgün

İzmir, 14.12.1946

1440 Sok. No: 7

Alsancak/İzmir

Kardeşim Behçet,

Bana ne kadar kızsan haklısın. Geldim geleli sana bir iki satır olsun yazmalıydım değil mi? Nedense olmadı. Nedense değil, olmadı işte. Belki sebebi var: Burada can sıkıntısından öleceğim. Bir iki defa İlhan İleri'yle buluştuk, konuştuk, dertleştik. Senin adın hiç eksik olmadı ama ben gene İstanbul'u arıyorum. Buradaki sessizlik, cansızlık beni bitiriyor, hiçbir şeyden zevk almaz oldum. Bir kerre serbest değilim, muayyen saatlerde evde olmam lazım. İş aradım bulamadım. Babamın vaziyeti derseni iyi değil. Her akşam evde kitap karıştırmaktan, derslere bakmaktan başka işim yok. İlk günler sıkıntımı dağıtır sandım kitaplar. Sonradan onlardan da imdat gelmedi. Ben serseri hayata alışmışım, üzölmeliyim, aç kalmalıyım, yağmurda ıslanmalıyım, bir kızla konuşacağım diye didinmeliyim, beni hiç kimse tanımamalı. Burada ne yapsan göze batıyor. Zaten yapacak muhit de yok ya. Kız var fakat içimde istek yok. Keyfim yerinde değil ki, evden sıkılırsın, sokağa çıkarsın sıkılırsın. Hayatımın tadı tuzu kaçtı. Ah neymiş meğer İstanbul. Orada sıkılmadım mı? Sıkıldım ama o kalabalıkta insanın bir kendini unutup gidişi vardır yahut kendini iyi duyup kalabalığı görmeden, yalnız sesleri, kokuları içine sindirerek bir yürümek vardır ya, işte buna çok hasretim, insanın muhayyelesi öyle kendiliğinden işler mi? Dağarcığa bir şey dolmalı ki onlara yeni kılıkta şekiller veresin. Burada ne görüyoruz ki ne duyalım. Senin anlayacağın burada tek satır yazılmıyor. Bunu az çok sen de tecrübe ettin.

Edebi hareketler var. *Anadolu* gazetesi bir sanat sayfası çıkarıyor, orada eski şiirleri tekrar yayınlıyorum.

Bir de mülakat yaptılar. Bu gazeteyle uğraşanlar şimdi İstanbul'da bulunuyorlar. Kendilerine senden bahsettim. Bir mülakat da sen ver. Malum şiir hakkında düşünceler. Benim mülakatı Fahir Onger'e göndermiştim, o gazeteyi görmek istiyordu. Ona senden bahsettim. "Kördüğüm"ü çok beğendiğimi yazmıştım, sana haber etti mi bilmem. Behçet o şiirin beni öyle sardı ki, bayıldım.

O şiirde bütün bizim gibilerin azabı var, çok sevdim işte. Çok sıkıldığım zamanlar hep "Kördüğüm"ü okuyorum. Sana, ne alem-desin diyecektim ama ne alemde olduğun şiirinden belli. Ben gene âdet olsun diye sorayım. Bana İstanbul'dan bahsetme, içim kaldırmıyor İstanbul laflarını, çok üzülüyorum. Bir üzüntü de değil, can sıkıntısından beter insanı çaresiz eden bir dert belki daüssıla. Neyse bunları geçelim. Akşamları çekiyor musunuz? İlhan mektup yazmadığına üzülüyor. Ne yazayım diyor. Doğru İzmir'den ne yazsın sana. Eh seni hayli yordum, üzdüm. Ne yapalım böyle yaratılmışız. Belki böyle olmak bize iyi geliyor. "Acıya acıda buldum ilacı" dediği gibi Necip Fazıl'ın.

Ben de senin gibi

"orda, burda, tek başına, perişan"

"dolaşıp duruyorum."

Mektubunu bekler gözlerinden öperim.

Nahit Ulvi Akgün

Ha bir şiirim var, İstanbul'dan ayrılırken yazdım. Burada tamamladım. *Varlık*'a yolladım. Sana gönderiyorum.¹ Sakın bir dergiye verme. Yaşar Nabi'ye uğrarsan söyleyiver. Benim şiirleri çoluk çocuk arasında neşretmesin, bunu sen benden değil, kendiliğinden söyle rica ederim. Ziya Osman'a da bu hususta rica et.

1 Akgün, "Çaresiz Ayrılık" başlıklı bir şiir göndermiştir.

İzmir, 3 Şubat 1966
Cevap, 14.2.1966

Sevgili Behçet,

Önce merhaba. Bu ara tatilde çok istedim İstanbul'a gelmeyi, olmadı işte. Ben Ödemiş'ten kurtuldum. Sana yazamadım. Yoksa 3. baskısı yapılan sözlüğüne yarardı. İzmir-Karşıyaka erkek lisesi felsefe öğretmenliğine naklim çıktı Ekim'de. Buradaki eksik dersleri tamamlayacağım diye oldukça yoruldum. Şimdi iyiyim, evimdeyim, rahatım. *Gerçek Düş*'ten Kitap Kitapevine 25 adet yolladım. Bu arada Oktay'a, Sabahattin Batur'a, Fazıl Hüsnü'nün adresine yolladım kitaplarını. Hiçbirinden bir cevap alamadım. Merak ettim. Oktay İstanbul'da değil mi? Behçetciğim işine mukayyetsindir sen. Bir soruver de bana bildir.² Zahmet olacak ama bunu benden esirgemezsın herhalde. Ben radyodaki konuşmalarıma³ tekrar başladım. Bu ayın 12'sinde senin şiirlerini okuyacağım. Kulakların çınlar mı dersin? Hadi hoşçakal. Özlemle gözlerinden öperim. Evcek sizlere selam ederiz. Beni soranlara selamlar.

Nahit Ulvi Akgün

Ev adresim değişmedi ama gene yazayım: Nahit Ulvi Akgün,
 Güzelyalı 34. Sok. No: 14 İzmir

Not: Milas ilkokulu 1930-31 mezunuyum.

2 Necatigil'in 14.2.1966 tarihli cevabı için, bkz. s. 295.

3 Akgün, uzun bir dönem İzmir Radyosu'nda 'Şiir Saati' adlı bir program sunar.

İzmir, 22 Mart 1971

Kardeşim Behçet,

Herhalde sevinir diye *Öğretmen* dergisini yollamışsın bana. Sağ ol, var ol. Yalnız bugüne dek *En/Cam* gelmedi. Beni defterden sildin galiba. Kim bilir ne düşündün? Bir açıdan sen beni beğenmesen, ben seni beğenmesem ne olursa olsun, şairler birbirinde yansır. Dost-düşman, iyi-kötü şairler birbirinden vazgeçemez. Ben böyle düşünüyorum. Bilmem yanılıyor muyum? Şairler bu dünyaya aykırı kişilerdir. Elbette bir ölçüde birbirine de aykırı olacaktır.

Yakında Yeditepe Yayınları arasında kitabım⁴ çıkacak. Şimdiden telaşına düştüm. Her kitabımın çıkışında tedirgin oluyorum. Huzurum bozuluyor. Bir eksiklik duyuyorum. Bilmem sen de böyle olur musun?

Hoşça kal, özlemle gözlerinden öperim.

Necatigil'in mektubun kenarına aldığı not: En/Cam gönderildi.

4 Ağaçlar Uyanınca, Yeditepe Yayınları, 1971.

Naim Tiralı

20.8.1948

Karadeniz Postası

Siyasî Memleket Gazetesi Giresun

Behçetciğim,

Mektuplarının cevabını geciktirdiğim için kusuruma bakmaya-
cağını tahmin ediyorum. Çünkü burada ne şartlar altında oldu-
muz sen de biliyorsun. Senden sonra Piraziz'de bir hafta, yaylada
da bir hafta kaldım. Ve şimdi gazetenin birkaç sayı çıkmamasından
istifade ederek kitap bastırmak için Giresun'a inmiş bulunuyorum.
İlk formayı bastık. Zaten hepsi 4 forma olacak. Güya kârlı olacağını
düşünmüştüm. Ama evdeki pazarlık çarşıya uymadı. Yalnız 100 lira
kâğıt parası veriyorum.

Mektuplarında öyle satırlar var ki okuyunca adeta utaniyorum.
Burada sana karşı hiçbir misafirperverlik gösteremediğimi ben pe-
kala biliyorum.¹ Ama bunun da daha ziyade gayri iradi sebepler
yüzünden meydana geldiğini düşünmek beni biraz olsun müteselli
ediyor. Ve sonra senin hüsnü niyetin ve temiz duyguların tarafından
anlaşılabilmem mümkündür diye de ferah duyuyorum.

Burası yine bildiğin gibi. Cinbabası, Çepoğlusı ve Düşkünü ile
hep aynı dekor. Daha derse ait bir satır okuyabilmiş değilim. Senin Ril-
ke tercümeni okuyordum yaylada. Eylül'ün ilk haftasında İstanbul'a
hareket etmeyi aklıma koydum. Başka türlü olacak gibi değil.

Zannediyorum ki orası da düşündüğüm gibidir. Taksim bah-
çesinde uyuyup kalmaktan başka işiniz yoktur. Oktay'ın, Salâh'ın,
Fahir'in, senin ve bütün arkadaşların hasretle gözlerinizden öperim.

Dayım ve peder ve biraderler bilmukabele selam ederler.

Naim Tiralı

1 Necatigil Temmuz ayında Giresun'a Tiralı'nın daveti üzerine gider ve on gün kalır.

Giresun, 15 Mart 1950, Çarşamba

Kardeşim Behçet,

Sana şu satırları Samsun'dan yazıyorum. Tahmin edeceğin gibi vapurdayım ve Giresun'a gidiyorum. Evlilik² aramızdan seni tamamen aldığı için, bu son İstanbul seferimde ancak iki kere görüşebilmemiz mümkün oldu. Bunların da biliyorsun ki ikisinde de inisiyatif bana aitti. Teklif tekellûf aramıyarak "allahaismarladık" demeye de gelecektim ama, son günlerim o kadar telaşlı ve yüklü geçti ki, yapacağım birçok işler ve ziyaretler geri kaldı. Bu görevi (bu yeni kelimeyi bilmem beğeniyor musun) işte şimdi tahriri olarak yerine getirmeye çalışıyorum.

Oktay da Ankara'ya gideli beri, İstanbul'da Salâh'tan başka ahibap kalmadı. Onunla sanat dostları cemiyetinde sık sık görüşüyorduk. Fahir'i de ancak bir kere, o da, her cumartesi kafayı çektikleri balık pazarı meyhanesinde görebildim. Ve ona da dedim zaten, böyle kimimizin ailevi, kimimizin siyasi sebepler yüzünden dağılıp gittiğimizi. İşte böyle bu hikâye.

Benim iki imtihanım vardı ya, birinden Haziran'a kaldım. Şimdi bu yüzden Giresun yolundayım. İki ay sonra döneceğim, kısmet olursa. Giresun'da ders çalışacağım, çalışacağım ama, yalnız dersle vakit geçmez bilirsin. Aksu'yu³ hiç olmazsa iki sayı çıkarıp, ona da *İzmir'in Fikirleri* gibi bir şekil, bir hava vermek istiyorum. Bunun için İstanbul'daki bazı arkadaşlardan yazılar aldım. Bir kısmı da gönderecekler. Behçet Necatigil imzası Aksu için bütün diğer imzalardan daha mühim. İyi bir şey çıkarabilmem için bana acele şiir ve yazı göndermeni rica ediyorum. Aman ihmal etme Behçetciğim. Bunun için yenge hanımın seni icap ederse zorla çalıştıracığını ümit ederim

İkinize de hürmet ve selamlar.

Naim Tıralı

2 Necatigil 1949 yılında Huriye Korkut'la evlenmiştir.

3 Giresun Halkevi dergisi.

İzmir, 6 Ocak 1953

Kardeşim Behçet,

Hafta sonunda, yani cumartesi günü İstanbul'da olacağımı ümit ediyorum. *Yenilik*'in yazılarını dizgiye vereceğim.⁴ Takribi bir sayfa tertibi, planı da bırakarak yine İzmir'e döneceğim. Bundan sonra böyle hafta sonlarında bir-iki günlük kaçamaklar yaparak, siz dostların da yardımıyla bu işi yürütmeye çalışacağız.

Doğrusu sana kıırıldım. *Varlık*'ta çıkan o güzel şiirini⁵ bana vermediğin için. Buradaki arkadaşların cep defterlerinde yer aldı o şiirin.

Yenilik'in ikinci sayısı için ne hazırlıyorsun? Sen yine bildiğini hazırla ya, benim ricam "Külebi'nin kitabı için" şöyle iki sütunluk kadar bir yazı. Böyle bir yazının senin kaleminden çıkması birçok bakımlardan iyi olur diye senden rica ediyorum. Almanca gazetelerden "olanlar-bitenler" sayfası için bazı notlar çıkarabildinse ne ala. El hasıl dağarcığında ne varsa cumartesi günü matbaaya getirmeni rica ediyorum. Gazete hakkında ne düşündüğünü de iki satırla yazarsın diye boşuna bekledim. Yazmadın. Neyse ağzından dinleriz, daha iyi olur.

Refikana hürmetler. Gözlerinden öperim.

Naim Tırali

4 Naim Tırali, 15 Aralık 1952 - Aralık 1957 tarihleri arasında *Yenilik* dergisini çıkarmıştır, toplam 62 sayı.

5 "Gizli Sevda", *Varlık*, S. 390, 1 Ocak 1953; *Evler*, Yeditepe Yayınları, 1953.

Necati Cumalı

10 Eylül 1952
Cevap, 24.9.1952

Kardeşim Behçet,

Bu bayram elim varıp da kimseye tebrik yazamadım. Bunun neticesi sen, Naim, tanımadığın iki ahabımla benimle işi olanlar hariç beni hatırlayan da olmadı. Bunları şikayet için değil hatırlamandan ne derece memnun olduğunu belirtmek için yazıyorum. Ellerin dert görmesin.¹

Ben eyiden eyiye avukatlığa daldım. Sonu nereye varır bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa tekrar yazı yazmaya başlayabilmem için bu meslekte daha da tutunmam lazım. Önümüzdeki ay İzmir'de ikinci bir yazıhane açıyorum.² Bakalım kısmet ne gösterecek. Dergilerde yazdıklarını severek okuyorum. Herhalde önümüzdeki aylarda imzanın yanında benim de adımın görülmesi mümkün olur.

Hasretle gözlerinden öperim.

Necati Cumalı

-
- 1 Necatigil'le Cumalı'nın arkadaşlıkları İzmir'de askerlik yaptıkları dönemde (1943 Ekim - 1945 Kasım) başlamıştır.
 - 2 Necatigil 24.9.1952 tarihli mektubunda Dağlarca'nın şiirinden alıntı yapar; "Yeni vücutlar verir / Yeni elbiseler giymek". (Bkz. s. 296)

11 Haziran 1953

Sevgili Behçet,

Taşrada insanın vefalı olması zaruridir adeta. Ama büyükşehirlerde tanıdığı yakınlarından karşılığını beklerse hali dumandır. Sen, eksik olma, bu kaidenin istisnalarındansın. Arada bir çıkan kitaplarını, bayramda kartlarını almak beni sevindirdi.

Kitabını almıştım.³ Teşekkür ederim. Baskısıyla, muhteviyatıyla imrenilecek bir kitaptı. Geç de olsa tebriklerimi kabul et.

Önümüzdeki seneye benim de bazı niyetlerim var. Bakalım kismet ne gösterecek.

İyi günler, neşeli bayramlar diler, hasretle gözlerinden öperim.

Necati Cumalı

Tarihsiz

Sevgili Behçet,

Kitabına teşekkürler. Bu kadar yakın oturuyoruz ama görüşemiyoruz. Kabahat bende.

*Tehlikeli Güvercin*⁴ için önümüzdeki pazar, matine yerlerini gönderiyorum. İleride ayrıca yer istersen memnuniyetle göndereyim.

Berin'den, benden sana, Huriye hanıma çok sevgiler, selamlar.

Necati Cumalı

3 Evler, Yeditepe Yayınları, 1953.

4 Cumalı'nın bu oyunu, 1969 tarihinde çıkan *Oyunlar 2 / Susuz Yaz, Tehlikeli Güvercin, Yeni Çıkan Şarkılar* kitabında yer alır.

Necati Zekeriya

Üsküp, 27 Ekim 1974

Kara Orman 35
Skopje/Jugoslaviya

Sevgili Behçet Hocamız,

Şiir kadar güzel, duyarlı mektubunuzu aldık. İçimiz ısındı, şiir okur gibi ailece okuduk mektubunuzu, sevindik, alçak gönüllü büyük bir insanın mert yüreğini her sözcükte duyduk. Bugün de, sizinle baş başaydık. Bugün pazar, Struga'daki¹ konuşmanızı yayınladılar. İnsanın kendi içindeki savaşı inandırıcı yanlarıyla yansıttınız. Tiyatro sanatçıları da oyunlarınızdan, şiirlerinizden bölümler okudular. Ben de, hanım da, çocuklar da hepimiz çok duygulandık. Hakkınızda yaptığımız yorumların tümü, insani, olumlu oldu.

Evet adaşım, sözümde durmadım, çiçeklerle evinize geledim, ama neylersiniz, Türk yazarlarıyla, konuklarla benim yorgunluğum yalnız burada bitmiyor, Türkiye'de de [Vasko] Popa'yı çoğunlukla dolaştırmak bana düştü. 6 gün onunla birlikteydim hep. Oğuz Bey sizin de aramızda olmanızı çok istedi, şahidiyim, nedir ki sizi bir türlü bulamadılar. Popa gidince, ben yalnız daha üç gün kaldım, Ankara'ya gittiğinizi öğrendim, zira Kemal Seyfullah ile birlikte evinize gelecektik. Oğuz Bey şahidimdir, o da gelecekti. Belki de böylesi daha iyi, birbirimize karşı özlemimiz artacak, karşılaştığımız zaman Beşiktaş kahvelerinde, Çiçek Pazajında, Kumkapı'da gidereceğiz. Nazik hanımınızla da bir akşam, bir tiyatro temsili seyredeceğiz.

Behçet Bey, ben daha iyiyim, Yugoslav Hikâyeleri Antolojisini бүтүнлүyorum, en kısa zamanda hazır olacak, Varlık Yayınları arasında yayınlanacak.² Hazır olunca çevirilerimi siz de bir kez gözden geçi-

1 Necatigil 13. Struga Şiir Geceleri Şenliği'ne Ağustos'ta gider. Zekeriya'nın Necatigil'le yaptığı röportaj ise "Sanatta Uluslararasılık" başlığıyla *Tan* gazetesinde 12 Eylül 1974 tarihinde yayımlanır (*Düzyazılar-2*, YKY, 1999).

2 *Çağdaş Yugoslav Hikâyeleri Antolojisi*, Varlık Yayınları, 1975.

receksiniz, değil mi? Ben bütün hayatımı Türkçeye verdim, gene de yapamıyorum, nedenleri malum. Zira Türkçeye harcadığım zamanı, Fransızca ve İngilizceye harcamış olsaydım, iki dili de öğrenebilirdim. Türkçe öyle bir dil ki, öğrenilmesi için bir ömür az anlaşılan.

Şimdi size, hanımınıza en derin selamlarımı, saygılarımı sunar, çocuklarınıza başarılar dilerim.

Necati Zekeriya

Not:

Sayın Behçet Bey,

Evimize sayısız Türk yazarı gelmiştir, mütevazı halinizle ve mert yürekliliğinizle hepsinden farklısınız. Hanımınızla birlikte ne olur benim misafirim olunuz.

Muazzez Zekeriya

Üsküp, 8.2.1976

Cevap, 17 Şubat 1976³

Sevgili Behçet Hoca,

Yığınlaşmış işlerim yüzünden, bana göstermiş olduğunuz konukseverliğe teşekkür edemedim henüz. Beni bağışlayın ne olur. O gece, mutluluğumuz uzun sürmediyse de, yine de mutluydum. Öyledir, sizin düşüncenize göre, vay sen misin azıcık mutlu olan? Tekrar bir gelişimde, sizinle bir gün yalnız dolaşmayı isterim, şirirlerinizde geçen Barbaros meydanını, Beşiktaş'ı ve öteki yerleri.

Selim İleri'nin yazısını⁴ ailece okuduk, sevindik, yazısında itiraf ettiği yan, bence en ilginç, sizin dünyanıza girmek kolay mı? Ama iyi niyetle yazdığı belli, öyledir, bazen doğruları söylemek, galiba bizim işimizde, en güç olanı. Hele doğruları değerlendirmek, ade-

3 Necatigil'in cevabı için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

4 Selim İleri, "Bir Şairin Kırk Yılı", *Politika* gazetesi, 31 Ocak 1976.

ta imkansız. Eleştirmenin örneklere başvurması da bundan ileri geliyor. Yazıda, kendi açısından sizin dünya görüşünüzü, felsefi anlayışınızı, sanat-estetik yapınızı, mutluluk üstüne vizyonlarınızı söylemeliydi. Kanımca, eleştirmenleriniz çabuk yazıyorlar, derinliklere giremiyorlar, sosyolojik durumlara inemiyorlar. Ama o da haklı, kırk yıllık bir şiir dünyanızı yansıtmak, üstelik günlük bir gazetede mümkün mü? Haddim olmayarak, ben iki üç aydan beri “Işığı Kesen Duvarlar” adlı şiiriniz üstünde duruyorum, yazı nerde ise tamam. Ama şimdi yayınlayamam, beni de, şiirdeki temel düşüncelerinizi benimsediğim için Sapho gibi, Bodler gibi, Vayld gibi, dakadantlıkla suçlayabilirler. Oysa, ben de sizinle hemfikirim, hüzündür en uzun süren öge. Hüzün olmasaydı, kanımca, hiçbir büyük devrim yapılamayacak, hiçbir büyük sevgi yaşanamayacaktı.

Başka ne diyeyim, size, büyük eserler yazabilmeniz için daha da hüzün dilerim, tabii ki olumlu anlamda. Son seçmeler şiir betiğinizi de beklerim.

Nazik hanımınıza, size sevgiler, saygılar, çocuklara, bizim meslekten değillerse, mutluluklar, esenlikler dilerim. Çünkü hüzün, yalnız ozanların silahıdır.

Necati Zekeriya

PS: *Tan* gazetesi gelmeye başladı mı? *Tan*’da benim hazırladığım Çağdaş Türk şiiri (40 şair-40 şiir) derlememi nasıl buluyorsunuz? Sizden bu gazetede hazırladığım antolojiye “Bayram Ziyareti” adlı şiirinizi aldım. Bu şiiriniz, hele bugün, çağımızda yabancılaşma ağır bastığı zaman, çok önemli.

Üsküp, 13 Haziran 1976

Çok Sayın Behçet Bey,

Evimizi bilirsiniz, eski Üsküp'e bakan bir de balkonu var, işte burada rakı içiyorum, bir başıma. Sizi düşündüm, yanımda olmanızı istedim, yazdığım monodramımı size okumak isterdim. Şu insanlar arasındaki yabancılaşma –etik ve sosyolojik açıdan– beni çok ilgilendiriyor. Yaratıcı kişi özgürlüğü laf, eski burjuvazi toplumların ortaya attığı düşünce, bence aşkı, insanı kurtarmak evet, bu iki erdemi yabancılaşmadan kurtarmak gerek, bence yeni erdem bu. Siz nasılsınız? Bu kez geldiğim zaman, yalnız ikimiz bir akşam bir meyhanede içebiliriz, değil mi?

Varlık'ta yayınlanan son şiirinizi⁵ tebrik ederim. Dostlara selam gibi bir şey.

Nazik hanımınıza, size en derin selamlarımı sunar, hoş bir tatil dilerim, küçüklerin gözlerinden öperim.

Necati Zekeriya

PS: Makedonca ve Arnavutça (hafta içinde) ayrı ayrı gazetelerde yayınlanan şiirlerinizi yolluyorum.⁶

5 "Termit", *Varlık*, S. 824, Mayıs 1976.

6 *Cumhuriyet* gazetesinde 13 Mart 1976'da çıkan "Vantuz" şiirinin Arnavutçası ve Makedoncası.

Nedim Gürsel

3.3.1976, Paris

Sayın Necatigil,

Kitabınızı¹ kısa bir yolculuk dönüşü buldum. Çok usta, kozasını özenle ören (*Ne kozası! O kozanın içinde koskoca bir evren var. “Kendini küçücük bir evren sanıyorsun; oysa ki koskoca âlem, dürülmüş, içinde senin.” Hz. Ali’nin bir şiirinden) bir şairin yalnız, biraz umutsuz ama içten sesini getirdi bana. Tanıdık, yakın bir ses. Size birkaç satır yazmak istedim. Şiirleriniz üstüne düşündüklerimi bir başka yazıya, inceleme niteliği taşıdığından okurlara da ulaşması gereken bir dergi yazısına bırakıp, size Necatigil adının bende uyandırdığı çağrışımları iletmek istedim. Bölük pörçük anılar bunlar, havada dağılan sabun köpükleri örneği, rüzgâr nereye eserse o yana savruluyorlar. Bu kez de rüzgâr Paris’ten yana esiyor olmalı ki, serinlikleri burada, lambasının ışığında oturup İstanbul’u, Türkçenin güneşli sokaklarını düşünen genç bir yazarı gelip buldu.

Kareler Aklar’ın iç kapağında imzanızı görünce Orhan Gürsel’e² imzaladığınız, hâlâ annemin baş ucunda duran kitaplarınızı anımsadım. İlk *Eski Toprak*’a dokunmuştum; yıllarca önce, ilkokulu bitirdiğimde. Babamın ölümünden hemen sonra yani.

Çapa Eğitim Enstitüsü’nün öğretmen odasında sizi ilk kez gördüğüm bir İstanbul ikindisini anımsıyorum. Annemle birlikte şiirlerimi getirmiştik. 11 yaşında bir çocuğun dünyasında, düşlerinde yer almaması gereken, o kötü uyaklı kahramanlık şiirlerini. Yaşımdan büyük görünmek özlemiyle yazdığım “makaleler”im de vardı. Hoş görülü, sevecen tavrınızla içtenlikle eleştirmiştiniz o gerçekten kötü şeyleri. Şimdi burada, İstanbul’dan, sevdiklerimden uzak, annesinin elinden tutup şiirlerini, “makaleler”ini size getiren o sarışın çocuğu düşünüyorum. Başına geleceklerden haberi bile yok.

1 *Kareler Aklar*, Bilgi Yayınevi, 1975.

2 Nedim Gürsel’in babası, çevirmen. Necatigil’in arkadaşıydı.

Oysa bir bakıma siz de ben de biliyoruz onun başına gelecekleri. Siz daha sonraları dergilerde öykülerine, eleştirilerine rastladınız. Geçenlerde de *Uzun Sürmüş Bir Yaz* adlı ilk kitabı geçti elinize. Ben daha başka yanlarını da biliyorum. Acılarını, özlemlerini, okuduğu kitapları, çıktığı limanları. Asıl önemlisi de, tek varoluş biçiminin yazmak olduğunu.

Kareler Aklar postadan çıkınca babam için yazdığınız ağıtı da anımsadım. O sıcak, duyarlı, dizelerinizi düşündüm yeniden. “Yad Kapı”da,

“ölüm

kapanması bir evin” diyorsunuz. Bizim ev annemin büyük çabası sayesinde kapanmadı. “Orhan Gürsel’e Ağıt”³ bir cam çerçevenin içinde, duvara asılı durur hâlâ. Özenle sakladığımız, üstüne titrediğimiz birkaç eşyadan biri olarak. Sözü daha çok uzatıp vaktinizi almayayım. Nedense size yazmak, bu bölüm pörçük çağrışım kırıntılarını size de iletme istedim.

Beni anımsayıp kitabınızı yolladığınız için çok teşekkürler. İçindekilerin birçoğunu dergilerde severek okumuş, anlamaya, her şiir okurunun yaptığı gibi bazı dizelerde kendimi bulmaya çalışmışım. Şimdi tümünü bir arada görmek, bilemezsiniz beni ne denli sevindirdi.

İkinci bölümü *Aklar*’ı daha çok seviyor, ama *Kareler*’i herkesten fazla önemsiyorum. Belki de, Ece Ayhan’ın dediği gibi, bir şiirin nasıl kurulduğunu gösterdiklerinden. Ayrıca sizin karelerin aklanmaya hiç mi hiç ihtiyaçları yok. Şiirin iskeleti onlar; sözcüklerle kurulan bir yapının taşı, tuğlası. Varsın boyası çekilmemiş olsun, ne çıkar!

İçtenlikle.

Sevgi ve saygılar.

Nedim Gürsel⁴

3 Necatigil’in 3 Mayıs 1962 tarihli “Orhan Gürsel’e Ağıt” adlı şiiri. Bkz. *Şiirler*, YKY, 2002 (‘Kitaplarına Girmemiş Şiirler’ bölümü).

4 Arşivde Gürsel’in tarihsiz kısa bir notu da var: “Sevgili Behçet Necatigil’e, Türkçeyi, şiiri benim için de kucaklayın.”

Nermi Uygur

29 Eylül 195?, İstanbul

Günaydın Behçet,

Çoktandır görüşemedik. Nasılsın?

Seni, böyle ummadığın bir zamanda arayışımın sebebini söyleyeyim. Geçenlerde Prof. Macit Bey'le¹ konuşuyorduk, nicedir gerçekleşmesi istenen bir dileğin üzerinde durduk. Macit Bey, senin okul durumunu düşünerek, buluşmak üzere 4 gün belirledi. Ben Salâh'ı bulup senin adrese'ini öğreninceye kadar bir iki gün geçti. Sonra da sol gözümünden ameliyat oldum. Sargı ancak dün açılabilirdi. Macit Bey'le yeniden telefonla konuştuk. Bana şunları söyledi: "30 Pazar günü Behçet'in okulu yok. Kendisiyle nicedir buluşup söyleşmek istiyoruz. Acaba, öğleden sonra bize gelemez misiniz? Benim tarafımdan rica ederseniz, herhalde vakit ayırabilir."

Yarın saat 13.30'da Köprü, Adalar İskelesinde buluşursak, vaktinde gitmiş oluruz. Salâh Birsal de davetli. Ataç amca da, adada bize katılacak.

Ameliyatım yüzünden seni geç arayabildiğim için özür dilerim. Çok büyük bir işin olmadığı takdirde geleceğini umduğum için senin hesabına söz bile verdim. Onun için de özürler. Behçet, istediği takdirde hanım da, gelebilir. O da davetli. Macit Bey'in hanımı çok memnun kalacağını söyledi.

Şimdilik hoşça kal.

Yarın bol bol görüşürüz.

Nermi Uygur

Bilmem yazımı okuyabilecek misin? Cümleler doğru dürüst mü acaba? Gözlerim ilaçlı da pek bakamıyorum.

1 Macit Gökberk, o sıralarda Büyükkada'da oturuyordu.

31 Temmuz 1970, İstanbul

Canım Kardeşim Necatigil,

Altı aydır yurtdışındaydım. Görevle fakülte göndermişti (Geçirdiğim göz ameliyatından sonra hiç de fena olmadı). Döndüğümde *Üç Turunçlar*'ı buldum masamın üstünde. Öyle çok sevindim ki. Güzel bir kitap çıkmış ortaya. Beni de düşünmüşsün, eksik olma. Başa yazdığın dostça sözler için ayrıca teşekkür ederim. Eskiden okuduklarıma yenilerini de ekleyip hepsini birden okuyacağım ilk fırsatta. Kaç kez söyledim, yazdım; içimden geldiği için yine yazacağım: ozanlığınla mutlu ettiklerindenim; kişiliğinin hayranıyım. Gönüldeşiz: ben de sayısı çok az sessizlerdenim. Ne yazık ki az karşılaşıyoruz...

Gözlerinden öperim, kardeşim.

Nermi Uygur

Nermin Menemencioğlu

16 Eylül 1963

55B, Elsworthy Road, London, N. W. 3.
Primrose 2538

Sayın Behçet Necatigil,

Yaz *Dönemi*'ni bana göndermeniz ne kadar sevindirdi desem az olur. Burada milyon kitap içerisinde yaşıyorum, ama hep bizim kitapları “kaçırmak” korkusundayım. Benim küçük kitaplığımda, Ankara’da kasalara yerleştirdiğim ve yeni yeni açıp raflara koyduğum kitaplar arasında *Kapalı Çarşı* ve *Evler*’den başka bütün eserleriniz var. (*Evler*’den bir şiir çevirmiştim...) ¹ Daha başka *Türk Dili*’nde çıkan iki radyo oyununuzu ² da gördüm, ve çok sevdim.

Ben de size buradan bir kitap göndermek isterdim, ama sanırım ki daha çok Almancayı okuyorsunuz. Fakir bizde misafirken *Yılanların Öcü*’nü çevireceğinizi söyledi. ³ Londra’da henüz o kitaba alıcı bulamadık. Editörler fazla tekrarlardan, hikâyenin yavaş ilerleyişlerinden yakınıyorlar. Aynı sebeple *Ortadirek*’in yeni çıkan çevirisini de bir hayli yerenler oldu. Korkarım ki roman tekniğinde çağdaş yazarlarla atbaşı gidemiyoruz. (*Yılanlar*’ı Yaşar Kemal’e yeğ tutarım ya).

Pek çok teşekkürlerle.

Nermin Menemencioğlu Streater

1 “Evlerle Savaş”, *The Literary Review*, kış, 1960-61.

2 “Yol”, *Türk Dili*, S. 138, Mart 1963; “Son Tren”, *Türk Dili*, S. 144, Eylül 1963.

3 Necatigil Alman Türkolog Prof. H. W. Brands’ın yapacağı çeviri için aracı olmuştur. Bkz. *Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022.

Londra, 14 Şubat 1967

Sayın Behçet Necatigil,

Kitabınız⁴ gerçekten büyük bir ihtiyacı karşılamakta ve daima elimin altındadır. Ama böyle bir kitapta benim gibi günlük (hem de günün polemiklerine karışmayarak günlük) bir yazarın yeri var mı? Nezaketinize karşılık olarak hayatımın birkaç önemli tarihini ilişik gönderiyorum.

Bilmem *Tercüme* dergisinin Nisan-Haziran 1966 sayısında sizden (izinsiz!) çevirdiğim dört şiiri⁵ gördünüz mü? Şiirinizin tadına her nedense geç vardım, ama şimdi de ona kendimi çok yaklaştım buluyorum. Şehirli Türk'ün hayatını sizde olduğu gibi kimsede göremiyorum.

Radio oyunlarını ilgi ile beklerim. Hazır siz bana bir kapı açmışken, *Kapalı Çarşı* ile *Evler*'i bir yerde bulamadım –acaba sizde bir ya da öbürünün fazlası var mı? Gerçi *Evler*'den bir şiir çevirdim, ama onu bana Memet Fuat tek olarak göndermişti. Buradan istediğiniz Almanca kitabı memnuniyetle göndereyim.

İstememin sebebi: Mümkünse Penguin Yayınları için bir çeviri şiir kitabı düşünüyorum, bir antoloji değil de, üç dört sevdiğim şairden seçmeler, ikişer, üçer örnek olacağına, yirmişer örnek, filan. Penguin Yunan şairlerinden öyle bir kitap yayınladı.

Selam ve saygılar.

Nermin Menemencioğlu

4 *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nden bahsediyor olmalı.

5 Menemencioğlu'nun *Türk Dili* dergisinin 86. sayısında yayımlanan çevirileri: "Dörtlül Yonca / Four-Leafed Clover", "Atlar / The Horses", "Panik / Panic" ve "Kilim / The Kilim". Ayrıca Mayıs 1967 tarihli mektubunda "Kilim" şiirinin *Stand* isimli dergide çıkacağını belirtir. "Kilim" ve "Dönme Dolap" şiirleri *Stand* dergisinin 1. sayısında yayımlanır.

2 Şubat 1976

Geldi, 4 Şubat 1976

Sayın Behçet Necatigil,

Kareler Aklar'dan sonra Sevgilerde'nin gelmesi beni çok sevindirdi. Zaten sizi düşünüyordum bugünlerde. Radyo oyunlarınızdan "Pencere"yi çevirmeye başladım, izin verirsiniz BBC'ye göndereyim diyorum. Gerçi daha uzun oyunları yeğ tutuyorlar –50 dakikayı dolduracak– ama belki kısa bir oyun için de bir yer bulurum.

Sonra –belki size yazdımdı– üçlü bir kitap düşünüyorum: Siz, Attilâ İlhan ve –bir üçüncü şair ama kim? Karar vermedim. Bu yüzden sizi çevirmeye yeniden döndüm. Okumaya gelince, daima okuyorum zaten. Onu biliyorsunuz! Kitap için editör de var –hatta, Penguin antolojiyi⁶ o kadar beğendi ki belki onlar da Modern Şair serileri için düşünürler. Mesele çevirileri yapmakta.

Bir de –Chicago Üniversitesinden Türk edebiyatı üzerine doktora tezi hazırlamakta olan bir Amerikalı öğrenci bayan var: İsmi Virginia Taylor. Orhan Veli'yi düşünüyordu, ben sizi tavsiye ettim, Cumhuriyet çağının en repesantative şairi olarak. Bu sene Oxford'da bulunuyor, bu hafta da benim kitaplığımdan yararlanmak için birkaç günlüğüne geliyor. Önce, bakalım Türkçesi ne alemde (Fahir İz'in öğrencisi). Sonra, sizden gözü yılmazsa ve izin verirsiniz, adresinizi kendisine vereyim diyorum. Sizi okuduktan sonra sormak isteyeceği soruları olur, herhalde.

Antoloji'ye sizden 9 şiir aldım, üçünü Feyyaz Kayacan çevirdi.⁷ Kitap için yeniden teşekkürler, selamlar iyi dilekler.

Nermin Menemencioglu

6 Menemencioglu, 22.12.1975 tarihli kartpostalda antolojiyi Penguin yayınevine teslim ettiğini ve yayımlanacağını, şimdi ise yeni bir kitap hazırlamayı düşündüğünü yazar.

7 *The Penguin Book of Turkish Verse*, haz. Nermin Menemencioglu, Fahir İz, Penguin, 1978.

Nezihe Meriç

17 Eylül 1969, Ankara

Sayın Behçet Necatigil,

İstanbul'da olduğum için mektubunuza hemen cevap veremedim. İlginize çok sevindim.¹

Geçen yıl “Sular Aydınlanıyordu” adlı oyunum oynanmıştı biliyorsunuz. Şimdi elimde hikâye mi roman mı ya da ne olduğunu bilmediğim, kendi başına yaşayıp giden, hani, biçimsizce biçimlenen bir şey var. Bu da oyun.. Çalışıp duruyorum.

Günlük hayattan kaçabildiğim anlarda, kendi kendime eve kapanıp kitapların arasında oturunca –vakit ne kadar az– mutluluk gibi bir şeyler duyuyorum. Hepsi bu. Hepimiz öyleyiz.

Tekrar teşekkür eder, size ve eşinize selamlar, sevgiler.

Salim de sevgilerini yolluyor.

Nezihe Meriç

1 Necatigil, Almanya'da yayımlanacak antolojide (*Die Pforte des Glücks*, Tübingen, 1969) “Susuz IV” öyküsünün de yer alması için kendisine yazmıştı, bu mektup ona cevap olmalı. H. W. Brands'a yazdığı 19.9.1969 tarihli mektubunda Meriç'ten bu izin yazısının geldiğini belirtir (*Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022).

Oktay Rifat

14.4.1973

Aziz Behçet Necatigil,

Gönderdiğiniz kitabı¹ aldım. Teşekkür ederim. Gösterdiğiniz yakınlık beni hem sevindiriyor hem de mahcup ediyor. Kitabınızda yine çok güzel şiirler var. Size daha iyisini söyleyeyim, geçenlerde eski şiir kitaplarını karıştırdım, bu arada *Evler*'i yeniden okudum, zamana karşı koyan hemen hemen bir o kitap kalmıştı. Bu sizin için iyi bir şey.

Şiirlerinizi, şiirlerime hiç benzemediği için daha çok seviyorum. Soulage² adında bir Fransız ressamı vardır. Kesintisiz kara lekelerle resimler yapar. Bu kara lekelerin ardından, kırk yılda bir, bir mavi görünür. Yine de karamsar bir ressam sayılmaz. Son şiirleriniz, ne-dense, bana Soulage'ı hatırlatıyor. Geçenlerde, bir yerde, Necatigil son günlerde boyalarını boca ediyor, gibi bir şey söyledim ama, galiba şimdi bu söylediğim daha doğru.

Saygılarımın ve teşekkürlerimin kabulünü dilerim. Hoşça kalın aziz Behçet Necatigil.

Oktay Rifat

1 *Zebra*, de Yayınevi, 1973.

2 Pierre Soulages.

25.6.1973

Aziz Behçet Necatigil,

Temmuz'un ilk perşembesi bir yere davet edildim. Halbuki o gün buluşacaktık. Metin'e telefon ettim, Sabahattin'le konuştu, cuma üzerinde anlaştık. Sence bir mahzuru yoksa 6.7.1973 Cuma günü 6.30 sularında buluşuyoruz. Bir mahzur varsa lütfen Metin'le temas et, başka güne bırakalım. Metin İzmir'e gidecekti, Temmuz'un dördünde dönüyor.

Ne var ne yok, göreceğimiz geldi. Ayda bir de olsa bir iki kadeh arasında şiir konuşmaları bana ferahlık veriyor.

Sevgi ve saygılar.

Oktay Rifat

12.12.1975

Aziz kardeşim Behçet Necatigil,

Layık olmadığım bir iltifat da taşıyan güzel kitabını aldım. Bugünlerde ben de seni düşünüyordum. Bunaltıcı bir şiir havası içindeyim. Yazıyorum, bozuyorum, bugün beğendiğimi yarın beğenmiyorum. Yaşamın şiir kesilmesi iyi de şiirden öteye geçmemesi bunaltıcı.

Kitabını hemen okumaya başladım. *Kareler*'e pek yanaşamadım. Sen yaşatırmak istemiyorsun belki de. Öteki şiirlerin acılı da olsa hemen gülümsüyor. Kendine özgü bir sesin, bir dünyanın, bir türkün var. Ne mutlu sana!

Bu satırları beni düşünüp kitabını göndermek nezaketini gösterdiğin için yazıyorum.

Teşekkür eder, gözlerinden öperim aziz kardeşim.

Oktay Rifat

Orhan Hançerlioğlu

13.2.1957

İETT Hukuk İşleri Müdürü

Aziz kardeşim Behçet,

Yeditepe şiir armağanını¹ kazandığını bugün öğrendim. Çok sevindiğimi bildirir, seni kutlularım. En kısa zamanda görüşmek dileğiyle hanımefendiye saygılarımı sunar, gözlerinden bütün sevgimle öperim kardeşim.

Orhan Hançerlioğlu

10 Şubat 1960

Aziz ve çok değerli kardeşim Necatigil,

Lütufkâr konuşman² sırasında, bizzat tanzim ve idare etmek zorunda bulunduğum bir toplantıda olacağım için pek üzgünüm. Birkaç güne kadar da, bir buçuk ay kalmak üzere, Fransa'ya gidiyorum.

Sanatına olduğu kadar erdemlerine de duyduğum hayranlığı bilhassa belirtmek istiyorum. Sen beni sever misin bilmem ama ben seni pek, pek çok seviyor ve takdir ediyorum kardeşim. Yaşayan Türk sanatçıları arasında senin erdemlerine yaklaşabilecek bir kişi daha bulunmadığını, her gün biraz daha görmekteyim.

1 Necatigil, Yeditepe Şiir Armağanı'nı *Eski Toprak* (Varlık Yayınları, 1956) kitabıyla almıştı.

2 Necatigil Orhan Hançerlioğlu hakkındaki tanıtıcı konuşmasını 11 Şubat 1960 tarihinde Türk-Alman Kültür Derneği'nde yapar. Bkz. *Düzyazılar-II*, YKY, 1999.

Sana ve değerli eşine en gerçek sevgi ve saygılarımı sunarım
aziz kardeşim.

Orhan Hançerlioğlu

İstanbul, 14 Mayıs 1979

Çok Sevgili Behçet,

Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü'nü aldım. Çok iyi bir çalışma.
Kutlarım. Özledim seni. Ali Püsküllüoğlu'nun bir şiirinde dediği
gibi:

“Yolun sonuna geldik / Oysa yol yok ortalıkta.”

Beni sorarsan deliler gibi çalışıyorum.

Gönül dolusu özlemler, sevgiler, saygılar.

Orhan Hançerlioğlu

Orhan Şaik Gökyay

13.9.1966

Kayışdağı Cad. 124/1
Göztepe/İstanbul

Kardeşim,

Senden bir haber alamadım, daha doğrusu bir daha görüşemedik. 22 Eylül sabahı için Varan otobuslarında yerimizi ayırttım. Fakat seninkini almadım, bana bir haber verirsen alırım. Zaten bunların yeri Kadıköyünde postahane hizasındadır. Bu tezkiremi yarın alacaksın, bana bir telefon et alayım, yahut kendin uğramısın? Olmazsa 15 Eylül'de okuldaki¹ toplantıda buluşacağız ya, o zaman konuşuruz. Senin yerin de ayrılmış, senden muvafakat cevabı bekliyor. Kendin Kadıköy'de otobüs idarehanesine uğrarsan, benim adımlı ver ve yerinin benim tarafımdan ayrıldığını oradaki genç ve şişman bayana söyle. Gidip gelme alırsan 10 lira kârımız olur. İstersen telefon da edebilirsin, yazıhanenin telefonu 361 235'dir.

Selam ve sevgiyle gözlerinden öperim.

Orhan Şaik Gökyay

Bizim evin telefonu 55 32 09.

1 Gökyay ve Necatigil Eğitim Enstitüsü'nde öğretilendi.

7 Kasım 1978

Kardeşim,

Beyler'i aldım, sağol! Sana ne kadar gıpta etsem azdır. Şu emeklilik sanırım pek iyi olmadı, birbirimizin yüzüne hasret kaldık. Kaç zamandır, Salâh Birsell'le birlikte bir gün, ya da bir akşam bizde buluşmamızı arzu eder, dururum, bakalım ne zaman kısmet olur. Hamdolsun ikimiz de çok iyiyiz, arada yurt içi, yurt dışı seyahatlerimiz oluyor ama, bize en güç gelen sanırım İstanbul'a inmek. Sıkıntıları saymakla tükenmez.

İkimizden de sana ve değerli eşine pek çok selam, sevgi ve saygı.

Daima esenlikler ve verimli çalışmalar içinde olmanı candan dileyerek gözlerinden öperiz, kardeşim.

Orhan Şaik Gökyay

Özdemir İnce

16 Kasım 1963

Gazi Bulvarı Altınkaya Apartmanı
Kat 3 Aydın

Sayın Necatigil,

Yaz Dönemi ve siz güven verdiniz bana. Kendi kendime mi? Değil. Tek'i, yalnızlığı, kendi kendine yetmeyi, belki de dolaylı bir umursamazlığı aramıza atıveriyorsunuz. Bir eşya gibi, terazi gibi. Alabildiğine öznel, ama salt bu yüzden de evrensel bir davranı. Hiçbir şey açıklamıyorsunuz. Bilseniz ne mutlu etti beni bu. Ele geçirmek, yapmak, kavramak..

Bir zamanlar şiir, (daha çok ozanların şiire yanaşmaları) sô-kûlmüş kazağın yününden, yeniden aynı kazağı örmeğe benziyordu. Oysa şiir bir sonuç, bir açıklama olmamalı, sonuç ve açıklamasını kendinde taşımalı.. O zaman ne soyut kalıyor, ne de somut. Şiir niteleyip duranlar için söylüyorum bunu. Ben de niteledim galiba.

Kitap gönderirken beni de anımsamanıza binlerce teşekkürler. *Yaz Dönemi* gibi bir kitabım olsun isterdim. Saygılarımla.

Özdemir İnce

Muğla, 4 Aralık 1967
Cevap, 20.12.1967

Turgut Reis Lisesi
Fransızca Öğretmeni Muğla

Hocam;

Eşim Ülker'le ikimizi Muğla lisesine tayin ettiler. Kısa bir süreden beri buradayız. Bu yıl burada çıkar ama, gelecek yıl ipi ko-
parmaktan başka çıkar yol yok. Geçen ay iki sınava girdim. Birini kazandım. Fransız bursuydu, Paris dönüşü Galatasaray Lisesine gelecektim. Sınavı iptal ettiler. Bu kararları askıdayken, ne olur ne olmaz diye, Avrupa Konseyi Bursu sınavına girdim (2 yıl Fransa, Belçika) yazılıyı kazandım çok iyi bir puanla; sözlüde de Sartre'in *Sözcükler*'inden bir bölüm geldi. Yani o da iyiydi. Ama bir 20 gündür, ses çıkmıyor Bakanlık'tan. Bakalım.

Gelelim derdime. Biliyorsunuz Cem Yayınevi'yle prensip anlaşmasına varmıştık. Sonradan çevrilecek kitapta anlaşamadık. Durum öyle kaldı. Nobel Yayınları'nı yöneten arkadaş bana kartını vermişti, bu taşınma sırasında yitirmişim. Çeviri konusunda iyi bir şeyler yapmak istiyorum. Gözü çıksın, İstanbul'dan, Ankara'dan bu kadar uzak olmak yok mu belimi büküyor. Mümkün olur da Oğuz Akkan'la görüşürseniz, benim bu isteğimi uygun bir şekilde açar mısınız ona?

Elimde *Livre de Poche*'dan çıkmış, Henri-Pierre Roché'un *Jules ve Jim*'i var. Fransızlar güzel bir filmi yaptılar.

Sonra Boris Vian'ın iki romanı. *L'Automne à Pékin* ve *L'Écume des jours*.

Samuel Beckett'in *Molloy*'unu yayınladığına göre öteki yeni romancılardan da bir şeyler yayınlamak ister belki.

Michel Butor – *La Modification*

René de Obaldia – *Tamerlan des coeures*

Alain Robbe-Grillet'nin romanları

Nathalie Sarraute'un romanları

Ya da onun dilediği bir şey. Bir bakıma “dalgacı” suçlamanızdan böylelikle temize de çıkmak istiyorum. Yardımınızı esirgemezseniz sevinirim.

Tutanakları göndermiştim. Almışsınızdır. Elimde *Kiraz Zamanı* adlı hazır bir kitabım var. Ankaralı bir yayınevi yayınlamak istiyor. Ben May'ın yarışmasına¹ girmeyi düşündüğümünden geciktiriyorum. Vaktinizi almazsa, bana yazarsanız sevinirim. Saygılar.

Özdemir İnce

Ankara, 26 Şubat 1976

Sayın Necatigil,

Göndermek lütfunda bulunduğunuz *Kareler Aklar* için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Geçen ayın sonlarında İstanbul'a geldiğim sırada sizi göremediğim için gerçekten çok üzuldüm. Ancak, TV tutsaklığım sona erdiği için kentinize sık sık gelme olanağı bulacağımı sanıyorum.

Biliyor musunuz bilmem? Politik görüşlerin ve programcılık anlayışların çatışması nedeniyle TV Program ve Yayın Planlama Müdürlüğünden uzaklaştırıldım. Aslında iyi de oldu, ben de böyle bir şey istemiştim. Şimdi Genel Müdürlük Müşaviriyim, eylemsiz, tıpkı bir Merkez Valisi gibi. Günlerimin çoğu evde, çalışma masamın başında geçiyor. Nasıl geçtiğini anlamadığım 4-5 yılın boşluğunu doldurmak için, günde 14-16 saat çalışıyorum. Şimdilik okuyorum, son noktasını vurmadığım şiir ve düzyazı çevirilerimi gözden geçiriyorum. Attilâ İlhan'ın romanları üzerine bir inceleme yazdım. Henüz şiir yok. Şiir sıkıştırılmaya gelmez!

Görüşmek umuduyla saygılarımı sunarım.

Özdemir İnce

1 İnce, *Kiraz Zamanı* (May Yayınları, 1969) kitabıyla May Edebiyat Ödülü'nü alır.

Özdemir Nutku

24 Haziran 1961

Ankara Üniversitesi
DTCF Tiyatro Enstitüsü

Nene Hatun Cad. 24/7
Kavaklıdere-Ankara

Sayın Behçet Necatigil,

Adresinizi Salâh Bırsel'den aldım. Önümüzdeki tiyatro dönemi için seçtiğimiz oyunlar arasında Hauptmann'ın *Die Ratten* [Fareler] adlı yapıtı da var. Bunun çevirisini sizin yapmanızı istiyor Edebi Kurulumuz. Bu tatil aylarından istifade ederek bu oyunu Türkçeye çevirmeniz bizi sevindirecektir. Bu konuda "resmî" mektubu alacağınızı sanıyorum. Ancak ben bir an önce çeviri işine başlayabilirsiniz düşüncesiyle size bu mektubu yazıyorum.

Bu çeviriyi yapmak isteyip istemediğinizi bana bir an önce iletirseniz çok iyi olur.¹ Böylece, eğer siz bunu üzerinize almak istemezseniz, başka birini aramak mümkün olacak.

Son Çağ dergisi için göndermiş olduğunuz şiir² ancak Temmuz sayısına girebilecek. Haziran sayısı için İlhan Berk'in şiirini daha önce almışlar.

Mektubunuzu bekler, önceden teşekkür ederim.

Özdemir Nutku

1 Necatigil 1 Temmuz 1961 tarihli mektubunda oyunu çevirebileceğini yazar ancak şive konusunda Nutku'nun düşüncelerini öğrenmek ister. (Bkz. s. 297)

2 "Pars", *Son Çağ*, S. 6, 1961. Bu şiir daha sonra *Yaz Dönemi* kitabında yer alır (Ataç Kitabevi, 1963).

13 Temmuz 1961

Ankara Üniversitesi
DTCF Tiyatro Enstitüsü

Sayın Behçet Necatigil,

Mektubunuza teşekkür ederim. Bu iş için ilgi duymanız beni memnun etti. Sizi tiyatroya kazanmak bizim için iyi olacaktır. Ferdinand Bruckner'in "Die Krankheit der Jugend" oyununu çevirdiğinizi söylüyorsunuz.³ Bu oyunun bir nüshasını kısa zamanda bana veya Devlet Tiyatrosu Edebi Kurulu'na göndermeniz mümkün mü?

Die Ratten'a gelince... Dediğiniz gibi, oyunun içinde çeşitli lehçeler yer alıyor. Ama çevirisi yapılırken bir uygulamaya gitmeden, dosdoğru Türkçe kullanılması yeterlidir. Oyundaki karakterlerin özellikleri, konuşmaları ile değil de, hareketleri ile gösterilebilir. Bu durum göz önünde tutularak oyun arı bir dille Türkçeye aktarılabilir.

Edebi Kurul bu işi üzerine almanıza memnun oldu. Ancak beni de düşündüren bir nokta var. Tahmin edeceğinize göre, Devlet Tiyatrosu'na bir oyun seçilirken, kurumun oyuncularını da göz önünde tutulur. *Die Ratten* da oyuncular göz önüne getirilerek seçildi. Özellikle "ana"yı oynayacak oyuncu düşünüldü. Ancak, şu son günlerde bu oyuncunun sağlık durumu iyi görünmüyor. Dönem başına kadar da iyileşmezse Hauptmann'ın başka bir oyununu seçmek zorunda kalacağız. Bu yönden size şu anda bir garanti verecek durumda değilim. Buna rağmen, sizin bu oyunu çevirmeniz bir kazanç olacaktır. Milli Eğitim yayımları arasında bu oyunu bastırmak da mümkün olabilir.⁴

Şunu belirteyim, her şey düzenli bir yolda gittiği takdirde, *Die Ratten*'ı muhakkak oynayacağız. Onun için, bu oyunu çevirince zahmetinizi karşılamak gerektiğini bildiğimizden, sizi boş yere oyalamayı biz de istemiyoruz. Şimdilik, saygı ve selamlarımı sunarım.

Özdemir Nutku

3 Necatigil'in Ferdinand Bruckner'den çevirdiği "Gençliğin Hastalığı" başlıklı oyunun daktilo edilmiş hâli arşivde mevcut. Çeviri, Meinecke'ye, Özdemir Nutku'ya, Kâmrân Yüce'ye, bir konservatuar talebesine ve Küçük Sahne'de Ulvi Uraz'a verilir ancak herhangi bir yerde yayımlanmaz. Necatigil'in 15 Temmuz 1961 tarihli cevabı için, bkz. s. 298.

4 Necatigil'in Gerhart Hauptmann'dan çevirdiği beş perdelik oyun *Fareler*, Varlık Yayınları tarafından 1962'de basılır.

Rauf Mutluay

21.2.1964

Sevgili Necatigiller,

23 Şubat Pazar günü –uygun bir fırsat yaratarak– bize buyurmanızı rica ediyoruz.. Saat 17.00'dan başlayarak... Naciler, Selahattin Hilav, Edip Cansever ve eşleri (muhtemelen Ferruh Doğanlar) bizde bulunacaklar. Gelirseniz çok sevineceğiz.

Sevgilerle, iyi dilekler.

Rauf Mutluay

(karlı bir havada postahane yazıyorum.)

Fulyalı Sok. 31 İçlevent

12 Aralık 1973

Sevgili Necatigil,

Saygılar, iyilik dilekleriyle...

İlk tanışma ve buluşmamızda, Ahmet Muhip Dıranas'ın İstanbul'a tekrar gelişinde birlikte olmamız konuşulmuş, senin de bulunacağın bir sohbetin günü kararlaştırılmıştı. Ümit Yaşar Oğuzcan bu akşam evindeki yemeğe katılmanı özellikle rica ediyor, Dıranas da bugün geliyormuş. Benden başka bir de Sait Maden bulunacak. Telefonun olmadığı için dün sana uğrayacaktım olmadı, iş, bu mektup haberine kaldı.

Bugün (Çarşamba) saat 17.00'lerde Ümit'in bürosunda buluşacağız (Bilirsin, Sirkeci. Aşir Efendi Cad. İş Bankası üstü 4. Kat,

asansörü var, tel: 264938) Ben öğleye kadar okulda (642090), saat 15.30'a kadar evdeyim (640173). İnşallah gelebilirsin.¹ İyi bir konuşma fırsatı olur... Gece birlikte döneriz.

Saygı, sevgi. Hoşçakalın.

Rauf Mutluay

1 Necatigil katıldığı bu akşam yemeğinin ardından bir kaside yazar. Ahmet Muhip Dıranas, Sait Maden, Rauf Mutluay ve Ümit Yaşar Oğuzcan'ın evindeki buluşmanın ayrıntıları için, bkz. *Dost Meclislerinde Kasideler*, YKY, 2019.

Rüştü Onur

Tarihsiz¹

Sevgili Hocam,

Mektubunuzu şimdi kardeşim getirdi. Doğrusu pazar günü beni bulamayışınıza çok üzüldüm. Ben en alt katta entaniye servisinde yatıyorum. Burasını تنها ve rahat olduğu için tercih ettim.

*Petek*² işinde herhalde bir yanlışlık olacak. Behçet bize yanlış numara vermiş olmasın. Artık bunu ben çıkınca takip ederim. Muzaffer'den ne haber.

Sana “Mektup” diye iki şiirimi gönderiyorum. Birinci “Mektup” 1941’de yazılmıştır. İkincisini dün yazdım.³ Fakat biliyorum ki pek o kadar olgun değil. Yalnız sıkıntı içinde bunalan, ben’i vermesi itibariyle çöp sepetine de atılmayacağı kanaatindeyim. Neyse fazla yazamayacağım. Bir münasip vakitte gelerseniz o zaman konuşuruz.

Hoca senden bir ricam var. Bizim biraderin vaziyeti nasıl acaba? Coğrafyadan Ziya Bey’le pek anlaşamamışlar galiba. Bunları anti parantez olarak söylüyorum. Bu bahiste fazla konuşmak benim için hicap verici.

Selam ve sevgiler.

Emin Bey’e selamlar.

Rüştü Onur

-
- 1 Onur, 1941 yılının Aralık ayında yattığı Heybeliada Sanatoryumu'ndan 1942 yılının Mart ayında taburcu olur. Mektubun tarihinin 1942'nin başlarına ait olduğu anlaşılıyor.
 - 2 *Petek*, o yıllarda Rüştü Onur'un çıkarmak istediği derginin adıydı, ancak dergi türlü sorunlar yüzünden çıkamaz.
 - 3 Necatigil arşivindeki “Mektup” şiiri İbrahim Tığ'ın hazırladığı *Rüştü Onur* kitabına alınmıştır (Kaynak Yayınları, 2020).

Sabahattin Batur

7.3.1945, İstanbul'dan

Sevgili Kardeşim,

Bir zarf içinde, ayrı ayrı tarihlerde yazılmış iki mektubunu alalı epeyi oldu; oldu ama benim de senden aşağı kalır yerim yok hani; bugüne kadar kaç defa cevap yazmağı düşünerek hatta kararlaştırarak sıramın başına oturdumsa da arzumu yerine getiremedim. Sakın senin mektubundaki bazı beni hırpalar mahiyetteki şeylere gücenerek yaptığımı sanma bunu. Şu son günlerdeki kadar kararsız bir hali yaşadığımı hatırlamıyorum doğrusu. Ne türlü konuştumsa, ne türlü yürüdümse sebebi hep bu içinde bulunduğum durumun bana verdiği haldendir. Hayır ben, pek senin kullandığın dili kullanmak istemem. Benimki de belki yalnızlıktan gelen bir sıkıntı ama seninkine benzemiyor dostum. Seninkisi sadece izbe pansiyonların rutubetli havasından doğan, böyle bir durumda olan her insanın duyabileceği bir yalnızlık. Geceleri sokaklardan insanların çekilivermesi ve bütün sokaklarıyla şehri bir insana bırakıvermeleri hakikaten korkunç bir şey. Ben de olsam bir başkası da olsa, böyle şeyler karşısında aynı şeyleri duyarmışız gibi geliyor bana. Ne dersin öyle değil mi dostum? Ama benimkisi daha başka, daha tuhaf bir şey. İhtimal bir zamanlar sen de yaşamışsındır böyle bir hali. Bir zamanlar beni memnun eden halen de başkalarının mesut yaşadıkları atmosfer beni müthiş sıkıyor, ne yapacağımı şaşırdım; senin de dediğin gibi şiir de doldurmuyor beni.

Benim bundan evvelki mektubumdan aldığın “cevabını geciktirme” sözüne bir de “Yegane ümidim, bu ihtar cümlesini bir nezaket itiyadı ile yazmış olmandır.” ifadesini eklemiştin. Doğrusunu istersen ben bunun manasını pek iyi anlayamadım; ama öyle sanıyorum ki sen benim mektupta kullandığım o ifadeye kızmışsın. İhtimal sen benim sana amirane bir edayla yazdığımı düşünmüşsün. Hayır dostum; yanıyorsun. Ben daha kimseye emretmedim. Korktum

kendime böyle bir herkesten bir üstünlük vermekten. Mamafih ben seni haklı buluyorum. Çünkü şimdi sen bir Teğmensin; bense daha ancak alalade bir neferim karşında. Nasıl olur da sana karşı böyle bir lisan kullanmama müsamaha edebilirsin, değil mi öyle? Ama Gönülcüğüm emin ol ben hiçbir zaman senin anladığın anlamda söylemedim o sözü.

Sonra gene senin sandığın gibi bir nezaket itiyadı ile de söylemedim. Bilmem bilir misin? Ben öyle pek nezaketten falan anlamam. Hatta çoğu yerlerde benim için, iyi; ama biraz nezaketle hareket etmesini bilmiyor; insana, duyduğunu söylüyor demişler arkamdan. Peki duyduğumu söyledimse hata mı etmiş oldum? Evet onlar öyle diyorlar işte. Halbuki söylenmesi icap eden şey başkaymış orada. Daha doğrusu karşımdakinin istediği şey başka imiş. Yani kendisini hiç itiraz etmeden tasdik edeyim istiyormuş. Bense beceremiyorum bunu bir türlü işte. Demek istiyorum ki ben nezaketten anlamam. Onun için sana söylediğim o söz ümidinin dışındaydı. Yani nezaketle falan alakası yoktu; ama bir emir de değildi. Sadece bütün bir samimiyetle arzu ettiğim bir şeydi. İşte o kadar.

Benim kıskançlığıma gelince; vallahi bilemem, belki de doğrudur. Fakat sana şunu söyleyeyim ki böyle bir sözü, böyle bir teşhisi ben ilk defa senden işitiyorum. Hem sonra işin tuhafına bak ki, ben diyorsun burada senin çok kıskanç olduğunu işittim; diyorsun. Hayatımda bu kadar hayret ettiğim bir şey olmamıştır. Benim kıskançlığımın şöhreti desene İzmir ufuklarını sardı. Pek bir şey demeyeceğim. Çünkü her sözüm herhangi bir suçlunun bir müdafaası gibi olacak. Luici Prandello'nun, size öyle geliyorsa öyledir. Fakat canımı sıkan bir şey de senin bunu her önüne gelene söylemendir. Bugün N. Ulvi'yi gördüm. O da bana aynı şeyi söyleyince bir ürperme hissettim. Sandım ki sen benim bu kıskançlığımdan çok zarar görmüş ve üzölmüşsün. Fakat düşünüyor düşünüyorum senin için söylediklerim arasında seni methüsena eden olanlarından başkasını hatırlayamıyorum. Hatta senin sözün geçen yerlerde mingayrihaddin, senin hakkında en salahiyetli ben konuşabilirim diyerek bundan bir gurur payı çıkarmaya çalışıyorum. Daha açık bir deyişle senin dostun olduğunu söylemekten zevk alıyorum. Peki öyleyse bu kıskançlık da nerden çıkıyor diye kendi kendime soruyorum ama cevabını kendimde bulamıyorum.

Varlık'taki "temporamutantur" adlı şiirini çok beğendim. Böyle bir şiir yazmış olmağı ben isterdim. (Kıskançlık denen şey bu mu yoksa?) Çok beğendim Gönülcüğüm o şiirini; ama temporamutantur ne demek allah aşkına? O kadar gavurca bilenlere sordum; kimse de biliyorum demedi. Bana yolladığın "Evlilik Hakkında" adlı şiirini de pek beğendim. Benim de ona yakın bir şiirim var; ama ben senin gibi, senden çaldım falan demeyeceğim. İstersen sen öyle kabul et. Bana gönderdiğin o şiirini *Yaratış*'ta bastıramayacağım; kıskançlığımdan falan değil ha... sadece kâğıt buhranı yüzünden *Yaratış*'ın neşriyatını durdurmuş olması buna sebep oluyor.

Kovan için şiir göndereceğim. Ama şimdi öyle hazırda şiirim yok da ondan gönderemiyorum. Yalnız sana hazırlamakta olduğum bir seri şiirden birkaç tanesini yazacağım. Fakat bunların basılmasını istemem.

Gözlerinden öperim kardeşim.

Benim kıskançlığımı söyleyenlere çok çok selamlar...

Sabahattin Batur

Sabit Kemal Bayıldırın

12.12.1975

Sevgili Hocam,

“Daktilo”¹ çözümlemesini yeniden yazdım,² daktilo ettim. *Türk Dili*’ne göndereceğim. Yeniden ortaokula verildiğim için, çalışmaya daha çok vakit ayırabileceğim. Memet Fuat, *Yeni Dergi*’yi yeniden çıkaracak mı, bilmiyorum. Ayrıca *Varlık*’a bir şiir çözümleyip göndermeyi düşünüyorum. Sanırım bu şiir “Nilüfer” olur. Ayrıca çağdaş şairlerden birer şiir çözümlemeyi düşünüyorum. Z. O. Saba’ya el attım bile. (Bilmem, *Türk Dili*’ndeki Gülten Akın çözümlememi görebildiniz mi?)

Bayramınızı kutlar, ellerinizden saygıyla öperim.

Sabit Kemal Bayıldırın
Muradiye Ortaokulu Türkçe Öğretmeni Bursa

Bursa, 10 Şubat 1976

Değerli Öğretmenim,

Gönderdiğiniz *Kareler Aklar* ile *Sevgilerde*’yi aldım. Teşekkürlerimi sunarım. *Kareler Aklar*’ı “Verimli yıllar dileğiyle” imzalamışsınız. Sizin de farkında olduğunuz gibi, bizde eleştirmenlik ya övücülük ya da yericiliktir. Edebiyat dünyamız bölük pörçük. Bu kliklerden birine gireceksiniz; onların kavgası doğrultusunda kılıç sallayacak-

1 Bu yazı ilk *Alkım* dergisinin 58. sayısında yayımlanır.

2 Necatigil, 10.5.1975 tarihli mektubunda “Daktilo” şiiri çözümlemesiyle ilgili birkaç konuya dikkat çeker ve yazının eklemeler yapılarak *Varlık* ve *Yeni Dergi*’de tekrar yayımlanabileceğini söyler, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

sınız; yoksa sayfalarda size yer yok.³ Söz gelimi, *Sevgilerde ve Kareler Aklar*'la ilgili bir eleştiri postaladım *Varlık*'a. Yayınlanacağından kuşkuluyum. Çünkü yazıda Nâzım'ın, Necip Fazıl'ın adı geçiyor. Yaşar Nabi her ikisini de sevmez. Düşünüyorum, yobazlığa karşı savaş açanlar, bir noktada yobazlıktan kurtulamıyorlar. Necip Fazıl'la aynı doğrultuda düşünmemem onun şairliğini yadsıمامı gerektirir mi? Sağ edebiyat da bir başka âlem! Geçenlerde *Hisar*'da Ahmet Arif üzerine bir yazı çıktı. Adam, Ahmet Arif'in halk edebiyatından "kurnazca" yararlandığını söylüyor. Solcu olursa, kurnazca yararlanmış, hinoğlu hinlik düşünen bir kişi oluyor; eğer halk edebiyatından yararlanan bir sağcıysa "milli değerlerden ustaca yararlanmış" olacak!

Militan'a Yakup Kadri'nin *Ankara'sı* üzerine bir yazı gönderdim, yayınlamadılar. Oysa, Bekir Yıldız'ı göklere çıkaran bir yazı gönderseydim, kuşkusuz başa koyarlardı.

Bütün bunlar kişinin yazma şevkini kırıyor, özellikle Marksçılar arasındaki yobazlığı anlayamıyorum. Ya onlar anlamamışlar Marx'ı, ya da ben. Marx, "İnsanlığın olumlu tüm yönlerinin mirasçısıyım." diyor; bizim az gelişmiş ülkenin az gelişmiş Marksçıları, edebiyatı Marksistlerle başlatmak istiyorlar. Bunların, burjuva sanatının değil, kölecî toplum sanatının hayranı Marx'ın yolundan gittiklerini sanmaları var, insanı kahrediyor.

"Daktilo" üzerine yazdığım yazıyı *Türk Dili*'nde görmüşsünüzdür. İlkine göre çok değişikliğe uğradı. Turgut Uyar'ın bir ara "Bir Şiirden" dizisi vardı; şimdi yazmıyor. Bunu ben sürdürmek istiyorum. Şimdi, E. Cansever'in *Çağrılmayan Yakup*'unu ele alacağım. Sırada T. Uyar'ın "Hızla Gelişecek Kalbimiz" var. Hilmi Yavuz'un *Bakış Kuşu* bende yok. Yeni basımının yapılacağını işittim. O çıkınca, *Bedrettin*'den bir şiir çözümleyeceğim. Attilâ İlhan'ın "Müğjan" ı da sırada.

Yeni Dergi'nin değerini şimdi daha iyi anlıyorum. M. Fuat, yılda üç dört kez kitap boyutunda çıkaracağını söylemişti; sanıyorum yazı gelmediği için yayınlamadı.

Ellerinizden saygıyla öperim.

Oğlunuz.

Sabit Kemal Bayıldırın

3 Necatigil 14.2.1976 tarihli cevabında "Yüklü-hazırlıklı eleştiri ve yazılar, her zaman için, eninde sonunda bir yayın alanı bulur." diyor. (Bkz. s. 299)

Bursa, 17.2.1976

Cevap, 9.12.1976

Değerli Öğretmenim,

Anladığım kadarıyla “Daktilo” yorumumu beğenmişsiniz. Bu benim için büyük bir sevinç kaynağı. *Aklar*’da tasavvuf eğilimi görüp parmak basmıştım; dilerim yorumum size ters düşmez. Ayrıca bir şiir dizisinde sizin “Nilüfer”inizi de incelemek istiyorum. Çünkü, Yunan kültürünün –son zamanlarda izini göremiyorum– şiirinizde özümlemesine bence iyi bir örnek.

Şimdi Cansever’in *Çağrılmayan Yakup*’unu ele aldım. Girişi yazıldı. Şiiri varoluşçuluğa bağladım; bu yüzden varoluşçuluk üzerine yazılmış kaynakları yeniden gözden geçiriyorum. Hatırlarsanız, şiirin yazıldığı dönemde Sartre’dan epeyce çeviri yapılmıştı; hatta *Yeni Dergi*, ilk sayısında Sartre ile yapılan bir konuşmayı yayınlamıştı.

Şiir çözümlemelerinde dergiler iyi kaynak oluyor. Benimse dergilerim 1963’ten bu yana. Son bir yılın dergileri dışında kalanları fişledim.

Bursa’ya gelmeyen dergilerin başında *Yeni Ufuklar* ile *Soyut* var. Geçen yıl kitapçıma getirttim, ama alıcı çıkmadı; bu yüzden şimdi getirtmiyor. Okuyucu siyasal dergilere kalmış durumda; Bursa’da en büyük satışı *Birikim* (20 tane) yapıyor. Sonra *Militan* (15 tane) geliyor satışta. *Varlık*, *Türk Dili*, *Yarına Doğru*, *Direnış*, *Özgür İnsan*, *Edebiyat*, *Diriliş*, *Milliyet Sanat*, *Hisar* izleyebildiğim dergiler. Okuyucu teorik siyasal kitaplar okuyor, edebiyatı küçümsüyor. Elbette yanlış bir tavır.

Kitap ve dergiye ayda 300-400 liradan fazla ayıramıyorum. Bu nedenle gönderdiğiniz listede bende olan bir iki tane. Okuyucu olarak, dergilerde rastlayıp kendilerinden kalıcılık beklediklerimi alıp okuyabiliyorum. Sözgelimi F. Baykurt’un son kitaplarını almadım, okunmayacak denli sıkıcı ve ilkel buluyorum.

Gönderdiğiniz listede bulunan şiir kitaplarının dışındakileri göndermeyin. Bu yıl şiire ayıracığım zamanımı. 10-15 şiir çözümlemesinden sonra, öykü çözümlemeleri yapmak istiyorum. Bahara İstanbul’a gelebilirim; sizi ziyaret ettiğimde öbür kitapları alırım.

İlginize teşekkür eder, ellerinizden saygıyla öperim.

Oğlunuz.

Sabit Kemal Bayıldiran

Bursa, 13.12.1976

Cevap, 4/5.1.1977

Değerli Öğretmenim,

Beni çok sevindiren mektubunuzu⁴ bugün aldım. Uzun uzun yazmışsınız, sağ olun. Sizinle söyleşme ihtiyacım büyük. Biliyorsunuz, edebiyat dünyamızın dışındayım. Dergilere, gazetelere yansayanlar, bizi aldatıyor. Görebildiğim kadarıyla ucuz hesaplar yapılıyor. Tüm bu hesapları, İstanbul-Ankara dışındakilerin bilmesi olanaksız. Oysa ben tüm bu hesapların dışında kalmak istiyorum. Ben bir sosyalistim ama sosyalist öz taşımayan sanat eserinin değersiz olacağı kanısında değilim. Burada sosyalist arkadaşlarla sürekli tartışırız. (Sanatı izleyen bir-iki arkadaş var.) Mübarekler, sanatın sosyalistlerle başladığı kanısındalar. Marx, “İnsanlığın olumlu olan her şeyinin mirasçısıyız.” diyor; bizim beyler her şeyi inkâr ediyorlar. Bu Bursa’daki durum. Öbür yerlerde de bundan pek farklı değil.

Görebildiğim kadarıyla bir sanatçıyı ya yerlere batıracaksınız ya da göklere çıkaracaksınız. Ben bu anlayışın dışındayım. Sözgelimi size karşı saygım sonsuz. Ama bir şiirinizi beğenmediğim zaman –nedenlerini belirtmek koşuluyla– açıkça söyleyebilirim. (Şurada birini söyleyeyim: Çok kişi sizin Atatürk’le ilgili şiirlerinizi beğeniyor. Bence, sizin şiir duyarlığınıza ters düşüyor o şiirler. O şiirleri duymamışsınız; kurgusal şiirler. Başarılı yönleri de, bir şiir ustasının Türkçeyi kullanma ustalığından kaynaklanıyor. Yani zenaat yönünün büyük başarısı, o şiirlerin altındaki kurgusalılığı örtebiliyor.)⁵

Kendime geçen yıl bir taslak yaptım. Her şairden bir şiir inceleyecektim. Dünya görüşüm doğrultusunda olacaktı bu çözümlemeler. Ama şair kendi dünyasını (ya da dünya görüşünü) başarıyla verebilmişse, alkışlayacaktım. Ama yazıların yayınlanması için ödün vermem gerekiyor, düşüncesi beni böyle bir çalışmadan alıkoydu. Şimdi Hilmi Yavuz’un “Börklüce Mustafa”sını gönderdim Soyut’a. Aldı beni bir düşünce: H. İbrahim Bahar’la H. Yavuz’un arası nasıl acaba? Ben Hilmi Yavuz’un şiirlerini oldukça beğendim. (“Doğu Şiirleri”ni de zevkle okuyorum.) Eğer H. İ. Bahar’la H. Yavuz’un arası iyi değilse

4 Necatigil’in 9.12.1976 tarihli bu mektubu için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

5 Necatigil 4/5 Ocak 1977 tarihli mektubunda “Atatürk (ya da millî şiir) benim işim, benim harcım değildi, biliyorum” der, bkz. s. 300.

o yazı yayınlanmaz. Ki sanıyorum yazdıklarım içinde en iyisidir bu yazı. Şimdi elimde Dağlarca'nın "Kızılırmak Kıyıları" çözümlemesi var. (Bu şiirin ilk yayınlandığı yeri bulamadım. Bana iletebilirseniz büyük bir yardımda bulunmuş olursunuz.) Dağlarca'nın –bir kitabı dışında– tüm şiirlerini yeniden okudum. Kendisiyle yapılan konuşmaları bir kez daha inceledim. Ama Dağlarca'da kimi oportünist yönler gördüm ki, vurgulamadan edemedim. Sözelimi, kendisi daha ilk şiirlerinden beri toplumcu olduğunu söylüyor (*Milliyet Sanat* dergisi, Sayı 113). Oysa Dağlarca toplumcu filan değil. Hümanist bir şair Dağlarca. Emekçinin sömürsüz düzen kurma savaşımını tarihsel bir gelişim ve zorunluluk olarak görmüyor. O, yoksula acıyor. Bu da onu yoksulların sorununa yöneltiliyor. Dağlarca'yı sömürü ilgilendirmiyor. O, sorunlara duygusuyla yaklaşıyor, usuyla değil. Kaldı ki onu *Toprak Ana*'ya iten *Bizim Köy*'ün serdiği tablodur. Toplumculuğuna Nâzım'dan kanıt getirmesi bir şey değiştirmez.

Bir de Dağlarca'nın toplumsal ortamdan çok etkilenmesi var (Eleştirmenler "etkilenmemiş" diyorlarsa da). Bir kez Amerikançılık mı moda, ABD gemilerine övgü var. Aydınlar Mevlâna'ya mı yöneldiler, gelsin Mevlâna şiirleri. Aydınlar Sosyalizm'e eğilimli olunca, Dağlarca da geride kalmaz. (*Dört Kanatlı Kuş*'un arkasındaki bibliyografyada M. Ergin'in bir yazısından söz ediliyor. Yazıyı bulamadım ama başlığı ilginç: "Dağlarca Kürşat Destanı Yazıyor".)

Şimdi bütün bunları dile getirsem, nerede yayınlayabilirim? Kaldı ki ben Dağlarca'nın o toplumcu şiirlerini değil, metafizik şiirlerini daha çok beğeniyorum. Bunu da söylediniz mi sosyalistliğiniz güme gider!

Dağlarca yazısını daktilo ettikten sonra size yollayacağım. Düşüncelerinizi lütfeder gönderirseniz çok sevinirim.

Bir de Sezai Karakoç'un "Üç Şehzade" adlı şiirini çözümlemek istiyorum. Sezai İslamcılar içinde –Kısakürek'ten sonra– en iyi şair. *Edebiyat* dergisinin şairlerini de okudum. İçlerinde oldukça umut vericiler var. (Örneğin O. Sarı) Bir İslamcıyı inceleyen yazı nerede yayınlanabilir? Bir sorun daha.

T. Uyar'ı bu yüzden yazamadım. Turgut'u hep övmüşler. Kuşkusuz yetenekli bir şair. Ama yoğunluk yok. Gereksiz tekrarlar çok. Herkesin göklere çıkardığı bir şairde kusur gösterme cesaretini benim gibi toy bir kişi gösterebilir mi?

Sevgili öğretmenim, yazıların iki dergide birden çıkışı şöyle oldu. Ben yazıyı *Varlık*'a gönderdim. Dört ay bekledim, yayınlanmadı. Ben de umudu kestim. *Soyut*'a gönderdim yazıyı bunun üzerine. *Soyut*, yazıyı hemen o ay yayınladı. İşte terslik burada. Ben *Varlık*'ın dört aydan sonra o yazıyı yayınlayacağı umudunda değildim (*Varlık*'a Sevgi Soysal'la ilgili bir yazı gönderdim on gün önce). Duruma çok üzuldüm.

Cansever üzerine olan yazımı beğenmenize sevindim. Beni yüreklendiriyorsunuz. Bir şey başarısam bundaki payınız çok büyüktür. Yazılarımla ilgili öneri ve eleştirilerinizi her zaman bekliyorum. Buradaki arkadaşlar “Güzel” diye kestirip atıyorlar. Oysa ben beğenmiyorum. Ben hırslıyım herhalde. Bir Murat Belge düzeyinde olsun istiyorum yazdıklarım. Aklım bunun olanaksız olduğunu söylüyor ama duygum kabul etmiyor. Bu nedenle sürekli okuyorum, fişliyorum. (Bu pratik fişleme yöntemini öğrettiğiniz için size borcum büyük. Ben de burada birkaç arkadaşı bu yöne ittim. Biri tanıdığınız sandığım bir imza: Ahmet Uysal.)

Milliyet Sanat dergisindeki yazı kırıldı için yanlış anlamaya neden oldu. Ben şiirin özlü söze dayanması gerektiğini, yoğunluktan yoksun şiirin şiir sayılmayacağını anlatmak istedim ama yazıdan bu anlam pek çıkmadı, gibime geliyor. “Çok çığ çağ” bir anlayışın, bir dünya görüşünün yoğun anlatımı kanısındayım. Sloganı olumsuz olarak –özellikle şiir için– değerlendirmek yanlış kanısındayım. Edebiyatımızda genel tavır, “Benim doğrultumda söylüyorsa güzeldir.” biçiminde. Oysa ben istiyorum ki, “Benim gibi düşünmüyor ama güzel söylemiş.” diyebilmeliyiz.

Sizin sosyalistliğiniz soruna gelince, bu sanıyorum Marksist terminolojideki “yabancılaşma” kavramından kaynaklanıyor. Özellikle Batılı sosyalistler yabancılaşmayı çok önemsiyorlar. Sizin şiirlerinizde toplumun bireyle çekişmesinden doğan bir tem var. Bu da çoğu kişide sizin sosyalistliğiniz yargısını uyandırıyor. Oysa sınıflı tüm toplumlarda yabancılaşma vardır. Bu da ana çelişki olmadığı için yabancılaşmaya karşı çıkan bir kişiyi sosyalist yapmaya yetmez. Ama bir sanatçının değerini sosyalist olup olmamasıyla ölçmek bence en büyük yanlış. Azerbaycan'da Fuzuli'nin, Nesimi'nin, Ali Şir Nevaî'nin heykelleri olduğunu söylediğim zaman çoğu arkadaş şaşıyor. Sosyalist bir devlette sosyalist olmayanların heykeli nasıl

olabilirmiş? Oysa çağdaş bir İsa olan Tolstoy'un heykelini dikti-ren Lenin. Hem de "Bizi anlamadı ama o büyük bir sanatçıydı." diyor Lenin. Biz ise bir Dranas'ı görmezlikten geliyoruz, olacak iş değil. Beni en üzen nokta bunların da Sosyalizm adına yapılması. Sosyalist bir Hasan İzzettin Dinamo'nun şiirlerini okurken cinle-rim tepeme çıkıyor. Ama bir narodnik Külebi'nin şiirlerini zevkle okuyorum.

Bir Kemal Tahir'i Atatürk'le ilgili görüşlerinden değerlendirmek toplumbilimcilerin işi. Ama bakıyorum, kişi Atatürk'e karşıysa Kemal Tahir'i çok seviyor. Ya da Atatürkçü ise Kemal Tahir'i yere batırıyor. Bir arkadaşşıma Adalet Ağaoğlu'nu beğendiğimi söyledim. Arkadaşıım ise hiç beğenmediğini söyledi. Bir süre geçtikten sonra Adalet'in bir yazısı, arkadaşın tuttuğu partinin yayın organında ya-yınlandı. Arkadaş daha önce söylediklerini unutmuş olacak ki, bu kez Adalet'i göklere çıkardı. Bilmem gördünüz mü, Şükran Kurda-kul ile Kemal Özer, *Bir Gün Tek Başına'yı* bir güzel yerin dibine ba-tırdılar. Türkali'nin bütün suçu "Doktorcu" olmak. Oysa Türkali'nin romanı son yıllarda okuduğum en güzel romanlardan biri.

Değerli öğretmenim, şiirlerini çözümlemeyi düşündüğüm şa-irlerin listesini çıkardım. Bunlardan bir ikisinin çözümlemesini yaptım. Kimi şairlerden hangi şiiri çözümleyeceğimi de saptadım (Tabii bunlar değişebilir). Bu çözümlemeler bitince bir kitap olarak yayınlamayı düşünüyorum. Listeyi gözden geçirip önerilerinizi ve uyarılarınızı yazarsanız, sevinirim.

1- Faruk Nafiz Çamlıbel; 2- Nâzım Hikmet "Onlar Ümidin Düş-manıdır Sevgilim"; 3- N. Fazıl Kısakürek "Sakarya" ya da "Yunus"; 4- A. Muhip Dranas "Elif" ya da "Kar", 5- Orhan Veli; 6- Oktay Rifat "Fatih'in Resmi"; 7- Melih Cevdet Anday "Troya Önünde Atlar"; 8- Dağlarca "Kızılırmak Kıyıları"; 9- Cahit Sıtkı Tarancı "Şaşırdım Kaldım"; 10- Ziya Osman Saba "Beyaz Ev"; 11- İlhan Berk; 12- Ahmed Arif "Hasretinden Prangalar Eskittim"; 13- Attilâ İlhan "Müjgan'a Aşk Şarkıları"; 14- Cemal Süreya "Ülke"; 15- Cahit Külebi "Türk Mavisi"; 16- Ceyhun Atuf Kansu "Bağımsızlık Gülü"; 17- Ali Yüce; 18- Sezai Karakoç "Üç Şehzade"; 19- Turgut Uyar "Hızla Büyüyecek Kalbimiz"; 20- S. Aksal "Pan'ın Ölümü".

Yukarıdaki listeden C. Atuf Kansu'nun şiir kitaplarından eksikim var. Kendisine yazıp isteyeceğim. Bunun dışında bir iki gereksinimim var. Cahit Sıtkı'nın *Ziya'ya Mektuplar*'ını Bursa'nın tüm kitapseverlerine sordum. Kimsede yok. İstanbul'a gelince sahafları bir kez daha yoklayacağım.

Hocam, İstanbul'a üç kez geldim. Telefonla sizi aradım ama telefona cevap veren olmadı. Birinde Nurer Uğurlu'nun orada sizi saatlerce bekledim. Nurer, o gün Kadıköy'de bir imza gününe gideceğinizi, kendisine uğrayacağınızı söylemişti. Fakat sizler sanırım İstanbul'da değildiniz. Çünkü İstanbul'da üç gün kaldım. Telefonlara cevap veren olmadı. Üçüncü gelişim haziran sonuydu. Yine telefona çıkan olmadı. Ama bu kez gelirsem, Bursa'dan telefon edip sizden randevu isteyeceğim.

Mektubum çok uzadı. Gevezeliğimi bağışlayın. Çok okumağa çalışıyorum ama edebiyat konusunda içimi dōkeceğim kişi yok gibi koca Bursa'da. Ayrıca sizin değerli vakitlerinizi almağa hakkım olmadığını biliyorum. Yine de büyük hoşgörünüze sığınmaktan başka çare yok.

Ellerinizden saygıyla öperim.

Oğlunuz.

Sabit Kemal Bayıldiran

Bursa, 29.12.1977

Cevap, 17/18.1.1978

Değerli Öğretmenim,

Basından öğrendiğime göre Almanya'ya gidip döndünüz.⁶ Pazarkaya, orada yaptığınız konuşmayı özetledi, zevkle okudum. Ama hepimizi bilgilendirecek bu konuşmanın tümünü, tüm edebiyatseverler merak etseler gerek. Bize konuşma metnini niçin

6 Necatigil "İkinci Dünya Savaşı Sonrası Balkan Milletleri Edebiyatları Haftası"na davet edilmiştir ve 1-15 Ekim tarihleri arasında Almanya'dadır.

sunmuyorsunuz? Yazı uzun olabilir; Varlık ya da Türk Dili sanırım tümünü yayınlayabilir?⁷

Bugünlerde yazamıyorum. A. İlhan incelemesini Birikim'e yollayalı üç hafta oluyor. Sanırım dergide yer alır; 25 sayfalık bir yazıyı başka yerde yayımlamak olanaksız.

F. N. Çamlıbel'le ilgili notlar çıkardım. Onun "Sanat" adlı şiirini çözümleyeceğim. M. E. Yurdakul'un, Nâzım'ın, Tanpınar'ın sanat-şiir konusunda "manifest" niteliğinde şiirleri var. Onlarla karşılaştıracam.

Divan ve âşik şiirinde de kırıntılar arayacağım. Fuzuli'nin "Şair sözüne inanma"sı ile Nedim'in "Şairsin, taze imgeler yaratmaktır görevin" dediği hatırımda. Değirmek istediğim sorunsal, Türk şiirinde sanatın (özellikle şiirin) işlevi konusunda ne denmiş, hangi ideolojik estetik noktalarından yola çıkılmış.

Bu konuda önerilerinizi, uyarılarınızı bekliyorum.

Bu yıl şiir kitabınız yok mu?⁸ Dergilerde okuduklarımız kitaplaşmalı; bir arada okumanın tadı başka oluyor.

Hocam, Türkiye Yazıları'nda "Adamlar" bölümünü yazan kim?

Yeni yılınızı kutlar, ailecek ellerinizden öperiz. Necatigillere saygılar iletiriz.

Oğlunuz.

Sabit Kemal Bayıldır

7 Necatigil'in hazırladığı "Balkan Ülkeleri Edebiyatlarından Türkçeye Çeviriler" başlıklı bu rapor Türk Dili dergisinin 1 Temmuz 1978 tarihli 332. sayısında yayımlanır. Bkz. Düzyazılar-II, YKY, 1999.

8 Necatigil 17/18.1.1978 tarihli cevabında şiir üzerine yaptığı saptamaları bir kitap olarak bir araya getirebileceğinden bahseder. (Bkz. s. 301) Bir yıl sonra şiir poetikasını anlattığı Bile/Yazdı isimli kitabı çıkar. (Ada Yayınları, 1979)

Salâh Birsel

İstanbul, 11.12.1942

Cevap 23.1.1943

Azizim Behçet Necati,

Nazik mektubunuzu aldım. Hakkımda gösterdiğiniz hislere teşekkür ederim. Rüştü'nün [Onur] şiirlerinden birkaç tanesini yazdım, gönderiyorum.¹ Rüştü için hazırlamakta olduğum bir yazıyı da birkaç güne kadar göndereceğimi ümit ederim. Birkaç arkadaştan da bu mevzua dair yazılar almağa çalışıyorum. Rüştü'nün son şiirlerinden birkaç tanesi bende yok. Bunlardan biri "Zonguldak'ta gözlerine mil çekileceğinden" bahis açan şiir,² bir de "Memnuniyet" adlı şiirdir. Bunlar *Yeni Zonguldak*'ta neşrolundu zannediyorum. Ben de bunları sizden rica edeceğim. Rüştü'nün son bir iki şiiri de gine bende yok. Hele bir sonuncusu –ki siz Zonguldak'a gittikten sonra³ yazmıştı– bunun ismini bile bilmiyorum. Bu şiirleri Rüştü'nün kaldığı yerden istememiz lazım. Bunu Sabahattin Batur'la halletmeğe çalışacağım.

Biz burada Hilmi Ziya Bey'in [Ülken] *İnsan* mecmuasını çıkarmağa karar verdik.⁴ *Şehir*'in⁵ imtiyazı çok uzayacak belki de hiç neticelenmeyecek. Halbuki *İnsan*'ın çıkması için hiçbir formaliteye lüzum yok.

Bu münasebetle sizin de gerek şiirleriniz gerek makale ve tercümelerinizle bizi beslemenizi rica etmekteyiz. Eğer bu arada mecmuadan maddi yardımınızı da esirgemezseniz çok memnun olacağız.

1 Şair Rüştü Onur 2 Aralık 1942 tarihinde vefat etmiştir.

2 Bahsi geçen "İtiraf" şiiri *Ocak* gazetesinde 25.1.1942'de yayımlanmıştı.

3 Necatigil 10 Ekim 1941-1 Mart 1943 tarihleri arasında Zonguldak'ta öğretmenlik yapmıştı.

4 Ülken, *İnsan* dergisini 15 Nisan 1938 - Ağustos 1943 tarihleri arasında toplam 25 sayı çıkarır. Birsel, 1943 Şubat ayında yönetimi devralır ve beş sayı boyunca (20-24) sürdürür.

5 Rüştü Onur ve Kemal Uluser o dönem *Şehir* ya da *Petek* isimli bir dergi çıkarmak isterler ancak bu istek gerçekleşmez.

Memleketimizde edebi bir mecmua ne gibi imkân ve vasıtalarla çıktığını bildiğiniz için bu aşırı samimiyetimi hoş görürsünüz zannederim.

Selamlar.

Salâh Bîrsel

Adres: İstanbul PK 278

Bir rica daha: Benim *Ocak* gazetesinde bir yazım olacak, çıktıysa onu ve sonra Rüştü'ye dair hazırlayacağınız sayıdan birkaç tane rica edeceğim.

İstanbul, 19.1.1943

Kardeşim Behçet Necati,

Yeni Zonguldak ve *Ocak* ve daha sonra *Karaelmas* mecmuasını aldım. Teşekkür ederim. Rüştü için bütün arkadaşların gösterdiği alakaya hayranım. Siz hepiniz sevginizi bihakkın ispat ettiniz.⁶ Ben Rüştü'ye halen borçlu vaziyetinde bulunuyorum.⁷ Şimdilik *İnsan*'da onun için bir sahife yapmak istiyoruz.

Senden ricalarım hiç eksilmiyor. Belki biraz da, yahut haylice başını da ağrıttım. Söyleyeyim:

Bizim çıkardığımız çocuk hikâyeleri var: "Akıllara Durgunluk Veren Ülkelerde" adı altında. Sekiz forma çıktı ve birinci cilt tamamlandı. Şimdilik onlardan başka çıkarmayacağız.

Rahmetli Rüştü, Muzaffer Soysal'a bunların Zonguldak'ta satışını temin etmesini rica eden bir mektup yazmıştı. Biz Muzaffer Soysal'a 8 sayıdan da gönderdik. Şimdi artık onlardan başka sayı çıkmayacağı

6 Necatigil'in Rüştü Onur'un vefatından sonra *Ocak* gazetesinde (16 Aralık 1942, S. 59) "Rüştü Ölünce" başlıklı bir yazısı ve *Karaelmas* dergisinde (1 Ocak 1943, S. 6) "Bir Şair Yaşamıştı" adlı şiiri yayımlanır (Bkz. *Vaktin Zulmüne Karşı Yazmak*, YKY, 2019).

7 Salâh Bîrsel'in Rüştü Onur hakkında hazırladığı kitap 1956'da Yeditepe Yayınları'ndan çıkar: *Rüştü Onur "Şiirleri, Yazıları, Kendisi için Yazılanlar"*.

için, bunlar ne olduysa, Muzaffer'den sormanı rica ederim. İadeler varsa masraf bize ait olmak üzere tarafımıza gönderilmesini dilerim. Eğer hesabı da göndermek mümkün olursa çok memnun olurum. Her türlü masrafın gönderilecek paradan kesilmesi de mercudur.

Bir ikinci ricam:

Bizim AB Neşriyatı'nın⁸ bir iki kitabı çıktı, çıkıyor. Zonguldak'ta bize bayilik yapacak bir kütüphane adresi verirseniz, bizi düşünmüş olacaksınız. Bu adresi kütüphaneye görüştükten ve şartlarını öğrendikten sonra bize bildirirseniz, bilmem daha iyi olur mu?

Posta masrafı bize ait olmak üzere biz yüzde 20 komisyon bırakıyoruz.

Şimdilik çıkmış üç kitabımız var:

- 1- Panait İstrati *Baragan'ın Devedikenleri*, fiyatı 75 kuruştur. (Tercümesi benimdir)
- 2- Nurullah Berk *San'at Konuşmaları*, fiyatı 125 kuruştur.
- 3- A. Madat [Aşod Madatyan] *Sahnemizin Değerleri*, fiyatı 100 kuruştur.

Kütüphane kitapları tediye göndermemizi kabul eder mi?

Sonra bir de *İnsan* mecmuasının satışı için görüşmenizi rica edeceğim.

İnsan ay başında çıkıyor.

Zonguldak'a kaç tane göndermek icap edebilir?

Bütün bu angaryelerimizden ötürü affınızı tekrar, tekrar rica edeceğim.

Hürmetler.

Salâh Birsal

Adres: AB Neşriyatı PK 278 İstanbul

Not: *İnsan* için ne şiir ne de yazı gönderdiniz. Hiç olmazsa ikinci sayıya bunları yetiştirirsiniz değil mi?

AB Neşriyatı İstanbul PK 278

8 Birsal 1942 yılında Burhan Arpad'la birlikte AB Neşriyatı'nı kurar. 1943'te İhsan Devrim'in katılmasıyla ismi ABC Kitabevi'ne dönüşür. Yayın hayatı üç yıl sürer.

14.2.1943

Kardeşim Behçet Necati,

Mektubunuzu aldım. Gönderdiğiniz para da alındı. Ben de size bir mektup yazmıştım. Bu arada belki bir daha mektubunuzu alırım diye bekledim. Bilmiyorum, belki benim de tekrar yazmış olmam lazım geliyordu.

İnsan mecmuası çıktı, gördünüz. Size 16 tane gönderdim. Bilmem bir tanesini kendinize ayırdıktan sonra onları satılmak üzere bir bayiiye vermenizi rica edebilir miyim?

“Son 10 Yıldan Hikâyeler Antolojisi” henüz çıkmadı. Şimdilik bir iki ay da gecikecek zannederim. Evvela *Eyub*’u⁹ bastıracağız, sonra André Gide’in bir kitabı var. Az zamanda rastlaştığımız zorluk ve burun buruna geldiğimiz hakikat, bizi bu yolda verilmiş bazı kararlardan uzaklaştırmaya, bazılarını da değiştirmeye vardırdı. Galiba piyasaya intibak ediyoruz. Bu, oldukça hazindir. Fakat elden ne gelir? Karilerden evel kitabı satıcılara (bayiler, kitapçılar) sevdirmek lazımmiş. Bunu yeni öğrendik. Kitapçı bu kitap satmaz hükmünü verdikten sonra, kitabı alıp rafına kaldırıyor, onun birkaç müşterisi çıkacağını, kitabın aranacağını bile kabul etmiyor. Ve bittabi vitrinine bile koymuyor. Hele kimisi hiç kabul etmiyorlar.

Dedik ki: “Sermayeyi uzun müddet bağlı tutacak olan böyle bir antolojinin basılışını bir müddet tehir edelim.” Mahdut sermayeli ve işin başında olan bir teşkilat için bu mühim bir karar olsa gerek.

Bu arada size olan vaziyetimizden mahcubuz. Herhalde sizi talebelerinize karşı da güç bir durumda bıraktık. Özür dilemekle bu işin affolunmayacağını takdir ediyoruz.

Muzaffer Soysal’ın adresine biz çocuk hikâyeleri göndermiştik. Adedini ben hatırlamıyorum. Ya 160 yahut 200 olacak. 6 kuruştan 9 kûsur lira ediyor. Eğer satılmışsa sizin 9 liranızı oradan almanızı rica edeceğiz. Satılmayanlar varsa lütfen onları bizim adresimize göndersinler, biz o zaman sizin 9 liranızı doldururuz. İsterseniz *Baragan*’dan da gönderebiliriz.

Sizden bizim kitaplar için bir bayi adresi rica etmiştim. Bizim namımıza konuşursanız ayrıca memnun olurum. Kitapçılara yüzde 20 iskonto yapıyoruz. Posta ücreti bize ait.

9 *Eyub*, Joseph Roth, çev. Burhan Arpad, ABC Kitabevi, 1943.

Size bir adet *Baragan'ın Devedikenleri*'nden de gönderdim. Alınınız mı? *Karaelmas* için bana sizin gazeteniz demenize çok müte-hassis oldum. *İnsan* için daima yazı ve şiir beklemekte olduğumuzu unutmamanızı rica ederim.¹⁰

Tekrar özür dilerim.

Selam ederim.

Salâh Birsal

İnsan'ların hesabı 15 kuruştan görülecek.

ABC Kitabevi Ankara Cad.
Cağaloğlu Yokuşu. PK 278

İstanbuldur, 27.5.1943

Kardeşim Behçet Necatigil,

Mektubunu dört gözle bekliyordum. Bunu sana hemen cevap yazmamla anlayabilirsin. Bana kalırsa buraya gelmen, askerliği¹¹ gelecek seneye atman lazımdı. Sana o kadar alışmışım ki.

Vaziyet şöyle: Sen orada benim, ben de burada senin şiirlerini beğenmekteyiz. Son üç şiirin öylesine hoşuma gidiyor ki, herke-se onlardan bahsediyorum. Galiba onların birçok mısrağlarını da ezberledim.

İnsan biraz geç çıkacak, belki haziran sonlarına doğru. *İnsan* mecmuasının yedinci sayısı galiba bulunamayacak.. *Cevizli Bahçe*¹² geldi. Ankara'daki adresine göndereyim mi? Yoksa eve göndermemi istersin?

Servetifünun mecmuası bir anket yapıyor. Anketi yapan: İhsan Boran. Bana sualleri sana da göndermemi söylediler. Yazdım gön-

10 Necatigil'in o dönem *İnsan* dergisinde çıkan şiirleri şöyleydi: "Gençken I" (S. 20, 1943); "Aile" (S. 22, 1943); "İhtiyarlık" (S. 23, 1943). Bu şiirler daha sonra *Kapalı-çarşı* kitabında toplanır (Marmara Kitabevi, 1945).

11 Necatigil Zonguldak'tan ayrıldıktan sonra 1943'ün Mart ayında Pertevniyal Lise-si'ne tayin edilir. Yaz dönemine girince yedek subaylık için başvurup Ankara'ya gider. Ardından da İzmir'de levazım subayı olarak askerliğine devam eder (Ekim 1943 - Kasım 1945).

12 Kemal Bilbaşar'ın öykü kitabı (Yeniyol Basımevi, 1941).

deriyorum. Cevap vermekte acele et. İlk cevaplar arasında seninki de çıksın.¹³

“Evlilik”ten ne haber? Yani evleniyor musun demiyorum. Unamuno’yu¹⁴ soruyorum. Biz şimdi *Mukaddes Sefalet*’i bastırıyoruz. Orada “Evlilik”i ilan edeceğiz. Sen ne yap yap onu bir an evvel temize çekmeye bak. Hemen temize çekersen biz de hemen basarız.¹⁵

Eyub basıldı. Ondan bir adet sana Ankara’ya göndereceğim. Bu, bugün cumartesi olduğuna göre müsaadenle pazartesiye kalsın. Çünkü bu mektubu acele yazıyorum. Taksim’e yetişmem lazım: Âşıkım. Bir de güzel bir şiire başladım, adı şu: “Salâh Bîrsel’in Aşkı”.¹⁶

“Bir de güzel şiire başladım” sözü Sabahattinvari oldu. Ama ben onu kızın güzelliğini kastetmek için kullandım.

Mektubunu beklerim. *Cevizli Bahçe* için talimat ver. “Evlilik”i bize en erken ne zaman teslim edebilirsin? Anket cevabını geciktirme ve bir adet fotoğrafını da ilave et. Fotoğrafın da basılacak.

Selam ederim.

Salâh Bîrsel

ABC Kitabevi Ankara Cad. Cağaloğlu Yokuşu
PK 278 İstanbul

28.12.1943

Kardeşim Behçet Necatigil,

Evet sana mahcubum. Miguel de Unamuno’nun hikâyesi geldi. Elimde. Sonra şiir kitapları da göndermişsin. Onları da aldım. *Haydut*

13 Necatigil anket cevaplarını gönderir ancak Bîrsel 28.6.1943 tarihli mektubunda sorular değiştiği için anketin yeniden cevaplanması gerektiğini söyler ve ekler; “Buna kızacaksın sanırım”.

14 Aslında Bîrsel burada Unamuno’nun *Sis* romanından bahsediyor, aynı dönemdeki tarihsiz bir mektubunda *Sis*’in yılbaşında basılabileceğini söylüyor. Ancak bu düşünce gerçekleşmiyor ve roman 1948’de MEB Yayınları’ndan çıkıyor.

15 Necatigil, Tahir Alangu’ya yazdığı Haziran 1943 tarihli mektupta romanı okulun bitiş tarihine ertelemelerini istediğini söyler, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

16 Bu şiir *Dünya İşleri* kitabında yer alır (Yirminci Asır Yayınları, 1947).

çıktı. *Havr Noteri* çıktı. *Sebil ve Güvercinler* çıktı. *Kızıl Çulluyolu* çıktı. Son ikisi şiir kitabıdır. Sana bunların hepsini göndereceğim. *Havr Noteri* elimizde kalmadı. Mücellitte ciltleniyor. Onu bekliyorum.

Sana bu kadar geç cevap vermemin sebebi var, ben İhsan Devrim'le ayrılıyorum. Daha doğrusu İhsan ABC'den ayrılıyor. Bir aydır bunun telaşı vardı. Daha da bitmedi. Ben *Değirmen* mecmuası sahiplerinden M. Naci Baysal'la ortak oluyorum.¹⁷ Devir işleri filan bir 10-15 gün sürecek sanırım. Buna nazaran senin tercüme ücretini kanunisanı [Ocak] ayı içinde gönderebileceğim. Birkaç güne kadar *Kenar Mahalle*'yi matbaaya vereceğiz. *Kenar Mahalle*'den sonra *Sonbahar Yıldızları Altında*¹⁸ romanını matbaaya vereceğiz. Eğer daha evvel basmak mümkün olmazsa şubat sonunda *Sonbahar Yıldızları* çıkacaktır.

Miguel de Unamuno'nun hikâyelerine gelince: *Haydut*¹⁹ (hikâye kitabı olduğu için midir?) iyi karşılanmadı. Onun için ben yeni bir hikâye kitabı neşretmekten korkuyorum. Mamafih "Tam Adam"²⁰ hikâyesi çok hoşuma gitti. Yalnız o hikâyeyi bir kitap halinde çıkarmak da mümkün. 72 sahife tutacak. 50 kuruş da fiyat konulabilir.

Senden ricam: Bu kitaplardan hangisinin daha evvel basılacağına karar vermek işini bize bırak. Çünkü bizim de zarar etmememizi istemelisin. Sen bir kitabın maliyeti ve satışı üzerinde kesin malumata sahip olmadığın için işi başka türlü görüyor olabilirsin. Halbuki bazen iş, insanın gördüğünden daha başka türlü de oluyor.

Sonbahar Yıldızları Altında için beher formaya verilecek ücret bizim kitapların baskısına göre olacaktır. Orijinale göre değil. Zaten senin hesaba göre verilecek ücret ABC'yi Maarif Vekilliği ile boy ölçüşmeğe vardıratacaktır, ki bu bizim mahvımız demektir.

Sonbahar Yıldızları Altında temiz edilmişse gönder. Ben bu romanın 7-8 forma olacağını tahmin ediyorum. Demek ki sana olan borcumuz da 70-80 liradır. Bu parayı kanunisanı [Ocak] içinde sana gönderirim. "Tam Adam"ın basıldıktan sonra parası ödenecek.

17 *Değirmen* dergisi Ekim 1942 - Nisan 1944 tarihleri arasında toplam 12 sayı yayımlanmıştı.

18 Necatigil'in Knut Hamsun'dan çevirdiği bu roman 1949 yılında MEB Yayınları'ndan çıkar.

19 *Haydut*, Viktor Arlov, çev. Hasan Ali Ediz, ABC Kitabevi, 1943.

20 Necatigil Unamuno'dan çevirdiği bu öyküye önce "Tam Adam" adını verir, daha sonra bu ve diğer öyküleri toplu olarak *Yaman Adam* adıyla kitaplaştır (Varlık Yayınları, 1954).

“Ayrılıklar II”²¹ şiirini *Değirmen*’e verdim. Bilmem hata ettim mi? *Değirmen* çıkıyor. *İnsan*’ın çıkacağı şüpheli. Gözlerinden öperim. Mektubunu beklerim.

Salâh Birsell

İstanbul, 8 Mart 1951

Behçet,

Salı akşamı saat yedide gelmedin. Biz Fazıl Hüsniyle oturduk, destan tartışması yaptık. Neticede ben kızmadım, Fazıl kızdı. Neyse, çabuk yatıştı.

Ben salı günü siz geleceksiniz diye gelmiştim. Doğrusu sen gelmeyeceksen, bunu bildirmelisin. Biz o zaman Fazıl’la daha başka bir gün ve saatte de buluşabiliriz.

Onun için önümüzdeki salı seni bekleriz. Bu sefer de gelmezlik etme.

Nokta’nın 3. sayısı 15 Mart’ta çıkıyor.²² Bu sayı Ömer Edip Cansever senin portreni yazdı.²³ Gelecek sayı da kitabın hakkında bir yazı bulundurmağa çalışacağız. Zorluk, kitap tenkitleri yazarların mevcut olmayışından geliyor. Sen birisine (İsmail’e filan) böyle bir tenkit yazısı yazdırabilirsen, yazıyı memnunlukla basabiliriz.

Biz *Nokta*’ya abone olacaklara arkadaşların kitaplarından hediye etmeyi düşünüyoruz. Samim’e [Kocagöz], Naim’e [Tirali], Oktay’a [Akbal] yazdım, kitaplarından 50’şer adet istedim. Tabii sen *Kapalıçarşı*’dan bize birkaç kitap vermediği kabul etmezlik etmezsin. Gerçi 50 kitap vermek istemeyeceğini tahmin ediyorum. Ama ne verirsen bizim için kârdır. Fakat miktarı mümkün olduğu kadar yüksek tutmaktan kendini alakoymamalısın.

21 *Değirmen*, S. 11, 1944, bkz. *Kapalıçarşı*, Marmara Kitabevi, 1945.

22 Aylık olarak yayımlanan ve Birsell, Cansever ve Nevzat Üstün’ün kurduğu *Nokta* dergisi 15 Ocak - 15 Kasım 1951 tarihleri arasında toplam 8 sayı çıkar.

23 Necatigil’in *Çevre* kitabı hakkında Cansever’in yazdığı “Behçet Necatigil” başlıklı yazının ardından Birsell de bir sonraki sayıda “Çevre” başlıklı bir yazı yayımlar.

Saliya görüşürüz. Selma'nın gözlerinden öperim. Geçen gün Cavit Yamaç'ın karısını gördüm yolda, evlerine gittiğimiz akşam evde bulunmadıklarına üzölmüşler. "Bir gün Behçetlere gidelim." dedi.

Yengemize hürmetlerimi arz ederim.

Hoşça kal.

Saliya *Kapalıçarşı*'dan getirmek imkânı hasıl olursa, çok memnun olurum. 15 Mart'ta *Nokta*'nın üçüncü sayısı çıkmış olacak. Saliya dördüncü sayı için bir de güzel, ama çok güzel bir şiirini beklerim.²⁴ *Nokta* senin için çalışıyor. Sen de *Nokta* için çalışmalısın.

Salâh Birsell

Cihangir, 27 Şubat 1952

Behçet,

Tabii senin yüzünü gören cennetlik. Geçen gün Özdemir'e [Asaf] uğramışsın ama Tiralî'yi görememişsin.

Naim'in matbaası 3 Mart 1952 Pazartesi kurulmuş olacak. Naim bugünlerde makine mubaayası ve montesi ile meşgul olduğu için bu mektubu ben yazıyorum.

Derginin adı Naim tarafından "Yenilik"²⁵ olarak kararlaştırıldı. Boyu eski *Yenilikler* boyu. 16 sayfa. Kapak kendinden. 15 Mart'ta çıkıyor. Ben Külebi'ye, Kocagöz'e, Cumalı'ya birer mektup yazdım. Sen de bu ara ortalarda görünürsen dergiyi iyi bir şekilde çıkarabiliriz. El birliğı ile çok iyi neticeler alınabilir. Dergi için şimdiden en güzel şiirini ayır. Naim'in bir ricası da var senden. İlk ağızda şiir kitapları yayınlayacağını biliyorsun. Onun için sen hemen şiirlerini getir de resimletip faaliyete geçelim. Ben "Hacivat'ın Karısı"nı teslim ettim. Resimlerini de Turhan Selçuk'a yaptırdım.²⁶

24 *Nokta*'nın 15 Nisan tarihli 4. sayısında Necatigil'in Ernst Kreuder'den çevirdiğı "Sannatta Zevksizlik" başlıklı bir yazısı yayımlanır.

25 *Yenilik* dergisi 15 Aralık 1952 - Aralık 1957 tarihleri arasında toplam 62 sayı çıkar.

26 Birsell'in bahsettiğı bu kitap 1955'te Seçilmiş Hikâyeler'den yayımlanır. *Yenilik* Yayınları'ndan 1952'de *Şiirin İlkeleri* isimli deneme kitabı çıkar.

Şiirlerin için 25 lira telif hakkı da verecek Naim.

Sonra senden bir de şunu rica ediyor:

Sait'in şiirlerini de para verip satın almış. Ama bilirsin Sait Faik'in şiirleri hep dergilerde kalmış.²⁷ Onları dergilerden çıkarıp toplamak işi de sana düşüyor (Arşiv meselesi).

Onun için sen hemen gerek kendi gerek Sait Faik'in şiirlerini hazırlayabilirsen Naim çok memnun olacak. Naim'in elinde şimdi bir Celal'in bir de benim kitabım var. Sizinkiler de bizimkilerle hemen basılacak. Gelirsen Naim'le daha etraflı görüşebilirsin.

Hoşça kal.

Selma'nın gözlerinden öperim.

Salâh Bîrsel

Not: İstersen bu cumartesi öğleden sonra Özdemir'in matbaasında 2-3 arasında buluşalım.

Bahçekapı, 31 Mart 1952

Behçet,

Cumartesi günü seni evde aradım. Akşam da –evinize haber bıraktığım için– Naim'le seni dokuza kadar Cumhuriyet'te bekledik.

Aramamın sebebini tahmin etmişsinizdir. Bizim tercümenin²⁸ paraları gelmiş. Senin de haberin varmış galiba. Benim şimdiki memurluğum,²⁹ Bahçekapı'da Ata Atabek'in karşısında, Eski Orozdibak binasının alt katında, Sümerbank Bahçekapı Ajansındadır. Kolay bulursun. Kapısı Büyük Postane Caddesi'ne açılıyor. İçeri girince beni hemen göreceksin.

Bugünlerde bana uğrayabilirsen, izin alıp çıkabileceğimi sanıyorum.

27 Sait Faik'in *Şimdi Sevişme Vakti* isimli şiir kitabı Fethi Karakaş'ın resimleriyle 1953'te Yenilik Yayınları tarafından basılır.

28 Bîrsel ve Necatigil Selma Lagerlöf'ün *Morbacka* isimli kitabını birlikte çevirirler (MEB Yayınları, 1952).

29 Bîrsel İstanbul Üniversitesi'nde felsefe okurken İş Bankası Bahçekapı şubesinde çalışır.

Seni Naim de soruyor. Ne oldu Behçet hiç görünmedi, diyor.
Hoşça kal. Bekliyorum.

Salâh Birsell

TDK Ankara

5 Ekim 1960

Kardeşim Behçet,

İlkin tebriklerimi kabul et. Duyduk: Eğitim Enstitüsü'ne atlamışsın.³⁰ Gerçi bu, çok daha önceleri olması gereken bir hareketti. Ama neyse sonunda demek senin de değerini anlayan bir iki kişi çıktı.

Türk Dili'nin yeni sayısını nasıl buldun?³¹ Tenkitlerini yaz. Senden şiir ve çeviri bekliyoruz. Çeviri hikâye de olabilir. Hani bize Alman dergilerinden de haber verecektin? Ne oldu? İşlerin mi çok? Sen işlerin çok olsa gene bir iki şiir yazmışsındır. Gönder. Unutma böyle tekrar tekrar yazı istediğimiz yazarlar pek az.

Hoşça kal.

Salâh Birsell

Ankara, 13 Mart 1961

Behçet,

Şiirini aldım.³² Çok teşekkür ederim. Ama onu izin verersen, mayıs sayısına saklayacağım. Sebebi de şu: Bu sayı çok şiir var

30 1960 yılında Çapa Eğitim Enstitüsü'ne tayin edilen Necatigil, 1972 yılında emekli olana kadar orada çalışır.

31 Birsell 1960-1973 yılları arasında 13 yıl süreyle Türk Dil Kurumu Yayın Kolu Başkanlığı yapar. Necatigil 8 Ekim 1960 tarihli mektubunda dergiyle ilgili Birsell'i kutlar, bkz. s. 303.

32 "Zaman Denen Bir Tren", *Türk Dili*, S. 116, Mayıs 1961, bkz. *Yaz Dönemi*, Ataç Kitabevi, 1963.

dergide. Fazıl Hüsnü, Edip Cansever, Ülkü Tamer, Kemal Özer, Arif Damar başta olmak üzere ondan fazla şiir. Bu kadar şiir olmasının sebebi birçok dostları kırmamak için.

Bu isimlerden Arif Damar'ın şiirinin bu sayıda yer aldığını anlamışsındır. Arif Damar'ın şiiri için fazla bir gecikme olmadı sanırım. Zekâi Yiğitler'in şiirini de kuruldan geçirttim senin adını kullanarak. Başka türlü geçmesine imkân yoktu. Neyse, o şiiri de gelecek sayıda yayınlayacağız. Ergin Sander'in de şiiri çıkacaktı bu sayı. Ergin'in kitabı çıkmış. Kitabında varmış bize gönderdiği şiirler. Erdal'a [Öz] yazdığı mektupta o şiirleri yayınlamayın demiş. Zaten demese de yayınlanması doğru olmazdı artık. Bize yeni şiirlerini göndersin lütfen.

Senin şiirini gelecek sayıya bırakmamı haklı bulursun zannediyorum. Dergide bir sayı iyi şiirler yayınlamak, ertesi sayı hiçbir şey vermemek iyi olmuyor. Sen gelecek sayı gene şiir gönderecek olsaydın bu sayı gene çok şiir olmasına göz yumacak şiirini yayınlıyacaktık. Fakat her sayı şiir göndermediğin için gelecek sayıyı senin beslemenin doğru olacağını düşündük. Çünkü öteki şairler de her sayı şiir göndermiyorlar. Tercih meselesini sorarsan öteki şairlere bu sayı şiirlerinin yayınlanacağını haber verdim. Üstelik onların şiirleri geçen aydan bekliyordu.

Orhan Gürsel'in çevirisine gelince. Bu çeviri Jean Pénard'ın – Fransız Kültür Ateşesi İstanbul'da– Henri Michaux üzerine yazdığı bir yazı. Henri Michaux'nun şiirlerine biz şiir özel sayısında [yer] vermiştik. Yeniden vermek gerekebilir ama birkaç sayı geçmeli. Yoksa elimde Sait Maden'in Ferit Edgü'nün Michaux çevirileri de var. Sonra bir yazar üzerine yazı yazılınca, biz yazının kısa olmasını yeğliyoruz. Daha çok metin çevirileri istiyoruz. Üstelik, Jean Pénard'ın Michaux üzerine yazısı da çok önemli bir yazı değil. Sen lütfen Orhan Gürsel'e bize doğrudan doğruya metin çevirmesini rica edersen çok memnun oluruz. Geçen defalarda olduğu gibi. Ama bu metinlerin yanında yarım sayfalık tanıtma yazıları da bulunmalı. Böyle 3 sayfalık yazılar değil. Örneğin bize niçin Sartre'dan, Camus'den, Roger Caillois'dan çeviriler yapmıyor?

Orhan Gürsel'in çevirisini sana yolluyorum. Bir kez de sen oku. Sen basılmasını doğru bulursan, gene bana gönder, basmağa çalışalım. Ama her şeyden önce dergiyi düşünüyorsak, zannımca, Yazı Kurulu'nun kararı yerindedir. Bu arada Yazı Kurulu'nun İstanbul'daki

arkadaşların gönderdiği yazıları da ciddiye aldığını belirtmek isterim. Arif Damar'ın şiiri, sen gönderdin diye, üstünde durulmadan kabul edildi. Bu sayı Saadet Timur'un bir hikâyesi var. Onu da Oktay Akbal göndermişti.

Bu arada bazı kusurlarımız oluyorsa bunu bağışlamayı rica ederim. Çünkü, ne yazık ki, bazı imzaları her sayı yayınlamak zorunda kalıyoruz. Bu, hem derginin kalitesini düşürüyor, hem de genç arkadaşlarımızın kırılmasına yol açıyor. Bunu arkadaşlara izah edersen, çok memnun olurum. Bu arada sen yeni şiir göndermeyi ihmal etme. Gerekirse her sayı gönder. Ama biz, daha önce geleceğini bilelim. Yahut elimizde bulunsun ki ona göre davranalım.

Hoşça kal.

Salâh Birsell

Ankara, 27 Haziran 1961

Kardeşim Behçet,

Mektubunu bugün aldım.³³ Hemen Tercüme Bürosu'na gittim. İstedğin çeviri için gönderdiğin mektubu verdim.³⁴ Bu cuma Tercüme Bürosu son toplantısını yapacak. Mektubunu gündeme aldılar. Herhalde müspet bir sonuç alınır. Bunu sana ayrıca yazarım.

Tercüme dergisinde çıkan üç şiirin³⁵ çeviri ücretine gelince, bunun parasını İstanbul'daki Devlet Mütedavil Sermayesi Müdürlüğü'nden alacakmışsın. Oraya başvurup hangi sayıda yazının çıktığını söylemen kâfi imiş.

Sana daha önce mektup yazmağa çalıştım, yazamadım. Bu deneme sayısı beni çok yordu. Hazırlıklar ancak dün sona erdi. Ama iyi bir şeyler yaptığımı sanıyorum.

33 Bu tarihlerde yazılmış bir mektup bulunamadı.

34 Necatigil Wilhelm von Scholz'un *İtiraf* adlı eserini çevirmek istediğini yazar. Kitap çevrildikten sonra kendisine düzeltilmek üzere geri gönderilir. Yazışmalardan sonra son halini 22 Aralık 1963'te alır ve 1966'da MEB Yayınları'ndan çıkar.

35 *Türk Dili* dergisinin Temmuz/Aralık 1960 tarihli 71/72. sayısında çıkan bu şiirler şöyleydi: Andreas Okopenko, "Yeşil Melodi"; A. Xaver Gwerder, "Yürüyorum Yalnız Yörem Gölge"; H. Magnus Enzensberger, "Karda Gömülü".

Senin bana verdiğin şiiri,³⁶ dileğin üzerine 20 gün önce *Son Çağ* dergisine verdim. Ama orada gelecek sayı yayınlanacakmış, bu sayıda İlhan Berk'in bir şiiri varmış. Bu durum karşısında senden *Türk Dili* için şiir bekliyorum. İki tane gönderirsen çok memnun olurum. Ağustos, eylül sayılarında arka arkaya çıkar.³⁷

Muhteşem Sünter'in şiirini, ya da şiirlerini de Yazı Kurulu'na çıkaracağım.

Bu arada Özdemir Nutku ile görüştüm. Devlet Tiyatrosu sana Hauptmann'ın bir oyununu³⁸ çevirmen işini havale etmeğe karar vermiş. Çevirilerin tanınmış kişilere yaptırılması işi, biraz benim, biraz da Cevdet Kudret'in savaşımasıyla oldu. Ama gene eş dosta çeviri dağıtmakta devam ediyorlar.

Sana bu hususu, cumartesi günü Özdemir Nutku bir mektupla bildirmiş olacaktı. Herhalde onun da mektubunu almışsındır.

Hoşça kal, *Türk Dili* için şiir gönderme işini ihmale uğratma.

Salâh Birsell

Ankara, 12 Ekim 1965

Sevgili Necatigil,

Yıllar geçtikçe ilk gençlik yıllarının anıları daha da tatlılaşıyor, daha da değer kazanıyor. Şimdi düşünüyorum da 1940 yılları arasında tanıdığım dostlar arasında şairler arasında senin özel bir yerin vardır.

Çeviri işine bütün bütüne olmasa da arka çevirişine iyi ediyorsun.³⁹ Bundan böyle seni hiç zorlamayacağım, gönlün elverdi-

36 "Pars", *Son Çağ*, S. 6, 1961. Bu şiir daha sonra *Yaz Dönemi* kitabında yer alır (Ataç Kitabevi, 1963).

37 Bu şiirler: "Görücüler", S. 119, Ağustos 1961; "Hangi Kaç", S. 121, Ekim 1961. İlki Şiirler, YKY, 2002; ikincisi *Yaz Dönemi*, Ataç Kitabevi, 1963.

38 Gerhart Hauptmann, *Fareler/Oyun 5 Perde*, çev. Behçet Necatigil, Varlık Yayınları, 1962.

39 Necatigil 29 Eylül 1965 tarihli mektubunda çeviriden soğuduğunu söyler, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

ği zaman bir şeyler çevirir gönderirsin. Bu arada Karl Krolow'un şiirlerinin *Tercüme* dergisinin önümüzdeki sayısında çıkacağını duyurmak isterim.⁴⁰ Sen, ne de olsa *Tercüme* dergisine bir şeyler çevirip gönderirsin, hiç değilse.

Son yıllarda ben de çeviri işine biraz çokça kaptırdım kendimi. Bu, kendi çalışmalarımı kösteklemekten başka işe yaramıyor. Benim de elimde uzun bir çeviri var. O bitince kendi yazılarıma döneceğim artık. Bilmem o vakte kadar bir de emekliliğe ayrılabilirsem, ayrılabilir miyim?

Rilke'nin *Malte Laurids Brigge'nin Notları* için yetkililere sordum. Bir başka çeviri olduğu için hiçbir sakınca yok dediler. İstedğin yayınevinde yayınlatabilir misin.⁴¹

Gülten Akın'ı mektubun gelmeden gördüm. Bu yüzden de senin kutlamalarını ulaştıramadım kendisine.⁴²

Mektubunda yaptığın açıklamadan sonra çevirilerini değil ama şiirlerini, oyunlarını beklerim *Türk Dili* için.

Hoşça kal.

Yengemize selam.

Divançe'yi çok beğendim.

Salâh Birsell

Eti Yapı Kooperatifi Blok B 1/5

Not: Düzen içinde yaşadığımdan değil, düzensiz olduğumdan daktiloyla yazıyorum mektuplarımı.⁴³ Çünkü, en sonu şunu açıklayayım: Bu düzen beni yalnız mektup yazmaya değil, iyi kötü bir şeyler çizdirmeye götürmeliydi.

40 Necatigil'in çevirdiği 10 şiir, dergide Almanca-Türkçe karşılıklı olarak yayımlanır, bkz. *Tercüme* dergisi, S. 85, Ocak/Mart 1966.

41 Necatigil'in Tietze'yle birlikte çevirdiği ve 1948 yılında MEB Yayınları'ndan çıkan kitabın tekrar gözden geçirdiği yeni baskısı 1966'da de Yayınevi'nden çıkar.

42 Akın 1965'te *Sığda* adlı eseriyle TDK şiir ödülünü almıştır.

43 Necatigil aynı tarihli mektubunda, Birsell'in yazı makinesinde yazmasını sistemli olmasına bağlamıştı.

Ankara, 19 Haziran 1973

Sevgili Behçet,

Sana biraz geç karşılık veriyorum.⁴⁴ Birtakım sorunların sonuçlanmasını bekledim.

*Atatürk Şiirleri*⁴⁵ basımevine verilmiştir. Prof. Schimmel'in kitabı için yazdığın yazı da Yazı Kurulu'ndan geçti. Dizildi. Ağustos sayısında yayınlanacak.⁴⁶ Bu sayıya koyacaktık. Oğuz Kâzım Atok'un *Zebra* üzerine bir eleştirisini bu sayıya koymayı yeğledik.⁴⁷ Bunu sen de yeğlersin sanırım.

Zebra için Muzaffer Uyguner de bir yazı yazmıştı.⁴⁸ Ama Oğuz Kâzım Atok'un yazısı daha önce gelmiş ve Yazı Kurulu'ndan geçmişti. Yazı Kurulu bir kitap üzerine sadece bir yazı yayınlanması için ilke kararı aldığından Muzaffer'in yazısı kaldı.

Zebra'ya çok teşekkürler. *Zebra*'nın tadını gençler de anlayacaktır.⁴⁹ Ama biraz olgunlaşmalarını beklemek gerek. Gençler hep kendi arkadaşlarının, yaşıtlarının şiirlerini severler. Hanyayı Konyayı anlamaları yaşla olur. Yaş denilen şey de istesek istemesek kendi gücünü kabul ettirir.

Ben de Türk Dil Kurumu'nda finişe geçtim. Bir daha görev mörev bunların ardından koşmayacağım. *Türk Dili*'nin bu sayısında "Yapısalcılık" üzerine bir özel bölüm bulacaksın. 30 sayfasını aldı derginin. Ama iyi bir yazı; seveceğini umarım. Bu özel bölümleri de finiş için düşünmüştüm. Gerçi Yazı Kurulu biraz direndi ama, sonunda onlar da bu özel bölümlerin iyi bir şey olduğunu anladı. İşte görüyorsun, anlamak, her zaman için birtakım zorluklardan, birtakım hendeklerden sonra gerçekleşiyor.

Senden *Türk Dili*'ne şiir de beklerim. Hiç değilse finişimde senin şiirlerin bulunsun.

Hoşça kal, benim cambazhane kralı Zebracığım.

Salâh Birsell

44 Necatigil'in mektubu 25 Nisan 1973 tarihliydi, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

45 Necatigil'in TDK için hazırladığı *Atatürk Şiirleri* kitabı ilk kez 1963'te yayımlanır, 1973'te yapılan bu baskısı ise *Cumhuriyet*'in 50. Yılında *Atatürk Şiirleri* adını alır.

46 "Almanca Bir Antoloji", S. 263, 1 Ağustos 1973, bkz. *Düzyazılar I*, YKY, 1999.

47 "Zebra", S. 262, Temmuz 1973.

48 Uyguner'in "Zebra - - Fire, tartılsa terazilerde" başlıklı bu yazısı *Halkçı* gazetesinin 28 Mayıs 1973 tarihli nüshasında yer alır.

49 Necatigil aynı tarihli mektubunda, gençlerin kaba, küçümser bakışlarından bahsetmişti.

Not: Belki hatırlayacaksın 1943’lerde sana yazdığım bir mektuba “Ben bir hayvanım” diye başlamıştım.⁵⁰

Türk Dil Kurumu 40. Yıldönümü (12 Temmuz 1932 - 12 Temmuz 1972)

20 Ekim 1973

Behçet,

Gönderdiğin otuz lirayı aldım.⁵¹ Ne gerek vardı buna? Kırk yılda bir gerçek bir dosta, dostu bırak, gerçek bir ozana küçük, küçücük bir hizmet yaptımsa bunun memnunluğunu bana bırakmalıydın.

Ben 15 gün Marmaris, Bodrum, İstanbul’da seferi bir durumdan sonra dün akşam Ankara’ya döndüm. İstanbul’da seni de arayacaktım. Son gün birtakım gereksiz engeller çıktı. Seni de Sabahattin Kudret’i de arayamadım.

İstanbul da kazan gibi şehir. Araçlar insanın canını sıkıyor. Gideceği yere gidemiyor.

Kurum’dan ayrılmakla yaşamımın en alengirli işini yapmışım. Artık yazarlık birinci meslek benim için. Takatim kalmışsa eğer.

Hoşça kal. Yengemize çok çok selam.

Salâh Birsêl

Eti Yapı Kooperatifi Blok B 1/5 Ankara

Not: Bende *İnsan* dergisinin 15-17, 22, 23, 24, 25 sayıları eksik. Sende fazlalık varsa gönderebilirsin. Suna, Cumhuriyet, Elit vb. kahveleri ile ilgili senin aklında kalmış bir iki anekdot varsa onları da yazmanı isterim.⁵² Şimdiden bin teşekkür.

50 Necatigil arşivinde bu mektup bulunamadı.

51 Necatigil 15 Eylül tarihli mektubunda Birsêl’den 1973 yılına ait TDK ödentisi olan 30 lirayı vermesini rica etmişti, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

52 Aynı mektupta Necatigil, “Ah Kahve Vah Kahve” için kendi eserlerini yazdığı mekânlarla ilgili bilgiler göndermişti.

Ankara, 18 Kasım 1973

Cevap, 21 Kasım 1973

Behçet merhaba,

Bu kahveler içine öyle bir girdim ki nasıl çıkacağımı bilmiyorum. Oysa ben kahvelerle ilişki mi kesmek için başlamıştım bu işe..

Yeni Ortam'da çarşamba günleri parça parça yazdıklarımı yayınlıyorum. Daha doğrusu yeniden yazdıklarımı. Yazın *Ah Kahve Vah Kahve*'yi⁵³ baştan sona yazdığım halde şimdiler yeniden ele alıyorum. Kitap gittikçe kabarıyor. Bu gidişle onu ikiye böleceğim galiba. İkiye bölmek de daha iyi. Bunların bir bölümü benim anılarım (Elit Kahvesi gibi) bir bölümü de bir inceleme niteliğinde.⁵⁴

Ben her kahvede bir iki ozan üzerinde duruyorum. Ay başında *Soyut*'ta Cennet Bahçesini okuyacaksınız, ya da bulacaksınız diyelim. Suna Kahvesinden söz ederken de senin, Oktay'ın üzerinde duruyorum. O bölümün adı kitapta "Hak Hukuk Dağıtma Yeri" olacak.⁵⁵ Gazeteye verirken adları değiştiriyorum.

Bu arada bana *Sokak* dergisinin birinci sayısı gerekiyor. Burada Milli Kütüphane'de yok. Orada Sabahattin Kudret'in yazısı gerek bana. Bir de o sayıdaki öteki yazı ve şiirlere bir göz atmalıyım. Anılarımı anlatırken o yıllarda çıkıp batan dergiler üzerinde de duruyorum. *Yeni İnsanlık*, *Hamle*, *Gün*, *Yenilik*, *Servetifünun* dergilerini inceledim. *Sokak*'ın ikinci sayısı var bende. Ama birinci sayısı daha önemli. Bu arada *İnanç* dergisini de taradım. *Sokak*'ı bilmem bana postayla gönderebilir misin? Gönderirsen çok memnun olacağım. Senden Sabahattin'in yazısının bir örneğini ve öteki yazı ve şiirlerinin adlarını istemek çok olacak.

Yeni Ortam'daki yazıları okuduysan düşüncelerini isterim. Onlarda düzeltilecek yerler varsa onları da yaz. Ya da eklenecek parçalar varsa?

Hoşça kal. Sayfa bitti.

Salâh Birscl

Adres: Etiler Blok 1/5 Ankara

53 Birscl bu başlığa *Kahveler Kitabı*'nın içinde yer verir (Koza Yayınları, 1975).

54 Birscl kitabı *Kahveler Kitabı* ve *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* (Sander Yayınları, 1976) olarak iki ayrı kitap olarak yayımlar.

55 *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* kitabında Necatigil, Suna Kiraathanesi'nin ve bütün kahvelerin hak hukuk dağıtıcısı olarak tanımlanır.

Ankara, 26 Kasım 1973

Behçet,

Beni kalkındırdın. Daha doğrusu Elit Kahvesi kalkındı. Ne güzel gazel o.⁵⁶ Elit Kahvesinin son bölümüne yetiştirmek için cumartesi günü Zühtü Bayar'a gönderdim onu. Bu çarşamba çıkacak parçada değil, gelecek hafta çıkacak olanda yer alacak. Böylece Elit Kahvesinin perdelerini de indirmiş oluyorum. Ondan sonra "Sait Adında Bir Balık" bölümünü yayınlayacağım.

Ruşen Hakkı'nın *Yeni Ortam*'da çıkan seninle ilgili yazısı bir hayli gerilerde kaldı sanırım. Bende olmadığı için Ali Püsküllüoğlu'na bir telefon sarkıttım. Dil Kurumu'ndaki *Yeni Ortamlarda* bulursa senin için yazdırtıverecek.

Osman Cemal Kaygılı'nın kitabını ben de inceledim. Çalgılı Kahvelerle ilgili bölümde ondan söz açıyorum. Tabii dostumuz Tahir Alangu'nun kitabı da o bölümde anılmış olacak.

Ben şimdilerde iki kitap arıyorum. İstanbul'da Elif Kitabevi'ne yazdım. Bulamadılar. Biri Refik Halid'in *Tanıdıklarım* adlı kitabı. Öteki de Halit Fahri'nin *Edebiyatçılar Geçiyor*'u.

Sen *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nde Halit Fahri'nin *Edebiyatçılar Çevremde* kitabı için *Edebiyatçılar Geçiyor*'un genişletilmiş baskısı diyorsun. Oysa *Edebiyatçılar Çevremde*'nin bir iki yerinde Halit Fahri "Bunu *Edebiyatçılar Geçiyor*'da anlattığım için burada anlatmıyorum." diyor. Diyeceğim Halit Fahri'nin *Edebiyatçılar Geçiyor* kitabını da görmek istiyorum. Ötekisi var bende. Sende bu kitapla Refik Halid'inki varsa bilmem bana kısa bir süre için göndermek ister misin?

Türk Edebiyatçılar Birliği'nin Şiir ve Müzik Gecesi'nin hazırlıkları için bende bilgi yok. Tahir Alangu'nun o geceki olayları anlatan yazısı (*Yenilik'te* yayınlanmıştı) ile Attilâ İlhan'ın Baylan'la ilgili olarak söylediği bir iki cümle var sadece. Kanuni Esesi Kiraathanesinde Attilâ İlhan'la arkadaşları toplanırlarmış. Turgay Gonenç haber verdi. Ama o da pek bir şey söylemedi. Sen bu konuda ve Kanuni Esasi Kiraathanesi üstünde beni aydınlatırsan memnun olurum.

56 "Hayıfname" isimli bu gazel önce *Yeni Ortam*'da çıkar, ardından *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* kitabında yayımlanır. Yazılış hikâyesi için, bkz. *Dost Meclisinde Kasideler*, YKY, 2019.

Taksim'deki kahveyi unutmadım. Tahir Olgaç'la birlikte Muva-fak Sami, Abidin Mümtaz Kısakürek, Ziya İlhan, İdris Ahmet Pura da orada yerlerini alacak.

Senin buralara –Suna Kahvehanesi, Cumhuriyet Pastanesi, Atom Köftecisi, Tepebaşı'nda İstanbul Lokantası, Cumhuriyet Meyhanesi vb.– ilgili anıların varsa yazmanı rica ederim. Bir insan her şeyi hatırlayamıyor. Sonra her olayı herkes başka türlü hatırlıyor.

Hoşça kal. Gönderdiğin yazıya (Sabahattin'in yazısına) bin teşekkür.

Salâh Birsell

Ankara, 5 Şubat 1974

Behçet merhabalar,

Ahmet Oktay'a Edebiyat Dünyası'nda sana ne zaman sıra geleceğini sordum.⁵⁷ Ahmet Oktay senin ağzını aradığını, seninse ağırdan aldığını söyledi. Ben "Çekingendir o, sen yine onun üstüne düş." dedim. Bilmem yanlış bir şey yaptım mı?

Bana Edip Ayel'in bir şiiri daha gerekiyor.⁵⁸ Bu Yahya Kemal'in:

"İnsan dünyada hayal ettiği müddetçe yaşar."

dizesiyle biten "Deniz Türküsü" şiirine nazire gibi bir şeydir. Edip Ayel bu şiirinde:

"Ölmüş o insan ki yaşar hatıralarla."

gibilerde bir dize de kullanır. Bilmem bulabilecek misin?

Bu sabah Dil Kurumu'nun ikinci baskısını yaptığı *Atatürk Şiirleri*'ne bir göz attım. Yeni baskıya Cemal Nadir'in bir şiirini

57 Birsell 21 Ocak tarihli mektubunda "30 Ocak ya da 6 Şubat'ta beni televizyonda görebilirsin" demişti, Necatigil bunun üzerine Birsell'e televizyonda görüneceği günü merakla beklediğini söyler, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

58 Birsell bu şiirin hikâyesini *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* kitabındaki "Asaf Halet Çelebi" bölümünde anlatır.

almış ve kim olduğu üzerinde bir bilgiye varamadığını belirtmişsin.

Bana kalırsa bu Cemal Nadir 1911-1912 yıllarında *Rûbap* dergisini çıkaran kişidir. O da gözlüklüdür ama karikatürcü değildir. Yalnız siyah bir çember sakalı vardır. Halit Fahri'nin *Edebiyatçılar Geçiyor* adlı kitabında daha geniş bilgi bulabilirsin. Benim *Ah Kahve Vah Kahve*'de de sırası gelince ondan söz edilecek.

Yeni Ortam'a bu kez Nisuzaz Kahvesini gönderdim. İlk yazıda "Kahvengiz". Benim uydurduğum bir sözcük bu. "Şehrengiz" sözcüğünü göz önünde tutarak koydum. Pazar günü çıkar sanırım.

Sanırım diyorum: Çünkü hiçbir şey belli olmuyor. Artık bizim yazılarımıza kimse önem vermiyor. Bakarsın birden yazıları kesiverirler.

Bu bölümde 1940-1945 yılları arasında yayınlanan edebiyat dergileri üzerinde de durdum. Senin biraz ilğini çeker sanırım.

Hoşça kal.

Salâh Birsell

Not: Edip Ayel'in şiiri için seni yine zahmetlere sokacağım için şimdiden özür dilerim.

Ankara 13 Şubat 1974

Cevap 21.2.1974

Behçet,

Edip Ayel'in şiiri geldi. Ama benim aradığım şiir bu değil. Çok benziyor ama değil. Benim aradığımda:

"Ölmüş o insan ki yaşar hatıralarla"

gibilerde bir dize vardı. Bu Yahya Kemal'in:

"İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar"

dizesini içeren "Deniz Türküsü" şiirine karşı çıkmak için yazılmıştı. Edip Ayel'in şiirlerini bir daha tararsan memnun olurum. Ola ki ben de yanılıyorum.

Sana “Yenilikler Dergisi” yazısını gönderiyorum.⁵⁹ Okuduktan sonra yine gönderirsin, bende de bir tane var.

10 Şubat 1974 günü *Yeni Ortam*’da bir de “Kahvengiz” çıktı. Bu da Nisuzaz pastanesini anlatan 12 yazının ilki. Ama sen oralarda pek yoksun.

Gazetelerde bir de 50 yıllık Türk şiiri üzerine televizyonda yayınlanan bir program üzerinde duruyorlar. Programın ikinci bir bölümü var. Ama Nâzım Hikmet’e kıymışlar elbet. İkinci programda bizlerden de söz ediliyor. Bugün Cahit Külebi’yi gördüm. Nadir Nadi’ye sert bir yazı yazdığını ve Türk şiirini anarken daha başkalarını da anmak gerektiği üzerinde durduğunu söyledi. Mektupta aşağı yukarı şöyle bir cümle de varmış: “Siz Melih Cevdet’in adını anıyor, ona öncülük eden Orhan Veli’yi unutuyorsunuz.”

Gazeteler, dergiler, sinirli, kızgın yazarlarla doldu. Geçen gün de Mehmed Kemal televizyondaki edebiyat dünyası programlarına değiniyor. Bu programlarda neden Hasan Hüseyin, Attilâ İlhan, Ataol Behramoğlu, Ömer Faruk Toprak, Aydın Hatipoğlu, Ahmed Arif, Bekir Yıldız, Leylâ Erbil, Tomris Uyar’ın görülmediğini soruyordu.

Hani bir köşeye çekilmek de gerekmiyor. Mehmed Kemal benim Türk Dil Kurumu’ndan neden ayrıldığımı belirtmeden çekilişime de kızmış. Yazısında benim adım da sık sık geçiyor. Elit kahvesi topluluğu için de şunları yazmış:

“Edebiyatımızda bir Elit pastanesi sanatçıları vardı. Bunlar, Bektaşiler, Masonlar, Galatasaraylılar, hatta Mülkiyeliler gibi birbirlerini yıllardır tutarlar ve bir daha bırakmazlar. Zaten birbirlerinin ellerini bir koyverseler, ortada bir şey kalmayacağını kendileri de bilir. Bunlar dergiler çıkarmışlardır, batmıştır. Antolojiler düzenlemişlerdir, satmamıştır. Matbaalar ele geçirmişlerdir, batırmışlardır. Gazeteye sahip olmuşlar, dibine darı ekmişlerdir. Bir zamanlar *Varlık* dergisine kümelenmişlerdi. Sonra Dil Kurumu çevresine kümelandiler. Kimlerle koalisyon kurmadılar. Sonra orda da içlerinden bazılarının ipliği pazara çıktı.”

İşte Mehmed Kemal’in düşünceleri *Barış* gazetesinin 7 Şubat günlü fıkrasında yer almış bütün bunlar.

Bana kalırsa Mehmed Kemal kendi rateliğinin acısını bizden çıkarmak istiyor.

59 Bu yazı *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* kitabında yer alır.

Edebiyat acımasız bir alandır. Burada ayakta durabilmek için bir iki külüstür şiir yazmak yetiştirmez. Boyuna boyuna çalışmak gerekir. Dahası, çalışmak da gerekmez. İnsanın bir de yeteneği olması gerek. Mehmed Kemal yeteneksizse bunun kusurunu başkalarında aramamalıdır. Ama şimdilerde bütün yeteneksiz yazarlar, el ele vermişler, ozanları, sanatçıları kötölemeye bakıyorlar.

Hoşça kal.

Salâh Birsell

Ankara, 8 Mart 1976

Sevgili Behçet,

Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu ve Kahveler Kitabı için yazdıklarına evet: Bin teşekkür.

Senin mektubunu alınca⁶⁰ emeğimin hiç değilse boşa gitmediğini görerek sevindim.

(Şiir ve Cinayet'i⁶¹ Sait Maden'e bırakmıştım onu da almış olmalısın.)

Her yanımız bomboş. Bir yalnızlık içinde yuvarlanıp gidiyoruz. Kimse edebiyat yapıtlarıyla ilgilenmiyor. Edebiyatı seven de yok.

Sevgilerde'yi göndermiş olmana da teşekkür binlerce. Televizyonda da bir dostun başarısını görmekle ne kadar sevindiğimi bilmem söylemeğe gerek var mı?⁶² Bu senin hakkındı. Kırk yılını edebiyata vermiş bir özlü ozana toplumun küçük bir selamıdır bu. Hiç kuşkusuz sen bundan daha iyi ilgilere elyaksın ama dedim ya, kim kime kim duma?

Ben 18 Mart'ta İstanbul'a geliyorum.

20 Mart'ta Sander kitabevinde kitaplarımı imzalayacağım. Seni daha önce arayamazsam (gazetelerde bir iki işim olacak) o gün Sander kitabevinde görüşürüz değil mi?

60 Necatigil, 6/7 Mart 1976 tarihli mektubunda Birsell'e, bu kitabıyla 1940 kuşağına hayat verdiğini, can verdiğini söyler, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

61 Birsell'in kitabı, Çağdaş Yayınları, 1975.

62 Necatigil TRT'de Doğan Hızlan'ın hazırladığı "Yaşayan Edebiyatçılar" programına konuk olmuştu.

Hoşça kal.

Yapılacak en iyi şey çalışmaktır. Bunu sen de söylersin. İnsan bir iki kitapla adını ölümsüzleştiremiyor.

Salâh Birsell

İstanbul, 1 Haziran 1977

Necatigil Notu: Gidildi: 15 Haziran Çarşamba

Sevgili Behçet,

Gezdim, dolaştım, İstanbul'a döndüm.

Bir ay oldu. Daha yerleştirm diyemem. Yerleştirm ya, daha bir sürü ıvır zıvır iş.

Telefonum olmadığı için sana daha önce bir merhaba diyemedim. Yine de bin yaşasın posta dağıtıcıları.

Hoşça kal. Diyeceğim İstanbul'dayım. Buralara yolun düşerse beklerim. Sanki yine iki ayrı şehirdeyiz. İstanbul çok büyümüş, çok dağılmış. Biz 1946'larda hep bir evde mi otururduk ne!

Salâh Birsell

Çatalçeşme Hatboyu Sokak 3/19 Şükür Apt. Bostancı/İstanbul

Evin kolayca bulunması için reçete:

Suadiye'den sonra Çatalçeşme durağında inilecek. Çatalçeşme sokağına sapılacak, sokağın bitiminde yol sola döner, o Hatboyu sokaktır, solda ilk apartmanın altıncı katında Salâh Birsell oturur. 19 numaralı dairede. Asansör vardır. Soğuk su ve kahve.

2 Mart 1978 Çatalçeşme kenti
Cevap, 16 Mart 78

Sevgili Behçet,

Sen olmadan benim kitaplarımın tadı tuzu olmuyor. Şimdiler Boğaziçi Şingir Mıngır'ı yazıyorum.

Beşiktaş, takım taklavatıyla kitabın içinde.

Behçet Necatigil'in Beşiktaş'taki evi de kitaptaki yerini alacak.⁶³ Tahir Alangu'nun Yenilik'te yayınlanan "Behçet Necatigil'in Odası" yazısı da yeniden gün ışığına çıkacak. Ama senin biraz bütünleyici bilgiler vermen beni memnun eder. Bir kez eski ve yeni evin dört başı bayındır bir tanımını yapmak ister misin?⁶⁴ Sokakların adı, ev numaraları, senin çalışma odalarının yerleri. Pencereden görünen manzaralar. Eve gelirken geçtiğin sokaklar.

Ayrıca önemli olan, bir şairin 24 saatidir elbet. Her iki evde de 24 saatini nasıl doldurduğun üzerine bir iki satır karalamak bilmem seni yorar mı?

Bu arada seninle, yakınlarınla, dostlarınla, Beşiktaş sınırları içinde kalmak koşuluyla kimi anıların varsa onları da rica edeceğim.

Ben Çatalçeşme'ye çakıldım kaldım. Gelip senden bu bilgileri sözlü olarak da elde etmek isterdim ama yazılı olması daha iyidir. Sen de düşünüp taşıyıp, anılar dehlizinden bir iki eski yaşantı çıkarabilirsin daha kolaylıkla.

Hoşça kal. Beni kısa zamanda sevindirirsen memnun olurum.

Salâh Bırsel

63 Necatigil, kitapta "Şair Leyla Sokağı" bölümünde yer alır, bkz. *Boğaziçi Şingir Mıngır*, İş Bankası Kültür Yayınları, 1980.

64 Necatigil 16 Mart 1978 tarihli mektubunda, Beşiktaş'ta yaşadığı evleri ve bu evlerin, hangi eserlerinde nasıl yer aldığını ayrıntılarıyla anlatır, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

Bostancı, 6 Nisan 1978

Geldi, 11 Nisan 1978

Cevap, 23 Nisan 1978

Sevgili Behçet,

Boğaziçi Şingir Mingir için seninle ilgili bilgileri aldım. Bin teşekkür. Hemen karşılık veremedim, kusura kalma.

Senin edebiyat öğretmeni bir arkadaşın var.⁶⁵ Bir akşam Mustafa'ya onunla birlikte içmiştik. Bilmem hatırladın mı? O akşam İbnülemin'in günlüğünden söz etmişti. Üniversite kitaplığında ya da Rektörlük kitaplığında olduğunu söylemişti. Bir gün o arkadaşla buluşup o günlüklere bir göz atma olanağı olabilir mi acep?

Sen işi ayarlar bana iki satırla bildirirsen memnun olurum. Ben hep telefonsuz olarak yaşıyorum.

Hoşça kal.

Salâh Bîrsel

Çatalçeşme/Hatboyu Sok.

3/19 Şükür Apt. Bostancı

65 Ali Tanyeri.

Samim Kocagöz

Sivas, 23.9.1946

Kardeşim Behçet,

Kitabını¹ ve mektubunu aldım. Son derece sevindim. Fakat, Giresun'dan Sivas'a sürgün gelmem, mektubunu geç almama sebep oldu. Cevabını da bunun için geciktirdim, affedersin.

27 Ağustos 1946 tarihli *Vatan*'da çıkan bir hikâyemden dolayı, Giresun mebusları, valisi, partisi vesairesi beni şikâyet etti. Zül-füyare dokunduk. Sürgün, muhakeme ve beraat ettik. Hakkımda böylesi eyi oldu. Tümeninde, şimdi Sivas'ta çalışıyorum. Talim filan yok. Yalnız, halkın menfaatine çalışan ben, tahrik edilen birtakım namuslu fakat cahil vatandaşların hakaretine uğradım, buna üzülüyorum. Bu işi tafsilatı ile Salâh'e yazdım, sana da anlatsın.

Kitabını çok beğendim. Zaten şiirlerinin bazılarını okumuştum, yalnız biraz pesimistsin, tabii bu yaradılış meselesi. Güzel şiirlerinden dolayı tebrik ederim.

Hikâyemi tercüme ederken çıkan müşkilat sadece bir mürettip hatasıdır. (gödek), (kürek) olacak.² Çok büyük yanlış... Gerçi gödek diye bir kelime Türkçede vardır (bel) manasına gelir; toprağı bellemek için kullanılır. Bu da kitapta böyle çıkması tesadüf. Hikâyemi tercüme eden arkadaşla teşekkürler ederim.

Şu askerliği bir an evvel bitirsek. Bütün ümidimiz artık Sulh konferansında (!)

Gözlerinden öperim.

Samim Kocagöz

Yeni adres: As. Pos. 18974-Sivas

¹ *Kapalı Çarşı*, Marmara Kitabevi, 1945.

² Kocagöz'ün *Telli Kavak* kitabındaki aynı adlı öyküyü Alman Türkolog Otto Spies çevirmişti (*Das Geisterhaus*, Kevelaer, 1949). Tercüme ederken karşılaştığı güçlükleri Necatigil'e yazdığı 11.1943 tarihli mektubunda sorar (*Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022).

9 Mayıs 1968

Kardeşim Behçet,

Bu sabah *İki Başına Yürümek* adlı kitabını aldım. Öğle yemeğinden sonra uzandığımda, baştan sona okudum, bitirdim. Elbette bazı şiirleri yeniden okumak, birkaç kere okumak için işaretledim. Yüzüne karşı yağcılık yapacak değilim bilirsin –yazdım da– senin şiirlerini severim. Yıllar yılı dimdik ayakta, buna seviniyorum. Zaten bir sanatçı belli bir düzeye yükseldikten sonra ayağı şuraya buraya takılmaya başlarsa, hemen durmalı, durmasını bilmeli. Adını anıyamayacağım; bir Frenk yazarı “yaşlandığım zaman, beni kiliseye gider görürseniz bunadığıma hükmedin..” diyor, çok şükür henüz ikimiz için de böyle bir takılma durma söz konusu değil. Son kitabımda –*Yağmurdaki Kız*– ben de eski hikâyelerime göre tökezlemediğimi sanıyorum. Değişik bir açıdan da yazdım bu hikâyeleri. Kitabımı yollamıştım sana, aldın mı, eline geçti mi? Bu sefer yolladığım kitabının paketinin üstündeki adresine sevindim. Ha diyeceğim, biz yazıyoruz ama eleştiriciler taş mübarekler; gık bile demiyorlar. Kötü bir iş yapsaydık, ya da onlara öyle gelseydi; hemen kaleme sarılırlardı. Şu kitap iyi diyemiyorlar inadına... Ya da bana öyle geliyor. Ne olursa olsun, biz yaptığımızı biliyoruz ya bu yeter!

Memet Fuat’a geçen gün bir mektup yazmıştım. Bugün senin kitabınla birlik onun da gönderdiği *Sanatın Gerekliği* kitabını aldım. Görünce aldığımı selamlarımla söyleyiver. Kitabevi olarak gelen kitapları yine not ediyorum. Güzel baskı yapıyor. Senin kitabın da çok temiz basılmış.

Gözlerinden öperim. Kitabına teşekkürler ederim kardeşim.

Samim Kocagöz

14 Şubat 1976
Cevap, 18 Şubat 1976

Karşıyaka 1775 Sok.
No: 22 İzmir

Kardeşim Behçet,

Sevgilerde bütün şiirler kitabını aldım, çok çok teşekkürler ederim. Kitabını uzun uzun karıştırdım; eski günleri andım “Evler”de dolaştım! Kitapların ne güzel bir araya gelmiş. Baskı da, cilt de güzel. Hani imrenmedim desem yalan olur: Benim bunca kitabım –hikâyeler, romanlar– ortalıkta yok. Kimi kitaplarım unutuldu gitti. Genç kuşakların benim hikâyelerimden haberi yok. Hocaları ödev verirse, gelip benden istiyorlar. Hangi birine yetişeyim? Elimde kitap kalmadı. Ancak ola ki günün birinde ikinci baskısını yapacak bir yayıncı çıkar umudu ile düzeltip hazırladıklarımla birkaç tane kaldı. Şimdilerde bakıyorum da hep eski –eskimiş değil– yazarlara rağbet fazla. Sabahattin Ali, Sait Faik diyerekten eleştirmenler birbirlerine girmekte. Hocamız Ahmet Hamdi bile –şiirlerini severim, romanları bana yufka gelir– moda oldu. Ne diyelim, kör ölür badem gözlü, kel ölür, sırma saçlı olur. Herhalde ben de öldükten sonra badem gözlü, sırma saçlı olacağım (!)

Kitabının tertibini çok beğendim. Sonuna koyduğun bilgiler³ çok yararlı; çok iyi etmişsin. Hani günün birinde keskin araştırmacılara kolaylık sağlamışsın. Senin bu konuda –sözlüklerinden bilirim– dikkatin, çalışman elbette bence müsellem.

Esenlikler dilerim, sevgilerimi yollarım, gözlerinden öperim kardeşim.

Samim Kocagöz

3 Kocagöz, *Sevgilerde* kitabının sonunda yer alan Bibliyografya Taslağı'ndan bahsediyor. 18 Şubat tarihli mektubunda Necatigil bu konuya şöyle değiniyor: “Şairin sağlığında bir Bibliyografya taslağı konmuş olmasını ayıplarsın sanmıştım.” bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

13 Kasım 1978

Karşıyaka
1780 Sok. No: 2 İzmir

Kardeşim Behçet,

“Ben bugüne kaç kere / Bıkmışım ölümlerden, ölmeyin benden önce” dizelerinde olduğu gibi bir deyiş, elbette bizim gibi yaşını başını almış kişileri yüreğinden kavrar. Gözden ırak olsa da gönül- den uzak olmayan dostları her zaman düşündürür... Sağ olasin var olasin, güzel şiir kitabını⁴ bayramdan önce aldım, bugün üçüncü günü –okuyup da sana öyle teşekkür yazayım dedim. Dün gece geç vakitlere dek okudum kitabını, şiirlerini, hem de yukardaki dizelerine benzerleri tekrar tekrar.

Biz, 40 kuşağından ayakta kalan, hâlâ da yürüyen, yazan kaç kişi kaldık Behçet? Yaşam deneyi olmayan şair, senin yukarıdaki dizelerini söyleyemez... Yine yaşam deneyi olmayan okur-yazarı, böyle dizeler duygulandıramaz... Eski-yakın dostlarını düşündüremez... Fizik bakımdan yaşlandık, eskidik ama düşün, duygu bakımından dipdiriyiz. Nâzım'ın dediği gibi, “Yetmişinde zeytin dikeceğiz.. Ölmeyecekmişçesine!”

Gözlerinden öperim. Sağlıklar dilerim, sevgilerimi yollarım.

Samim Kocagöz

Selim İleri

Tarihsiz

(Necatigil'in notu: 9 Ağustos 1969)

Sayın Behçet Necatigil;

Yıllardır yazmak isterim sizin için. “Keyif” şiirini okuduğumdan beri. En çok sevdiğim Türk şairi olduğunuz için. *Kapalı Çarşı*'yı bir iki ay oluyor, Çelik'in¹ aracılığıyla aldım sizden. Böylece şiir betikleriniz tamamlandı bende. Bugüne dek seçtiğim –birkaç kez sayısını yeniden azalttığım– 67 şiiriniz için, sizi yedi koldan (Aile, Aile Dertleri, Evlenememe, Evde Kalmış Kız, Toplumculuk, Kişilik, Şiirsel Görünüm) kapsayan, bir inceleme yapmak istedim. İstedim diyorum. On gündür nasıl yazacağımı çözemedim. Ya her birinden örnekler veriyorum, ya hiç örneksiz yazıyorum, ya da bir tekini alıp sizi açıklamaya uğraşıyorum. Melih Cevdet ve İlhan Berk üstüne çalışmalarım uzun süreli olmuştu belki, ama kolayca da bitmişti. Sizin sanatınızı yorumlamak sonunda bir sorun niteliği kazandı. Sıktı boğdu beni. Kırık incelikleri² öylesine dillendirmişsiniz; söyleyecek hiçbir şey bulamaz oldum. Sizinle ilgili yazıların kısırlığına düşmek istemediğimden şimdilik vazgeçtim. Sanırım sizi tanımamam daha da zorlaştırdı bu işi. Ne yazacağımı kestiremez oldum.

Bağışlayacağınızı umarım.

Saygılarımla.

Selim İleri

1 Naci Çelik Berksoy. Necatigil'in alt kat komşusuydu.

2 İleri'nin bu sözü, yıllar sonra yayımladığı Necatigil kitabının da adı olur: *Kırık İnceliklerin Şairi Behçet Necatigil*, Kaf Yayıncılık, 1999.

Tarihsiz

(Necatigil'in notu: 26 Ocak 1970)

Bilir misiniz; on binlerce okur arasında bir bana seslendiğinizi düşünürüm, bir “ben” düşünerek yazdığınızı: “İki yaka arasında bir köprü.” Ender inceliklerle sunulmuş kitaplarda bu en güzel söz, en ezber. Size öyle çok şey söylemek istediğimde hep unutuyorum. Titrek, kaygılı. Yağmurlu güz günlerinde, şubatta o beklenmedik ilkyaz fırtınasında yürüdüğüm yollar vardır. Şişli’de, dar, arka. Toz toprak içinde kalır insan; dikenli bitkiler ayaklarınızı acıtır sağdan soldan. O vakit hep sizinle konuşmuşumdur, gizliden ağlayıp. İçten, acılı. Neler anlatmışımdır kim bilir; yazık, unuttum. Ne tanırdınız beni, ne adımı duymuştunuz! Sonra ben hep geveze sabah gelmelerinde. Neden böyle oluyor, o bir başka yanıma - - sessiz, sinirli, içe kapanmaktan çıkarak her şeylere gösteremiyorum. Oysa rahatlarım, şimdi bile. Ben size anlatırım yollarda. Deli derler. “Paltosunun yakasına kürk taktırmış,” derler - - o kürkte ablanın armağan verme sevinci yaşar; uzun yalnızlıklara sürgün yeniden. Evlerde dul anneler, sevgisiz genç kızlar geçkin adlı. Hani engel olmak nerededir! Otuz yıldır böyle midir bu? Hiç yumuşamaz şiir, dinlenmez bir an. Üniversite kapısında bir kızın soğuktan morarmış yüzü, kısa boyu ve soluk yağmurluğu sırtınca bir başkalarının astraganlarında gri, upuzun boyun atkılarında el örgüsü dantelâ... İçimiz mi sizler aralıksız.

Selim İleri

Sayfanın kenarındaki not:

23 Ocak 1970.

Size geldim bugün; gene güleç, kaygısız. Ben değilim bu / yabancı. Bir satır yazın n’olur / çok yakın.

Necatigil'in Notu: Selim İleri Bayır Sok. 44/11 Teşvikiye

Tarihsiz

Evin -çocuk hali, 1970'de mutluluk

Hep sizi okuyorum
 Kalabalıklarda
 Üç kişilik ailelerde
 İçime dönüp
 İçime çok dönüp
 Bir şey oluyor da sokakta
 Kurtuluş oluyor "Suç benim miydi, çağ."

Selim İleri

27 Haziran 1977

Değerli Büyüğüm,

Bugün Cemil Süleyman'dan yeni harflere geçirmek inceliğini gösterdiğiniz roman parçasını ve hikâyeyi aldım.³ Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Hayatım boyunca tanıdığım birkaç yüce gönüllü insandan biri olmanız nedeniyle, size her zaman sonsuz bir saygı ve bağlılık duydum. Bazı duyguların söze dökülemeyeceği, yazıya geçemeyeceği çok açık. İşte mektubunuz beni böylesine duygulandırdı. Değerli zamanınızı işgal ettiğim için utançlıyım. İki gün sonra Antalya'ya gideceğim. Bu yüzden evinizde ziyaret etmekten kaçındım sizi; sormak istediğim bir iki mesele var, Tanzimat romanı konusunda. Onları derleyip, dönüşte sizi bir kez daha rahatsız edeceğim. Hem de teşekkür etme imkânı bulacağım.

Huriye hocahanıma ve size sonsuz saygılarımı sunarım efendim.

Selim İleri

3 Selim İleri "Aşk Kahramanı Beykoz" başlıklı yazısında bu konudan şöyle bahseder; "Siyah Gözler'in son sayfalarını, Necatigil üşenmemiş, benim için yeni harflerimize geçirmişti. 1910 tarihli *Siyah Gözler*, böylece, sadece son sayfalarını okuyabildiğim bir roman oluyordu." (*İstanbul'un Tramvayları dan dan!..*, Doğan Kitap, 2008.)

Sennur Sezer

14 Temmuz 1967

Sayın Hocam,

Nikâhımız 3 Ağustos Perşembe günü 15.30'da Belediye sarayında. Tanığım¹ olmanızın beni sevindireceğini tekrarlar, durumunuzu o güne göre şimdiden ayarlamanızı rica ederim.

Davetiyeler basılınca, ayrıca göndereceğim. Eşinize de selamlarımı iletin lütfen.

Saygılarımla.

Sennur Sezer

1 Necatigil'in Sennur Sezer'in tanığı olduğu nikâhta, Adnan Özyalçiner'in tanığı da Mehmet Seyda'dır.

Sevgi Sabuncu (Soysal)

Ankara, 29.10.1969

Hatay Sok. 24/5
Yenişehir/Ankara

Sayın Behçet Necatigil,

Mektubunuzu Salim [Şengil] dün getirdi. Kısa olmasına çaba gösterdiğim biyografiler galiba biraz uzun oldular. Dilediğiniz gibi kesip biçersiniz. Gereksiz bulunabilecek ayrıntılar ayıklanınca gerçekten kısa olurlar.

Tante Rosa hakkında yazdıklarınıza¹ teşekkürler. Ben ödül alacağımı pek ummuyordum; değer taşıyan değerlendirmeler daha önemli benim için.

Mektup dışında tanışmak umuduyla.

Saygılar.

Sevgi Sabuncu

(Ekte Başar Sabuncu'nun da biyografisi var.)

1 Necatigil, 1969 yılı Sait Faik Hikâye Armağanı'na aday olan *Tante Rosa*'yla ilgili arşivde yer alan raporunda; "Ben hikâye ödülü için önce *Tante Rosa*'yı, olmazsa *Gecede*'yi öneriyorum" demişti. Yazdığı mektupta da bu kararından bahsetmiş olmalı.

Sevinç Çokum

14.12.1971

Cevap, 22.12.1971

Cezayir Sokağı No. 3
Beyoğlu

Sayın Behçet Necatigil,

Bunlar şiir midir?

Kıymetli fikirlerinizle beni aydınlatmanızın ümidi içindeyim.

Huzur dileğiyle...

Sevinç Çokum

26.12.1971

Sayın Behçet Necatigil,

Yine bir soruyla başlıyorum mektubuma.

Öfkeniz bana mı, yoksa şiirlerime karşı mı?

Bir yanlışlık oldu. Radyo-evinde görevli olan arkadaşımın, ben-den size bahsetmesi, sizin de “adresime yollasın şiirlerini” demeniz üzerine gönderdim şiirlerimi. İadeli taahhütlü olarak... Elinize geçip geçmediğini öğrenmem için. Sebep bu. Ayrıca, “Behçet” ismi, Türkiye’deki Behçetler’in içinde yalnız sizi bana hatırlatır. Bunu da belirtiyim. Doğduğum, çocukluğumu geçirdiğim o çok sevimli kentte, Beşiktaş’ta oturmanızdan dolayı da sempati yaratmış olabilirsiniz üzerimde; bir de bu var.

Şiirlerimi savunacak değilim. Görüşünüz, kıymetlidir benim için. Faydalanacağım tabii fikirlerinizden. Mektubunuzu aleyhineze kullanmak mı?... Asla! Ben, en kalitesiz dergilere ve gazetelere şiir yazanlara bile kıymet veririm. Şiiri sevdikleri için... Sizin gibi,

edebi alanda atlarını dört nala koşturan bir “büyük”e kin beslemek, yaratılışıma aykırı düşer. İnsanlardan kaçış, nefret, küçük görme gibi duygular, bana uzak. Nasıl ki şiirlerim size uzaktı... Kendini beğenmiş insanlar da beni açmıyor. Nasıl ki şiirlerim sizi “açmadı.”

Yine öfkelenmeyin ve beni öğrenin!

Gencim. Şiirin ilk basamaklarından itilmek istemiyorum. Her şair gibi... Yukarıya çıkmak için, itilmek gerekli değil mi? Bir lise-de edebiyat öğretmeni-yim. Şiir ya da hikâye yazdığım anlar hariç, aklım başımdadır. Zaten, akli başında bir şair veya yazar düşünemiyorum ben. Şiir, muhasebecinin, masa başında hesap yapışına benzemiyor. Şiir, mantığın durduğu yerde ve yaşamının dışında yazılıyor.

Size teşekkür ediyorum. Çünkü kamçıladınız beni. Elde etmek istediğim “ün” benim gözümde daha da büyüdü. Eskisinden fazla çalışacağım şimdi.

Ün... Herkes, daha doğrusu “her yazan tanınmak ister” demiş-tiniz. Bu, bir zamanlar sizin de en büyük tutkunuzdu. Kendime önem vermem, normal değil midir? Ezik bir insan değilim ki ben. Ezilmeye, ezmeye karşıyım.

Bir gün, atlarınız yorgun düştüğü zaman, meydan bize kalacak. Ben de dört nala koşturacağım kendi atlarımı. İnsanları aramak için, insanlar için. Nefreti, onuru, egoizmi ezmek için...

Hürmetlerimle...

Sevinç Çokum

12.1.1973

Sayın Behçet Necatigil;

İlginiz,¹ hiç ummadığım bir anda kapıyı çaldı. Sevindiğimi ve duygulandığımı belirtmek isterim.

Bazı hikâyelerimi zayıf bulmakta haklısınız. Onlar, üç yıl öncesinin boşlukları ile dolu. Şimdi, daha sağlam hikâyeler yazmaya çalışıyorum.

Teşekkür eder, iyi bayramlar dilerim.

Sevinç Çokum

Kartpostal, tarihsiz

Türk Edebiyatı Dergisi
Yazı İşleri Müdürü

Değerli dost;

Beyler için teşekkür ederim.

Her zaman yeni ve derin. “Bizler” kadar yakın. Ve en iyi. İyinin devamı.

Yaşayan en iyi...

Sevgi ve saygılar...

Sevinç Çokum

1 Necatigil, 2.1.1973 tarihli mektubunda, Çokum'un ilk öykü kitabı olan *Eğik Ağaçlar*'ı şaşırarak aldığını söyler ve “Siz şiire değil, hikâyeye adanmışsınız” der. (Bkz. s. 304) 31 Mart 1974 yılında ise *Bölüşmek* kitabının ardından yazdığı bir mektup daha vardır. (Bkz. s. 305)

Suut Kemal Yetkin

12.5.1947

Cevap, 3.6.1947

Sanat ve Edebiyat Gazetesi

İsmetpaşa Cad. Apak Apart. D. 2

Yenişehir/Ankara

Sayın Behçet Necatigil,

Yeniden hazırlanmış olan tercüme edilecek eserler arasında, Unamuno'nun eserleri de vardır. Edebiyatla meşgul olan tercümecilerimiz arasında İspanyolca bilen olamadığı için, İspanyol eserlerinin başka dillerden tercümelerine imkân bıraktık. Sis'i, listeler intişar ettikten sonra tetkik edilmek üzere,¹ Bakanlık Tercüme Bürosuna gönderebilirsiniz. Hikâyeleri gönderiniz,² bir kere okuyayım ve bir imkân arayayım. Zeki Ömer Defne'den henüz bir şey almadım.

Alakanıza teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

Suut Kemal Yetkin

1 Necatigil, 2 Mayıs 1947 tarihinde yazdığı mektupta Sis'i çevirdiğini ve Zeki Ömer'in şiirlerini gönderdiğini belirtir. (Bkz. s. 306) Sis 1948 yılında MEB Yayınları'ndan çıkar.

2 Necatigil, 3 Haziran 1947 tarihli mektubunda Unamuno'dan çevirdiği "İki Ana" ve "Lumbrica Markisi"ni gönderir. (Bkz. s. 307) Çevirdiği üçüncü hikâye olan "Tam Adam" fazla uzun olduğu için (80 sayfa) daktilo edemediğini söyler. Bu hikâyeler 1954 yılında Varlık Yayınları'ndan *Yaman Adam* ismiyle kitaplaşır. Bu kitaba girmeyen ve arşivde daktilo edilmiş halde bulunan beş öyküsü de toplu halde basılmıştır (Can Yayınları, 2016).

Şakir Eczacıbaşı

Temmuz 1957

Sevgili Behçetciğim (Saklı Su),

Artık saklı olduğun yerlerden çık. Hiç görünmüyorsun. Arada sırada şiirlerinle takip edebiliyoruz seni.

Senden bir ricam var. Bizim *Tıpta Yenilikler* dergisini görmüşsündür. Orada bir “Sanatkâr Doktorlar” serisine başladık. Bundan evvelki sayıda Oktay’ın Duhamel hakkında yazısı vardı. Senden de bu sayı için Cenap Şahabettin¹ hakkında bir yazı istiyorum. Oktay’ın yazısı kadar olsun. Bir de senin en beğendiğin şiirini ve eğer varsa sanat veya hayat hakkında güzel sözlerini seçiver.

Bu yazıyı en geç on güne kadar (ne kadar erken olursa benim için o kadar kolay olur) bana gönderiver.

Şimdiden çok teşekkür ederim. Görüşelim.

Sanatçılar yine çarpışmaya başladı. Bizde armağanlardan vazgeçmeli.

Gözlerinden öperim.

Şakir Eczacıbaşı

Necatigil’in mektubun kenarına aldığı not: İsteddiği yazı gönderildi.
30.7.1957

1 “Cenap Şahabettin” başlıklı bu yazı *Tıpta Yenilikler* dergisinde Aralık 1957 tarihinde yayımlanır, bkz. *Düzyazılar I*, YKY, 1999.

Şerif Hulusi

İstanbul, 27.2.1967

Cevap, 1 Mart 1967

Dostum Necati Bey,

Paris'teki dostumuz Pertev Naili Boratav bana yazdığı bir mektupta *Yeni Edebiyat Gazetesi*'nin (1940-1941) ilk sayısının tarihi ile son sayısının tarihini bildirmemi istiyor. Bu dergiyi umumi kütüphanelerde bulmak mümkün değildir. M. E. Bakanlığı'ndan gelen tahriratlarla ortadan kaldırılmıştır. Siz aklıma geldiniz. Bir dostumuz Nâzım Hikmet'in bir iki şiirini sizdeki bu dergiden kopya etmişti. Adı geçen derginin birinci sayısının tarihi ile sonuncu sayısının (numarası ile birlikte) tarihini bildirmek lütfunda bulunursanız, beni pek sevindirmiş olursunuz.

Dostluğunuza şimdiden teşekkür eder, ve bu vesile ile sevgilerimi bildiririm.

Şerif Hulusi

Adres:

Altın Reklam

İstiklâl Caddesi No 99/5

Beyoğlu/İstanbul

İstanbul, 9.3.1967

Dostum Necati Bey,

Mektubunuzu aldım. Verdiğiniz bilgiye çok teşekkür ederim.

Pertev Bey çok eski dostum olduğu halde, doğrusu onun hakkında hatasız bilgi verebileceğimi sanmıyorum. Bir husus için bu bilgilere benim de ihtiyacım olduğundan, bugünlerde kendisine mektup yazacağım. Cevap gelince, bir kopyasını çıkarır, size yollarım.

Ama, bu kadar gecikme, hazırladığınız dördüncü baskıya herhalde yetişmez, artık bundan sonraki baskıya koyarsınız.

Sözlükte epeyce eksik isim var. Ben bunların bir kısmını çıkarmıştım. Mektubu ev dışında yazdığımdan, hepsi aklımda yok. Bunları da Pertev'in bilgilerinin kopyası ile birlikte size yollarım.

Beni sözlüğünüze almak hususunda gösterdiğiniz dostluğa bilhassa teşekkür etmek isterim. Ama, benim çalışmalarım daha çok edebiyat tarihi bilgileri üstüne olmuştur. Pek dağınıktır. Türkiye'nin 1789'dan 1950'ye kadarki siyasi, iktisadi, sosyal ve kültürel tarihini yazmaktayım. Bunda yakın devirdeki edebiyatımızın gelişmesi üstüne yeni bir anlayış getiren bölümler olacak. Bu kitap çıkmış olsaydı, o zaman buna göğsümü gere gere razı olurdum. Ama, şimdilik böyle bir sözlüğe girecek yüzüm yok. Tabii, bu arada Ömer Seyfettin'in eserlerinin başladığımız ilmi baskısının kitapçının manasızlığı yüzünden yarım kalmış olması üzüntülerimi ilave etmek isterim. Herhalde, şimdilik böyle bir şeyi –ne olur– düşünmeyin.

Dostluğunuza bir kere daha teşekkür eder, bu vesile ile sevgilerimi iletirim.

Şerif Hulusi

İstanbul, 4.5.1967

Dostum Behçet Bey,

Kitabınızın yeni baskısını aldım. Dostluğunuza çok teşekkür ederim. Biraz karıştırdım. Bazı noksanlar tamamlanmış. Hele Nâzım Hikmet'in¹ alınışına son derece sevindim. Eski baskılara alınmayışı size ait bir kusur değildi, biliyorum. Bu elbette ki, ünlü edebiyat bezirgânımızın sayısız marifetlerinden biriydi. Ama, yine bazı eksikler kalmış. Mekteplerimiz tatil olsun, mektup yazarım, bir yerde buluşur, konuşuruz, eksikleri de tespit ederiz.

Dostluğunuza tekrar teşekkür eder, bu vesile ile sevgilerimi bildiririm.

Şerif Hulusi

1 İlk baskısı 1960 yılında yapılan *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'ndeki "Nâzım Hikmet" maddesi 1967 tarihli 4. baskıdan itibaren yer almaya başlar.

Tahsin Saraç

21 Mayıs 1973

Sayın Necatigil,

Teşekkürde gecikmemi lütfen bağışlayın. *Zebra'yı*, yakından izlediğim bütün şiirleriniz gibi dikkatle okudum. Sevdim. Şiirlerinize, duygu planınıza hep alttan alta bir akış olmuştur bende zaten. Onun için, sizi suskunluğunuzda duyar, anlar, yaşarım çok kez; dolayısıyla kendimi. Zaman zaman biçimdeki değişik bir dışavurumun tersine, özde büyük bir yakınlık bulurum aramızda. Özellikle şimdilerde her planda çok geçerli ucuzluktan, bağırıcılıktan, bilgiçlikten uzak, sessizliğin sesini taşıyan, özü gereği soyutlaşan, ve kendi kanındaki doğal acıyı baş veren bir şiir; belli dönem ve koşullarda işlevsel olarak azımsanabilse de, her gelecekte özünü sürdürebilecek, insan karanlığının içgözü niteliğini hiç yitirmeyecek bir şiir. Paylaştığım, hep kaygısını taşıyıp, ayrı görünümelerde de olsa, gerçekleştirmeye çalıştığım bir anlayış. Bilisizliğin prim aldığı bir ortamda, eski şiir kaynağından bir kuyumcu titizliğiyle damıtmaya çalıştığınız yoğun bir duyarlık özünü de çok iyi anlıyorum...

Ve sevgisizliğin at koşturduğu, herkesin birbirinin gölgesine kurşun sıktığı ya da sıktırıldığı yapışkan bir karanlıkta bunları yazmış olmam, size bile şaşırtıcı gelecektir belki de... Ama bu böyle...

Bu mektubumda, adınıza duyduğum bir üzüntümü belirtmezsem, içtensiz olarak görürüm kendimi: Nesnelliği ön planda tutan bir görünümdesiniz. O zaman, nesnelliğin gerektirdiği bütün koşulları elverdiğince yerine getirmeye çalışmak kaçınılmaz oluyor kişi için. Ben ise, belirteyim ki, yüksek planda bir öznelliği yeğlerim nesnelliğe, salt bir nesnellik olabileceğine inanmam çünkü. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nü*zde günümüz Fransız şiiri konusundaki ilk yargılarınızı en doğal hakkınız olarak, çıkarmışsınız sonraki baskılardan. Kitabın bir gözden geçirilmesi söz konusu demek her zaman. Bu titizliğinizi benimle ilgili bütün bilgilerde göstermeniz gerekirdi, en

azından nesnelliğinizdeki tutarlık adına. Örneğin, ilk baskısından beri sürüp gelen “Kendi şiirlerini ancak son yıllarda yayınlamaya başladı (*Türk Dili* vb.)” yollu tümcenizi de değiştirmeniz gerekmez miydi?¹ 1959’dan beri aşağı yukarı düzenli yazdığımı, *Dost*, *Papirüs*, *Varlık*, *Yeni Edebiyat* vb. gibi sizin çok iyi izlediğiniz dergilerde yayınladığımı bilmez değilsiniz. Bu gözden geçirmeyi yapmak, nesnellik konusundaki titizliğinizi pekiştirici olurdu, daha başka bir çok değişiklikleri de doğru olarak ekleyebilirdiniz, kitabınızın eksikliğini azaltma bakımından hiç olmazsa.. Hem bunlar, bir yargıya varmaya sizi zorlamaktan yine de uzak, kuru bilgiler olurdu! Bu açıklığımı sizi üzdüyse bağışlayın. Ama ben yüreğimde taşıdığım en ufak gölgeyi yeri geldiğinde açığa vurmazsam kendimle barışıklığımı sürdüremem; şimdi rahatladım size karşı.

Dostluğum, en içten yakınlığımı sizinle.

Saygılarımla.

Tahsin Saraç

3 Ekim 1974

Sevgili Necatigil,

Bağışla, hemen yazmış olmak için bu kâğıda yazdım, postahane de başkasını bulamadım.

Pasaport ve bütün evrakları iadeli taahhütlü olarak şimdi yolladım.² İnşallah bir kazaya uğramadan varır eline.

Biletleri de verdim Dışişlerine. Otobüs bilet paralarını da verecekler, ama bakalım, ne zaman olursa olsun, aldırma.

Kitapları gönderirsen sevinirim. Huriye hanıma saygılarımı iletir misin lütfen.

Sana da en içten duygular, dostluk ve saygılar.

Tahsin Saraç

¹ Necatigil sözlüğün 1977 tarihli son baskısında bu kısmı şöyle değiştirmiştir: “1959’dan beri belli başlı, öncü dergilerde yayımlanmış kendi şiirleriyle üç kitap çıkardı.”

² Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, Belçika’daki “Şiir Bienali”ne Türkiye delegesi olarak Tahsin Saraç ile Necatigil’i göndermiştir. Bienal, 29 Ağustos - 2 Eylül tarihleri arasında beş gün sürer.

23 Ekim 1974

Sevgili Necatigil,
Sevgili Dostum,

15 günden beri rezil bir grip ve soğuk algınlığından yatıyorum, bu arada bir de belim tutuldu ki sorma; bayramı bile yatakta geçirdim. Şimdi biraz iyileştim, fizik tedavi yaptırıyorum belime, çalışmaya da yeniden koyuldum, yani tek silahımı başladım kullanmaya.

Sana yazmakta gecikmem de bundan. Mektubunu ve kitaplarını aldım. Teşekkür ederim, şiir kitapları vardı zaten, ama oyunların gönderilişine ayrıca sevindim. Şu sözlük biter bitmez (ki çok az kaldı)³ ne güzel şeyler yapacağım diye şimdiden kendi kendime sevinyorum...

Sana eskiden yapmış olduğum üç şiirinin çevirilerini de gönderiyorum, daha başkaları da var yeni antoloji için, onları da bir ara üşenmezsem gönderirim, senin titizliğinin yanında benim üşenliğim utanılacak şey doğrusu.

Ay başında Ankara'ya geleceğine seviniyorum, görüşürüz umarım, ararsan, ses verirsen, çünkü ruh gibi gölgenden bile iz vermeden çekip gidebilirsin de sen!..

Seninle gecikmiş güzellik ve inceliklerin özlemiyle. Haydi kal sağlıcakla. Huriye hanıma saygılarımı ilet lütfen.

Dostluk, sevgi ve en iyi duygular.

Tahsin Saraç

Necatigil'in mektubun kenarına aldığı not: "Solgun Bir Gül Dokununca", "Ses", "Nilüfer" Fransızcalarını mektubuna eklemiştir.

3 Saraç, hazırladığı *Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük'ten* bahsediyor olmalı (TDK, 1976).

Talât Sait Halman

New York, 9.1.1976

Sayın Necatigil,

Kareler Aklar en değerli yılbaşı armağanı oldu bana, şiir sanatınızın doruğu bu eser...

Şiirleri defalarca okudum. İnceliklerini ve derinliklerini iyice anlamağa çalıştım. Bu şiirler Türk edebiyatında bir aşama.

Buradaki *Books Abroad* dergisine¹ *Kareler Aklar* için bir yazı yazdım. Birkaç ay sonra yayınlanınca size gönderirim.

Yeni yıl için en iyi dileklerimi sunarım.

Saygılarla.

Talât Sait Halman

Geldi: 4.2.1976

Sayın Necatigil,

Sevgilerde Türk şiirinin görkemli yapıtlarından biri... Okudukça gözlerim kamaşıyor. Dil, duyarlık ve düşünce zenginliği bakımından, dünya şiiri içinde de özel ve yüksek bir yeri var. Şiir tarihimiz boyunca pek az Türk ozanı, bu denli özgün olabildi.

40 yıldır süren güçlü ve güzel yaratıcılığınızın verimlerini bir araya getiren *Sevgilerde*, bir edebiyat olayı olduğu kadar hazırlanış tarzı bakımından da örnek bir eser... Titiz ve temiz düzenine hayran oldum (İngilizce bölümünde birkaç eksik var).² Hızlan'ın önsözü³ de çok başarılı...

1 Oklahoma Üniversitesi yayını.

2 Kitabın sonunda yer alan "Behçet Necatigil Üzerine Bir Bibliyografya Taslağı" bölümünden bahsediyor.

3 Doğan Hızlan'ın *Sevgilerde* kitabına yazdığı bu önsözün başlığı "Türk Şiirinin 'Saklı Su'yu: Behçet Necatigil'dir, bkz. *Sevgilerde*, YKY, 2022.

Doğumunuzun 60. yılında, sizi Türk edebiyat âlemine getirdiğiniz boyutlar için kutlarım.

Derin saygılar ve içten teşekkürlerle...

Talât Sait Halman

2 Haziran 1976

(Geldi: 10 Haziran 1976. Cevap, 30 Haziran 1976)

333 East 30 NY,
NY 10016

Sayın Necatigil,

Kareler Aklar konusunda yazdığım kısa yazı, *Book Abroad* dergisinin yeni sayısında yayınlandı. Kupürünü ilişikte sunuyorum. Arzu ederseniz derginin kendisini de gönderirim.

Saygılar ve candan dilekler sunarım.

Talât Sait Halman

Necatigil'in mektubun kenarına aldığı not: 6 şiirimin çevirisi bulunan Cave dergisine de teşekkürle.

New York, 9 Aralık 1978

Sayın Necatigil,

Beyler, heyecanlandırdı, büyüledi beni... Benzeri olmayan bir şiir zekâsı ve dil serüveni var bu eserde... Şiirlerin her birini defalarca okudum –bütün imgeleri, benzetileri, ince ses değerlerini, çağrışımları, felsefi açıları bambaşka olan buluntuları iyice anlayabilmek ve en zengin Türkçe dağarcığının tadına varabilmek için.

Yirminci yüzyılın en önemli Türkçe şiir kitaplarından biri *Beyler*.

Bu eser için hepimiz size minnettar olmalıyız. Şiirimizin coğrafyasını, aklımızın iklimlerini genişletiyorsunuz.

Yeni yılın sağlık, esenlik ve mutluluk içinde geçmesini diler, saygı ve sevgiler sunarım.

İçten teşekkürlerle...

Talât Sait Halman

Tarık Buğra

*Bakla Sokağı, 8.10.1978
(Necatigil'in notu: 11 olacak)*

Aziz Şairim,

Beyler'i 15 gün önce aldım, sağ ol, ellerin dert görmesin ve esin, her zaman olduğu gibi, alkole yansımasın: Hep yaz; şiirle beslenenlerin soyu daha tükenmedi.. Şiirle arınanlar hâlâ var.. Şiiri kepaze etmeyenlerin hâlâ bulunduğu gibi.

Güzel gözlerinden öperim. Kitabın bana yalnız şiirler değil, altın çağımızı da getirdi: Yedek Subay Okulu'nun bulaşıkhanesinin arkasındaki geceleri, Mamak'taki küçük kahveyi, yağmuru, dereyi, acıları ve yoklukları bile baldan tatlı zamanları da getirdi; cennetin korunabileceğini düşündürdü, sağ ol.

Tarık Buğra

Ümit Yaşar Oğuzcan

27 Mayıs 1968, İstanbul

Akbank T.A.P. Umum Müdürlüğü
Karaköy-İstanbul

Sayın Behçet Necatigil,

Hazırladığım büyük bir şiir antolojisiyle ilgili olarak yaşayan 15 şairimize gönderdiğim mektubun bir suretini ekli olarak takdim ediyorum. Özelliklerini bu mektupta açıkladığım antolojinin birinci bölümündeki şairlerden Z. Osman Saba'ya ait kısmın hazırlanmasını sizden rica edeceğim.¹ Bu husus o bölümün başında belirtilecektir.

Konuya gereken önemi vereceğinizden emin olarak, cevabınızı 30 Haziran 1968 tarihine kadar bildirmenizi rica eder, en derin saygı ve sevgilerimi sunarım.

Ümit Yaşar Oğuzcan

1 Necatigil seçtiği şiirleri 8 Temmuz 68'de notlayarak gönderir; "Bir Sokakta Giderken", "Kurban", "Her akşamki Yolumda Sabah", "Oda", "Bu Vakitsiz Giden Yaz", "Beyaz", "Cümlemiz", "Misakımilli Sokağı No.37", "Ölmek Konusunda".

Vedat Günyol

Kartpostal, 1.9.1948, Paris

Sayın Necati Bey,

Lütfunuza teşekkür ederim. *Malte Laurids Brigge'nin Notları'nı* ne zamandır okumak istiyordum. Ayrıca, *Yücel*'de müdafaası bana düşen *Lüzumsuz Adam*'a çok sevindim.¹ Sizi *Yücel*'e ısındıramamakla duyduğum üzüntüye karşılık, bugün yine Dr. Tietze kanalıyla, dostluğunuza ulaşabilmenin sevincini duyabiliyorum.

Saygılarımla.

Vedat Günyol

1 Avusturyalı Türkolog Andreas Tietze, 28.7.1948 tarihinde Necatigil'e yazdığı mektubunda "Rilkelerden bir nüshayı (sende kalmadıysa satın al) Sait Faik'in *Lüzumsuz Adam*'ıyla beraber şu adrese göndermeni rica ederim" diyerek Günyol'un Paris adresini yazar (*Tercümemi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022).

Yaşar Nabi Nayır

Ankara, 27.10.1935

Varlık

PK 142 Ankara

Kardeşim,

Şiirlerinizde şekil bakımından daha tekamül göze çarpıyor. Bunlardan bir ikisi *Varlık*'ta çıkacaktır.¹ Eğer istidadınız sizi muzdarip yazılar yazmaya sevk ediyorsa, suni olarak neşeli şeyler yazmaya çalışmayınız. Fakat unutmayınız ki ızdırıp daha yeni, daha ağla-maksız ve daha erkekçe de terennüm edilebilir. Asıl bu yolu keş-fetmeye çalışınız.

Selamlarımla.

Yaşar Nabi Nayır

Tarihsiz

Bay Behçet Necati,

Şiirlerinizde, evvelce gönderdiklerinize nazaran büyük bir teka-mül var. Esasen öncekiler de neşredilmek üzere sıra bekliyorlardı. Yeni gönderdiğiniz şiirler, tercihen mecmuaya girecektir. Ancak az şiir neşredildiği için sıra beklemek mahzurunu da büsbütün ortadan kaldırmak mümkün olmuyor.

Selamlarımla.

Yaşar Nabi Nayır

1 Necatigil'in *Varlık*'taki ilk şiiri "Gece ve Yas", 1 Ekim 1935 tarihli 54. sayısında yayımlanır.

Ankara, 22.9.1942²

Azizim Behçet Bey,

Varlık'a karşı eskiden beri devam eden alakanıza iki satırla olsun teşekkür etmek fırsatını ele geçirdiğime memnunum.

Şiirlerinizi ve Unamuno'dan çevirdiğiniz hikâyeyi aldım. Bu hikâye de evvelki gibi güzel. Yakında basılır. Şiirlerinize gelince, neden son zamanlarda münhasıran fantezi sentimental sahasında çalıştığınızı düşünüyorum. "*Lades*"³ güzeldi. Fakat siz fantezi sahası dışında daha güzel, daha beşeri şeyler yazabilirsiniz gibi geliyor bana. İhtimal kendim şiir vadisinde geri kaldığım, cereyana ayak uyduramadığım için böyle düşünüyorum. Fakat bana öyle geliyor ki bu şiir tarzı artık yalnız bizim memlekette kaldı. Dünya daha yeni –eskilikte yeni– cereyanlara muhtaç değil mi?

Sevgi ve saygılarımı sunarım.

Yaşar Nabi Nayır

6.3.1952

Kardeşim Behçet Bey,

Herhalde öğrenmişsinizdir, Knut Hamsun ölmüş.

Acaba pazartesiye kadar bana Hamsun⁴ hakkında, "Edebi Portreler" sütunu için bir yazı hazırlayabilir misiniz? Pek makbule geçecek. Bir de resmi mümkün olursa daha iyi olur.

Gözlerinizden öperim.

Yaşar Nabi Nayır

2 Bu mektup Behçet Necati adına Çelikel Lisesi Edebiyat Öğretmeni Zonguldak adresine gönderilmiştir.

3 Bu şiir *Varlık*'ın 15 Ağustos 1942 tarihli 219. sayısında yayımlanır.

4 "Knut Hamsun" başlıklı bu yazı *Varlık*'ın 1 Nisan 1952 tarihli 381. sayısında yayımlanır. Bkz. *Düzyazılar-I*, YKY, 1999.

11.11.1963

Aziz Dostum,

Geçen gün sizdeyken bahsini etmeyi unuttum. Vaktimiz de daraldı. Umarım ki yıllıkın bu önümüzdeki sayısı⁵ için bizi yüzüstü bırakmazsınız. Sizden başka bu yazıyı yazacak kimseyi şimdiye kadar düşünebilmiş değilim. Bir kere daha ricamı tekrarlar, haberinizi beklerim kardeşim.

Yazının 25 Kasım'a kadar elimde olması gerekiyor.

Yaşar Nabi Nayır

İstanbul, 11.9.1965

Kardeşim Behçet Bey,

Söylemiştim ya, önümüzdeki salı akşamı Cahit Külebi ile Oktay Akbal ve Fazıla Hanım akşam yemeğine bize gelecekler. Sizler de gelerseniz daha memnun olacağız.

Artık teklif tekellüfe bakmayacağınızı ve gelmiştik ya mazeretini bir kenara bırakarak bizi sevindireceğinizi umar, gözlerinizden öperim.

Yaşar Nabi Nayır

5 Necatigil yıllık için "1962'de şiirimiz" dökümünü hazırlar. Bkz. *Vaktin Zulmüne Karşı*, YKY, 2019.

İstanbul, 7.8.1974

Sayın Dostum,

Şimdi Necati Zekeriya'dan mektup aldım. Tamam, işi oldu, gelebilir diyor, ancak bir iki ricası da var. Önce orada okuyacağınız iki şiirin birer suretini istiyor. Bir de şimdiye kadar çıkmış telif eserlerinden birer nüshanın Struga Şiir Akşamları Komitesine,⁶ birer nüshanın da kendisine gönderilmesini rica ediyor. Benden elçiliği. Gereğini siz düşünürsünüz. Geçen gün unuttum sormayı. Yeni şiiriniz var mı *Varlık*⁷ için?

En içten sevgi ve selamlarımla.

Yaşar Nabi Nayır

6 Necatigil 13. Struga Şiir Geceleri Şenliği'ne davetlidir.

7 Necatigil'in "Dur Şimdi", "Burç", "Tat" ve "Testi" başlıklı şiirleri *Varlık* dergisinin Eylül 1974 tarihli 804. sayısında yayımlanır.

Yıldız Kenter

Kent Oyuncuları
Harbiye, Halaskârgazi Cad. No.35

17.4.1979

Sayın Behçet Necatigil,

Yanlış hatırlamıyorsam, “Vanya Dayı”nın çevirisini sizden rica ettiğim zaman, fiks bir ödeme üzerinde durmuş, oynasak da oynamasak da aynı ücreti ödeyeceğimizi açıkça belirtmiştim. Netekim yıllarca oynayamadık.

Bu sezon başı “Vişne Bahçesi” ve “Vanya Dayı” arasında bir seçim yapmak gerekiyordu. Nasılsa elde hiç tekst kalmamış olduğunu görünce asistan arkadaşşıma “Vanya Dayı” üzerinde bir çalışma yapmamız gerektiğini ve sizden bir tekst rica etmesini söyledim.

Oyunu gizli gizli değil, aksine elimizden geldiği kadar duyurmayla çalışarak sahneledik.¹ Açmadan çok önce de Kültür Sarayı’nda karşılaştığımız zaman sizi provalara davet ettik.

Size borcumuzun yıllar önce tamamiyle ödendiği inancıyla, tercüme ücreti üzerinde yeniden durmak ihtiyacını duymadım doğrusu. Ama sayın eşinizden vaktiyle kararlaştırdığımız ücretin tam ödenmediğini öğrenince çok üzuldüm. Tiyatro olarak bu kusurumuz affedilmez. Ama bu işlere direkt bakan kişi olmadığım için, hiç olmazsa benim hâlâ affedilme şansım vardır sanıyorum.

Kalan borcumuzun, paranın değer kaybedişi hesap edilerek on katı olarak ödenmesini muhasebeden rica ettim. Takdim ediyoruz.

Yanlış bilğimiz ve gecikmemiz için bizi bağışlamanızı rica eder, saygılar sunarım.

*Kenter Sinemacılık ve Tiyatroculuk AŞ.
Yönetim Kurulu Başkanı
Yıldız Kenter*

1 Kent Oyuncuları, 1978/79 sezonunun ilk oyunu olarak “Vanya Dayı”yı sahneler (1 Kasım 1978). Yıldız Kenter oyunun yönetmenidir. Necatigil’in 1964 yılında yaptığı bu çeviriye YKY tarafından yayımlanma aşamasında.

Yusuf Atılgan

Hacırahmanlı, 15 Temmuz 1958

Hacırahmanlı köyünde/Manisa

Sevgili Kardeşim,

Tahir'le [Alangu] birlikte geçirdiğimiz son günün ertesi ben sanki bir çekingenlik hastalığına tutuldum. Sizi şu roman işiyle bir daha tedirgin etmek bana bir bencillik, bir haksızlıkmiş gibi geldi. Aynı gün sizi göremeden İstanbul'dan ayrıldım. Romanı, oradayken yanında kaldığım bir Manisalı arkadaş Yaşar Nabiye götürecekti. Herhalde götürmüştür. Buraya geldim geleli, kendi kendime kızıyorum. Sizinle bir daha buluşmak fırsatı varken kaçırdım diye...

Aramızda çekinmesiz, gerçek bir dostluk olsun isterdim; bunun bir-iki görüşmeyle kabil olmayacağını bile bile... "Artık buraya, köye geldiği zaman" diyorum.

Gözlerinden öperim kardeşim. Huriye'ye, annesine hürmetler. Çocukların gözlerinden öperim. Tahir'e, Fazıl Hüsnü'ye, Özdemir'e selamlar.

Yusuf Atılgan

Hacırahmanlı, 8 Aralık 1958

Hacırahmanlı Köyü No: 302

Sevgili Kardeşim,

Ağustos sonundaki çağrımın gecikmiş karşılığını *Arada*'nın ilk sayfasına yazdıklarında buldum. Bu karşılık, geç olsa da beni pek sevindirdi. Açık bir umut kapısı bırakıyor.

Arada'nın benim için değeri yalnız içini dolduran güzel şiirlerde değil; bir de en sevdiğim şairlerden birinden aldığım ilk imzalı kitap oluşunda. Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

Ben iki aydır kulaklarımdan rahatsızdım. Bir ağrı bir uğultu... Ne okuyabildim ne yazabildim. Bu uğultunun verdiği korkunç huzursuzluk geçti denecek kadar azaldı da bir haftadır çalışabiliyorum. Köyden bir hikâye yazdım. Daha yazılacak iki hikâyem var. Sonra yeni romanıma başlayacağım. İçimdeki "çabuk söyleyivermek" telaşından korkuyorum. Bana, görmüş geçirmiş bir ağabey öğüdü yok mu?

Sevgiyle gözlerinden öperim. Huriye'ye selam ve hürmetler. Tahir'e, Fazıl Hüsni'ye selamlar.

Yusuf Atılgan

Zeki Ömer Defne

19.2.1976

Sevgili Behçet,

Kitaplarını aldıkça kaç yönden seviniyor ve mutluluk duyuyorum, bilemezsin. Var ol değerli dost-yavrum!

Kıymetli şiirlerinle, *Sevgilerde*'nin cildini ve gömleğindeki resimlerinin rengini uygun bulmadım. Bunun için de bir şiir yazıp sana adadım.¹ Onda, biraz da, iki yaşamın birbirine karıştığını sanıyorum: Senin ve benim yaşamımızı.

Telefonda, seni günlerce aradım. En sonu (01)'den değişen numaranızı bularak, dün gece, tebrik ve teşekkürlerimi Huriyemize sundum.

Tekrar tekrar teşekkürler, tebrikler. Darısı bana.

Gözlerinizden öperim Behçet.

Zeki Ömer Defne

1 Mektubun ekindeki 15.2.1976 tarihli ve "Behçet Necatigil'e sevgilerle" ithafli şiirin adı, "Bir Şiir Kitabı Gömleğindeki Şair"dir, bkz. *Dost Meclislerinde Kasideler*, YKY, 2019.

12.4.1979

Çok değerli evlâdım Behçet,

Önce, ithafiyyendeki asıl ve haddimden efzûn kadirşinas iltifatına, sonra da şiirden şiir kitabına² teşekkür ederim. Hayır, kat'iyyen bir mukabele değil, sadece bir şükranı ifade sadedinde ve ancak bir hâtıra olmak üzere, (kalb kalbe karşı nev'inden) 1976'da yazılmış bir şiirimi de katarak, sana üç yeni eserimle geliyorum.³

Çok değerli gelinimiz Huriye'mizle seni ve sevgili (şimdi ne hallere geldiler, kimbilir) yavrularımızın gözlerinden öper, sağlık esenliğinizle mutluluğunuzun devamını dileriz Behçet'im.

Zeki Ömer Defne

(Yukarlarda, "fart-ı mesâr" ile biraz eskiye kaçtık. Mâzûr ola)

2 Beyler, Cem Yayınevi, 1978.

3 Mektubun ekinde; "Şimdi Nerelerde", "Kara Kuşak", "Denizler Kirleniyor" ve "Yitik Kitap" şiirleri yer almaktadır.

Zeyyat Selimoğlu

4 Haziran 1970

Behçet Hocamız!

Bir yerde oturup da şöyle rahat rahat konuşamadık. İsterdim ki, Behçet Hoca, Şipal, biz üç “Almancacı”, tatalım, Park Otel’in Marmara’ya bakan balkonunda, bir şeyler içip konuşalım. Ben sizleri davete hazırım, ama sizde telefon yok. Başka bir yer de olabilirdi tabii. Benim aklıma, yukarıdan deniz görüyor diye, orası geldi.

Mümkün olursa, telefon bekliyorum. (465552) Olabilirse, adaya da bekleriz. Orası: 518242.

Selam ve saygılar.

Zeyyat Selimoğlu

PS: Bu ayın 10-15’inden sonra herhalde Heybeliada’da oluruz.

Necatigil’in mektubun kenarına aldığı not: 16 Haziran 1970 Salı günü Narlıkapı’da üçümüz buluştuk.

13 Mayıs 1974

Cevap, 17 Mayıs 1974¹

Behçet Hocamız!

Dün akşamki “Sait Faik Toplantısı”nda gözlerimiz aradı. Sorunca, babanın vefatından ötürü bulunamadığını öğrendik.

Baş sağlığı dileklerimle, ve selamlar, saygılarla...

Zeyyat Selimoğlu

1 Necatigil’in cevabı için, bkz. *Mektuplar*, YKY, 2001.

Necatigil'den Mektuplar

Ahmet Tevfik Küflü'ye

İstanbul, 1 Ağustos 1966

Sayın Ahmet Tevfik Küflü,
Bilgi Yayınevi Sahibi
Ankara

İstanbul'a yeni döndüm, o yüzden 22 Temmuz tarihli mektubunuzu yeni aldım. Gönderdiğiniz 6 kitaba da çok teşekkür ederim, beni utandırdınız; bu lütfunuzu ilerde nasıl karşılayabileceğimi şimdiden düşünmeye başladım.

Hakkımda belirttiğiniz teveccühler de ayrıca düşündürdü beni. O dediğiniz kişi olmayı çok isterdim; ne yazık ki kendimi aldatamıyorum; dağınık çabalara ciddî çalışmalar gözüyle bakamadığım için gönlüm hiçbir zaman rahat olmadı.

Ankara'da daha ilk tanışmamızda ayak üstü, Alangu'dan cesaret alarak, benim radyo oyunlarını basıp basamayacağınızı soruşum, cidden yersizdi. Bu bencilliğime sonradan pişman oldum, en azından bir görgüsüzlüktü bu; özür dilerim. Tanrının günleri henüz bitmedi ya, Eylül sonunda kısmet olur da oraya yine gelirsem, bu defa kesin iş ziyareti şeklinde değil de, dostluk ziyareti olarak, uğrarım size.

Yakınlığınıza tekrar tekrar teşekkür eder, iyi günler dilerim.
Selâmlarımla.

Behçet Necatigil

İstanbul, 2 Haziran 1967

Sayın Ahmet Küflü,

9 Mayıs'ta 2, 14 Mayıs'ta da 24 tane *Gece Aşevi* gönderdiniz. Bugün Haziran'ın ikisi, ders yılı sonudur; yazılı yoklama ve ödev kâğıtlarından baş alamadığım için gene geciktirdim teşekkürlerimi bildirme işini. Minnettarlığımı şu birkaç satırla ancak bugün size iletebiliyorum.

Şubat'ta Ankara'daki görüşmemizde benden Hamsun'un *Pan* ve Unamuno'nun *Sis* romanlarının ikinci baskılarını istemiştiniz. Onları da basma niyetinizden caymadınızsa bir hususun sizce de bilinmesini istiyorum: Biliyorsunuz, Hamsun'un *Göçebe*'sini burada Oğuz Akkan bastı, basarken *Pan*'ı da basmak istediğini söylemişti; bunu sizin de düşündüğünüzü ben açmamıştım ona. Şimdi ısrar ediyor, *Pan* benim yayımlarımda çıksın, diyor. Acaba müsaade eder misiniz? Size Unamuno'nun *Sis*'i ile hikâyelerini (yeni eklemelerle) hazırlasam?

Emin olun, bu gibi durumlar sıkıyor beni. Ama işte yüzüm tutmuyor ve *Pan* için sizin izninizi bekliyorum. (Ne *Sis*, ne de *Pan* için, kitapların ilk baskılarını yapmış olan Bakanlık'tan ayrıca yayın müsaadesi istemeyeceğim; biteli yıllar oldu, basmadılar, beni dâva edecek değiller ya!)

Ahmet Bey, *Gece Aşevi*'ni çok güzel bastığınız için ayrıca teşekkürümü sona bıraktım. Özenle yapılmış o değerli kapak için Ozan Sağdıç'ın gösterdiği titizliğe de teşekkür ederim, kendisine söyleyin lütfen.

Yalnız bir nokta daha: 26 kitap bana yetmedi; mâlûm, eş dost pek çok, sizin kimlere gönderdiğinizizi de bilmiyorum. Müellif hakkı olan miktarı gönderdiniz, fakat şimdi bir kitapçıya gönderir gibi indirimli ve hesabımdan düşmek üzere bana 30 kitap daha gönderebilir misiniz?

O kadar çok işiniz arasında bir vakitçik bulup kısa bir mektupla, üzerinde durduğum, sıkıntılı husus hakkında fikrinizi bildirirsiniz, değil mi? Bu ara en çok düşündüğüm şey o değil de şu: *Gece Aşevi*, masrafını çıkaracak kadar satılabilse de size karşı büsbütün mahcup düşmesem!

Size ve Cevdet Kudret Bey'e teşekkürler, selâm ve sevgiler.

Behçet Necatigil

İstanbul, 12.6.1967

Sayın Ahmet Küflü,

7.6 tarihli mektubunuzu aldım. Aslında ben de öyle durumlar-
dan hoşlanmadığım, ama size yazmak zorunda olduğum için sıkı-
lıyordum; şimdiyse hatamı büsbütün anladım. Neyse, unutmak en
iyisi! Bakanlığa usulen bir mektup yazdım, kopyası ilişiktir. Başka
arkadaşların bu gibi müracaatları cevapsız kaldığına göre benimki
de kalırsa içim o bakımdan da rahat eder. Şimdi ilk iş olarak *Pan*
romanını tekrar aslıyla bir karşılaştıracam, on beş yirmi güne
kadar göndereceğimi umuyorum. Yalnız, düzeltmeleri tek kitap
üzerinde yapacak yeniden daktiloya çekemeyeceğim. Acaba bu,
basımevini ve sizi fazla uğraştırır mı?

Dil Kurumu Yönetim Kurulu Mayıs'ta İstanbul'da toplandı, o
yüzden gelmedim Ankara'ya. Artık ancak Eylül'de gelirim.

Heinrich Böll'den bir deneme kitabı da basmak ister misiniz?
Dostum Kâmuran Şipal, sizin için böyle bir kitap hazırlayabilir,
zaten Böll'den epeyce deneme, çevrilmiş, hazır elinde. Ben size
sadece hatırlatıyor, aracılıklardan hoşlanmadığınızı bildiğim için
de, isterseniz temasa geçersiniz diye size onun adresini yazıyorum
(Kocamustafapaşa Caddesi, Tarhana Mektep Sokağı 6/2, Kocamus-
tafapaşa/İstanbul).

Gönderdiğiniz yeni parti *Gece Aşevi*'lerini henüz almadım, belki
bugün postanede gelmiş bulurum. Zahmetinize çok teşekkür, sevgi
ve selâmlar.

Behçet Necatigil

Ali Püsküllüoğlu'na

İstanbul, 16/17 Mart 1978

Kardeşim Ali Püsküllüoğlu,

8 Mart tarihli mektubunu aldım. Söz konusu ettiğin şu *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* için hakçası, öyle metotlu çalışmıyorum. Yayınevi de birdenbire haber veriyor “bitmek üzere!” diye... İki, üç ay, kaldığım yerden dergileri tarıyor, şuraya, buraya bakıyor, hazırlıyorum yeni baskıyı, birçok şey gibi, telâşlarda. Yani mektuplar yazıp, eksikler üzerinde uyarılmamı istemeye vaktim olmuyor. Hattâ, bir örnek: Yıllar önce Cahit Beğenç'in kimliğini bulmak istedim, hattâ Kurum'a yazdım bir ara, bana sadece ev adresini gönderdiler. Mektup yazamadım ve nihayet bu baskıda artık mecbur oldum, kimlik belirtmeyerek, ondan eksik-yarım söz etmeye (çünkü bir zamanlar çok tanınırdı). Onun gibi gene örneğin Metin Altıok maddesi de en ufak bir yaşam öyküsü belirlemeyerek “sümme-tedârik” yazıldı, zira basılı kaynaklarda bir şey bulamadım bu konuda. –Eksikler bitmiyor, ben de hiç değilse yanlış yapmamaya, olduğu kadar “iyice” yapmaya çalışıyorum ancak– Bu yüzden, yolladığın nota teşekkür ederim, sonraki baskıda değerlendireceğim, üç yıl tez geçer, Tanrı ömür verirse. Ara sıra karıştırırken gözüne bazı noksanlar ilişirse not ediver bir yere ve uyar beni lütfen.

Şiir yaprağı tasarına sevindim. Zevkli, zarif bir dergi çıkarcasına güvenirim (tecrübeler gösterdi). Eh, “güz aylarına” kadar şairliğim sürerse, ben de zaman zaman şiir yollayabilirim tabii.

Cem Yayınevi sözünde durursa (üç gün önce teslim ettim manuskriyi) mayıs ortalarında benim de yeni bir şiir kitabım çıkacak. Yollarım, ellerinden öper. Düşünmüyordum, ânî oldu, adı *Beyler!* (Aslında ünlem işareti yok, ama okuyucu var gibi algılamalı bu sözcüğü.)

Mektup (ya da cevap) yazmalarda üşengecim çok. Şimdi nasılsa içimden geldi (esti), bu satırları yazıyorum, çünkü bir yandan

Ekim 77'de aldığım dolgun kitabına (*Unutma Onları*) dahi hâlâ teşekkür etmediğimi hatırladım. O ihmali de şimdi bu vesile ile telafi edebilirim.

Kitabının ilk bölümleri (bağışla!) bende emir ve öğüt kipleri dönemi başladığı sanısı uyandırmıştı. Şu var ki, sayfalar ilerledikçe, “Bildiri”ne sadık kalmadığını gördüm, “bu iyi!” dedim. “Çölde Ölen”, “Ölü Ormanda Yaşar”, “Öldürenler de Ölür”, “Aşktır Geride Kalan”, “Yazlar” ve “İnsan” şiirleri bana yetiyordu.

Behçet Necatigil

Enis Batur'a

İstanbul, 1 Haziran 1978

Azizim Enis Batur,

Yazı dergisinin 1978/1 sayısı bir ay oldu geleli. Özlü bir atılım ve yatırım ürünü bu önemli kültür-edebiyat çabanızı candan kutlarım. Bir aydır ses vermeyişimin nedeni, yazacağım teşekkür mektubuna birkaç şiir eklemek tasarısı idi. Şu var ki bir kitap çıkarma arefesinde hep böyle olur, bir süre yazamam gönlümce, ve beklemekten başka çarem yoktur.

Daha fazla gecikmeyi de yakışksız, yersiz bulduğum için, şimdi ancak, dergiye ve dergide beni de görmek isteyişinize teşekkürle yetineceğim.

Başarılar, esenlikler dilerim. Sevgiler, selamlar.

Behçet Necatigil

Erdal Öz'e

İstanbul, 5 Şubat 1962

Aziz Erdal Öz,

25 Ocak 62 tarihli mektubunu aldım. İlk cümlelerde dile getirdiğin hayretine ben de şaşıtm doğrusu. İnsanın beğendiği bir dergiye abone olması isteğinden daha doğal ne olabilir? Bunun dostluk ile elbet ki bir ilgisi olamaz. –İki türlü dostluk var. Mauriac'ın bir cümlesini hatırlıyorum, aşağı yukarı şöyle: “İnsanlar da birbirlerini yan yana yetişen, zamanla dalları birbirine karışan ağaçlar gibi seçerler.”– Bu, aynı yerlerde çalışan, aynı imkânları bölüşen, aynı mesleğin ister istemez temasa getirdiği ahbaplıklar için böyle. Bir de sanatla uğraşanların dostluğu vardır ki, bunun için yan yana gelmeler gerekmez çok kere. Yazılardan, eserlerden yayılan bir hava çeker birini ötekine, uzaklarda da olursa. Bizimkisi böyle bir dostluktur. Asıl sağlam dostluklar da mesafeler ötesinde çalışmalarını izlemekten, takdir ve bağlılıkları güçlendirmekten doğanlar olsa gerek.

“Sanatseverler Kulübü'ndeki o çirkin tartışma” diye bir söz geçiyor mektubunda. Buna üzüldüm, o konuşmamız (ayrıntılarını unuttumsa da) normal bir konuşmaydı sanırım, hiç de çirkin değildi sanırım. Hem öyle bile olsa, bir ânın kırgınlıkları, öfkeleri; zaman içinde, alttan alta sürüp giden bir muhabbeti silip süpürecekse yok demektir o dostluk. İşte bu fena olurdu.

Bu mektup iki sebepten gecikti: 1) semestr tatili dolayısıyla yazılı yoklama kâğıtlarının okunması, 2) *Türk Dili*'nin önümüzdeki “Günlük Sayısı”na bazı şeyler çevirmem gerekiyordu. Bunlara daldım. Bu süre içinde de hep mektubunu düşündüm, “Değişim’e bir şeyler yollamam” isteğini, nezaketini düşündüm, uygulandım. “Hem bak öyle güzel ki eskimenin keyfi” –Aziz Erdal, biz eskidik. Gülünç olmaz mı? İnsan kimlerle yola çıktıysa onlarla yürümeli bir yere kadar. Sonra ötekilerin vardıgı yerde kesilsin kesilmesin o

da kalmalıdır. Benim en büyük korkum yanlış mâna verilmesi. Bu yüzdendir ki attığım her salyangoz adımında hep şunu düşünürüm: Ne derler?– Yaşamayı kendimize zehir etmenin yolları türlü türlü, değil mi!

Beni kollayışına, korumana teşekkürler. Düzenlediğin antolojiye hangi şiirlerimi seçtiğini önceden bilirsem memnun olurum. Zevkine güvenirim, bana sormasan da olur; ama duyusal yönden, insanın, özellikle hatırlanmasını beklediği birkaç şiiri bulunabilir. (İzin diyorsun. İzin. Keşke her antoloji düzenliyen böyle kibar olsa. Şahinkaya Dil'e üçüncü talebinde verdiği sayı üzerinden on şiir yolladık da üçünü aldı antolojisine. Geri kalanları şimdi "Çağdaş" diye bir dergide yayınlıyormuş. Beni bilmiyenler de yıllar öncesinin, basılmış şiirlerini aydan aya ve yeni göndermekte olduğumu sanırlar. Rezalet!)

Sırf kızgınlık falan diye bir şeyin aslâ vârit olmadığını göstermek üzere anketinize kısa cevabımı (gecikmedimse) ve yeni bir şiirimi gönderiyorum; bulunsun sende, küçük bir hâtıra olarak.

Sevgiler, selâmlar.

Behçet Necatigil

"Soyut mu, somut mu? Neden?"

"Bugün artık kimin için yazdığımıza bakar. Orta okuyucu içinse somut; beğenisi incelmış gelişmiş sanatçı ortamları içinse soyut. Çünkü somut; çokluk, doğal, yalın, hattâ basitte bırakıyor sanatı. Bir şeyin, düz yoldan olduğu gibi anlatımı bir saptama olarak kalıyor. Soyutlamalarda buna çeşitli yorum imkânları ekleniyor; zihin testleri giriyor; zekâ, karanlıkları çözebildiği, oyunları, kaçırmaları kavrayabildiği oranda iki katlı zevk alıyor elindeki eserden. Divan şiirimizin işçiliği, kuyumculuğu bir soyutlama idi. Orada, kelimeler arasındaki gizli atkılar, çağrışımları görebildiğimizce tadına varıyorduk o şiirin. Günümüzde de yüzde yüz somut şiir zaten yok. Kalmadı. Ama soyut derken somutun, aşırı ağırlıklar altında ezilmesine, büsbütün görünmez olmasına da gönlüm elvermiyor."

Ses

Kopan çığlar altında kalanlar olduğu
oysa görülüyordu.

Bir kadının ilerde
bir şeyler hıçkırıldığı - -
bir erkeğin, birine,
görünmiyen birine, bir şeyler seslendiği - -
oysa görünüyordu.

Ama duyulmuyordu. - - Ses!
Sanki ses olmayınca hiçbiri olmuyordu.

Behçet Necatigil

İstanbul, 12 Şubat 1963

Sevgili Erdal Öz,

Mektubunun ilk satırları beni üzdü. Radyodan geçici bir süre için bile olsa ayrılmanın nedenleri –eğer bildirdiklerince– pek de incir çekirdeği doldurmaz şeyler. Herkesin başında. Kimimizin bu alanda biraz daha şanslı olduğu söylenebilir. Ama madem Almanya sınavını kazanmışsın, istifa etmemekle çok iyi etmişsin. Böyle bir fırsat ya da imkân her zaman ele geçmez, aman bir onur meselesi edip de peşini bırakma. Vakit vakit bilmeden birbirimize zararımızın dokunması ne fena! Ama insan ilişkiler olmadan da yaşayamaz ki! O zaman dostlukları, sevgileri toptan bırakmamız gerekir. Ne fena!

Mektubumda bildirdiğim oyunlardan biri, bu perşembe, 7 Şubat, İstanbul radyosunda yayınlandı. Hiç de uzun olmadığı halde baştan 5 sayfayı kısa bir özete bağlayıp atılarak oynadılar. Nedenini anlıyamadım. Bu oyunun oynanmasından (Wolfgang Hildesheimer'in "Bay Walser'in Kargaları" oyunu) bir gün önce Günter Eich'in

“Kuveyt’e Gitme!” oyununu da onlara verdim. Şimdi, şimdilik, bu iki oyunu yollamıyacağım. Araya biraz zaman girsin, belki size de gönderirim, hemen sıcağı sıcağına ayıp olur.

Bugün Günter Eich’in karısı Ilse Aichinger’in radyo oyunu olarak yazılmış, fakat ünlü bir rejisör tarafından sahnede de oynanmış ilginç bir oyununu (“Düğmeler”) yolluyorum. Aichinger, bu oyununun başına, kişiler listesi koymamış, ben de koymadım, karışmadım onun işine. Oyunda üç kız, üç erkek, altı kişi var. Kâmuran Şipal’i yarın göreceğim, onun da elindeki oyunlardan birini hemen göndermesini sağlayacağım. Biz bu işi sürdüreceğiz. Gerekli. Almanlarda çok iyi oyunlar var. Turgut Özakman’ın tavsiye edeceği oyunlar olursa onları da çeviririz.

Muazzez Menemencioğlu’nun şiirlerini okurken ufak notlar almıştım, ama onun deyimiyse “bir öğretmen gibi” değil de, bir okuyucu gibi. Yazıya geçirilip kendisine gönderilecek kadar iyi bulmadım sonradan bu notları. Kaldı. Muazzez Hanım da sanmıştır ki, şiirler etkilemedi beni. Değil. Ama eleştirmeciliğe cesaretim yok.

Turgut Uyar’ı gördüğün var mı? (Saçma bir soru. Görüyorsundur şüphesiz.) İstanbul’a bir dahaki gelişinde sanatı üzerine konuşup şiirlerini okumayı vadetmişti Türk-Alman Kültür Merkezi’nde. Gelmiye niyeti yok mu bu kış? Aynı şeyi senden de bekleriz. Fakat geleceğiniz, konuşacağınız tarihlerin önceden bilinmesi gerekir ki, program, on beş günde bir bastırılan program, ona göre düzelen, duyurulsun, değil mi?

O, Varlık Yıllığı’ndaki 62 şiirin bilânçosu pek derme çatma oldu. Yaşar Nabi Bey yazdıracak kimse bulamayınca bana düştü bu iş. Aslında ben yapamıyorum böyle şeyleri. Fakat Püsküllüoğlu’nun kitabı için eleştirmecilerimizin çok iyi şeyler yazmaları beklenirdi. Fakat biliyor musun, Erdal, bu gibi çalışmalar hep geniş zamanlara bağlı. Oldum olası bu meseleler üzerinde çalışmadım, çalışmıyorum. Okuyorum sadece. Üzüntüm bu, avuntum da bu. Hiç değilse okuyorum. Değerliyi, değersizizi biraz biraz anlıyor, ama anlatmıya, tanıtmıya vakit ayıramıyorum. Eksişim, tembelliğim bu benim.

Bayram ertesine kadar Wolfgang Weyrauch’un “Japon Balıkçıları”nı da daktilo edip göndereceğim. Şimdilik selâmlar. Sana, Uyar’a, Püsküllüoğlu’na, Muazzez Hanım’a ve işte ortak dostlarımızın hepsine.

Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya

14.2.1960

Aziz Dağlarca,

TEB'in [Türk Edebiyatçılar Birliği] sana olan borcu 104 lirayı şimdiye kadar kendim getirip takdim edemediğim için özür dilerim. Kısa tatilimiz bugün sona erdiği cihetle artık seni ziyaret edebilmem belki daha da güçleşecektir. O yüzden daha fazla geciktirmemek, güvenini, sabrını daha fazla kötüye kullanmamak için bu parayı bugün sana posta ile yolluyorum.

Senden yine ve yeni bir ricam var: Genel kongre günü seçimler belli olunca yönetim kurulundan istifa ettim, balotaj kurumunda çalışmayı mizacıma daha uygun buluyorum. Bu bakımdan eski muhasıp sıfatıyla üzerimde Birliğe ait her ne var ise yapacağınız veya yaptığınız yeni seçimde bu görevi üzerine alan arkadaşına bir an önce devretmek isterim. Birlik işlerinin benim ihmalim yüzünden sekteye uğrayabileceği düşüncesi de beni üzer. İmdi bu devir teslim muamelesi için uygun günlerim çarşamba ve cumartesi öğleden sonralarıdır. Durumu yönetim kuruluna duyurmanı, bu hususta yardımı, Birliğe en çok sen olduğun, bana en yakın sen bulunduğun için, işte ne çare senden rica ediyorum.

Türkçe dergisine uzun ömürler dilerim. İlk sayfadaki D. imzalı yazı seninse yıllar yılı neden nesir de yazmadığını hayretle karşıladığımı ifade etmek isterim. Bu cümlem her türlü kaypak, kötü niyetlerden uzak, duru, içten bir takdir yargısıdır.

Sevgi ve selamlarımla.

bildiğin

Gülten Akın'a

İstanbul, 19 Ocak 1962

Aziz dost Gülten Akın,

Yılbaşı kartınız “Var mısınız, nerelerdesiniz?” diye soruyordu. Vardık, hep olmak istedik, varız, dostların olduğu yerde, yani şiirde. Güvenilir dostluklarla birlikte. Dünyanın hâyi-hûyu içinde. İnsan şiir yazıyorsa ve yazdığı en azından biraz yakınsa şiire, olmadığından nasıl söz edilebilir? Yaşamamanın tek anlamı olsa gerek: içte yaşamak. İçi yoğunlaştırmak, içten yansıyacak şeyleri güçlendirmek için dış yaşamların çetin olması dahi istenebilir.

Ben bu mektubu yılbaşında yazacaktım. Bir kitapla birlikte göndermek için. (Hayır, şiir kitabı değil, o belki ancak seneye. Bir küçük çeviri oyun. Borchert’in piyesi) Ama kitabın çıkışı gecikti, bu mektup da o yüzden bugüne kaldı. Şimdi kitap çıktı. Mektup da ona yoldaşlık ediyor.

Şimdi –sizler nasılsınız? Utandırdınız bizleri, yılbaşı tebrikinizi aldık, ihmalimizden ötürü mahcub olduk. Ne iyi bazı gelenekleri sürdürmek. Hiç değilse arada hatırlamak dostları (Ama yazmanın hatırlamamak anlamına gelmiyeceğini de teslim edersiniz sanırım. Bu gibi ihmaller bazan vefasızlıktan değil iş-güç fazlalığından hiç değil, ölü çizgilerde yaşamaktan ileri gelir. İnsan bazan her şeye karşı öyle gönülsüz, apatik oluyor ki. Sizler, dileriz bu uyuşukluklara hiç düşmiyesiniz!)

Şiirlerinizi izliyorum. *Değişim*’in ikinci sayısındaki ne kadar güzeldi. Sonra *Türk Dili*’ndeki (Ocak 62). Evet, dayanıklı şeyler yapmalı dostluğa. –Çocuklar iyiler ya? Külebi’nin: “İşte yalnız sen varsın.” dediği gibi. İşte galiba bir onlar var; şiirden, dostluktan önce.

Oradan memnun musunuz? Büyük şehir külfet ve kirlerinden uzak okur, çalışırsınız. Kim bilir ne ince şiirler vardır elinizde, henüz yayınlanmamış. Çocuk şiirleri ne oldu? Yaşar Bey’in işi ağırdır herhalde. Kardan-kıştan, soğuktan yana şikâyetçi misiniz?

Alucra! Bende hep ücra çağrışımı yapıyor. Başına bir de Arapça artikel koyup el-crâ kelimesinin Trkeleşmişidir bu, diyesim geliyor. Ücra bir yer mi? Kimbilir belki bir öğretmenlik aldınız, ortaokulunda. Giresun'u görmüştüm, bir yaz –ok eskiden, bekârlık yazlarından biri– Naim Tirali götürmüştü. Güzeldi. Ama kazalarını bilmem. Bir bucağı vardır Giresun'un: Piraziz. Orası da pek şirin, sessiz bir yerdir.

Siz şimdi orada yerin önemi diye düşünürsünüz belki. Ama galiba o kadar fazla değil bu önem. Büyük şehirde yaşıyan ağustos aydınları büyük şehrin imkânlarından ne dereceye kadar faydalanıyorlar. Bir de bunu düşünsek.

Ve her şeyin başı kitap. Ne varsa yaşama adına: Kitaplarda ve ite aziz Gülten Akın.

Karım ve ben en iyi dileklerimizle size ve Yaşar Bey'e selâm ve sevgilerimizi iletir, çocukların gözlerinden öperiz.

Behçet Necatigil

10 Ocak 1977

Gülten Akın,

Bütünüyle klasik ağırlıkta bir poemin güçlü bölümleri olan *Ağıtlar ve Türküler*'i aldım. Sanatınızın yeni doğrultularda, yeni zlerle kuntlaşması, halk kültür hazinesini de ustalıkla zmle-yişiniz, bir şiiir emekçisi olan beni özellikle sevindiriyor. Her şair, ufacık iğneleriyle, işlerinin ehli ve âşığı terzilerin yaptıklarını kendi alanında yapmakla görevli.

Bizlere armağan ettiğiniz bu yeni eserinize de saygı ve hayranlık duyuyorum. Hurcunuz hep has boyalı yeni yeni dokumalarla dolsun! Selâmlar, sevgiler, teşekkrlar.

Behçet Necatigil

Hidayet Karakuş'a

İstanbul, 28 Ocak 1979

Günaydın Gül Yaprağı bana değerli bir şairi tanıttı: Hidayet Karakuş'u. Kitabınıza teşekkür ederim. Okurken heyecanlandım, o kadar sardı beni (ki okuyucuda böyle bir ruh hali yaratmak, iyi eserin ölçütlerinden biri olmalı, biridir). Şiirlerinize güzelce yerleştirmiş olduğunuz inceliklerin farkına varmaya, onları bulmaya çalıştım (bulduğumu da sanıyorum).

Siz bu şerefli çizgiden sonra kötü şiir yazamazsınız, geçti, bu şansı ve savaşı sürdürmek olmalı işiniz. Ellerde ne kalıyor şiirden gayri?

Candan tebrikler. Üşengeçliğimi bir yana iterek bu satırları gecikmeden yazışım da kitabınızın beni yaman yakaladığının bir kanıtıdır. Çok sevdim. Selamlar.

Behçet Necatigil

Kemal Bilbaşar'a

İstanbul, 27 Nisan 1952

Muhterem kardeşim Kemal Bilbaşar,

Kervan'ın 1 Nisan 1952 tarihli sayısında sizinle yapılmış bir konuşma okudum. Orada Renate Bayer adlı bir üniversite talebesinin *Cevizli Bahçe* üzerine bir doktora tezi vermiş olduğunu söylüyorsunuz. Alman basınında edebiyatımızın akisleri konusu ile öteden beri alâkalıyım. Hattâ, bilmem gördünüz mü, *Tercüme* dergisinin 53-54'üncü sayısında "Hikâyecilerimizden Almancaya Son Tercümeler" başlıklı bir yazı da yazdım. Daha önce haberdar olamadığım için yazımda R. Bayer'in bu tezinden bahsedemedim. Bu gafletimi telâfi için şimdi sizden bir ricada bulunmak isterim: Zaten siz de tetkikin başındaki etüdün tercümesini faydalı görüyorsunuz. Şu halde bu tezi bana muayyen bir zaman için gönderemez misiniz? Bu takdirde aynen veya telhisen tercüme eder, bu konuda yazacağım bir başka yazıda temenninizi yerine getirmiş olurum. Eğer sizde tek nüsha ise eseri, istinsahı müteakip derhal iade edeceğime emin olabilirsiniz. Bu hususta İlhan İleri dostumuzun bana kefil olacağını sanırım.

Size ve İlhan İleri'ye sevgi ve selâmlar.

Behçet Necatigil

Valdeçeşmesi, Setbaşı Sokağı, 22
İstanbul-Beşiktaş

İstanbul, 28.9.952

Aziz dostum Bilbaşar,

Dissertasyon kopyasını bugüne kadar alıkoyduğum için zannetmem ki bana gücenmiş olasınız. İskit Yayınevi'ndeki karşılaşmamızda iade tarihini ihtiyarına bırakmanızdan cesaret aldım. R. Bayer'in faydalandığı kaynakların çoğunu evvelce görmüş, incelemiş olduğum için tezde şahsen yeni şeylere rastlamadım. Ancak hikâyelerinizin hülâsa ve tahlili kısmında araştırmacı, bazı isabetli noktalar yakalamış. Tezin basılıp basılmadığını, Almanya'da, mektuplaştığım ve günümüz Türk hikâyeciliğini takibeden bir arkadaştan araştırmasını rica edeceğim. Müsbet bir netice alırsam sizi de haberdar ederim. Bu mektubumla birlikte tezi de size gönderiyorum.

Burada iken İlhan İleri ile beraber bir gün bana da geleceğinizi söylemiştiniz. Gelmediniz. İlhan bana kırgın olmalı. İzmir'den ayrıldıktan sonra ona mektup yazamadım. İnsan bir kere yazmayınca da ihmali devam edip gidiyor. İlhan'ı burada görseydim ne yapar yapar, kendimi affettirirdim. Olmadı. Evlenip evlenmediğini de öğrenemedim. Her iki halde de kendisine saadetler dilerim.

Çıkacak eserinizi sabırsızlıkla bekliyoruz. Sizi tekrar görebilseydim bende mevcut bütün kitaplarınıza birer de imza rica edecektim. Kısmet değilmiş. Sevgi ve selâmlar.

Behçet Necatigil

Lütfi Özkök'e

İstanbul, 7.6.1952

Aziz kardeşim Lütfi,

Candan, candan olduğu nisbette uzun, kıymetli mektubunu alalı üç ay oldu. Ha bugün cevap yazayım, ha yarın diye diye şimdiyi buldum. Çünkü, malum, hocalığın bin bir inhisarı var; zamana insafsızca tasarrufu var. Mayıs sonunda ders yılını nihayete erdirdik. Haziran imtihanlar ayı. Boş vaktimiz, bu ayda ara sıra olur. Ondan sonra da bize bir buçuk aylık bir tatil kalıyor ki işte şahsi çalışma namına ne yapabiliyorsam o az zaman parçası içinde yapabiliyorum. Yani yazdan bize hayır yok. Dinlenme, sakın bir yere gitme, hava değişimi arama! Ama ben bundan memnunum. Sıhhatim el verdiği müddetçe durmadan çalışmak isterim.

Yeditepe'deki yazılarını muntazaman okuyor, sana gıpta ediyorum. Hülyalarıyla yaşadığımız diyarların havasını o heyecanlı ifadenle ne cazip veriyorsun. İçimizde cesur bir sen çıktın. Hayatımızı daraltan ve bizi her an biraz daha pısırlıklığa götüren bağları koparışın ne şahane oldu. Lütfi, sen yamansın!

Yeditepe'nin 1 Haziran sayısındaki mektubun, bizim için korkunç-bahtiyar bir sürprizdir. Dostluğuna, civanmertliğine paha biçilemez. Hakkımızda gösterdiğin teveccühleri, beslediğin ümitleri boşa çıkarmamak, seni aldatmamak gayemizdir. Bizim neslin boş, cahil bir nesil olmadığı küçümsemelere inat er-geç anlaşılabacaktır. *Yeditepe*'de okumuşsundur: Marburg Üniversitesi Doçentlerinden Fraeulein Schimmel, İstanbul'a geldi. Öteden beri Divan ve Halk şiirimizle uğraşmış, neslimizle yakın zamanda temasa gelmiş. Sonbahara bir antoloji çıkarıyor. Bana matbaa provalarını gösterdi. Orhan Veli'den, Külebi'den ve benden de şiirler almış. Bu antoloji çıkınca sana da yollarım. Bu yolda çalışmalarına devam edeceğini söyledi. İşte böyle Lütficiğim, kardeşim, bunlar bizim çetin savaşlarımızın pahada hafif, yükte ağır mükâfatlarıdır. Ama biz yüke bakıyoruz, yüklü olmak gibi var mı?

Bana *Yeditepe*'deki günümüz Alman şairleri serisini niye kestiğimi soruyorsun. Bunu bana değil, Hüsamettin'e [Bozok] sor! Çekiniyor. Şunun için çekiniyor ki Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çıktı. Yayımlanmaları on seneyi geçmemiş eserlerin tercümesi, yazarlarından izin almaya bağlı imiş. Başımız derde girer endişesinde. Yahu, yazarları nerden haberdar olacak, olsalar bile çoğu memnun olur diyorsam da tereddüdünü yenemiyorum. Bu iş sandığımız kadar kolay değilmiş güya. Ama Almanya'da bir dosttan¹ bana bu hususta kolaylıklar sağlayacağını umuyorum. O takdirde Hüsam razı olur.

Evvelce tercüme ettirilmesi kararlaştırılan klasikler listesinde bir hayli değişiklikler yapıldığını öğrendim, ama yeni liste hâlâ çıkmadı. [Okta] Akbal'ın Tercüme Bürosu'ndan ayrılmış olması, bizim Büro ile alakamızı çok daralttı. Mektubumda gecikmemin bir sebebi de, yeni liste çıkarsa derhal Lütfi'ye yollarım düşüncesi idi; şu var ki bugüne kadar bir netice alamadık.

İstediğin *Sis* romanını gönderiyorum. Birkaç gün sonra Ham-sun'un kitaplarını da yollarım. Gönderdiğin 9.4.52 tarihli *At* gazetesini aldım, çok teşekkür ederim.

Eski klik mensupları, hayatımızın dağınıklığı içinde zaman zaman buluşuyoruz. Naim Tirali bir matbaa açtı, yayımlara başladı. İlk olarak Salâh'ın *Şiirin İlkeleri*'ni bastı. Tarık Buğra'nın hikâye kitabı da basılmakta. Naim şimdi Yedek Subay Okulu'nda. Mektebi bitirince bir dergi çıkaracak. O dergi artık bizim dergimiz olur Lütfi. Orada daha şevkle, bir sığıntı gibi değil, dostlukların kuvvet ve azmiyle çalışabiliriz.

Mektubunun bir cümlesi aynen benim de halime tercüme olur. "Yer ve zaman müsait olsaydı hasretlerin hacminde bir mektup yollardım." Ben bugünlük hasretlerin hacmini görüyorsun pek daralttım. Öteden beri heyecanlarını kendi içinde yaşayan bir adam olduğum için hatta yazdığım şu satırlara duygularımın hararetini bile katamadım. Mektubun durgun, sachlich [ciddi] edası seni yadırgatmasın. Kelimelerin gerisindeki ifadesi esirgenmiş muhabbetleri tahmin et, kâfi!

Karım ile birlikte sana ve muhterem eşine sevgi ve selamlarımızı gönderiyoruz.

Behçet Necatigil

1 Necatigil burada Alman Türkolog Horst Wilfrid Brands'dan bahsediyor, bkz. *Tercüme-mi Nasıl Buldunuz?*, YKY, 2022.

Memet Fuat'a

*Camgöz Sokağı 22, Beşiktaş
25 Mart 1959*

Sayın Memet Fuat,

Sözünü ettiğiniz, değerini de kavradığım antolojide şiirlerimi görmek, şüphesiz sevindirirdi beni. Ama “bu çevirileri yapabilecek bir tanıdığım” olmadığı için üzgünüm. Böyle bir dostum olsa bile ona, şiirlerimi bir başka dile çevirmesi dileğinde bulunmam, pek yakışık almaz gibime geliyor. Ya da bu doğulu anlayış önemli olmıyabilir, ama böyle birisi benim için sahiden yok.

İyi niyetiniz, yakınlığınız beni çok duygulandırdı. Durumu teşekkürlerimle bildiriyorum. Selâmlarımla.

Behçet Necatigil

14.2.1960

Sayın Memet Fuat,

Üç yıldır Türk, Alman çağdaş sanat ve sanatçılarını tanıtmak amacıyla çalışan, günler düzenliyen, faaliyetlerinden haberli olduğunuz Türk Alman Kültür Derneği, Mart ayı için sizden de istediğiniz bir konuda bir konuşma rica ederse acaba Dernek'ten böyle bir yardımı esirger misiniz? Cevabınızın müspet olacağını düşünüyorum, seviniyoruz. Bu takdirde Türkçe konferans ve toplantıların salı günleri saat 18'de düzenlenmesi hemen hemen gelenekleştiği için 8, 15 veya 22 Mart'tan birini seçmekte serbestsiniz.

Mart programının şimdiden bastırılabilmesi için cevabınızın

beklenmekte olduğunu bildirir, konuşmanızın konusuyla gününü de bu cevaba eklemenizi dileriz.

Saygı ve teşekkürlerimizle.

Türk-Alman Kültür Derneği adına
Behçet Necatigil

Beşiktaş, 22 Mart 1961

Kardeşim Memed Fuat,

Çok önce Garcia Lorca'nın, şimdi de Wilder ile Gregory'nin oyunları geldi. Bu arada *Düşünceye Saygı* ile *de* dergisinin ilk sayısını da göndermek lütfunda bulundunuz. Hangi birisine teşekkür edeyim? Beni ödeyemeyeceğim dostluklara boğuyorsunuz. Buna bir karşılık olabilir düşüncesiyle aklıma şu geldi: Borchert'in *Kapıların Dışında* çevirimi okusanız bir. İlerde serinizde yer alabilir. Çevirisi üzerinde birkaç ufak tefek düzeltme yapılması gereken piyesi şimdiki haliyle ne zaman isterseniz inceliyebilirsiniz.

Yayınevinizin gönderdiği 6 kişilik adres listesinin üç hanesini doldurdum, geri kalan üç hanenin dergilerini bana yollarsanız birini Almanya'da genç bir Türkoloğa (*İnce Memed*'i çeviren Dr. Brands) yollar, ikisini de Çapa'daki öğrencilerimizin yararlanmalarına ayırırım. Tekrar teşekkürlerim, sevgi ve selâmlarımla.

Not: Prof. Yetkin'in *Sanat Meseleleri* ile *Edebiyat Üzerine* adlı eserlerini göndermiştim, aldınız her halde. Bana şu sıra gerekli değil. İstedığınız sürece kalsınlar sizde.

Behçet Necatigil

27 Kasım 1963

Kardeşim Memet Fuat,

20 Kasım tarihli mektubunu aldım. Edip Cansever'le hastanelere zahmet etmişsiniz, hademenin dediği gibi "küsura bakmayın",

geleceğinizi bilseydim yataardım daha bir süre. Doktorun ısrarına rağmen bir hafta zor durdum bu defa. Burnumun dikine giden biri de değilim ama burnum yüzünden başım dertte. İki ay içinde bu ikinci ameliyat. Ümidimiz bunun son olması.

Adlarını verdiğin şiirlerden “Ring” şiirinin son mısraında çok-gen kelimesinden sonra virgül olmayacaktır. Ötekiler (“Nilüfer”, “Solgun Bir Gül Dokununca”) Yaz Dönemi’ndeki gibidir. İlginize teşekkür ederim.

İnce Memed mütercimi Dr. H. W. Brands ile öteden beri mektuplaşırız. Tankred Dorst’tan, *Viraj*’ın yayınlanması için müsaade sağlamasını yazmıştım ona. Yazmış. Dorst, 12 Temmuz 1963 tarihli bir mektupla şahsen izin verdi, memnuniyetini bildirdi. Ama, diyor, bir de tâbi ile anlaşsanız iyi olur. Tabii, biz bu tâbi meselesini için içine karıştırmayacağız, çünkü uzun sürüyor, sonuç da çıkmıyor çok kere. “Sur Dibinde” oyunu için nitekim izin almamışlar. Benden o oyunun temsiliyle ilgili fotoğraf, dergi, program da istemişti Dorst. İsteddiği *Devlet Tiyatrosu* dergilerini buluşturdum, ama göndermedim hâlâ. Her ihtimale karşı cevap da vermedim mektubuna. *Viraj* basılmaz falan da sonra mahcup oluruz yazara karşı diye. Kitap dizgiye girmedikçe yine geciktireceğim bu cevabı.

Sonra bir şey daha var: Ankara’da oynanan “Sur Dibinde”, sonradan öğrendiğime göre (*Devlet Tiyatrosu* dergisi, Sayı 19, Mart 1963) Sevgi Nutku çevirisi değil de, Sedat Veyis Örnek çevirisi imiş. Yani “Sur Dibinde”nin Türkçede bir oynanan, ama yayınlanmamış, bir de Sevgi Nutku tarafından *Değişim*’de yayınlanmış iki çevirisi var böylece. Buna göre Tankred Dorst hakkındaki tanıtma yazısını doğru şekliyle yeniden yolluyorum. Sizdekini yırtın lütfen.

Ben eklediğim trafik işaretleri levhasından da anlaşılacağı üzere *Viraj* sözünü bir terim olarak daha uygun görmüştüm, dönemeç kelimesinde o sertlik yok diye düşünmüştüm. Bilmiyorum. Ama dönemeç de olur şüphesiz.

Şimdi Dönemeç veya *Viraj* için çıkaran yayınevine başvuruyoruz, değil mi? “Sur Dibinde” için yazara dahi yazmadıklarına göre.

Şimdilik yayınlarınızın yeniden eski düzenine kavuşmasını diler, sevgi ve selamlarımı sunarım.

Behçet Necatigil

Melâhat Özgü'ye

İstanbul, 25.12.951

Sayın Prof. Melâhat Özgü
Anıttepe Mahallesi, Maarif Evleri 17
Ankara-Bahçelievler

İstanbul Üniversitesi Almanca lektörlerinden Dr. Andreas Tietze ile birlikte yaptığımız, Thomas Mann'ın *Tod in Venedig* isimli eserinin tercümesini Büro'nun tetkik ve tasvibine göndermiştik. Her halde tarafınızdan incelenmektedir. Bu vesile ile tercümemizi bir önsözle değerlendirmenizi bilhassa rica ediyoruz. Bu sahanın en selâhiyetli temsilcisi olmanız dolayısıyla bu bizim için çok çetin işi ancak sizin başaracağınıza emin bulunduğumuzdan dileğimizin reddedilmeyeceğini umarız.

En halisane duygu ve saygılarımızın kabulü ricasıyla istirhamımızı gerçekleştireceğiniz haberini beklemekteyiz.

*Behçet Necatigil
Keza A. Tietze adına*

Behçet Necatigil
Kabataş Lisesi Öğretmenlerinden
İstanbul-Ortaköy

İstanbul, 7 Haziran 952

Sayın Prof. Melâhat Özgü,
Anıttepe Mahallesi, Maarif Evleri 17
Ankara-Bahçelievler

Venedik'te Ölüm önsözü için Ankara'da arz ettiğim teşekkürlerimi, eserin baskı provalarıyla meşgul olduğum şu sırada tekrarlamam için

yeni bir fırsat çıktı. Bu fırsat aynı zamanda size çekinerek yeni bir ricada daha bulunabilmem için kıymetli bir vesiledir:

Oktay Akbal İstanbul'a geldi. Konuşmamız sırasında bir ara, yeni hazırlanmış "Modern Tiyatro Eserleri" listesinde Wolfgang Borchert'in *Draussen vor der Tür* isimli piyesinin de bulunduğunu söyleyince o kadar sevindim ki! *Yeditepe* dergisinin 1 Kasım 951 sayısında bu çok değerli şairin dört şiirini tercüme etmiştim. Bu şiirlerin tercümesini beğendinizse bu piyesin de tarafımdan çevrilmesini temin hususunda tavassutunuzu rica ederim. Tercüme Bürosu'nun aldığı bir karara göre, üzerlerinde klâsikler serisinden bir eser bulunan mütercimlerin, tiyatro serisinden de bir kitap almalarına müsaade ediliyormuş. Borchert'i çok sevdiğim için piyesini çevirmeye, teveccühünüze güvenerek, bilhassa heves ediyorum.

Belki faydası dokunur diye Tercüme Bürosu başkanlığına hitaben yazdığım yazıyı da gönderiyorum. Eser başkasına havale edilmemişse tercih edileceğimi ümideder, bu vesile ile saygılarımı tekrarlarım efendim.

Behçet Necatigil

Valdeçeşmesi, Setbaşı Sokağı 22

İstanbul, 19 Mart 1953

Sayın Prof. Melahat Özgü

Bahçelievler-Maarif Evleri 17 Ankara

Muhterem efendim,

14 Mart tarihli mektubunuzu aldım. *Evler* hakkındaki sitayişkâr cümlelerinize bilhassa teşekkür ederim.

Borchert'in piyesinin bazı tereddütlere yol açmış olmasını tabii karşıladım. Ben de tercüme esnasında piyesin menfi tefsirlere de müsait olabileceğini düşünmüş, fakat sadece, işaret ettiğiniz psikolojik tarafından cesaret alarak bu düşüncemi fazla mübalâğalı bulmuştum. Piyesten edindiğim kanaat, sizin vukuf ve nüfuz-i na-

zar dolu tahlilinize uygun düşüyor. Bu hususta kıymetli açıklamalarınıza, görüşlerinize ilâve edecek başka hiçbir mütalâam olamaz.

Efendim, bu işin evveliyatını da anlatayım: Piyesi okur okumaz çok kuvvetli buldum. Tam o sıralarda İstanbul Şehir Tiyatroları başrejisörü Meinecke'nin, bu piyesin bazı tadilât ve kısaltma ile İstanbul'da da oynatılabileceği fikrinde olduğu kulağıma çalındı. Sevdığım bu eser dolayısıyla piyes tercümesindeki kabiliyet derecemi ölçmüş olurum diyerek bu işe giriştim. Tercümemi bitirip Büro'ya gönderdikten sonra, benim tercümemden habersiz olan Meinecke'nin, bu işi Şehir Tiyatrosu mensuplarından Burhan Arpad'a havale ettiğini öğrendim. Nitekim Burhan Arpad, oldukça yakın bir tarihte piyesin prolog, şahıslar kısmıyla ilk sahnesini *Türk Tiyatrosu* dergisinde neşretti (Sayı 265, Aralık 952).

Şimdi vaziyet bu şekle girince size hak veriyorum. Çok samimî ve lütufkâr mektubunuz karşısında duyduğum utanç büyüktür. Sizi bir su-i taksirim olmadan müşkül vaziyetlere sokmuş olmam dolayısıyla ne kadar arz-ı itizar etsem nafil! Hatamı kısmen tahir ve telâfi edebilirsem müsterih olacağım. Benim için en büyük mükâfat, mektubunuzdaki: "Borchert'in bu piyesi dilimizde sizin kuvvetli kaleminizle bir kat daha kuvvetlenmiştir." cümlesidir. Bu işin iyi bir encama varması için benim aklıma sizinkinden kısmen farklı bir hal çaresi geliyor: Büro'ya göndereceğim mektubu müsaade buyurunuz da değişik bir şekilde yazayım. Yani müracaatımı: "Tercümemde tatmin edilmiş değilim, üzerinde daha bazı düzeltmeler yapmak istiyorum." tarzında yapmayayım da "Başka birisi tarafından tercüme edilmesi dolayısıyla kendi tercümemden feragat ediyorum." şeklinde ifade kullanayım. Hoş, bu da tercümeme güvenemediğim mânasına gelebilir ama siz tercümenin zararsız olduğu kanaatindesiniz ya bu bana kâfi! İlişik olarak yolladığım mektup taslağını münasip görürseniz temize çeker, doğrudan doğruya Büro'ya gönderirim. Ben bu işte emeğimin boşa gitmiş olmasını aslâ düşünemem. Her yeni kitap benim çalışma azmimi, elimdeki gayet mahdud imkanlardan faydalanarak öğrenmeyi iyice aklıma koyduğum bu Almanca'yı ilerletme azmimi destekler. İlerde bir iki telif piyes yazmayı çok arzu ediyorum. Modern bir piyes çevirmek sevdasına düşmem, bu arzudan ileri gelmiştir. Büro bana modern seriden, sahnede oynanması mümkün bir piyes havale ederse, onu

Borchert'ten edindiğim mümarese kuvvetiyle daha iyi çevirmeye çalışırım. Bana bu noktada zahîr olunuz diyemiyeceğim, çünkü sonradan yine bir müşkülâta uğrarsınız diye çekiniyorum.

Muhterem efendim, benim yüzümden bir sürü sıkıntıya maruz kaldığınız için tekrar affınızı diler, Büro'ya ilişik mektubu göndermemle meselenin halledilip edilmeyeceğini bir zahmet bildirmenizi rica ederim.

Derin saygılarımla.

Behçet Necatigil

İstanbul, 4.5.1964

Sayın Melâhat Özgü,

25 Nisan tarihli mektubunuzu, Ernst Jandl'ın *Andere Augen* adlı şiir kitabını aldım. Şairin, uygun bir zamanda birkaç şiirini çevirir de bir dergide yayınlatabilirim sizi hemen haberdar ederim. Avusturya şairlerinin Türk şairlerinden örnekler görmek istemeleri, şüphesiz beni de sevindirdi. Yalnız, çevirileri yapmak zor. Meselâ ben kendi şiirlerimi Almancaya çevirecek güçte değilim, ne yazık ki bu işi yapacak tanıdığım da yok. Bu yüzden, beni de hatırlamak suretiyle gösterdiğiniz değerli ilgiye karşı âciz, menfi cevap vermek zorundayım.

Dün size Tankred Dorst'un *Die Kurve* oyununun çevirisini yolladım. Kitabın son kısmında, küçük tanıtma yazısında bir eksiklik var, verdiğim metin eksik basılmış, ancak kitap çıkınca farkına vardım. Dorst'un diğer bir oyunu *Sur Dibinde* adıyla Devlet Tiyatromuzda oynanmıştı, ama bu oynanan çeviri, Sedat Veyis Örnek çevirisi. Yazıyı kısaltan tâbi, aynı eserin bir dergide çıkmış başka bir çevirisini kaydetmekle yetinmiş ki, doğru değil! Bu nokta, yayınevinin çıkardığı *de* dergisinin önümüzdeki sayısında düzeltilecektir. Şimdiden dikkatinizi çekmek istedim.

Sayın Özgü, hazır vesile çıkmışken ben de bir konuda sizin fikrinizi öğrenmek istiyorum. Efendim, acaba Millî Eğitim Bakanlığı'nın Modern Tiyatro Eserleri dizisine radyo oyunları da eklenemez mi?

Batı'da artık bağımsız bir tür olan radyo oyunlarına ihtiyaç, bizde de günden güne kendini hissettirmekte. Elimizde, basılmış hiçbir çeviri olmadığı için radyo oyunu yazan yok bizde. Ben bir iki senedir bu türe ilgi duymaya başladım, şimdiye kadar altı yedi oyun çevirdim. Bunlar İstanbul Radyosu'nda, kendi yazdıklarım dergilerde ve İstanbul Radyosu'nda yayımlandı. Ama kimin olursa olsun Bakanlığın tesbit edeceği listeye göre meselâ, yapılacak radyo oyunu çevirileri kitap halinde çıktığında etki daha olumlu olur şüphesiz. Bakanlığın Modern Tiyatro Eserleri dizisine ilâve ettirmek ya da radyo oyunları için ayrı bir dizi başlatmak konusunda siz ne düşünüyorsunuz? Ne yapmak lâzım? Tercüme Bürosu'na yazılı müracaat, böyle bir yayının başlamasında ne derece etkin olur? –Ankara'ya gelebilseydim sizinle etraflı konuşmak isterdim bunu, ama gelemiyorum. Bana bir boş vaktinizde düşüncelerinizi bildirmek lütfunda bulunursanız pek sevinirim.

Ernst Jandl'ın şiirlerinden dört beş tane çevirip yayınlamıya çalışacağım. Şimdilik bu kadarla yetinir, saygı ve selâmlarımı yollarım.

Behçet Necatigil

Metin Altıok'a

İstanbul, 27/28 Mart 1978

Azizim Metin Altıok,

Şiirlerinizi beğenen ve sevenlerden biriyim. Yeni kitabınız *Yerleşik Yabancı'yı* yolladınız (epey oldu), aldım, sevindim.

Bir “iş kitabı” olan *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*’nün 9. baskısına (1978) hakkınızda biyografik bir not ekleyememiştim. Bu benim, adresler bulup, özel mektuplar yazıp işi “çok ciddiye” almamdaki ihmalimdir. Ama ben, yaşam öyküleri ve ayrıntıları dışında, bir şairin bir şaire, kendisini ancak şiirleriyle “gerçekten” kabul ettirdiğine inanırım. Gerisi nasıl olsa sonradan bir gün tamamlanır.

Yerleşik Yabancı’da bana ters düşen bazı anlatım özellikleri üzerinde sizinle karşı karşıya tartışmak isterdim (Yani ancak başlardaki şiirlerde, bazı dizelerinizi ben olsam şu, şu fazlalıklardan arıttırdım türünden konuşmalar. Örneğin kitapta birçok şimdiki zaman kipinin geniş zaman olduğunda, daha da güzelleşeceği. Ama bizim bir dizeyi şu biçimde kurmuş olmamıza da elbet saygı gösterilmelidir). –Fakat gene de, ah, kısaltmaları bilmeyişi çok genç şairlerin!

Bu kitabınızda önemli ilerlemeler gördüm. Sizin şiirlerinizde sıcak yaz aylarında kavru lan tarlaların üstündeki hava titreşimlerine, açıkça görülür yalazlara benzer bir doğa yansıması var. Sonra, inandırıcı. Bilgiç bir zekanın değil de yalın bir kalbin şiirleri bunlar. Çileli, çok duyarlıklı bir kalbin. (Yanılıyor muyum? Yanılsam bile bende öyle bir kanı yaratıyor ya, isterseniz aldatan bir ışık olun!) –Sağlam yapılarda bir “kişiliğin damgası”nı vuruyorsunuz yazdıklarınıza. Bu çok iyi!

Yolundan cayma sakın, Metin Altıok! Şimdilik.

Behçet Necatigil

Muhsin Ertuğrul'a

14.9.1974

Muhterem Üstadım,

19.8.1974 tarihli mektubunuzu, Belçika'daki bir Şiir Bienali'nden dönüşte buldum. Son yıllarda çeviriyi bıraktığım için Frank Wedekind'in "Frühlings Erwachen" piyesinin Türkçeleştirilmesine zaman ayıramayacağıma üzgünüm.

1962 yılında Bay Max Meinecke'nin ısrarı üzerine Ferdinand Bruckner'in "Krankheit der Jugend" oyununu çevirmiştım. Ama ne Bay Meinecke ne de sonradan benden birkaç kopya isteyen merhum Ulvi Uraz, bu oyunu nedense sahneye koymadılar.

Bruckner'in bu piyesi sizi ilgilendirirse elimdeki kopyasını hemen göndereyim. Oynanmaya değer bulursanız, 12 yıllık bir aranın gerektirdiği bazı dil düzeltmelerini de kısa zamanda yapabilirim.

Wedekind'in eserinin çevrilmesinde başışlanmamı diler, hatırlanışına tekrar tekrar teşekkür eder, derin saygılarımı sunarım.

Behçet Necatigil

Muzaffer Uyguner'e

İstanbul, 28.5.1976

Kardeşim Muzaffer Uyguner,

Türk Dili Haziran 76 sayısında *Sevgilerde* üzerine yazınızı görünce, bugüne kadar, şiirlerime, şiir kitaplarıma yazageldiğiniz eleştirmeler, tanıtımlar için teşekkür ve minnetlerimi dile getirmek istedim.

Hele *Zebra* için *Varlık* dergisindeki etraflı yazınız beni ne kadar sevindirmiş, duygulandırmıştı. Unutamam.

Şiirime yakınlık, anlayış ve güven gösteren, besleyen dostları hiç hayal kırıklığına uğratmak istemezdim. Fakat yetişme şartları, hayat şartları beni daha iyisini yazmaktan, vermekten alıkoyuyor.

Bu mektup, çok, çok önce, *Zebra* günlerinde yazılacaktı, kısmet bugüneymiş. Toplu bir teşekkür fırsatı bulduğum için, gönlüm şimdi rahat biraz.

Selâmlar sevgilerde.

Behçet Necatigil

İstanbul, 25.6.1977

Kardeşim Muzaffer Uyguner,

Sait Faik/Bütün Eserleri, 9. Kitap'ı gönderdin, aldım. Himmetin var olsun! Değerli ithafında beni "üstad", kendini "şakird" yapmışsın; o alanda ben senin nice üstadın olurum ki, şiirde dahi el'an çömezlikten öteye geçememişimdir!

Ah, Uyguner, her çaba amatörce şevklerle güzelleşiyor, bir değere, bir anlama ulaşıyor. Şaşmayalım bu, pek çoklarının küçümsediği doğrultudan.

Teşekkür ve selam ederim.

Behçet Necatigil

İstanbul, 19.7.1977

Azizim Uyguner,

16.7.77 tarihli mektubunuzun ancak bir bölümüne olumlu cevap verebileceğim. *Inkilâpçı Gençlik* dergisinin, aradığınız sayıları iyi bir tesadüf, bende vardır. Sizde bulunmayan ilk sayıyı 28.9.1942 olarak göstermişsiniz, ki sanırım, 29.8.1942 olacak. Diğerleri yani 26.9.1942, 3.10.1942, 10.10.1942; 17.10.1942; (tamamı beş sayı) var. Yalnız büyük boy ve ciltli oldukları için, o yazıların fotokopilerini çıkartmak galiba imkânsız. Şimdilik bende olduklarını bilin de ilerde bir çözüm yolu düşünürüz. Güz aylarında İstanbul'a geleceğinize göre.

Size bizim evin telefon numarasını bildiriyorum: 611353. İstanbul'a geldiğinizde inşallah görüşmek kısmet olur. Şu ara vaktim olsaydı o yazıları tek tek kopya eder, yollardım. Ama güze kadar beklemem lâzım.

Neyse, haber veriyorum. Başkaca aradığınız dergiler (bulamadığınız) varsa onları da yazın bana. Ola ki bulunur bende.

Selâm ve sevgiler.

Behçet Necatigil

Nahit Ulvi Akgün'e

İstanbul, 14 Şubat 1966

Kardeşim Nahit Ulvi,

Mektubunu aldım, İzmir'e alınmış olmana pek sevindim (bütün arkadaşlar gibi ben de), artık *EİS*'deki ihmali gelecek baskıda düzeltirim. Zaten bu baskı ilk sayfadaki nottan da anlamışsındır, acele oldu, eklenecek maddeler üzerinde çalışmaya vakit bulamadım. Kısmet olursa yazın 50-60 madde daha ilâvesiyle genişletilmiş baskıyı hazırlayacağım, o da yeni yayınlanan 3. baskının bitmesi beklenmeden satışa çıkabilecek. O zaman senden de yardımlarını rica edeceğim, şimdiden gördüğün eksik ve ihmalleri not eder, beni uyarırsan pek sevinirim.

Kitapların geldi, tebrik ve teşekkürler. Oktay Akbal'a yolladığını kendisinde gördüm, hatta bir gün bize uğramıştı, sonra alırım diye bıraktı, bir iki gün sonra özel olarak (mektubunu alınca) tekrar teslim ettim ona. Fazıl'a yolladığın nüshayı da kitabevinden içeri girince üstadın arkasındaki etajerde gördüğümü iyi hatırlıyorum. Bu durumda S. Batur nüshası da gelmiştir muhakkak ve uğramışsa kendisine verilmiştir. Satış için yolladıklarından biri Fazıl'ın vitrininde. Bu seneki öğrencilerimden birkaçına ödev olarak verdim, yani aldırđım ben de.

İzmir Radyosu'nda konuşmalara tekrar başlayışına sevindim. Bana da bir seans ayırmana ayrıca teşekkürler.

İstanbul'a gelebilseydin ne iyi olurdu. Ama bilirim seni, gelir de uğramazsın. Geçen defayı unutmuyorum. Bizden de evcek selâmlar, sevgiler sevgili Nahit. Besim'e [Akımsar] keza.

Behçet Necatigil

Necati Cumalı'ya

İstanbul, 24.9.52

Aziz dostum Cumalı,

Sana mektup yazmak olduğum şu sıra mektubunu aldım. Bayramlarda hatırlayışlar pek fazla bir mâna ifade etmese gerek. Bizlerin birbirimizi daima hatırlamamamıza imkân var mı? “Güneş Saati”nin kesif hassasiyeti, değil mi ki beni gün geçtikçe daha insafsız sarıyor, ben seni daima hatırlarım. Yeni şiirlerini okuyacağım günleri hasretli, bekliyorum.

Sana şunun için mektup yazacaktım; *Yeditepe*’de, *Varlık*’ta bahsini görmüş olacağın Matmazel Schimmel; yayımlanmak üzere bulunan bir doğu şiiri antolojisine edebiyat tarihimizden ve günümüzden yaptığı şiir tercümeleri yanı sıra, şimdi “Çağdaş Türk Şiiri” adı altında edebiyat tarihi-antoloji mahiyetinde yeni ve müstakil bir kitap hazırlamaya başladı. İsteddiği kitapların bir kısmını temin edip yolladım. Senin ilk üç kitabını buralarda bulmak imkânsız. Bendekileri ise geri alamam belki düşüncesiyle yollamak istemiyorum. Sende sanırım bir miktar bulunur. İhmal etme kuzum, her üçünden de birer tane yolla. (Ben benimkileri aslâ göndermem, bunu bilmiş ol!) Bayan’ın adresini aşağıya yazıyorum. Kitapları doğrudan doğruya kendisine yollarsan daha iyi olur. (Yahut önce bana gönder, hepsi bir. *Güzel Aydınlık*’tan çıkınca ben bir tane göndermiştim.)

İzmir’de açacağın yeni şube için başarılar dilerim. İşini ilerletişin çok iyi. Dağlarca’nın dediği gibi: “Yeni vücutlar verir / Yeni elbiseler giymek.”

Sevgi ve selâmlar. Mektuplaşamasak da zarar yok, birbirimizi gönülden çıkarmayız nasıl olsa.

Behçet Necatigil

Fraeulein Dr. Annemarie Schimmel
Dörfflerstrasse 6
Marburg
Deutschland (Almanya)

Özdemir Nutku'ya

*İstanbul-Beşiktaş, 1 Temmuz 1961
Camgöz Sokağı 22*

Sayın Özdemir Nutku,

24 Haziran tarihli mektubunuzu aldım. “Die Ratten” [Fareler] metnini bulup bir gözden geçirmek istediğim içindir ki cevapta geciktim. Önce konusunu, Hauptmann’ın öbür eserleri arasındaki yerini öğrendiğim oyunun kendisini de buldum, yer yer okudum. Edebî Kurul’un dileğini yerine getirebilmeyi çok isterim. Ancak, beni duraklatan bir nokta var: Oyunun kişileri çeşitli toplum katlarından, değişik çevre ve hayat görüşlerinden gelme kişiler. Çoğu ‘Yazı Almancası’ndan ayrı bir dille, “şive” ile konuşmaktalar. Bu yüzden çeviride ortaya çıkacak bazı güçlükleri nasıl yenmeli? Bunu düşünüyorum. Bu güzel eser, bize şimdiye kadar çevrilmediğine göre, oyun çevirileriyle tanınmış yazarlarımızı böyle bir teşebbüsten uzak tutan sebeplerin başında belki de bu şiveli konuşmalar geliyor. Bu konuda sizin düşüncelerinizi önceden öğrenebilseydim çok iyi olurdu. Şimdilik şu karara varıyorum: Başlıyacağım çalışmaya. İki aylık tatil içinde bitirebilir miyim, bilmiyorum. Ama sonunda bu işi başaramazsam bunu benim bu alanda tecrübesizliğime, yetersizliğime vermenizi isterim.

Benim “Die Ratten” üzerinde çalışmak isteyişimin bir sebebi de bir iki ay önce bir başka oyun çevirmiş olmam, kendimi oyun çevirisine alıştırmak istememdir. Ferdinand Bruckner’in (doğ.1891) “Die Krankheit der Jugend” [“Gençliğin Hastalığı”] adlı oyunuydu bu. Bu eseri bana rejisör Max Meinecke vermiş, okumamı öğütlemiş, bizde de oynanabileceğini söylemişti. Okudum, çevirdim de, bir kopyasını birkaç gün önce Meinecke’nin evine bıraktım. Ama onun ne diyeceğini, ne yapacağını bilmiyorum. Çeviriyi size de göndersem okumak külfetine katlanır, oynanıp oynanamayacağını bana bildirir misiniz?

Salâh Birsell'in *Son Çağ'a* devrettiği şiiri ben ona *Türk Dili* için vermiştim. O yanlış anladı her halde, ya da ben müphem söyledim. Oysa ben *Son Çağ* için ilerde başka bir şiir gönderebilirdim. Neyse, kısmet böyle imiş!

Gösterdiğiniz ilgiye teşekkür eder, sevgi ve selâmlarımı sunarım

Behçet Necatigil

*İstanbul-Beşiktaş, 15.7.1961
Camgöz Sokağı 22*

Sayın Özdemir Nutku,

13 Temmuz tarihli mektubunuzu da aldım. Hauptmann'ın oyunu üzerinde çalışmaya başladım. İlerde çıkabilecek çeşitli engelleri göze alarak yapacağım bu çeviriyi. Ama siz, bir engel çıkar da çeviri elde kalır diye düşünmeyiniz. Kabul edilmeyebilir, vazgeçilir, ileriye bırakılır, bir başka tiyatrodan oynanabilir, önemli değil bütün bunlar bence. Millî Eğitim Bakanlığı Klâsikler Serisi'nde çevirtilecek eserler arasında bu oyunun adı yok. Hem basılmasını da düşünmem şimdiden. Sonunda çevirim iyice olursa, daha ne? Elim, oyun çevirisine biraz daha yatmış olur ki bu, benim için hem zevk, hem kazançtır. –Çeviri için gösterdiğiniz yoldan yürümek, evet, en uygunu bu. Dediğiniz gibi yapıyorum. (Gönderileceğini haber verdiğiniz, Edebî Kurul'un “resmî” yazısı gelmedi, acaba okul adresine mi yolladılar. Ay başından beri okula uğradığım yok da..)

Ferdinand Bruckner'in “Die Krankheit der Jugend” adlı oyununun bir kopyasını bugün adresinize gönderiyorum. Önce sizin okumanızı rica edeceğim. Ben hüküm verecek durum ve yetkide değilim. Boşuna bir çaba olmuş olabilir çevirisi, çeşitli yönlerden. Yalnız şimdiden şunu belirtiyim ki, oyunun aslını gönderemem gerekirse. Çünkü ödünç aldığım kitabı, sahibi Max Meinecke'ye geri verdim (Eserin baş taraflarında geçen tıbbî cümleler için Almanca bilen bir doktora danışıldı).

Bugünlük selâm ve teşekkürlerimle mektubuma son veriyorum.

Behçet Necatigil

Sabit Kemal Bayıldırana

İstanbul, 14.2.1976

Sevgili Sabit,

10 Şubat tarihli mektubunu aldım. Hem ona, hem de *Türk Dili*'ndeki "Daktilo" yorumuna teşekkür ederim.

Sanat-edebiyat dünyamızdaki klik ve bağnazlıklarda seninle beraberim. Şu var ki, yüklü-hazırlıklı eleştiri ve yazılar, her zaman için, eninde sonunda bir yayın alanı bulur; çünkü dergilerde bu türün özlü, dolgun örneklerine çok ihtiyaç var.

Turgut Uyar'ın "Bir Şiirden" dizisini sürdürmek isteyişine sevindim. Seçtiğin şairler önemli şairlerdir. Hilmi Yavuz'un *Bakış Kuşu*'nu ben bulup göndereceğim, birkaç gün bekle!

Aklımdayken yazayım; Ben bir ara birkaç yıl Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülleri Seçiciler Kurulu'nda idim. Gerek oradan kalma, gerekse başka kanallardan gelme, çift kitaplar biriktikçe meraklılara dağıttım bir hayli. Ama gene de birikmiş bazı kitaplar var. Mektubunu alınca seni hatırladım, belki bazıları yoktur sende, işine yarayabilir.

Sana şimdilik ilk listeyi gönderiyorum. Bu listede olup da sende bulunmayan, işine yarayacak ve dilediğin kitapları işaret edip geri gönder listeyi. Her hafta birkaç kitap atayım adresine. Yalnız, taahhütlü yollayamam, işte o formalite ve postanede kuyrukta bekleyiş canımı sıkıyor.

Bir de *Soyut* dergisi var, Turgut Uyar değerlendirmesini (veya başka bir yazını) oraya da gönderebilirsin. *Soyut*'u çıkaran Halil İbrahim ve Said Maden'le aram iyidir. Şimdilik yalnız *Varlık* ile *Soyut*'a şiir verdiğim için, hele *Soyut*'ta, gerçi hacet yok buna, lehine tanıklık da edebilirim.

Soyut dergilerinden de fazla sayılar var (Mart-Aralık 1975, Ocak 1976) istersen onları da göndereyim. Her neyse ekli kitap listesini incele ve gerekenleri işaretleyerek geri yolla bana. Kitapları İstanbul'a geleceğin bir zamana da ayırabilir, saklıyabilirim. Ama o takdirde

senin onca kitabı Bursa'lara taşıman, asıl bu, ciddî bir mesele olur. Karar senin, ya da bir başka çözüm düşün!

Sana ve eşine sevgiler, selâmlar.

Behçet Necatigil

İstanbul, 4/5 Ocak 1977

Sevgili Sabit,

Varlık, Ocak 77'deki Sevgi Soysal üzerine, bütünüyle birikim ve hazırlık ürünü özlü yazın beni harekete getirdi, yoksa –önlenez alışkanlık– geciktirirdim bu mektubu. Sevgi, *Varlık* yazarı değildi, görülüyor ki dergiler okuyucuya (ve yazara) yol gösterecek değerlendirmelere öncelik tanır ve her zaman muhtaçlar. *Soyut*'a yolladığın Hilmi Yavuz yorumunun da basılacağını kuvvetle sanırım. Halil İbrahim Bahar, Şubat sayısı 100. sayı olacak diye, belki sayfalarını bile çoğaltır derginin. İki sayıdır benden şiir istememişti. Telefonla bir başvuruda bulunursa; ben de “Börklüce Mustafa”nın durumunu sorarım. (Hemen belirteyim: Bu bir iltimas, tavassut falan değildir. Aslâ, ne kendim, ne güvendiğim başkaları için bugüne kadar böyle bir şey dilemedim kimseden. Değer mi? Değer varsa kendini kabul ettirir).

Dağlarca'nın “Kızılırmak Kıyıları”nın ilk yayın yeri notunu gönderiyorum. Mektubunda Dağlarca'ya kısa değinimde söylediklerine (ve hele benim Atatürk şiirleri üzerine düşüncelerine) katılmamak imkânsız. Atatürk (ya da millî şiir) benim işim, benim harcım değildi, biliyorum. (*Sevgilerde*'ye tek örnek almayışım da bunu kanıtlar). Haklısın! Hattâ de Yayınevi bir ara eski kitaplarımı da basacaktı.¹ *Dar Çağ*'ın son bölümündeki Atatürk şiirlerini çıkararak vermiştim manuskriyi. Evet, “Kişi, noksânını bilmek gibi irfan olmaz!”

Öyle! Dağlarca; Nâzım bir, o iki, dokunulmazlığı olan şairlerdir. Ama gene de Dağlarca'ya karşı çıkan yazılar yok değil (örneğin, *Oluşum* dergisi, Kasım 1975, Vecihi Timuroğlu'nun yazısı).

Dergi hususunda, (Dağlarca dışında, yazı yayınlanacak) *Varlık* ve *Soyut* başta gelir. Karakoç için: *Edebiyat Dergisi*, Ankara. İzmir'deki *Dönemeç*, pek mi amatör işi?

1 Şiirler, de Yayınevi, 1968.

Ahmet Uysal'ın o *Mapusane Şiirleri Antolojisi* derli toplu, titiz bir çalışmadır. Lâkin bir onunla kaldı.

Yahu, Sabit, ne kadar beni bana yansıtan aynasın! Ben bu Dinamo'nun şiirlerini oldum olası sevmedim. Bir o, bir de Ömer Faruk Toprak! Ama ödeşiyoruz, onlar da benden hiç hoşlanmazlar.

Bugün *Varlık*'a uğradım. Eğer eski, bozuk falan bir tek nüsha olsaydı (*Ziya'ya Mektuplar*'dan) alıp yollayacaktım sana. Yok. Olmazsa bendekini yollarım (iade şartıyla!)

Ben, bu mektubu hazır yazıyorum diye, gönderdiğin liste üzerinde görüşlerimi aktaramam sana. Sonra bakış açını belirtmemişsin etraflı. O şiirleri neye göre seçtin, açıklamamışsın.

Bu mektubu hemen, daha çok bir telefon numarası değişikliğini bildirmek için yazıyorum. Efendim biz telefonu aldıktan üç beş ay sonra mıydı ne, kesin tarihi bilir miyim, Beşiktaş şebekesinin bütün numaraları değiştirildi. Şimdi evdeki (karımın ısrarları üzerine alınmış) telefonun numarası 611353'tür. Bir yere kaydet! Bursa'dan telefon etmeye ne hacet, İstanbul'a geldiğinde bu numaradan ara bizi! İkinci kızım İ.Ü. Kimya Fakültesi'ne girdi, onun için öğrenim yılı sonuna kadar Beşiktaş'tayız. (Büyüğü de bu ay sonunda evleniyor, kismetse!) –“Biz bu kadar eğilmezdik çocuklar olmasaydı!”– İyidir, iyi ki varlar!

Yeni yılda gönlünce yazmalar, çizmeler, esenlikler.

Behçet Necatigil

İstanbul, 17/18.1.1978

Sevgili Sabit,

29.12.1977 tarihli mektup-kart'ın yeni yılı kutlamanla birlikte, senden haberler getirdi, sevindim; sağol!

Belirttiğin gibi (Bilmediğin bir nokta: –Bu işler hâlâ ne yazık “tavsiye ile” oluyor. Beni tavsiye etmişler, kim veya kimler uzun hikâye.) İkinci Dünya Savaşı Sonrası Balkan Milletleri Edebiyatları Haftası'na çağrıldım, hazırlandım ve gittim. /Kendi paramızla nereye

gidebiliriz?/ Sonuçtan memnunum: Türk edebiyatının çağdaş doğrularını gösterdim raporumda/ Ve sağolsun, Yüksel Pazarkaya dostum, Almancaya çevirdi Türkçe metni, Almanca okudum, olumlu yankılar uyandırdık. Her neyse, 1-15 Ekim 77 Almanya'da geçti. Döner dönmez *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nün yeni baskısı gerekti, oturdum ve dün kalktım ancak, bu işin de altından. –Uzun sessizliğimin tek nedeni buydu: Sürekli çalışma. Kötü bir huy: Bir şeye başladım mı bitene dek başka şeylere vakit ayıramıyorum. Bitti: Dün son sayfaları da verdim Varlık Yayınevi'ne. –Bu baskıda senin de yer almanı candan isterdim, ama ilk kitabını çıkarmanı bekliyorum– *Birlikim*'i izlemiyorum (ilk sayıdan almadığım için). Dağlarca yorumunu o yüzden henüz okumadım, ama senin her yazdığının bir “gerçek saptaması” olduğunda kuşku yok (biliyorum örneklerini). Dilerim: tez ortaya çıksın bu kitap, çünkü önemli olduğunu, seni tanıtacağını biliyorum.

Almanya'da olmasına rağmen, Yüksel Pazarkaya'nın Derinlik Yayınları'yla yakınlığı var. Pazarkaya ayrıca Tahsin Saraç ve Orhan Asena ile birlikte bir yayınevi kurdular. Gerçi henüz bir kitapları çıkmadı, ama öncelikle eleştiri-yorum kitapları yayınlamak istiyorlar. Kaç kişi var bu alanda çalışan? –Bir başka yayınevi: Kavram Yayınları. Afşar Timuçin ile Eray Canberk kurdular, bir de *Felsefe Dergisi* çıkarıyorlar. (2. Sayı: Ocak-Mart 1978 yayımlandı.) Attilâ İlhan'dan sonraki incelemelerinden biri bu dergide çıkabilir (ikisini de tanıyorum –ve severler beni!). Yani: (sonuç:) kitabını bir an önce tamamla! Yerlerden biri sağlanabilir (Kişilerden, başta Pazarkaya, zaten hep böyle kitaplar düşünür).

Benim yeni şiir kitabım! Soruyorsun, cevap: şart mı? Yazmaya bakarım ben, ve Tanrı, Yaşar Nabi Bey'e ömür bağışladıkça, *Varlık*'tır benim yerim. –Ama gene de belli olmaz: Şiir üzerine benim de (benim bile) bazı saptamalarım oldu (*Yeni Dergi*'de, konuşmalarda vb., Salâh Birsell'in kitabındaki gibi), bakarsın bunları ansızın bir yayınevine kavanço edebilirim. –Bir gün çıkagelirsen, yazılmayan, yazılamayacak (vakitsizlikten) şeyleri, etraflı konuşabiliriz.–

Yeni hükümette tekrar Eğitim Enstitüsü'ne verilmen olasılığı yok mu? Yoksa, divan şairi gibi “dehrin hayihûyuna meclûb-i hande” ol! –Geline ve sana (siz rahat olunca çocuklar da mutlu olur) gön-lünüzce mutlu günler, sevgili Sabit!

Behçet Necatigil

Salâh Birsal'e

İstanbul, 8 Ekim 1960

Kardeşim Salâh,

Önce *Türk Dili*'nin ekim sayısını aldım; bu kadar kısa zamanda başardığın değişiklik, devrim ve yenilik karşısında inan ki heyecanlandım, güvendim, kıvandım; orada olsaydım hemen gelir seni bulur, kutlardım. Bu mektubum bu kutlama yerinde de geçsin! Dergi'nin, duyabildiğim kadar, İstanbul'daki yankıları da çok iyi. Genç, yaşlı, gördüklerim, Dergi'nin ancak şimdi bir sanat havasına da büründüğü kanısındalar. Bu iş şüphesiz, bir senin himmetinle oldu, sürüp gitmesi en büyük dileğimizdir.

Çok utanıyorum, sana verdiğim söz tutamadım. Biliyorsun, bir sözlük¹ çıkmazına saplandım, hep onunla uğraşıyorum, şimdi okullar da açıldı, vaktim daha da azaldı. Ama artık eksik-meksik bir sonunu almıya savaşıyorum. Niyetim yılbaşından önce çıkmasını sağlamak. Bunun için beni bir süre bağışla.

Eğitim Enstitüsü'ne geçtiğimi yazıyor, beni kutluyorsun. Bunu başka arkadaşlardan da duydum ama bana henüz bildirmediler. Kim bilir, belki! Hayırlısı!

Kasım sayısına yetişir mi, bilmem, uzunca bir şiir yolluyorum, bir Atatürk şiiri.² Yalnız dizdirirken karşılıklı iki sayfaya konulabilirse iyi olur sanırım, hatta tek sayfaya sığabilse bence çok daha iyi!

Yine yazarım. Sevgiler, candan tebrikler Salâhcığım!

Behçet Necatigil

1 *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nün ilk baskısı Varlık Yayınları tarafından 1960 yılında yapılır.

2 "Her Zaman Atatürk", *Türk Dili*, S. 110, 1 Kasım 1960, bkz. *Dar Çağ* (Varlık Yayınları, 1960).

Sevinç Çokum'a

Beşiktaş, 2.1.1973

Değerli hikâyeci

Bayan Sevinç Çokum,

Kitabınızı aldım, teşekkür ederim, hiç beklemiyordum, şiirleriniz üzerine yazdıklarına bir cevabınızdan bana kızdığınızı anlamıştım, fakat haklıymışım: Siz şiire değil, hikâyeye adanmışsınız ve sonra: “Kırılma da dallarımız, gene yeşeriyoruz.”

“Kırılan Camlar”, “Sulara Gömülen Ay”, “Sinekler”, “Dostluk”, “Yalnızlık”, “Bir Düğün Sofrası”, “Güvercin”, “İlk Adım”.. Bunlar zayıf hikâyeler. Güçlülerini ilk iki formaya sıralamış olmanız bunu sizin de anlamış olduğunuzu mu gösteriyor? Sonra, “Kocaman Bir Akça Ev”, “Doludizgin”.. Bu iki hikâye bile sadece, yazarının sıradan bir kalem olmadığına tanıklık ediyor. Şiirlerinizi ille de beğenmeye mecbur değildim, değil mi? Hikâyelerinizi de beğenmeye mecbur değilim, ama cidden özlü, dolu hikâyeler o işaret ettiklerim. (Bir de kitabın son yaprakları, hikâyelerin inceliğine çok aykırı ticari ilanlarla kaplı olmasaydı! Ama onlar da sizin tuttuğunu koparacak bir hikâyeci olduğunuza işarettir. Hikâyeci, sanatçı olun da bağışlanır gerisi.)

Başarılarınızın çoğalması dileğimdir, kutlarım.

Behçet Necatigil

31.3.1974

Sevinç Çokum
Bölüşmek yazarı
 Beyoğlu

Değerli kitabınızı aldım. Geldiğinde *Türk Edebiyatı* dergisinde “Eskiciler Sokağı”nı henüz okumuştum. Anlattığınız kesekâğıtçıyı Beşiktaş’ın Camgöz Sokağı’nı çevreleyen sokakların birindeki kesekâğıtçıya benzettim. Onu bir kere daha görür, duyar gibi oldum. (Sahi, “Eski Sokak” şiirimi beğendiğinizi vurgulayan bir kartınızı almış, cevap verememiştim. Teşekkürlerimi ertelemek, şikâyetçi olduğum huyumdur. Bağışlayınız!) –Neyse! Siz galiba Beşiktaş’ın bu arka sokaklarında oturanları iyi biliyorsunuz! Camgöz Sokağı’nda yıllar yılı oturduğumuz eski ev, İhlamurdere Caddesi’nden de görölüyordu bir, bir buçuk ay önceye kadar. Şimdi koca bir beton blok kapadı balkoncuğunu, çatı odasını. (Ben o evi komşularsız, bir de “Kutularda Sinek” oyunumda anlatmıştım. 22 numaradır, henüz duruyor. O sokaktan hiç geçmediyseniz bir geçin! –Çünkü öyle sanıyorum ki, siz de o sokaktakine benzeyen evlerde, dükkânlarda olup bitenleri yazmakla buluyorsunuz, buldunuz kişiliğinizi!

İyidir böyle yatırımlar, özentisiz, iddiasız! Ve sanat içte süren saygılardır çevreye –Sevinç Çokum! Bu kitabınızda da *Eğik Ağaçlar*’da sevdiğim hikâyeler gibi hikâyeler bulacağım her halde. Belki çok daha olgunlarını.

Şimdiden tebrikler.

Behçet Necatigil

Suut Kemal Yetkin'e

2 Mayıs 1947

Sayın Bay
Suut Kemal Yetkin

Ankara

Arkadaşım Oktay Akbal'ın mektubunda hakkımda izhar ettiğiniz teveccühlere ve değerli gazetenizle alâkamı kesmiş göründüğümden dolayı ettiğiniz sitemlere muttali oldum. Evvelce göndermiş bulunduğum iki manzumenin gazetenizde hüs-nükabul görmeyişinden dolayı gücenmiş değilim. Büyüklerimizin bizler hakkında daima hayırhâh olacağınıza ve âciz eserlerimizin iyisini kötüsünden tefrikte isabet bulunacağına eminim. Üstelik yazıların hakkını ödediğinizi de düşünürsek tercih miyarınıza hiçbir suretle müdahale etmemeli ve ret vukuunda iğbirar duymamalıyız. O iki manzumeden sonra birkaç manzumem daha oldu, ama size gönderemedim ve İstanbul'da çıkan birkaç dergide, dağınık, neşrettim. Şimdi şu sıra size yollamak için bitmiş ve münasip bir manzumem bulunmadığından ötürü müteessifim.

Pek çok önce *Tan* gazetesinde çıkmış yazılarınızla Unamuno'yu öğrenmiş ve severek, hikâyelerinden bir kısmı ile Sis isimli romanını Almancasından okuyup tercüme etmiştim. (Hikâyelerden bir kısmı *Varlık*'ta çıktı.) Gayrı münteşir üç hikâyesini ("İki Ana", "Lumbria Markisi", "Tam Adam") size göndersem acaba kabul eder misiniz? Hiç değilse bu suretle, manzume gönderene kadar, size karşı duyduğum mahcubiyet de hafifler.

Bulunduğum lise edebiyat öğretmenlerinden şair Zeki Ömer Defne, size birkaç şiirini yollıyacaktır; kendisine adresinizi verdim. Şiirlerini pek beğeneceğinizi ümit ederim.

Bu vesileyle tekrar arz-ı hürmet eylerim efendim.

Behçet Necatigil

İstanbul, 3/6/47

Sayın Bay
Suut Kemal Yetkin

Ankara

Muhterem efendim,

12/5 tarihli mektubunuza ders yılı sonu ve imtihanlar münasebetiyle cevap vermekte geciktim. Arz-ı itizar ederim.

İş'arınız üzerine Unamuno'nun Sis romanını bir daha gözden geçirerek tebyize başlayacak ve ilerde tetkik edilmek üzere Tercüme Bürosu'na göndereceğim.

Size yollamak arzusunu izhar ettiğim, gayr-ı münteşir üç hikâyesinden ikisini bugün postaya verdim. Üçüncüsü biraz fazla uzun (80 sh.) olduğu için bu arada vakit bulup daktilo edemedim. Bu ve neşredilmişler dahil böylece Unamuno'nun, orijinal başlığı (*Tres novelas ejemplares y un Prólogo*) olan eserindeki bütün hikâyelerle (*El espacio de la muerte*) kitabındaki bazı hikâyeleri çevirmiş bulunuyorum. Bunları ilerde kitap halinde toplıyabilmek için Remzi Kitabevi'nde teşebbüse geçmek fikrindeyim.

Arkadaşım Oktay Akbal ve ben, hakkımızda beslediğiniz teveccüh ve gösterdiğiniz yakın alâkaya tekrar teşekkür eder, saygılarımızı sunarız efendim.

Behçet Necatigil

İki Ana

Lumbria Markisi

Dizin

- Abasıyanık, Sait Faik 17, 35, 37, 71, 149, 211, 220, 230, 236, 252, 262, 293
- Acaroğlu, Türker 132
- Adil, Fikret 90
- Ağaoğlu, Adalet 16-18, 199
- Ahmed Arif 194, 199, 223
- Ahmet Haşim 28
- Ahmet Mithat Efendi 144, 145
- Ahmet Naim (Çıladır) 127
- Ahmet Oktay 221
- Aichinger, Ilse 38, 56, 274
- Akbal, Oktay 10, 15, 17, 85, 96, 112, 209, 214, 255, 282, 287, 295, 306, 307
- Akgün, Nahit Ulvi 155-158, 191, 295
- Akımsar, Besim 295
- Akın, Gülten 9, 43, 74-79, 193, 216, 276, 277
- Akkan, Oğuz 23, 183, 266
- Aksal, Sabahattin Kudret 43, 113, 199, 218, 219
- Alangu, Tahir 10, 21, 96, 126, 207, 220, 226, 258, 259, 265
- Ali Şir Nevaî 198
- Altıok (Akatlı), Füsün 73
- Altıok, Metin 73, 268, 291
- And, Metin 86, 132, 133
- Anday, Melih Cevdet 114, 199, 223, 232
- Arad, Agop 88
- Arpad, Burhan 36, 204, 205, 288
- Asena, Orhan 302
- Âşık Veysel 56
- Atıf Yılmaz 106
- Atılgan, Yusuf 50, 258, 259
- Atok, Oğuz Kâzım 217
- Ayel, Edip 221, 222
- Ayla, Safiye 141
- Aytmatov, Cengiz 124
- Bahar, Halil İbrahim 196, 300
- Batur, Enis 50, 51, 270
- Batur, Sabahattin 157, 190-192, 202, 295
- Bayar, Zühtü 220
- Baydar, Mustafa 153
- Bayer, Renate 103, 279, 280
- Bayıldıran, Sabit Kemal 10, 84, 193-201, 299-302
- Baykurt, Fakir 195
- Baysal, Naci 208
- Beckett, Samuel 183
- Beğenç, Cahit 268
- Belge, Murat 198
- Bener, Vüs'at O. 92
- Berk, İlhan 9, 50, 95-102, 113, 185, 199, 215, 232
- Berk, Nurullah 204
- Bezirci, Asım 27-29, 94, 126, 151, 152
- Bilbaşar, Kemal 103-106, 206, 279, 280
- Bilginer, Recep 153
- Binyazar, Adnan 19

Birsel, Salâh 9, 50, 110-113, 170,
181, 185, 202-227, 298, 302, 303
Boran, İhsan 206
Boratav, Pertev Naili 242, 243
Borchert, Wolfgang 79, 108, 119-
121, 129, 130, 276, 284, 287-289
Bozok, Hüsametdin 9, 88-91, 96,
108, 109, 112, 282
Böll, Heinrich 55, 62, 267
Brands, H. W. 71, 103, 172, 175, 282,
284, 285
Bruckner, Ferdinand 143, 186, 292,
297, 298
Budak, Abdülkadir 9, 13-15
Buğra, Tark 250, 282
Butor, Michel 183

Caillouis, Roger 213
Camus, Albert 213
Canberk, Eray 52, 302
Cansever, Edip 9, 43, 49, 54, 92,
121, 141, 187, 194, 195, 198,
209, 213, 284
Cemal Nadir (Güler) 221, 222
Cemal Süreya 39, 40-43, 50, 94, 95,
199
Cemil Süleyman (Alyanakoğlu) 234
Cenap Şahabettin 241
Ceyhun, Demirtaş 44
Cimcoz, Adalet 120
Cöntürk, Hüseyin 92-94
Cumalı, Necati 96, 141, 162, 163,
210, 296

Çağlıkasap, Mehmet 13
Çamlı, İbrahim 153
Çamlıbel, Faruk Nafiz 199, 201
Çapan, Cevat 86
Çelebi, Asaf Hâlet 64, 221

Çınarlı, Mehmet 115-117
Çokum, Sevinç 10, 237-239, 304,
305

Dağlarca, Fazıl Hüsni 65, 69, 95,
96, 99, 114, 118, 138, 157, 162,
197, 199, 209, 213, 258, 259,
275, 296, 300, 302
Damar, Arif 213, 214
Defne, Zeki Ömer 240, 260, 261, 306
Demirağ, Fikret 68-70
Demirtaş, Metin 134-139
Devrim, İhsan 204, 208
Dıranas, Ahmet Muhip 187, 188, 199
Dinamo, Hasan İzzettin 143, 199,
301
Doğan, Ferruh 187
Dorst, Tankred 121, 285, 289
Duru, Orhan 50
Dürder, Baha 36

Ece Ayhan 169
Eczacıbaşı, Şakir 241
Edgü, Ferit 50, 101, 213
Eflatun (Platon) 55
Eich, Günter 108, 273, 274
Eliot, T. S. 120
Eloğlu, Metin 27, 54, 140-142
Erbil, Leylâ 107, 223
Erdost, Muzaffer 116
Eriş, Resai 146
Erkal, Genco 62
Erkekli, Osman Serhat 25
Ertop, Konur 28, 41, 46
Ertuğrul, Muhsin 143, 292
Evliyâ Çelebi 64
Eyüboğlu, Sabahattin 120

- Fethi Naci 66, 67
Fuzûli 198, 201
- Geçer, İlhan 116
Gelencik, Ragıp 43
Gide, André 109, 205
Goethe 45
Gökberk, Macit 170
Gökay, Orhan Şaik 180, 181
Gölpınarlı, Abdülbâki 28
Gönenç, Turgay 56, 220
Güntürkün, Nazan 28
Günyol, Vedat 120, 252
Gürsel, Nedim 9, 168, 169
Gürsel, Orhan 213
Güvenir, Yaşar 141
- Habora, Bülent 52
Halman, Talât Sait 247-249
Hamsun, Knut 208, 254, 266, 282
Hançerlioğlu, Orhan 111, 178, 179
Hatipoğlu, Aydın 52, 223
Hauptmann, Gerhart 60, 185, 186, 215, 297, 298
Heisel, Franz 153
Hesse, Hermann 110, 131
Hızır, Nusret 54
Hızlan, Doğan 9, 31, 45-48, 54, 224, 247
Hilav, Selahattin 47, 187
Hildesheimer, Wolfgang 273
Hirsche, Peter 55
- Istrati, Panait 204
- İleri, İlhan 103, 104, 155, 156, 279, 280
İleri, Selim 10, 35, 106, 144, 165, 232-234,
- İlhan, Attilâ 26, 30-35, 69, 153, 174, 184, 194, 199, 201, 220, 223, 302
İlhan, Ziya 221
İnal, İbnülemin Mahmut Kemal 227
İnce, Özdemir 69, 70, 182-184
İz, Fahir 63, 64, 159, 160, 174
İzmirli, Mübeccel 151-154
- Jandl, Ernst 131, 289, 290
- Kan, Suna 54, 72
Kansu, Ceyhun Atuf 69, 199, 200
Kaplan, Mehmet 122-125
Karaer, Mustafa Necati 115
Karagözoğlu, Fahri 32
Karakaş, Fethi 90, 211
Karakoç, Sezai 61, 197, 199, 300
Karakuş, Hidayet 84, 278
Karaosmanoğlu, Yakup Kadri 28, 194
Karasu, Bilge 50
Karay, Refik Halid 220
Kayacan, Feyyaz 50, 174
Kaygılı, Osman Cemal 220
Kemal Tahir 126, 199
Kenter, Yıldız 257
Kısakürek, Abidin Mümtaz 221
Kısakürek, Necip Fazıl 156, 194, 197, 199
Kocagöz, Samim 88, 209, 210, 228-231
Kocatürk, Vasfi Mahir 28
Korkmazgil, Hasan Hüseyin 223
Köprülü, Fuat 28, 124
Kreuder, Ernst 210
Krolow, Karl 216
Kudret, Cevdet 10, 23, 86, 113, 215, 218, 219, 266
Kurdakul, Şükran 199

- Kurtiz, Sezgin 58
 Küflü, Ahmet Tevfik 9, 21-23, 30, 265-267
 Külebi, Cahit 10, 43, 114, 161, 199, 210, 223, 255, 276, 281
 Lagerlöf, Selma 110, 211
 Laughlin, James 118
 Lenin 199
 Longus 28
 Lorca, Federico García 284
 Madatyan, Aşod 204
 Maden, Sait 67, 187, 188, 213, 224, 299
 Mallarmé, Stephané 95
 Mann, Thomas 128, 286
 Mauriac, François 271
 Mehmed Kemal 223
 Mehmet İzzet 123
 Meinecke, Max 186, 288, 292, 297, 298
 Memet Fuat 9, 44, 118-121, 141, 153, 173, 193, 229, 283-285
 Menemencioglu, Muazzez 56, 274
 Menemencioglu, Nermin 10, 172-174
 Meriç, Nezihe 175
 Mevlâna 197
 Meyer-Marwitz, Bernhard 129
 Michaux, Henri 213
 Monroe, Marilyn 72
 Mutluay, Rauf 17, 18, 32, 49, 64, 187, 188
 Müren, Zeki 141
 Naci Çelik (Berksoy) 232
 Nadir Nadi 223
 Nayır, Yaşar Nabi 9, 85, 97, 112, 153, 156, 194, 253-256, 258, 274, 302
 Nâzım Hikmet 199, 223, 242, 243
 Necati Zekeriya 164-167, 256
 Necatigil, Huriye 47, 85, 160, 163, 234, 245, 246, 258-261
 Nefî 94
 Nesimî 198
 Nutku, Özdemir 185, 186, 215, 297, 298
 Obaldia, René de 183
 Oğuzcan, Ümit Yaşar 9, 187, 188, 251
 Olgaç, Tahir 221
 Onaran, Mustafa Şerif 144, 145
 Onat, Muvaffak Sami 149, 221
 Onur, Rüştü 146-148, 189, 202, 203
 Orhan Veli 174, 199, 223, 281
 Ozansoy, Halit Fahri 220, 222
 Ozansoy, Munis Faik 115, 116
 Ömer Seyfettin 243
 Örnek, Sedat Veyis 285, 289
 Öz, Erdal 9, 15, 53-57, 213, 271-274
 Özakman, Turgut 55, 274
 Özdemir Asaf 112
 Özel, İsmet 69
 Özer, Kemal 199, 213
 Özgü, Melâhat 60, 128-131, 286-290
 Özkök, Lütü 108-114, 281, 282
 Özlü, Demir 55
 Pazarkaya, Yüksel 10, 200, 302
 Pénard, Jean 213
 Perse, Saint-John 50
 Popa, Vasko 164
 Prandello, Luigi 191
 Pura, İdris Ahmet 221
 Püsküllüoğlu, Ali 24-26, 56, 179, 220, 268, 269, 274

- Rado, Şevket 147
 Resuloğlu, Rüknettin 152
 Reverdy, Pierre 109
 Rifat, Oktay 9, 114, 147, 176, 177, 199
 Rilke, Rainer Maria 139, 159, 216
 Rimbaud, Arthur 121
 Robbe-Grillet, Alain 183
 Ruşen Hakkı (Özpençe) 220
- Saba, Ziya Osman 156, 193, 199, 251
 Sabahattin Ali 230
 Sağdıç, Ozan 22, 266
 Sağiroğlu, Duygu 67
 Sâmanoğlu, Gültekin 115
 Sander, Ergin 10, 58-62, 213, 219, 224
 Saraç, Tahsin 87, 244-246, 302
 Sarı, Osman 197
 Sarraute, Nathalie 183
 Sartre, Jean-Paul 183, 195, 213
 Say, Ahmet 43
 Schiller, Friedrich 95
 Schimmel, Annemarie 88, 111, 217, 281, 296
 Selçuk, İlhan 153
 Selçuk, Turhan 210
 Selek, Sabahattin 126
 Selimoğlu, Zeyyat 262
 Seyda, Mehmet 49, 126, 127, 235
 Sezer, Sennur 235
 Silay, Celal 37, 38, 211
 Soulages, Pierre 176
 Soysal (Nutku, Sabuncu), Sevgi 198, 236, 285, 300
 Soysal, Muzaffer 203, 205
 Sözen, Gürol 80-82
 Spies, Otto 228
 Strindberg, August 109
 Sünter, Muhteşem 215
- Şengil, Salim 236
 Şerif Hulusi 242, 243
 Şipal, Kâmuran 9, 10, 26, 50, 56, 262, 267, 274
- Tamer, Ülkü 120, 213
 Taner, Haldun 62
 Tanpınar, Ahmet Hamdi 201
 Tarancı, Cahit Sıtkı 135, 136, 199
 Taylor-Saçlıoğlu, Virginia 174
 Teo (Teoman Aktürel) 120
 Tevfik Fikret 94
 Tığ, İbrahim 189
 Tietze, Andreas 128, 216, 252, 286
 Timuçin, Afşar 20, 52, 302
 Timuroğlu, Vecihi 43, 300
 Timurtaş, Faruk 122
 Tirali, Naim 40, 110-113, 159-162, 209-212, 277, 282
 Tolstoy 199
 Tuncel, Bedrettin 95
 Tunç, Mustafa Şekip 123
- Uğurlu, Nurer 200
 Ulçugür, Saadet Timur 214
 Uluser, Kemal 147, 202
 Unamuno, Miguel de 40, 109, 207, 208, 240, 254, 266, 306, 307
 Uraz, Ulvi 186, 292
 Uslu, Muzaffer Tayyip 146-148
 Uyar, Turgut 61, 194, 197, 199, 223, 274, 299
 Uyguner, Muzaffer 35, 149, 150, 217, 293, 294
 Uygur, Nermi 50, 170, 171
 Uysal, Ahmet 198, 301
- Ülken, Hilmi Ziya 87, 202
 Ürgüp, Fikret 71, 72
 Üstün, Nevzat 115, 209

Vian, Boris 183

Wedekind, Frank 143, 292

Weyrauch, Wolfgang 274

Yalçın, Nevzat 115

Yamaç, Cavit 210

Yasavul, Metin 120

Yavuz, Hilmi 10, 85-87, 194, 196,
299, 300

Yazıcıoğlu, Semih 47

Yeats, W. B. 120

Yetkin, Suut Kemal 28, 119, 120,
130, 240, 284, 306, 307

Yıldız, Bekir 194, 223

Yiğitler, H. Zekâi 213

Yurdakul, Mehmet Emin 201

Yüce, Kâmrân S. 49, 186

Yücel, Hasan Âli 83, 208

Yücel, Tahsin 50, 86

Behçet Necatigil'in mektup kitapları dizisi *Şiirinizin Tadına Geç Vardım* ile sürüyor. Edebiyat ve sanat dünyasından onlarca ismin yer aldığı derleme 1940'lı yıllardan itibaren Necatigil'e yazılmış mektupları kapsıyor. Mektuplar Necatigil'in dostluklarının, kendinden önceki ve sonraki kuşaklarla ilişkilerinin yanı sıra dönemin edebiyatçılarının birbirleriyle fikir alışverişlerini, çalışma düzenlerini ve alışkanlıklarını da sergiliyor.

Necatigil'den Erdal Öz'e: *"Bir de sanatla uğraşanların dostluğu vardır ki, bunun için yan yana gelmeler gerekmez çok kere. Yazılardan, eserlerden yayılan bir hava çeker birini ötekine, uzaklarda da olursa. Bizimkisi böyle bir dostluktur. Asıl sağlam dostluklar da mesafeler ötesinde çalışmaları izlemekten, takdir ve bağlılıkları güçlendirmekten doğanlar olsa gerek."*

Oktay Rifat'tan Necatigil'e: *"Bugünlerde ben de seni düşünüyordum. Bunaltıcı bir şiir havası içindeyim. Yazıyorum, bozuyorum, bugün beğendiğimi yarın beğenmiyorum. Yaşamın şiir kesilmesi iyi de şiirden öteye geçmemesi bunaltıcı."*

İlhan Berk'ten Necatigil'e: *"Ey eski toprağı şiirimizin, günlerimin epeycesini boşa çıkardın, anlatımdan hep kaçırıyorsun, hâlâ kıvrımadım seni yazmayı."*

Gülten Akın'dan Necatigil'e: *"Son günlerde çalıştığım yerdeki bazı zorunlu ilgilerden duyduğum korku, tikslenme yalnız başıma altından kalkabileceğim ağırlığı aşmıştı. Size sığındım."*

Ekranı Kapat,
Kitabı Aç!

<https://ailesaati.kocsisitem.com.tr>

ISBN 978-975-08-5628-0

9 789750 856280